ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

STRATEGY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF A GREEN UNIVERSITY AT RAMBHAI BARNI RAJABHAT UNIVERSITY

ดุษฎีนิพนธ์

ของ

ฐิติรัตน์ อิทธิมีชัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
พฤศจิกายน 2566

ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

STRATEGY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF A GREEN UNIVERSITY AT RAMBHAI BARNI RAJABHAT UNIVERSITY

ดุษฎีนิพนธ์

ของ

ฐิติรัตน์ อิทธิมีชัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

พฤศจิกายน 2566

ใบรับรองดุษฎีนิพนธ์

เรื่อง

ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Strategy for Sustainable Development of a Green University at Rambhai Barni Rajabhat University

ฐิติรัตน์ อิทธิมีชัย

คณะกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์

..... ประธานสอบดุษฎีนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สยาม อรุณศรีมรกต)

..... ประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วยากร อุดมโภชน์)

..... กรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

(อาจารย์ ดร.พรทิวา อาชีวะ)

..... กรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

..... คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบาลี)

วันที่.....เดือน 27 พ.ย. 2566 พ.ศ.....

ฐิติรัตน์ อิทธิมีชัย. (2566). **ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.** ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วยากร อุดมโภชน์ ประธานกรรมการ
ศษ.ด. (บริหารการศึกษา)
อาจารย์ ดร.พรทิวา อาชีวะ กรรมการ
ร.ด. (เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ)

บทคัดย่อ

ดุษฎีนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาช่องว่างระหว่างมาตรฐานสีเขียวของประเทศอินโดนีเซียกับสภาวะที่เป็นจริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีและ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และ 3) นำเสนอตัวแบบเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนในอนาคต วิธีการศึกษาในดุษฎีนิพนธ์นี้จะใช้แนวการวิจัยเชิงสหวิทยาการ โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีเทคนิคการวิ จัยที่สำคัญคือ การวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์

ข้อค้นพบจากการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาช่องว่างระหว่างมาตรฐานสีเขียวของประเทศอินโดนีเซียกับสภาวะที่เป็นจริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประกอบด้วย 4 ปัญหาหลัก (1) การจัดการด้านการศึกษา (2) การจัดการด้านพื้นที่ (3) การจัดการด้านชุมชน และ (4) การจัดการด้านวัฒนธรรม 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจะประกอบด้วย 6 ปัจจัย คือ (1) ความมุ่งมั่นของผู้นำ (2) การสร้างเครือข่ายพันธมิตรมหาวิทยาลัยสีเขียว (3) การมีส่วนร่วม (4) การศึกษาและการเรียนรู้ (5) การบูรณาการการวิจัย และ (6) การจัดการประสิทธิภาพ และ 3) ตัวแบบเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนในอนาคตควรเน้นยุทธศาสตร์การวางโครงสร้างพื้นฐานภูมิทัศน์สีเขียว ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์การสร้างจิตสำนึกวัฒนธรรมองค์กรสีเขียว ยุทธศาสตร์การบูรณาการการวิจัย นวัตกรรม และถ่ายทอดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์กลางการเรียนรู้และบริการวิชาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน และยุทธศาสตร์การศึกษาตลอดชีวิต

คำสำคัญ : มหาวิทยาลัยสีเขียว, มหาวิทยาลัยที่ยั่งยืน, ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย

Thitirat Itthimechai. (2023). **Strategy for Sustainable Development of a Green University at Rambhai Barni Rajabhat University.** Dissertation Ph.D. (Interdisciplinarity of Sustainable Development). Chanthaburi: Rambhai Barni Rajabhat University.

Dissertation Advisors

Assistant Professor Dr. Wayakorn Udompoch — Chairman
Ed.D. (Educational Administration)

Dr. Porntiwa Archeewa — Member
Ph.D. (Political Economy and Governance)

Abstract

This dissertation aimed to: 1) study the gaps between the UI Green Metric standard and the actual conditions of Rambhai Barni Rajabhat University, 2) study the factors affecting Rambhai Barni Rajabhat University being a green university, and 3) present a strategic conceptual model for sustainable development of a green university in the future. This dissertation used interdisciplinary research with qualitative research methods including documentary research and interviews.

The findings were as follows: 1) there were some gaps between the UI Green Metric standard and the actual conditions of Rambhai Barni Rajabhat University which could be divided into 4 main areas: (1) educational management, (2) space management, (3) community management, and (4) cultural management; 2) for the factors which affect Rambhai Barni Rajabhat University being a green university, it consisted of 6 elements: (1) commitment of leaders, (2) creation of a network of green university partners, (3) participation, (4) education and learning, (5) research integration, and (6) performance management; and 3) the strategies for developing a sustainable green university in the future should focus on: a strategy for planning green infrastructure and landscape, a strategy for managing sustainable education, a strategy for building community networks for the environment, a strategy for growing awareness of green organizational culture, a strategy for integrating with research and innovation and transferring knowledge for sustainable local development, a strategy for developing learning centers and academic services for sustainable local development, and a strategy for lifelong education.

Keywords: Green university, Sustainable university, Strategy for the university development

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและได้รับความอนุเคราะห์เมตตาอย่างดียิ่งจากกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ทุกท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สยาม อรุณศรีมรกต ที่ได้เป็นประธานกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์และได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา ชี้แนะ แนะนำจนสำเร็จลุล่วง ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วยากร อุดมโภชน์ ประธานที่ปรึกษาและ ดร.พรทิวา อาชีวะ ที่ปรึกษาร่วมที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่า ให้ความกรุณาชี้แนะให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์เสมอ

ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ เป็นอย่างสูง ที่ท่านให้ข้อแนะนำแนวทางในการศึกษาแบบสหวิทยาการกระทั่งทำให้ผู้วิจัยสามารถทำการวิจัยครั้งนี้ได้สำเร็จ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทางมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่ได้ให้โอกาสผู้วิจัยให้ได้รับทุนการศึกษา อันนำมาซึ่งความสำเร็จของการทำดุษฎีนิพนธ์เล่มนี้ ความมีจิตเมตตาเอื้อเฟื้อและวิสัยทัศน์ในการพัฒนาของผู้บริหาร ขอขอบคุณคณาจารย์ เพื่อนร่วมรุ่น ซึ่งต่างให้กำลังใจซึ่งกันและกันและร่วมด้วยช่วยกันในการผลักดันให้สำเร็จการศึกษา ขอบคุณเจ้าหน้าที่ในสำนักงานอธิการบดีที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้และที่สุดแล้ว ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อยู่เบื้องหลังคือ ครอบครัวที่ให้กำลังใจและผลักดันให้นำมาซึ่งความสำเร็จทางการศึกษาขั้นสูงสุดของผู้วิจัย

ฐิติรัตน์ อิทธิมีชัย
ตุลาคม 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย (1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (2)
กิตติกรรมประกาศ (3)
สารบัญ (4)
สารบัญภาพ (7)
สารบัญตาราง (8)
บทที่ 1 บทนำ 1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ 1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย 15
1.3 ขอบเขตของการวิจัย 15
1.4 ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ 15

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 17
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ 17
2.1.1 กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ 18
2.1.2 การวางแผนยุทธศาสตร์ 19
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียว 23
2.2.1 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยแบบองค์รวม 4C Model 23
2.2.2 แนวคิดการแปลงโฉมมหาวิทยาลัยไปสู่ความยั่งยืน 25
2.2.3 แนวคิดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ของมาตรฐานยูไอ กรีน เมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงคกิ้ง 34
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 41

บทที่ 3 วิธีวิทยาการวิจัย 44
3.1 แนวทางในการวิจัย 44
3.2 วิธีการวิจัย 44
3.3 เทคนิคการวิจัย 45

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 บริบทพื้นฐานทางประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 49
4.1 ยุคสมัยที่ 1 ก่อนเป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี 49
4.2 ยุคสมัยที่ 2 วิทยาลัยครูจันทบุรี 55
4.3 ยุคสมัยที่ 3 วิทยาลัยรำไพพรรณี 58
4.4 ยุคสมัยที่ 4 สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี 59
4.5 ยุคสมัยที่ 5 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 62

บทที่ 5 การศึกษาช่องว่างและปัจจัยการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 73
5.1 ช่องว่างระหว่างมาตรฐานสีเขียวกับสภาวะที่เป็นจริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 73
5.2 ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่ส่งผลต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 110

บทที่ 6 ตัวแบบเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 123

บทที่ 7 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 143
7.1 สรุปผลการวิจัย 143
7.2 การอภิปรายผล 148
7.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 150
7.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 151

บรรณานุกรม 153

ภาคผนวก
ภาคผนวก ก ตารางเปรียบเทียบ มาตรฐานการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก มหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย 164

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก ข ตารางเปรียบเทียบ การดำเนินการตัวชี้วัด มาตรฐาน UI Green Metric World University Ranking ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปี พ.ศ. 2559-2561 174
ภาคผนวก ค แผนงานยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 180
ประวัติย่อผู้วิจัย 187

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

1.1 แนวคิด 4C ของมหาวิทยาลัยพลีมัธ (Plymouth University) 7
2.1 แนวคิด 4C 24
2.2 ตัวแบบการแปลงโฉมมหาวิทยาลัยไปสู่ความยั่งยืน 27
2.3 ความยั่งยืน 3 มิติของ ยูไอ กรีน เมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้แรงคกิ้ง 35
2.4 การพัฒนาอย่างยั่งยืน 36
4.1 พระบรมราชินยานุเสาวรีย์ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี 52
4.2 สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงหว่านพืช ณ วังสวนบ้านแก้ว 53
4.3 สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงปลูกแปลงดอกไม้ ณ วังสวนบ้านแก้ว 54
4.4 พระตำหนักดอนแค ในอดีต 54
4.5 ตราศักดิเดชน์ ตราประจำองค์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว 56
4.6 ตราประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 61
4.7 ยุทธศาสตร์ใหม่ตามแนวพระบรมราโชบาย รัชกาลที่ 10 72
5.1 แผนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 86
5.2 เส้นทางถนนธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ภายในพื้นที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 87
6.1 แสดงเป้าหมายของความยั่งยืน 3 มิติ 123
6.2 ห้องผลิตน้ำดื่ม สวนบ้านแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 127
6.3 ปรัชญาของหลักสูตรเพื่อความยั่งยืน 129
6.4 ตัวแบบบูรณาการระหว่างนักวิชาการในมหาวิทยาลัยกับนักปฏิบัติการในภาคประชาสังคม 136

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

1.1 ตัวบ่งชี้ค่าคะแนน ตามมาตฐาน UI Green Metric World University Rankings 3
1.2 พัฒนาการแนวคิดของมหาวิทยาลัยสีเขียว ในระดับสากล 8
1.3 ระดับค่าคะแนนประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงคกิ้ง 2017 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปี 2562 12
1.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย มหาวิทยาลัยสีเขียว 13
2.1 ตัวบ่งชี้ค่าคะแนนมาตรฐานยูไอกรีน เมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิคี้แรงคกิ้ง 2017 37
5.1 ตารางการใช้ประโยชน์พื้นที่อาคาร 92
6.1 แสดงจำนวนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล แยกตามรายภาค 142

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

การปฏิวัติอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 18 เป็นยุคแห่งการเฟื่องฟูของการใช้พลังงานถ่านหิน พลังงานฟอสซิลในการขุดเจาะบ่อน้ำมัน ถ่านหิน และก๊าซธรรมชาติขึ้นมาใช้เพื่อผลิตเป็นพลังงานให้แก่การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษยชาติ จึงทำให้เกิดการเผาผลาญพลังงานเชื้อเพลิงและได้สร้างมหันตภัยอย่างร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิที่ร้อนกว่าที่โลกเคยได้รับ และการเพิ่มขึ้นของปัญหามลพิษ ปัญหาการอุบัติของเชื้อโรคใหม่เช่น เชื้อแอนแทรกซ์ หรือการเพิ่มขึ้นของโรคไข้เลือดออก ไข้มาลาเรีย การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไปโดยไม่มีการทดแทน ก่อให้เกิดความไม่สมดุลของธรรมชาติที่ทำให้มีปริมาณที่ใช้ไม่เพียงพอ เพราะมนุษย์ต้องการยกระดับเศรษฐกิจของประเทศให้สูงขึ้น จึงนำมาซึ่งการใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น เพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ มีการใช้ทรัพยากรอย่างไร้ขีดจำกัด มีการศึกษาและค้นพบว่ามนุษยชาติกำลังขุดเจาะเอาทรัพยากรราว 60 พันล้านตันต่อปี ซึ่งมากกว่าเมื่อ 40 ปีที่แล้วราวสองเท่า ในขณะที่จำนวนประชากรโลกเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 66 เท่านั้น การใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองกำลังจะทะลุขีดจำกัดที่โลกรับได้ น้ำเสียราวร้อยละ 80 ถูกทิ้งลงธารน้ำ ทะเลสาบ และมหาสมุทรโดยไม่ได้รับการบำบัด รวมถึงโลหะหนักราว 300 ถึง 400 ตัน ขยะพิษเคมีจากอุตสาหกรรม ขยะพลาสติกเพิ่มขึ้นถึง 10 เท่า การใช้ทรัพยากรอย่างมหาศาลกลายเป็นปัญหาระดับสากลที่เรียก ภาวะโลกร้อน ซึ่งพบได้ในรายงานฉบับล่าสุดขององค์การสหประชาชาติโดย คณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change หรือ IPCC) ยืนยันว่าวิกฤติของสภาพภูมิอากาศในมุมมองของวิทยาศาสตร์ มีแนวโน้มที่แย่ลง ซึ่งการจะทำให้อนาคตของโลกใบนี้ยังคงดำรงอย่างยั่งยืนอยู่ที่การตัดสินใจของมนุษยชาติในยุคปัจจุบัน (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2562)

ภาวะโลกร้อนหรือการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลก จึงหาใช่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติเพียงอย่างเดียวดังที่เป็นไปตามปรากฏการณ์ธรรมชาติไม่ แต่ยังสามารถเกิดขึ้นได้จากการกระทำของมนุษย์ด้วยเช่นกัน มีผลการวิจัยของนักวิทยาศาสตร์จำนวนมากกว่า 450 คนที่ได้ร่วมมือทำการศึกษาในประเด็นความเสื่อมถอยของทรัพยากรธรรมชาติ โดยทำการศึกษาระบบนิเวศทางธรรมชาติพบว่าพื้นที่มีจำนวนที่ลดลงราวครึ่งหนึ่ง พร้อมทั้งมีสัตว์จำนวนกว่าล้านชนิดที่ตกอยู่ภายใต้ภาวะเสี่ยงที่จะสูญพันธุ์ ซึ่งผลกระทบ ดังกล่าวนั้นเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์เป็นหลัก (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2561)

เมื่อต้นเหตุของวิกฤติโลกร้อนส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์อันเป็นเผ่าพันธุ์ที่สำคัญของโลกกลุ่มหนึ่ง ที่ได้ใช้สิทธิของตนเองอย่างเต็มที่ในการเสาะแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในโลกที่เป็นต้นทุนที่ธรรมชาติมอบให้ โดยไม่อาจตีราคาเป็นเงิน ไม่มีใครสนใจวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยความคิดที่ไม่สนใจนั้นเกิดจากรากฐานจิตใจของมนุษย์ที่มีความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว มนุษย์อาศัยความเป็นเลิศทางวิชาการ แต่ขาดความประเสริฐทางความประพฤติพากันเบียดเบียนธรรมชาติแย่งชิงเอาทรัพยากรธรรมชาติมาแปลงเป็นผลประโยชน์สนองความอยากของตน โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องดีงามและความพอเพียง (สิทธิ์ บุตรอินทร์, 2555 : 172)

ในระดับสากลโลกพบว่ามีสัญญาณส่งผ่านแจ้งเตือนภัยพิบัติทางธรรมชาติ หลายเหตุการณ์ด้วยกัน อาทิเช่น พายุฮากีบิสพัดถล่มประเทศญี่ปุ่น นับเป็นพายุครั้งรุนแรงที่สุดในรอบหลายทศวรรษ ทำให้หลายจังหวัดของประเทศญี่ปุ่นได้รับความเสียหายจากปัญหาน้ำท่วม ดินถล่ม และลมกรรโชกแรงในตลอดหลายวันที่พายุพัดผ่าน ปัญหาค่าฝุ่น PM 2.5 ปัญหามลพิษทางอากาศที่คุกคามปัญหาสุขภาพของชาวเมืองทั่วโลก และในประเทศไทยเองก็ได้ประสบปัญหานี้ด้วยเช่นกัน ทั้งค่าฝุ่น และปัญหาน้ำท่วม ล้วนมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเกิดจากการที่ภาวะโลกร้อน ซึ่งพิจารณาได้จากเหตุการณ์ระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากธารน้ำแข็งที่กำลังละลาย และอุณหภูมิทั่วโลกที่กำลังสูงขึ้น เช่น การขยายตัวทางความร้อนของน้ำในมหาสมุทร การเกิดน้ำท่วมจากแม่น้ำเพิ่มขึ้นในพื้นที่ส่วนมากของทวีป และตามพื้นที่ชายฝั่งจะเสี่ยงต่อน้ำท่วม การกัดเซาะ และ การสูญเสียพื้นที่ในทะเลเพิ่มขึ้นอย่างมาก สัตว์สายพันธุ์ต่าง ๆ เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์มากขึ้นและอาจเกิดความสูญเสียด้านความหลากหลายทางชีวภาพเกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรค และผลผลิตภาคเกษตรที่ลดลง (กรีนพีช, 2564)

ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยของสหรัฐอเมริกา เดอะ มัวนา เลา ออฟเซอร์วาทารี่ (The Mauna Loa Observatory: MLO) ในฮาวายตรวจพบว่า ความเข้มข้นของชั้นบรรยากาศของโลกมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) สูงสุดในประวัติศาสตร์มวลมนุษยชาติ โดยความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ถูกบันทึกสูงถึง 415.26 ppm ถือเป็นระดับที่น่ากลัว และเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ซึ่งทำลายสถิติเมื่อไม่กี่ปีก่อนที่มลพิษคาร์บอนในชั้นบรรยากาศสูงถึง 400 ppm และพุ่งขึ้นเป็น 410 ppm ในปี พ.ศ.2560 จนกระทั่งในปี 2562 พุ่งไปที่ในระดับ 415.26 ppm หมายความว่าก๊าซขนิดนี้มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการในการควบคุมหรือปรับลดให้ชั้นบรรยากาศควรมีปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในระดับที่เหมาะสมและทำให้ชั้นบรรยากาศโลกไม่เกิดการแปรปรวน (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, 2564)

จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับโลกที่ก่อให้เกิดภาวะโลกร้อนปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นในทุกภูมิภาคของโลก เช่น อุณหภูมิเฉลี่ยสูงขึ้น ปริมาณฝนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในฤดูน้ำหลากและน้อยลงในฤดูแล้งและจำนวนวันที่อากาศร้อนเพิ่มขึ้นรวมถึงการเกิดเหตุการณ์รุนแรง เช่น คลื่นความร้อนความแห้งแล้ง น้ำท่วม พายุหมุน และไฟป่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากรายงานประเมินสถานการณ์ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ฉบับที่ 5 (The Fifth Assessment Report: AR5) ของคณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC) มีข้อค้นพบที่ชัดเจนว่าบทบาทและกิจกรรมของมนุษย์ ได้แก่ จำนวนประชากร กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ วิถีการดำเนินชีวิตการใช้พลังงาน การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน เทคโนโลยี และนโยบายด้านสภาพภูมิอากาศ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงในระบบภูมิอากาศของ IPCC ในอีกกว่า 100 ปีข้างหน้าพบว่าอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกจะเพิ่มสูงขึ้นประมาณ 1.1–6.4 องศาเซลเซียส ในกรณีที่ไม่มีการดำเนินการใด ๆ

ปัญหาภาวะโลกที่ร้อนขึ้นเกิดจากการเพิ่มขึ้นของก๊าซสำคัญ ๆ 7 ชนิด ซึ่งได้ถูกบรรจุไว้ในพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) โดยก๊าซแต่ละชนิดจะมีความสามารถในการทำให้เกิดภาวะโลกร้อนที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการแผ่รังสีความร้อนของโมเลกุลแต่ละประเภท โดยมีการคำนวณค่าศักยภาพในการทำให้เกิดภาวะโลกร้อน (Global Warming Potential: GWP) ซึ่งก๊าซที่ได้รับการประเมินในลำดับต้น ๆ ที่จะควบคุมไม่ให้เกินไปจากค่ามาตรฐานคือ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซชนิดนี้มีคุณลักษณะพิเศษคือ เป็นก๊าซที่ไม่มีสีอยู่ในชั้นบรรยากาศมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 0.03 โครงสร้างโมเลกุลประกอบด้วยคาร์บอน 1 อะตอมและออกซิเจน 2 อะตอม (CO_2) เมื่ออยู่ในสถานะของแข็งจะเรียกว่า น้ำแข็งแห้ง (Dry Ice) ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศเกิดจากธรรมชาติ และเกิดจากฝีมือมนุษย์ เช่น การเผาไหม้เชื้อเพลิงที่มีธาตุคาร์บอนเป็นองค์ประกอบอย่างสมบูรณ์จากโรงงานอุตสาหกรรม การตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น

เมื่อพบว่าโลกกำลังประสบกับปัญหาการเพิ่มขึ้นของปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่สูงมาก ทำให้เกิดการประชุมร่วมของสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งในเวทีระดับโลก เพื่อสร้างแนวทางนโยบายการจัดการเรียนรู้ วิสัยทัศน์หรือกำหนดยุทธศาสตร์ในการลดหรือควบคุมปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ โดยจุดเน้นของสถาบันการศึกษามองว่า การใช้นโยบายด้านการศึกษาการจัดระบบการศึกษา จะช่วยทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การปรับตัว และการมีองค์ความรู้ที่เหมาะสมในการร่วมพิทักษ์โลกใบนี้ ซึ่งมีเพียงใบเดียวในการรักษาความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาวิธีการในการส่งเสริมและการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของโลก ของมหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลและมีการจัดการแข่งขันโดยการจัดอันดับของมหาวิทยาลัยสีเขียวระดับโลก เรียกว่า “การจัดอันดับมาตรฐานมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก” UI Green Metric World University Rankings ซึ่งมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญไว้ 6 ด้านที่สำคัญ คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านการจัดการของเสีย ด้านการจัดการน้ำ ด้านการคมนาคม และด้านการศึกษาวิจัย ซึ่งในแต่ละด้านล้วนเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการเปลี่ยนร่างแปลงโฉมของมหาวิทยาลัย สีเขียวในการที่จะสร้างบัณฑิตที่มีส่วนร่วมในการรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน โดยตามมาตรฐานของการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว มีการกำหนดค่าระดับคะแนนของตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตารางที่ 1.1 ตัวบ่งชี้ค่าคะแนน ตามมาตฐาน UI Green Metric World University Rankings

ตัวบ่งชี้	ค่าคะแนน
1. การจัดการโครงสร้างพื้นฐาน (Setting and Infrastructure)	1,500
2. พลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Energy and Climate change)	2,100
3. การจัดการของเสีย (Wastes)	1,800
4. การจัดการน้ำ (Water)	1,000
5. การคมนาคมขนส่ง (Transportation)	1,800

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ค่าคะแนน
6. การศึกษาและการวิจัย (Education and Research)	1,800
คะแนนรวม	**10,000**

ที่มา : (สำนักเลขาธิการยูโอกรีนเมทริก, 2563)

จากการกำหนดตัวบ่งชี้ในระดับโลก ย่อมแสดงให้เห็นถึงความตระหนักและการที่สากลโลกเห็นถึงปัญหาที่สำคัญของการเกิดวิกฤติภาวะโลกร้อน ซึ่งสอดคล้องต่อวาระแห่งชาติของรัฐบาลพลเอกประยุทธ จันทรโอชา ที่ได้มีการประกาศกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และกำหนดแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593 เพื่อมุ่งสร้างขีดความสามารถของภาคส่วนต่าง ๆ ในการปรับตัวต่อผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยหลายหน่วยงานที่ต้องมีการปรับตัวหรือมีมาตรการรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2562)

ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับประกาศยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ที่ได้จัดทำยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ระหว่างปีพ.ศ.2564–2569 มุ่งให้เกิดยุทธศาสตร์สำคัญ 4 ด้าน ประกอบด้วย การสร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ด้วยการจัดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ (ยุทธศาสตร์ที่ 1) การพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งด้วยทุนทรัพยากรอัตลักษณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ (ยุทธศาสตร์ที่ 2) การยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้เศรษฐกิจ BCG ให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (ยุทธศาสตร์ที่ 3) และการเสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก (ยุทธศาสตร์ที่ 4) ซึ่งเป็นไปตามแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2670

ประเทศไทยให้ความสำคัญและเริ่มกำหนดยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2551-2555 ขึ้นเป็นฉบับแรก เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบนโยบายในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติต่อไป และเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและสอดคล้องต่อแนวทางในระดับสากล จึงได้จัดทำแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593 ขึ้นเพื่อให้ประเทศมีกรอบแนวทางระยะยาวในการแก้ไขปัญหาตามพันธกรณีภายใต้ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) รวมถึงความตกลงปารีส และให้หน่วยงานใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดสรรงบประมาณ ซึ่งแผนแม่บทดังกล่าวมีเป้าหมายว่าในปี พ.ศ. 2593 ประเทศไทยจะมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและมีการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานหลัก คือ การลดก๊าซเรือนกระจกและส่งเสริมการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ การปรับตัวต่อผลกระทบจาก

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการสร้างขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งสาระสำคัญในการดำเนินการของแผนแม่บทฯ ในด้านการลดก๊าซเรือนกระจกและส่งเสริมการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำประกอบด้วยแนวทางและมาตรการใน 8 สาขา (แสงจันทร์ ลิ้มจิรกาล, 2558 : 11) ประกอบด้วย 1) การผลิตไฟฟ้า 2) การคมนาคมขนส่ง 3) การใช้พลังงานภายในอาคาร 4) ภาคอุตสาหกรรม 5) การจัดการของเสียอย่างครบวงจร 6) ภาคการเกษตร 7) ภาคป่าไม้ และ 8) การจัดการเมือง

มาตรการลดก๊าซเรือนกระจกทั้ง 8 สาขาข้างต้น จึงมีความสำคัญและเป็นประเด็นที่เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษาในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องในความหลากหลายของศาสตร์ อาทิเช่น ด้านสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เกษตรศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งปรัชญาเมธีและปราชญ์ราชบัณฑิตทั้งจากโลกตะวันตกและโลกตะวันออก มีมิติในมุมสิ่งแวดล้อมว่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมถือมนุษย์เป็นศูนย์กลางซึ่งปรากฏชื่อเรียกที่หลากหลาย อาทิ จริยศาสตร์สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ หรือปรัชญาสภาพแวดล้อม (สิทธิ์ บุตรอินทร์, 2555 : 174)

เนื่องจากบทบาทของสถานศึกษา คือ การสร้างคนไปสู่สังคมให้มีความรู้และความตระหนักในการทำประโยชน์ต่อสังคมและต่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นส่วนสำคัญของโลกใบนี้ หากไม่มีสิ่งแวดล้อมย่อมไม่มีธรรมชาติให้มนุษย์ได้หายใจ ได้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งต่างจากกรณีการไม่มีมนุษย์ หากมนุษย์ไม่มีในพื้นโลกใบนี้ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็สามารถที่มีปรับตัวเป็นไปตามกาลเวลาและสามารถฟื้นฟูสภาพของธรรมชาติตนเองได้ตามปรากฏการณ์โลกธรรมชาติ ธรรมชาติมีวิธีในการเยียวยาตนเอง แต่ในทางความเป็นจริง มนุษย์กับธรรมชาติต่างไม่อาจแยกออกจากกัน ต่างต้องพึ่งพากันและกันให้เกิดสมดุล มีการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติการนำต้นทุนทางธรรมชาติมาใช้ ในการวิจัยพบว่า มนุษยชาติได้ทำลายธรรมชาติมากเกินไปจนอาจทำให้เกิดการสูญสิ้นของธรรมชาติ และไม่สามารถมีทรัพยากรธรรมชาติไว้ใช้ในรุ่นต่อไป ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ส่งสัญญาณมายังสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกต่างแสวงหาแนวทางและมาตรการหลากหลายวิธี มีการใช้วาทกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายในการนำไปใช้พัฒนาความตระหนักของมนุษย์ให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือการประกอบกิจกรรมของมนุษย์ให้คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

การจัดสรรและดำเนินการอย่างไร ที่จะผลักดันให้เกิดการสร้างคนเพื่อไปสู่การตอบยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นการลดก๊าซเรือนกระจกหรือการควบคุมไม่ให้เกิดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกให้สูงไปกว่านี้ ในอดีตสถานศึกษามุ่งเน้นในการผลิตบัณฑิตออกสู่ตลาดแรงงาน ให้เข้าไปเป็นฟันเฟืองในระบบเศรษฐกิจในแบบเดิม ๆ คือ มุ่งเน้นการผลิตในระบบอุตสาหกรรมซึ่งเป็นการผลิตจำนวนมากและผลผลิตต่างก็เข้าสู่ช่องทางของการบริโภค เมื่อระบบเศรษฐกิจขยายตัวมากขึ้นมีการเพิ่มจำนวนประชากรโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ทำให้เกิดความต้องการที่จะบริโภคสินค้าเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลถึงระบบการผลิตที่จำเป็นต้องขยายตัว และการเสาะแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อนำมาผลิตเป็นสินค้า ผลิตภัณฑ์และการบริการตอบสนองผู้บริโภค หากสถาบันอุดมศึกษายังผลิตบัณฑิตในกรอบความคิดเดิม ๆ ย่อมไม่สามารถก้าวข้ามผ่านปัญหาวิกฤตของสิ่งแวดล้อม พลังงานและมลภาวะต่อไปได้ สอดคล้องกับชไรเบิร์ก (Shriberg, 2002) ได้สะท้อนถึงอุปสรรคบางประเด็นของ

การผลักดันแนวคิดเพื่อสิ่งแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา และเห็นว่าสถาบันและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ยังยึดติดกับกระบวนทัศน์เดิม และยังต่อต้านความยั่งยืน โดยชไรเบิร์ก มีความเชื่อว่าสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งยังคงมีการสนับสนุนแนวคิดเดิม ๆ ที่เชื่อว่ามนุษย์เป็นเผ่าพันธุ์ที่สำคัญของโลกและมีสิทธิที่จะหาประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ (โมทนา สิทธิพิทักษ์, 2558 : 15-35)

ปัญหาที่สำคัญคือ จะทำอย่างไรจึงจะมีวิธีการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้นานที่สุดและสามารถนำกลับมาใช้ประโชน์อย่างชาญฉลาด แนวคิดที่หลากหลายก่อให้เกิดการสร้างรูปแบบทางความคิด (วาทกรรม) ที่หลากหลาย อาทิเช่น เมืองสีเขียว เมืองไร้คาร์บอน สังคมสีเขียว สังคมไร้คาร์บอน สังคมคาร์บอนต่ำ เมืองไร้มลพิษ เมืองอุตสาหกรรมนิเวศ เมืองเกษตรสีเขียว แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว เป็นต้นและสำหรับงานที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ “มหาวิทยาลัยสีเขียว” (Green University) โดยชไรเบิร์ก (Shriberg, 2002) ได้ให้นิยามลักษณะเด่นของสถาบันอุดมศึกษาคือ

1) มีความเชี่ยวชาญและความสามารถ
2) มีภาระหน้าที่ทางสังคมและจริยธรรม
3) มีความรับผิดชอบต่อรูปแบบ (Model) ของกิจกรรมเพื่อความยั่งยืน
4) มีความสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง
5) มีความสามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากภาพลักษณ์ที่สร้างขึ้น

นอกจากนี้ แนวคิดข้างต้นในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปฏิรูปสถานศึกษาให้เกิดเป็นการเปลี่ยนรูปแปลงร่าง (Transform) ในระดับสากลจะพบว่ามีการใช้แนวคิดที่เรียกว่า 4C Theory ขึ้นในประเทศอังกฤษโดยมหาวิทยาลัยพลีมัธ (Plymouth University) มีการเปลี่ยนแปลงใน 4 ลักษณะที่สำคัญกล่าวคือ ด้านการจัดทำลักษณะทางกายภาพ โครงสร้างของสถาบัน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่ให้มีความตระหนักต่อการสร้างจิตสำนึกสีเขียว การสร้างเครือข่ายร่วมระหว่างชุมชนภายในสถาบันและภายนอกสถาบัน และลักษณะที่ 4 คือ การสร้างวัฒนธรรมสีเขียว ที่เป็นการสร้างความตระหนักรู้ภายในจิตใต้สำนึกของมนุษย์ในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน ให้เป็นวิถีชีวิตของเรา (Way of Life) ครอบคลุมการจัดการพื้นที่ การจัดการหลักสูตร และการมีเครือข่ายชุมชน วิญญาณแห่งความยั่งยืนให้ ดังภาพที่ 1.1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

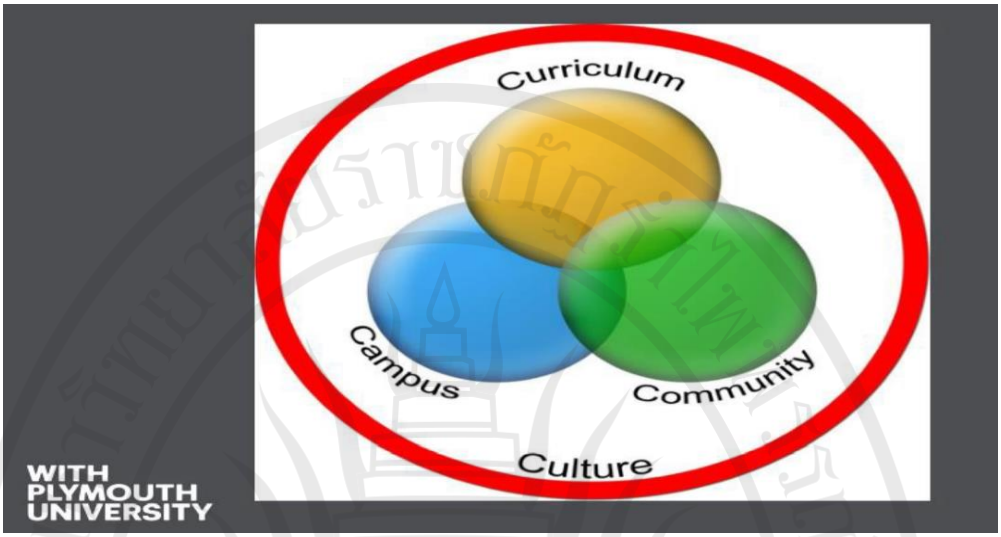

ภาพที่ 1.1 แนวคิด 4C ของมหาวิทยาลัยพลีมัธ (Plymouth University)
ที่มา : (University of Plymouth, 1994)

ทั้งนี้ ไม่เพียงแต่มหาวิทยาลัยพลีมัธ แห่งประเทศสหราชอาณาจักรเท่านั้น เนื่องจากมีการประชุมในการการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานสถานศึกษาหลายวาระการประชุมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1972 เป็นต้นมา ต่างมีความมุ่งมั่นที่จะร่วมหามาตรการในการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน โดยปฏิญญาที่สำคัญคือ ปฏิญญาทัลลัวร์ (The Association of University Leaders for a Sustainable Future (ULSF), 2020) ที่เป็นแรงผลักดันให้สถานศึกษาต้องมีการปฏิวัติทางความคิด ที่จะเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ที่เกิดจากรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ไม่เท่าเทียมและไม่ยั่งยืน โดยคณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแห่งสหประชาชาติคาดการณ์ว่าประชากรโลกจะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าและผลผลิตทางเศรษฐกิจจะเพิ่มขึ้น 4 ถึง 5เท่าในอีก 40 หรือ 50 ปีข้างหน้า จึงมีความจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วนของทุกภาคส่วนของสังคมทั้งภาครัฐภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม มูลนิธิ เอกชน สถาบันการศึกษา กลุ่มพลเมืองและประชาชนทั่วไปเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นฐานเหล่านี้และพลิกกลับแนวโน้ม การรักษาเสถียรภาพของประชากรมนุษย์ การใช้เทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การปลูกป่าและการฟื้นฟูระบบนิเวศเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างอนาคตที่เท่าเทียมและยั่งยืน สำหรับมวลมนุษยชาติที่สอดคล้องกับธรรมชาติในระดับสากลโลก จึงทำให้เห็นถึงความพยายามมาโดยตลอดในการสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นจริง โดยสามารถสรุปวิวัฒนาการของการผลักดันแนวคิดการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน ต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 1.2 พัฒนาการแนวคิดของมหาวิทยาลัยสีเขียว ในระดับสากล

ปี ค.ศ.	ปฏิญญา/เหตุการณ์	เป้าหมาย
1972	ปฏิญญาสต๊อกโฮลม์ ประเทศสวีเดน	ด้านสังคม
1975	การประชุม เบลเกรดชาร์ท์เตอร์ ประเทศยูโกสลาเวีย	ด้านการศึกษา
1977	ปฏิญญาทบิลิซี ประเทศสหภาพโซเวียต	ด้านการศึกษา
1982	การประชุมรับรองกฎบัตรโลกเพื่อธรรมชาติ The World Charter for Nature 1982	ด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม
1987	รายงานบรัดแลนด์ “Our Common Future”	ด้านสังคม
1990	ปฏิญญาทบิลิซีที่ประชุมอธิการบดี ประเทศฝรั่งเศส	ระดับอุดมศึกษา
1991	ปฏิญญาฮาลิแฟต การประชุมของสถาบันการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประเทศแคนาดา	ระดับอุดมศึกษา
1992	รายงานขององค์การสหประชาชาติ เกี่ยวกับการประชุมด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน Agenda 21,Chapter 36 ที่มุ่งด้านการศึกษา ความรับผิดชอบต่อสังคม และศาสตร์แห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน (อ้างอิงจากการประชุมที่ริโอ)	ด้านสังคม
1992	การประชุมของผู้นำสถานศึกษาด้านการพัฒนาการศึกษาในอนาคต,ประเทศสหรัฐอเมริกา	ระดับอุดมศึกษา
1993	การประชุมของ มหาวิทยาลัยนานาชาติ ครั้งที่ 9 ในเรื่องพิธีสารเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น	ระดับอุดมศึกษา
1993	ปฏิญญาสเวนเซ ประเทศเวลล์	ระดับอุดมศึกษา
1994	ปฏิญญาครีโครเปอนิคัส ชาร์เตอร์ (CRE)	ระดับอุดมศึกษา
1996	การประชุมมหาวิทยาลัยสีเขียว Ball Sate University โดยมีการจัดประชุมในหลายวาระ ในปี 1997, 1999, 2001, 2003, 2005, 2007 และ 2009	ระดับอุดมศึกษา
1997	ปฏิญญา เทสซาโลนิกิ ในการประชุมด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษา สังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประเทศกรีซ	ด้านการศึกษา
1999	การประชุมของมหาวิทยาลัยเพื่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน(EMSU) โดยจัดประชุมครั้งแรกที่ประเทศสวีเดน และมีการประชุมต่อเนื่อง ปี 2002 (ประเทศแอฟริกาใต้) ปี 2004 (ประเทศเม็กซิโก) ปี 2006 (ประเทศสหรัฐอเมริกา) ปี 2008 (ประเทศสเปน) และ ปี 2010 (ประเทศเนเธอร์แลนด์)	ระดับอุดมศึกษา
2000	การประชุม เป้าหมายแห่งการพัฒนาในสหัสวรรษใหม่	ด้านสังคม
2000	การประชุมปฏิญญาโลก (เอริทชาร์เตอร์: The Earth Charter)	ด้านสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 1.2 (ต่อ)

ปี ค.ศ.	ปฏิญญา/เหตุการณ์	เป้าหมาย
2000	การประชุมของหุ้นส่วนสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (GHEDP) องค์การสหประชาชาติ	ระดับอุดมศึกษา
2001	ปฏิญญาลินด์เบริ์ก สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประเทศเยอรมันนี	ระดับอุมศึกษา
2002	การประชุมระดับโลก เกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน เมืองโจฮันเนสเบอร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ (ศึกษาผลลัพธ์ของปฏิญญาอูลบันทู ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของสถาบันการศึกษา ในหัวข้อสังคมเมือง)	ด้านสังคม
2004	ปฏิญญาบาร์ซิโลน่า ประเทศสเปน	ระดับอุดมศึกษา
2005	จัดให้มีการประชุมเป็นวาระแห่งชาติ ด้านการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (DESD)	ด้านการศึกษา
2005	ปฏิญญาเกรซ ในการประชุมร่วมของสถานศึกษา ประเทศออสเตรเลีย	ระดับอุดมศึกษา
2009	ปฏิญญาอาบูจาในการพัฒนาอย่างยืน ประเทศแอฟริกา หลักเกณฑ์ของสถาบันอุดมศึกษาในด้านการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประเทศไนจีเรีย	ระดับอุดมศึกษา
2009	ปฏิญญาทอริโน่ ในประเด็นการจัดการศึกษาและการวิจัย ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประเทศอิตาลี	ระดับอุดมศึกษา

ที่มา : (Lozano, 2011)

จากตารางแสดงให้เห็นว่าแนวคิดของการจัดการให้เกิดมหาวิทยาลัยสีเขียวประกอบด้วยการประชุมหลายครั้งและได้รับความสนใจในหลายประเทศ มีการประชุมสำคัญที่สรุปประเด็นสำคัญ เช่น ปฏิญญาสต๊อกโฮลม์ เน้นการสร้างกฎระเบียบเพื่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในระดับประถมศึกษาและอุดมศึกษา ปฏิญญาทบิลิซี เน้นการจัดการแบบองค์รวมที่จะผลักดันเรื่องสิ่งแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษาให้ไปสู่คณาจารย์ นิสิตนักศึกษาและบุคลากรสายสนับสนุน และปฏิญญาทัลลัวร์ เน้นการผสมผสานความยั่งยืนเข้ากับการจัดการเรียนรู้ การสอนให้มีด้านสิ่งแวดล้อมให้ปรากฏในการจัดการเรียนการสอน การทำวิจัย การดำเนินงานและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัย โดยในการจัดประชุมสุดยอดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโลก มีการบรรจุประเด็นเรื่อง การศึกษาและความยั่งยืน ยอมรับการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบเพื่อลดพฤติกรรมทางสิ่งแวดล้อมที่ไม่ยั่งยืน เพื่อลดผลกระทบต่อการขาดความตระหนัก ในปัญหาสิ่งแวดล้อมโลก (Earth Summit) ปฏิญญาครีโคเปอร์นิคัส ชาร์เตอร์ เน้นการจัดการให้มหาวิทยาลัยเป็นผู้นำในการสร้างสังคมที่ยั่งยืน สร้างค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมร่วมเรียกร้องความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม ที่เรียกว่า บทบาทหน้าที่ทางศีลธรรม

(Moral Obligatory) และเน้นวิธีการที่จะนำมาสู่การสร้างแนวคิดความยั่งยืนให้เกิดขึ้นได้ก็คือ การนำสหสาขาวิชามาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและการสร้างความร่วมมือของทุกระดับของสังคม เพื่อให้เกิดเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว (โมทนา สิทธิพิทักษ์, 2558 : 27-34)

ในงานวิจัยของคุณธรรม สันติธรรม ให้นิยามของมหาวิทยาลัยสีเขียว หมายถึง มหาวิทยาลัยที่มีการบริหารการจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพภายใต้แนวคิดการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและการประหยัดพลังงาน เสริมสร้างคุณภาพ ชีวิตที่ดีและมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ผู้อาศัยในชุมชนนั้น รวมถึงการรักษาสภาพแวดล้อมและการประหยัดพลังงาน ให้มีการใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่าส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ (คุณธรรม สันติธรรม, 2548 : 67)

จุดเน้นหนักในการเกิดมหาวิทยาลัยสีเขียว จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างยุทธศาสตร์ที่มีความชัดเจนสามารถที่จะกำหนดทิศทาง วิธีการที่จะไปสู่มหาวิทยาลัยเพื่อมนุษยชาติในปัจจุบัน และในอนาคตให้ยังสามารถที่จะมีทรัพยากรธรรมชาติไว้ใช้ได้อย่างยั่งยืน ด้วยเหตุผลที่สถานศึกษาซึ่งเป็นแหล่งที่ประกอบกิจกรรมที่มากมายและสัมพันธ์อย่างยิ่งกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีบุคลากรเป็นผู้ใช้ ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร คณาจารย์ พนักงาน เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ฯลฯ มีกิจกรรมที่เป็นการดำเนินการหลัก ๆ คือ การดำเนินการจัดการเรียนการสอน การสนับสนุนทางห้องปฏิบัติการ การสนับสนุนทางบริการการศึกษา การดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ต่าง ๆ การใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งในทุกกระบวนการเป็นต้นเหตุที่ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในมหาวิทยาลัยที่เกิดมีขึ้นตามธรรมชาติและที่มนุษย์เป็นผู้สร้างมลภาวะจากกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การใช้กระดาษ การใช้พลาสติกในรูปภาชนะต่าง ๆ ที่เป็นการกักเก็บน้ำ เพื่ออุปโภคและบริโภค การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้วัสดุสารเคมี การใช้วัสดุสำนักงาน การมีอาคารเรียน อาคารโรงอาหาร อาคารที่พักอาศัย การใช้พลังงานในรูปไฟฟ้าเชื้อเพลิง ตลอดจนการใช้น้ำ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตทั้งเป็นการใช้น้ำเพื่ออุปโภค บริโภค เป็นต้น (ปิยะมาศ สามสุวรรณ และสมทิพย์ ด่านธีรวนิชย์, 2552 : 33-46)

การรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในมหาวิทยาลัย จึงเป็นพันธกิจสำคัญที่มหาวิทยาลัยต้องตระหนักและให้ความสำคัญ ปัจจุบันเครื่องมือที่ได้รับการรับรองในระดับสากล คือ ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง (UI Green Metric World University Rankings) ซึ่งเกิดจากการประชุมเรื่องคุณภาพการศึกษาที่มหาวิทยาลัย อัวโตโนมา เด นูฟโว เลออง (Universidad Autónoma de NuevoLeon) ประเทศเม็กซิโก เมื่อเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 2013 และต่อมาในการประชุมเรื่องความยั่งยืนและการจัดอันดับมหาวิทยาลัย ที่มหาวิทยาลัยคาฟอสคาริ เวเนเซีย (UniversitàCa’ Foscari Venezia) ในประเทศอิตาลี เมื่อเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2013 โดยมีการอ้างอิงถึงผลและการประเมินผลของยูไอ กรีนเมตริก เวิล์ด ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง ในบทความนิตยสาร บทความวิจัยในวารสารวิชาการ เว็บเพจของมหาวิทยาลัยและสถาบันต่าง ๆ กระทั่งในปี ค.ศ. 2014 มีการจัดประชุมฟอรัมของมหาวิทยาลัยในเอเชีย ครั้งที่ 3 (III Asian Universities Forum) จัดโดยมหาวิทยาลัยแห่งชาติอัล-ฟารายี คาซัค (Al-Farabi Kazakh National University) ในกรุงอัสตานาและนครอัลมาตี ประเทศคาซัคสถาน ได้มีมติเห็นชอบร่วมกันให้ใช้เครื่องมือที่เรียกว่า

ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง เป็นเครื่องมือในการประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านความยั่งยืนของมหาวิทยาลัย และได้ใช้กันมาถึงปัจจุบัน (สำนักเลขาธิการยูไอกรีนเมทริก, 2563)

โดยในปีค.ศ. 2020 ในระดับสากลพบว่ามีมหาวิทยาลัยทั่วโลกที่ให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยสีเขียว จำนวนมากกว่า 900 ประเทศเข้าสู่การจัดอันดับของ ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง ประเทศอินโดนีเซีย

จากการที่มหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก ได้มีการสร้างหลักเกณฑ์ ตัวชี้วัด เครื่องมือที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยสีเขียวนั้น ในประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนในอันดับต้นๆของประเทศไทย และในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏเข้าร่วม ทั้งนี้มหาวิทยาลัยไทยที่ได้รับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในภูมิภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้าร่วมการประเมินการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นมหาวิทยาลัยแห่งเดียวในภูมิภาคตะวันออก ที่เป็นวังเก่าของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ราชินีในรัชกาลที่ 7 หรือที่รู้จักกันในนาม “วังสวนบ้านแก้ว” ตั้งอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดจันทบุรี เป็นมหาวิทยาลัยที่มีเนื้อที่มากกว่า 720 ไร่ ปกคลุมด้วยต้นไม้หลายสายพันธุ์ สวนป่าอนุรักษ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา พื้นที่สนามกอล์ฟ อาคารเรียน อาคารสำนักงาน คณะต่าง ๆ

จากการศึกษา การรักษาสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยนั้นพบว่า มหาวิทยาลัยมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในด้านของการจัดการเชิงพื้นที่ คือ การสร้างอาคารประหยัดพลังงาน (บางอาคาร) การจัดการของเสียโดยการสร้างธนาคารขยะ ในการรับซื้อขวดพลาสติก แต่ยังไม่พบระบบการบริหารจัดการของเสียเชิงระบบ และระบบการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ให้เป็นไปตามคู่มือการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีการกำหนดนโยบายด้านรักษาสิ่งแวดล้อม โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้เข้าร่วมในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว ระหว่างปี 2558 ถึงปี 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้รับการจัดอันดับที่ 1 ในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏเมื่อปี พ.ศ. 2560 และได้รับอันดับที่ 3 ของประเทศไทย โดยค่าคะแนนตามตัวชี้วัดต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2562 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีระดับค่าคะแนนรวมทั้งสิ้น 4,300 คะแนน เป็นอันดับที่ 647 ของโลก อันดับที่ 33 ของประเทศไทย ซึ่งไม่บรรลุผลตามที่ได้มีการวางเป้าหมายที่จะให้มีค่าคะแนนมากกว่า 5200 คะแนน ซึ่งคะแนนห่างจากค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ถึง 900 คะแนน แสดงดังตารางที่ 1.3

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 1.3 ระดับค่าคะแนนประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง 2017 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปี 2562

ตัวบ่งชี้	ค่าคะแนนที่ทำได้จริง (1)	มาตรฐานที่ UI GREEN กำหนด (2)	สัดส่วนที่ทำได้ร้อยละ (3)	สัดส่วนที่ทำได้ต่อผลรวมของค่าคะแนนที่ทำได้จริง (4)
1.โครงสร้างพื้นฐาน (Setting and Infrastructure)	1,025	1500	68.33	24.00
2.การจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Energy and Climate Change)	750	2100	35.71	17.00
3.การจัดการของเสีย (Wastes)	450	1800	25.00	10.00
4.การจัดการน้ำ (Water)	325	1000	32.50	8.00
5.การคมนาคมขนส่ง (Transportation)	600	1800	33.33	14.00
6.การจัดการศึกษาและการวิจัย (Education and Research)	1150	1800	63.89	27.00
คะแนนรวม	4,300	10,000	43.00	100

ที่มา : (UI Green Metric World University Ranking, 2019)

โดยค่าเป้าหมายการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียวในปี พ.ศ. 2562 กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยสีเขียว ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการพัฒนาระบบบริหาร เป้าประสงค์ที่ 2 กำหนดให้มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว พร้อมทั้งกำหนดกลยุทธ์ ที่สำคัญ อาทิเช่น การกำกับ ติดตาม ส่งเสริมการสร้างพลังงานทางเลือก การบูรณาการโครงการให้สอดรับกับความต้องการด้านสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ดังตารางที่ 1.4

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 1.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย มหาวิทยาลัยสีเขียว

ตัวชี้วัด (KPI)	ค่าเป้าหมาย (Goal)				
	2561	2562	2563	2564	2565
1. ผลการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวในระดับคะแนนที่สูงขึ้น (คะแนน)	≥ 3,000	≥ 5,200	≥ 5,400	≥ 5,500	≥ 5,600

ที่มา : (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2562)

จากตัวเลขค่าคะแนนตามตารางที่ 1.3 และตารางที่ 1.4 พบตัวบ่งชี้ค่าคะแนนที่น้อยมากคือหมวดของน้ำได้เพียง 8% ที่คะแนน 325 จาก 1,000 คะแนน หมวดถัดไป คือการจัดการของเสียได้เพียง 10% ที่คะแนน 450 จาก 1,000 คะแนน และในลำดับถัดไปการคมนาคมขนส่ง ได้ 14% ที่คะแนน 600 จาก 1,800 คะแนน ประกอบกับค่าเป้าหมายของมหาวิทยาลัยสีเขียวที่กำหนดค่าคะแนนต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 5,200 คะแนน ในขณะที่ตัวเลขค่าคะแนนตามสภาวะที่เป็นจริงคือ 4,300 คะแนน จึงไม่เป็นไปตามเป้าหมายและเป็นช่องว่างระหว่างมาตรฐานของคู่มือการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวและสภาวะที่เป็นจริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแผนยุทธศาสตร์พัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีสู่ประชาคมอาเซียนและสากล พ.ศ.2559-2563 ซึ่งบรรจุประเด็นมหาวิทยาลัยสีเขียวไว้ที่ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถบัณฑิตสู่สากล โดยใช้กลยุทธ์คือการได้รับการยอมรับในคุณภาพการศึกษาระดับอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด ต่อไปนี้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2561)

1. การจัดอันดับมหาวิทยาลัย World University Ranking
2. จำนวนบัณฑิตหลักสูตร International มีงานทำในหน่วยงาน/สถานประกอบการในประชาคมอาเซียนและสากล
3. จำนวนบัณฑิตหลักสูตรไทย มีงานทำในหน่วยงาน/สถานประกอบการในประชาคมอาเซียนและสากล
4. ร้อยละของบัณฑิตที่มีงานทำตรงตามระดับคุณวุฒิภายใน 1 ปี
5. ร้อยละความพึงพอใจในทุกประเด็นของลูกค้า (ผู้ใช้บัณฑิต)
6. ร้อยละคะแนนการจัดอันดับมหาวิทยาลัยน่าเรียนโดย QS
7. คะแนนการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว

ซึ่งจากตัวชี้วัดที่ 7 คะแนนการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว จึงเป็นเป้าหมายสำคัญอันจะนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ฉะนั้น เมื่อพิเคราะห์ถึงเจตจำนงและการขับเคลื่อนนโยบายด้านมหาวิทยาลัยสีเขียวมีแนวโน้มที่ดีในการมุ่งมั่นสร้างสังคมสีเขียวให้เกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยพบว่าหลังจากที่ได้มีการประกาศแผนยุทธศาสตร์แล้วเมื่อ พ.ศ. 2559-2563 นั้น ในห้วงเวลาระหว่างการบริหารจัดการตามยุทธศาสตร์มีการปรับปรุงและแก้ไขโดยในปีงบประมาณ 2562 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์โดยมีการนำ

ประเด็นของมหาวิทยาลัยสีเขียวไปบรรจุในยุทธศาสตร์ที่ 4 แทน พร้อมทั้งกำหนดกลยุทธ์ที่สำคัญ 7 ประการ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 : กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ที่ 2 : ส่งเสริมและสนับสนุนในการสร้างพลังงานทางเลือกและพลังงานทดแทนใหม่ ๆ

กลยุทธ์ที่ 3 : เร่งรัดการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูงทดแทนอุปกรณ์เดิม

กลยุทธ์ที่ 4 : พัฒนาการบริหารจัดการที่ดีตามหลักเกณฑ์มหาวิทยาลัยสีเขียว (UI Green Metric) รวมทั้งนโยบายชาติและมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ที่ 5 : บูรณาการการดำเนินโครงการให้สอดรับกับความต้องการด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

กลยุทธ์ที่ 6 : การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การสร้างหรือขยายอาคารอัจฉริยะและให้เป็นไปตามผังแม่บทของ มหาวิทยาลัย

กลยุทธ์ที่ 7 : เสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่นักศึกษา บุคลากร มหาวิทยาลัย และ ประชาชนทั่วไป

ภายใต้ 7 กลยุทธ์ดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นเข็มทิศที่จะทำให้เกิดการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียวขึ้น ซึ่งในสภาวะความเป็นจริงจากตัวเลขที่พบปรากฏว่าจากการกำหนดกลยุทธ์ดังกล่าวพบว่าการรายงานผลที่ผ่านมาค่าคะแนนกลับไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีกำหนดค่าเป้าหมายของผลรวมคะแนนในปี พ.ศ. 2562 ที่ ≥ 5,200 คะแนน ในปี พ.ศ. 2563 ที่ ≥ 5,400 คะแนนในปี พ.ศ. 2564 ที่ ≥ 5,500 คะแนน พบว่าคะแนนตามสภาวะที่เป็นจริงนั้น ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย

ดังนั้น เมื่อได้ศึกษาผลการดำเนินการของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ด้านการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียวในรอบ 6 ปี นับแต่ปี พ.ศ. 2558-2563 พบว่าเกิดปัญหาที่ไม่สามารถคงการรักษาการจัดอันดับของการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ที่ตั้งเป้าหมายให้อยู่ในลำดับที่ 1-10 ของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยที่เป้าประสงค์ของการจัดอันดับของ UI GreenMetric World University Rankings 2017 คือ การกำหนดให้มีมาตรฐานหรือบรรทัดฐานหรือแนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัยที่จะส่งเสริมให้เกิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อันเป็นหนทางหนึ่งในการลดผลกระทบจากปัญหาภาวะโลกร้อนและนำไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ ที่ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและยังสามารถส่งต่อไปยังรุ่นต่อ ๆ ไป จากปัญหาข้างต้นจึงนำมาสู่การตั้งคำถามวิจัยในครั้งนี้ว่าทำไมมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงไม่สามารถรักษาอันดับการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวราชภัฏ อันดับ 1 ไว้ได้อย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยจึงตั้งคำถามวิจัย เพื่อศึกษาให้เห็นช่องว่างระหว่างมาตรฐานการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียวกับในสภาวะความเป็นจริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเพื่อไปสู่การวิเคราะห์ให้เห็นปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ที่ส่งผลต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว และหารูปแบบที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่มหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ซึ่งอาจเป็นปัญหาด้านการจัดการนโยบาย ด้านงบประมาณการลงทุน ด้านความร่วมมือของบุคลากรและนักศึกษา หรือ

สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ด้านการกำหนดรูปแบบวิธีการในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่ยังไม่มีความชัดเจน หรือการขาดมาตรการบังคับทางกฎหมายภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งจะต้องมีการศึกษาเพื่อให้พบว่ามีปัจจัยใดที่จะส่งเสริมหรือเป็นโอกาสที่จะก่อร่างสร้างยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาช่องว่างระหว่างมาตรฐานสีเขียวกับสภาวะที่เป็นจริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่ส่งผลต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3. เพื่อเสนอตัวแบบเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กำหนดขอบเขตของการศึกษาที่สำคัญ ดังนี้

1. ขอบเขตในด้านเวลา กำหนดเวลาในการศึกษาระหว่างปีพ.ศ. 2558-2563 ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เข้าสู่การประเมินการจัดอันดับของมหาวิทยาลัยสีเขียวของประเทศอินโดนีเซีย

2. ขอบเขตในด้านเนื้อหา ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เป็นช่องว่างและปัจจัยที่ทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีไม่ได้รับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างต่อเนื่องตามตัวชี้วัดของ ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง 2017 และนำเสนอแนวตัวแบบเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน

1.4 ประโยชน์ของการวิจัย

1. ประโยชน์ในเชิงวิชาการ

ผลจากการศึกษาวิจัย ทำให้ได้องค์ความรู้ในด้านของยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ให้ไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน โดยมีข้อเสนอทางวิชาการเพื่อปรับทัศนคติใหม่ต่อการปรับปรุงรูปแบบของการจัดการเรียนการสอน การจัดการหลักสูตร การจัดการพื้นที่ การจัดการทรัพยากรให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องต่อบริบทของมหาวิทยาลัยที่มีเอกลักษณ์หรือจุดเน้นที่อาจแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ เช่น การที่มหาวิทยาลัยมีพื้นที่ที่เป็นป่าธรรมชาติ มีต้นไม้ที่มีปริมาณมาก ซึ่งอาจทำให้กลายเป็นต้นไม้เศรษฐกิจที่ทำให้เกิดข้อได้เปรียบในเชิงพื้นที่สามารถสร้างรายได้ที่เกิดจากการกระบวนการซื้อขายคาร์บอนเครดิตจากทรัพยากรธรรมชาติที่ตนเองมีอยู่ในพื้นที่หรืออาจสร้างแบรนด์ที่เกี่ยวกับฉลากเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในเชิงสหวิทยาการด้วยมาตรการที่เหมาะสมและทำให้เกิดความยั่งยืนได้ในอนาคตโดยนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการทำหลักสูตรแบบสหวิทยาการ

2. ประโยชน์ในเชิงนโยบาย

ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ อาจนำไปสู่การกำหนดนโยบาย ระเบียบ ข้อกฎหมาย หรือยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยให้มีการปรับโฉมในการรองรับต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมโลกที่ต่างมีความเห็นสอดคล้องว่าปัญหาภาวะโลกร้อนเป็นปัญหาระดับชาติ การให้ความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือทดแทนด้วยวิธีการลดก๊าซเรือนกระจก ในส่วนของสถาบันการศึกษาจึงต้องมีมาตรการที่สอดคล้องและเป็นแนวทางที่ทำได้เป็นรูปธรรมในการเป็นมหาวิทยาลัยคาร์บอนต่ำในอนาคต

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์

2.1.1 กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์

2.1.2 การวางแผนยุทธศาสตร์

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียว

2.2.1 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยแบบองค์รวม 4C Model

2.2.2 แนวคิดการแปลงโฉมมหาวิทยาลัยไปสู่ความยั่งยืน (The Transformation Towards The Sustainable University)

2.2.3 แนวคิดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวของ มาตรฐานยูไอกรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ที่ผู้วิจัย นำมาใช้เป็นแว่นสำหรับขับเคลื่อนงานวิจัยนี้ ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ของศาสตราจารย์เฮนรี่ มินซ์เบอร์จ (Henry Mintzberg: 5Ps) ประกอบด้วย

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 แผน (Plan) ต้องประกอบด้วย
   1) การกำหนดกิจกรรมล่วงหน้าเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ
   2) การตั้งเป้าหมายที่เกิดจากความมุ่งหวังและความตั้งใจ
2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 กลอุบาย (Ploy) ต้องประกอบด้วย
   1) มีลักษณะของการออกกลอุบาย เพื่อหลอกล่อฝ่ายตรงข้าม
   2) มีการต่อสู้แข่งขันเพื่อให้ตนเองหรือองค์กรได้รับประโยชน์
   3) มีลักษณะเฉพาะเจาะจงเพิ่มมากกว่าการวางแผนปกติทั่วไป
3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 แบบแผน (Pattern) ต้องประกอบด้วย
   1) มุ่งเน้นในการปฏิบัติการ (Action Plan)
   2) มีการวางแบบแผนด้านพฤติกรรมในงานปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
   3) มีทั้งการกระทำตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจในการกระทำ
   4) อาจถูกกำหนดขึ้นในช่วงเวลาใดระหว่างการบริหารได้ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมในการบริหารจัดการองค์กร
4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 ตำแหน่งขององค์กร (Position) ต้องประกอบด้วย
   1) กำหนดความสำคัญของฐานะหรือตำแหน่งองค์กร
   2) ค้นหาวิธีการในการจัดตำแหน่งองค์กรให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3) ให้น้ำหนักกับการอยู่รอดขององค์กร

4) กำหนดเรื่องการพึ่งพาอาศัยกันของคนในองค์กร

5) กำหนดให้เห็นจุดขายขององค์กรให้เหมาะกับประเภทขององค์กรนั้น ๆ

5. ยุทธศาสตร์ที่ 5 ทัศนคติขององค์กรกับสภาพที่แท้จริงภายในองค์กร (Perspective) ในความหมายเฮนรี่ มินซ์เบอร์จ (Henry Mintzberg and et al., 1987 : 16) ต้องประกอบด้วย

1) มีฐานคิดการมองในเชิงมโนทัศน์(นามธรรม)

2) มีฐานคิดในการกำหนดอนาคตร่วมกันของผู้อยู่ในองค์กร (ผู้มีส่วนได้เสีย) เช่น โลกทัศน์ วัฒนธรรม อุดมการณ์ กระบวนทัศน์ โดยต้องมีการจัดทำกิจกรรมให้คนในองค์กรยึดถือร่วมกัน (Collection Action) และภายใต้การจัดการภารกิจเดียวกัน

2.1.1 กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์

กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ เป็นขั้นตอนของการกำหนดองค์ประกอบของยุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานขององค์กรทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548 : 78-79)

1. การกำหนดทิศทาง (Direction Setting) ประกอบด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) และการกำหนดภารกิจ (Mission) หรือ กรอบในการดำเนินงานที่ชัดเจนจะช่วยให้ องค์การสามารถกำหนดทิศทางในระยะยาว ภารกิจในกระบวนการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์นั้น ขั้นแรกองค์การจะต้องระบุภารกิจและเป้าหมายหลักที่สำคัญของบริษัท คือ ประกาศข้อความของบริษัทที่พยายามกำหนดว่าจะทำอะไรในปัจจุบัน และกำลังจะทำอะไรในอนาคตและองค์การเป็นองค์การแบบใดและจะก้าวไปสู่การเป็นองค์การแบบใด ทั้งนี้ เพื่อบรรลุสู่ความเป็นเลิศเหนือคู่แข่งซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วข้อความเรื่องภารกิจขององค์การจะประกอบ ไปด้วยข้อความที่บ่งบอกถึงคุณค่าทางปรัชญาสำคัญที่ผู้บริหารตัดสินใจกระทำ ซึ่งแสดงถึงพันธะของบริษัทที่มีต่อเป้าหมายและสอดคล้องกับคุณค่าของผู้บริหาร นอกจากนี้แล้วภารกิจยังจะสร้าง สภาพแวดล้อมในการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมาย คือ การบอกถึงสิ่งที่องค์การปรารถนาให้เกิดในอนาคต และพยายามบรรลุโดยมีการกำหนดให้ชัดเจนกระชับตรงจุดและสามารถวัดได้

2. การประเมินองค์การและสภาพแวดล้อม (Environment Scanning) ในการประเมินสภาพแวดล้อมขององค์การนั้นจะประกอบไปด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก และการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคหรือโดยทั่วไปจะเรียกว่าการวิเคราะห์ตามตัวแบบสวอต เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนด จุดแข็ง จุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนเกิดผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์การ ซึ่งสวอตมาจากตัวย่อภาษาอังกฤษ 4 ตัว ได้แก่

S ย่อมาจาก Strengths หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็งซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายในเป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในบริษัท เช่น จุดแข็งด้านการเงินสะสม ด้านการผลิต ด้านทรัพยากรบุคคล บริษัทจะต้องใช้ประโยชน์จากจุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์การตลาด

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

W ย่อมาจาก Weaknesses หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่าง ๆ ของบริษัทจะต้องหาวิธีในการแก้ปัญหานั้น

O ย่อมาจาก Opportunities หมายถึง โอกาสซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกของบริษัทเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์การ โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน นักการตลาดที่ดีจะต้องเสาะแสวงหาโอกาสอยู่เสมอและใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น

T ย่อมาจาก Threats หมายถึง อุปสรรค ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งธุรกิจจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องและพยายามขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

3. การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) การกำหนดยุทธศาสตร์ เป็นการพัฒนาแผนระยะยาวบนรากฐานของโอกาสและอุปสรรคที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยองค์การจะต้องกำหนดและเลือกยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดที่เหมาะสมกับองค์การที่สุด ผู้บริหารตอบคำถามว่าทำอย่างไรองค์การจึงจะไปถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ได้ โดยใช้ความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์การกำหนดเป็นยุทธศาสตร์

4. การดำเนินยุทธศาสตร์ (Strategy Implementation) การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ คือ กระบวนการที่ผู้บริหารแปลงยุทธศาสตร์และนโยบายไปสู่แผนการดำเนินงานกำหนดรายละเอียดด้านต่าง ๆ เช่น ด้านงบประมาณหรือวิธีการดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการนี้อาจจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภายในด้านวัฒนธรรม โครงสร้างหรือระบบการบริหาร เพื่อให้สามารถดำเนินการตามยุทธศาสตร์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

5. การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and Control) การควบคุมกลยุทธ์เป็นหน้าที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลยุทธศาสตร์ที่นำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัตินั้นมักจะเกิดข้อผิดพลาดที่ต้องการการปรับปรุง เพื่อให้แน่ใจว่าจะก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ตรงตามแผนที่ได้ตั้งไว้

2.1.2 การวางแผนยุทธศาสตร์

การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นแนวทางในการสร้างวิสัยทัศน์ และตัวกำหนดทิศทางขององค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยบ่งบอกผลลัพธ์ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้นเพื่อให้มีแนวทางที่ชัดเจนในการทำงานและการบริหาร สามารถกำหนดการวางแผนยุทธศาสตร์ออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548 : 78-79)

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดพันธกิจ

พันธกิจ หมายถึง กรอบ หรือขอบเขตการดำเนินงานของหน่วยงาน การกำหนดพันธกิจสามารถทำได้โดยนำภารกิจ (หรือหน้าที่ความรับผิดชอบ) แต่ละข้อที่หน่วยงานได้รับมอบหมายตั้งแต่แรกก่อตั้งมาเป็นแนวทาง ทั้งนี้ ผู้จัดทำต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าพันธกิจแต่ละข้อมีความหมาย

สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี

ครอบคลุมขอบเขตแค่ไหน และแต่ละข้อมีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อให้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในขั้นตอนต่อไปเป็นไปอย่างสะดวกและถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้หน่วยงานเป็นภายในกรอบระยะเวลาหนึ่ง ๆ โดยการจัดทำวิสัยทัศน์ของหน่วยงาน ควรกระทำเมื่อได้กำหนดพันธกิจของหน่วยงานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากนั้นจึงนำพันธกิจทั้งหมดมาพิจารณาในภาพรวมว่าหน่วยงานจักต้องดำเนินการในเรื่องใดบ้าง และเพื่อให้หน่วยงานสามารถบรรลุพันธกิจได้ครบถ้วนทุกข้อ หน่วยงานต้องมีความเป็นเลิศในด้านใด หรือควรมุ่งเน้นไปในทิศทางใด

ขั้นตอนที่ 3 คือ การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ หมายถึง ประเด็นหลักที่ต้องคำนึงถึง ต้องพัฒนา ต้องมุ่งเน้น ประเด็นยุทธศาสตร์นี้ สามารถทำได้โดยการนำพันธกิจแต่ละข้อมาพิจารณาว่าในพันธกิจแต่ละข้อนั้น หน่วยงานต้องการดำเนินการในประเด็นใดเป็นพิเศษ และหลังจากได้ดำเนินการดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ต้องการให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงในทิศทางใด

ทั้งนี้ ในการจัดทำประเด็นยุทธศาสตร์ของแต่ละหน่วยงานนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำแผนบริหารราชการแผ่นดินของกระทรวงต้นสังกัดมาเป็นหลักประกอบการพิจารณาด้วย

ขั้นตอนที่ 4 คือ การกำหนดเป้าประสงค์

เป้าประสงค์ หมายถึง สิ่งที่หน่วยงานปรารถนาจะบรรลุ โดยต้องนำประเด็นยุทธศาสตร์พิจารณาว่า หากสามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จตามประเด็นยุทธศาสตร์แต่ละข้อแล้ว ผู้ใดเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ และได้รับประโยชน์อย่างไร ยกตัวอย่างเช่น เป้าประสงค์ของกรมสรรพากรประการหนึ่ง คือ รัฐมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีเพียงพอในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ จากตัวอย่างนี้ ผู้ได้รับประโยชน์ คือ ภาครัฐ โดยได้ประโยชน์คือ สามารถจัดเก็บภาษีได้มากพอที่จะนำไปพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ได้ นั่นเอง

ขั้นตอนที่ 5 การสร้างตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด หมายถึง สิ่งที่จะเป็นตัวบ่งชี้ว่าหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ได้หรือไม่ ขั้นตอนนี้ต้องพิจารณาหาปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้ดังกล่าว และต้องใช้ถ้อยคำที่ชัดเจนทั้งในแง่ของคำจำกัดความและการระบุขอบเขต เช่น จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการในหนึ่งเดือน เป็นต้น โดยตัวชี้วัดนี้จะถูกนำเป็นหลักในการกำหนดค่าเป้าหมายในลำดับต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การกำหนดค่าเป้าหมาย

ค่าเป้าหมาย หมายถึง ตัวเลข หรือค่าของตัวชี้วัดความสำเร็จ ที่หน่วยงานต้องการบรรลุ ขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนของการกำหนดหรือระบุว่า ในแผนงานนั้น ๆ หน่วยงานต้องการทำอะไร ให้ได้เป็นจำนวนเท่าไรและภายในกรอบระยะเวลาเท่าใด จึงจะถือว่าบรรลุเป้าหมาย เช่น ต้องผลิตนักสังคมสงเคราะห์เพิ่มเป็นจำนวน 1,250 คน ภายในระยะเวลา 5 ปี เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 7 คือ การกำหนดกลยุทธ์

กลยุทธ์ หมายถึง สิ่งที่หน่วยงานจะดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ โดยกลยุทธ์นี้จะกำหนดขึ้นจากการพิจารณาปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factors) เป็นสำคัญ กล่าวคือ

ต้องพิจารณาว่าในการที่จะบรรลุเป้าประสงค์ข้อหนึ่ง ๆ นั้น มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จและจำเป็นต้องทำอย่างไรจึงจะไปสู่จุดนั้นได้

เครื่องมือที่จะนำไปสู่การสร้างกลยุทธ์ที่เข้มแข็ง และประสบความสำเร็จ คือ ความร่วมมือของบุคลากรภายในองค์กรที่จะขับเคลื่อนให้องค์กรก้าวหน้าและมีความยั่งยืน ซึ่งอาจต้องมีการสร้างทีมงานในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือจัดจ้างที่ปรึกษาที่ชำนาญการเรื่องการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ (เอกชัย บุญยาทิษฐาน, 2553 : 37) ซึ่งการจ้างที่ปรึกษาในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์มีทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยข้อดี คือการลดภาระภาครัฐ องค์การได้ความรู้ในเชิงวิชาการและมุมมองใหม่ ๆ ในการบริหารยุทธศาสตร์ ภาครัฐ และเป็นการลดแรงกดดันที่มีต่อหน่วยงานจัดทำแผนยุทธศาสตร์โดยที่ปรึกษาจะอยู่ในสถานะ ตัวกลางในการประสานและระดมความคิดเห็นจากบุคลากรในองค์การ ส่วนข้อเสียคือการมีภาระ ด้านงบประมาณเพิ่มขึ้นในการจ้างที่ปรึกษาฯ และที่ปรึกษาอาจไม่มีข้อมูลครบรอบด้านที่จะนำมาใช้ ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และอาจใช้เวลานานในการดำเนินการ โดยผู้วิจัยได้ สรุปเป็นรายข้อ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ในการจัดทำต้องชัดเจน ว่าจะกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อทำเรื่องอะไร

2. ต้องมีการฝึกอบรมทีมงาน เพื่อให้เข้าใจความรู้พื้นฐานอย่างชัดเจน

3. ต้องมีการวางแผนงานที่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบระยะเวลา การจัดทำแผนฯ กิจกรรมที่ต้องดำเนินการและงบประมาณที่ต้องใช้ให้เหมาะสมชัดเจน ตรงวัตถุประสงค์

4. ต้องแจ้งให้บุคลากรในองค์การทราบถึงวัตถุประสงค์และกระบวนการในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการดำเนินงาน เพื่อความสำเร็จร่วมกันขององค์กร

5. เริ่มขั้นตอน การวิเคราะห์สวอต SWOT (SWOT Analysis) ที่ประกอบด้วยจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) ภายในองค์การ โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกขององค์การ

6. ใช้กระบวนการจัดทำสวอต เมทริกซ์ (SWOT Matrix) คือ การจับคู่ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมองค์การทั้ง 4 ตัว คือจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (หรือภัยคุกคาม) ผลลัพธ์ที่ได้ คือ กลยุทธ์

7. ต้องทำการจัดกลุ่มกลยุทธ์เพื่อกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ตามประเด็นยุทธศาสตร์ ทั้งนี้กลยุทธ์หนึ่งไม่สามารถที่จะดำเนินการเพื่อบรรลุในหลายเป้าประสงค์มากจนเกินไป จึงต้องกำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่จะสามารถดำเนินการได้

8. ทบทวนกลยุทธ์และยุทธศาสตร์โดยพิจารณาว่าเพียงพอ และครอบคลุม ทุกภารกิจขององค์การหรือไม่ โดยอาจเชื่อมโยงเข้ากับผลของ SWOT Analysis และพิจารณาว่าแผนยุทธศาสตร์นี้ต้องการยุทธศาสตร์และ/หรือกลยุทธ์ใดเพิ่มขึ้นเพื่อสนับสนุน และ/หรือแก้ปัญหา ขององค์การ

9. การกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่เรียกว่าเข็มทิศ ที่จะไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์มีตัวแสดงผลลัพธ์หรือความสำเร็จออกมา จะมีเกณฑ์ที่ใช้วัดอะไรบ้างเพื่อให้ผลออกมาเป็นตัวเลขส่วนการกำหนดค่าเป้าหมาย เมื่อได้ตัวชี้วัดมา ควรกำหนดค่าเป้าหมาย โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

9.1 กำหนดเป็นค่าร้อยละ หรือ เปอร์เซ็นต์ ต้องดูว่าตัวชี้วัด ควรมีค่าออกมาเป็นตัวเลขได้อย่างไร ลักษณะนี้เรียกว่าเป็นเกณฑ์ตัดสิน (Criteria) โดยอาจอยู่ในรูปของจำนวนร้อยละ (Percent) อัตราส่วน (Ratio) ระดับความสำเร็จ

9.2 การเก็บข้อมูลเพื่อแปลงเป็นตัวเลขร้อยละ เมื่อได้รูปแบบแล้วให้ พิจารณาว่าสามารถเก็บข้อมูลเพื่อแปลงเป็นค่าที่ต้องการได้หรือไม่ และวิธีการคำนวณต้องไม่ยุ่งยาก

9.3 ต้องทบทวนการเก็บข้อมูลในอดีตเพื่อให้รู้ว่าที่ผ่านมาทำได้แค่ไหนแล้วค่อยกำหนดตัวเลขใหม่ให้ดีขึ้น เหมาะสมขึ้น และสามารถทำได้จริงในช่วงเวลาที่กำหนด

10. การกำหนดค่านิยมร่วมขององค์การ คือ การพิจารณาร่วมกันถึงพฤติกรรมหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่บุคลากรในองค์การเชื่อและ/หรือการยึดถือร่วมกันด้วยความสมัครใจ

11. ขั้นการแปลงแผนเพื่อเตรียมการสู่การปฏิบัติ คือการกำหนดแนวทางปฏิบัติ แผนงาน/โครงการงบประมาณและกิจกรรมที่จะดำเนินการโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้องค์การสามารถบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ตามที่กำหนดไว้ แนวทางปฏิบัติ ต้องมีการพิจารณาว่าสิ่งที่ต้องทำนั้นมีงบประมาณเพียงพอหรือไม่ ต้องการอะไร รายการที่ต้องปฏิบัติ ผู้รับผิดชอบ และช่วงเวลาดำเนินการ ส่วนแผนงาน/โครงการ จะต้องมีการจัดทำเอกสารโครงการที่เป็นทางการโดยมี รายละเอียดของโครงการที่ชัดเจนดังต่อไปนี้

11.1 หลักการและเหตุผล คือการอธิบายที่มาที่ไป เหตุผล ความจำเป็นในการจัดทำโครงการ

11.2 วัตถุประสงค์ คือ การบอกว่าองค์การจัดทำแผนนี้ไปเพื่ออะไร และคาดหวังจะได้อะไรจากการดำเนินโครงการ

11.3 ขอบเขตการดำเนินการ คือการบอกถึงความครอบคลุมของโครงการทั้งในเชิงกายภาพเนื้อหา กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

11.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน เป็นการบอกถึงลำดับในการดำเนินงานว่ากิจกรรมใดควรเกิดขึ้นก่อน–หลังตามลำดับ

11.5 ข้อเสนอ เพิ่มเติมในการดำเนินงานคือการเสนอแนะเทคนิค และ/หรือข้อสังเกตต่าง ๆ ที่ควรคำนึงถึงในช่วง ก่อน– หลัง และระหว่างการดำเนินงานโครงการ

11.6 แผนการดำเนินงาน คือ แนวทางในการดำเนินงานโครงการ รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ

11.7 สถานที่ดำเนินการ คือ พื้นที่ในการปฏิบัติการ

11.8 การประเมินผล คือการอธิบายถึงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายต่าง ๆ ที่จะบ่งบอกถึงความสำเร็จ หรือล้มเหลวของโครงการ

11.9 งบประมาณค่าใช้จ่าย ให้รวมถึงค่าดำเนินการโครงการ และค่าตอบแทนต่าง ๆ แก่บุคคล/องค์การที่เกี่ยวข้อง

11.10 ผู้รับผิดชอบโครงการในแต่ละระดับ คือการบอกถึงเจ้าภาพ ในการดำเนินการโครงการว่ามีใครบ้างและรับผิดชอบในส่วนใด และรับผิดชอบแค่ไหน

11.11 ขั้นการปฏิบัติตามแผน คือการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้วางไว้รวมถึง การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ต่าง ๆ ให้ประสพความสำเร็จ

11.12 การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ เป็นการระบุถึงผลการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ โดยใช้ตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นมาก่อนหน้านี้เป็นเครื่องบ่งชี้ ความสำเร็จของการบริหารยุทธศาสตร์

11.13 ขั้นการทบทวนและปรับปรุงแผนฯคือการแก้ไขข้อผิดพลาดที่ผ่านมา และ เพิ่มเติมประเด็นต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าขององค์การรูปแบบที่สองจากวิสัยทัศน์สู่กลยุทธ์เป็นการบริหารยุทธศาสตร์ภาครัฐที่ให้ วิสัยทัศน์เป็นตัวกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์โดยเริ่มจากการพิจารณาว่าเมื่ออยากให้องค์การมุ่งสู่จุดใดในอนาคต โดยวิสัยทัศน์นี้จะต้องมีความท้าทายและมีความเป็นไปได้จริง จากนั้นมองผลของสวอตว่าปัจจุบันเป็นอย่างไรหรือพร้อมที่จะมุ่งสู่วิสัยทัศน์ที่วางไว้หากยังไม่พร้อมมียุทธศาสตร์ใดบ้างในการนำพาองค์การให้บรรลุวิสัยทัศน์อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนการวินิจฉัยองค์การและกำหนดวิสัยทัศน์อาจมีการสลับที่กันได้โดยอาจมีการทำสวอตก่อน เพื่อกำหนดว่าจากนี้ควรมุ่งสู่จุดใดที่ท้าทายและเป็นไปได้ตามความสามารถขององค์การ (ดูจากผล SWOT Analysis) การดำเนินการตามรูปแบบที่สองส่วนใหญ่เหมาะกับการทบทวนแผนหรือการทบทวนวิสัยทัศน์เดิมที่มีอยู่เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียว

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียว เป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนดังต่อไปนี้

2.2.1 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยแบบองค์รวม 4C Model

2.2.2 แนวคิดการแปลงโฉมมหาวิทยาลัยไปสู่ความยั่งยืน

2.2.3 แนวคิดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวของ มาตรฐานยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง

2.2.1 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยแบบองค์รวม 4C Model

การศึกษาจากวรรณกรรมในต่างประเทศ การผลักดันสถาบันอุดมศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในประเด็นของสภาพสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน มีการใช้โมเดล “4C Model” ของมหาวิทยาลัยพลีมัท (University of Plymouth, 1994) เป็นแนวทางในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยมีเป้าหมายที่ดำเนินการ 4 ประการ ดังนี้

1) เป้าหมายการจัดการหลักสูตร (Curriculum) หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่มีประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

2) เป้าหมายการจัดการพื้นที่ของมหาวิทยาลัย (Campus) หมายถึง การจัดการเรื่องกายภาพ อาคาร พื้นที่สีเขียว และการบริหารจัดการ ด้านการจัดการของเสีย ด้านขยะ ด้านการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและพลังงาน

3) เป้าหมายการสร้างเครือข่ายชุมชน (Community) หมายถึง การเข้าถึงชุมชน สังคมผ่านบริการวิชาการวิจัย และการพัฒนาศักยภาพของประชาชน ให้มีความรู้และตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อม

4) เป้าหมายการสร้างวัฒนธรรมองค์กร (Culture) หมายถึง การปรับเปลี่ยนองค์กรไปสู่องค์กรสีเขียวที่ยั่งยืนการบริหารจัดการทรัพยากร การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว และจิตสำนึกของบุคลากร

นิสิตนักศึกษาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดในประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

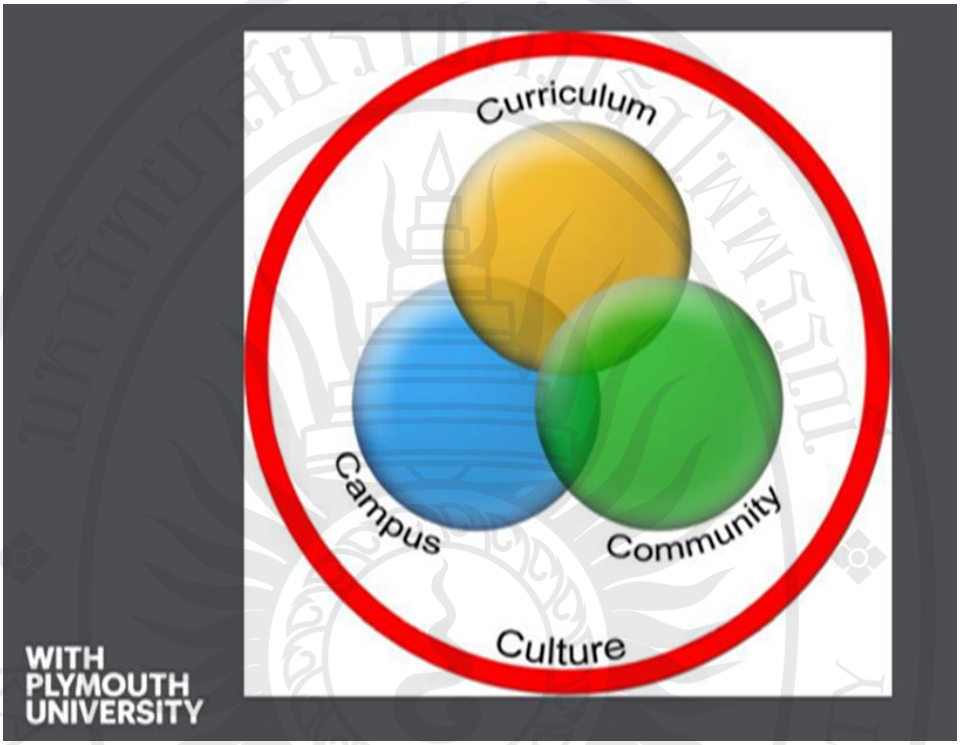

ภาพที่ 2.1 แนวคิด 4C
ที่มา : (University of Plymouth, 1994)

โมเดล 4C นี้ใช้อยู่ในประเทศสหราชอาณาจักร ถูกออกแบบโดยมหาวิทยาลัยพลีมัธ ประเทศสหราชอาณาจักร มุ่งเน้นเพื่อรวบรวมวิธีการสร้างความยั่งยืนในระบบการศึกษาโดยเฉพาะที่เป็นในระดับอุดมศึกษา (ชั้นปริญญาตรีขึ้นไป) อย่างไรก็ดี โมเดลนี้ได้ถูกนำไปปรับใช้กับการจัดการขององค์กรอื่น ๆ อีก ซึ่งหัวข้อใหญ่สุดคือ การจัดการทางด้านวัฒนธรรมขององค์กรที่เป็นมหาวิทยาลัย หมายความว่า วัฒนธรรมจะเป็นตัวสร้างและก่อร่างให้เกิดโอกาส ความเสมอภาค ความมุ่งมั่น ในการดำเนินการในเชิงบวก ซึ่งเป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรสีเขียว โดยต้องมีการจัดการด้านพื้นที่สีเขียว สร้างสังคมชุมชนสีเขียวที่จะปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการจัดการหลักสูตรสีเขียว การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นในแนวคิดนี้ จึงเห็นว่าโมเดล 4C จะเป็นต้นแบบที่ดีและขั้นตอนที่นำไปสู่ความยั่งยืนลดวิกฤติแห่งภาวะโลกร้อน และสามารถรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติให้แก่อนุชนคนรุ่นหลังได้

มหาวิทยาลัยพลีเมาท์ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นำ ด้านนวัตกรรมในการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อความยั่งยืน ทั้งในด้านการสอนและการเรียนรู้ การวิจัย และการดำเนินงาน โดยมีเป้าหมายที่สำคัญในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืน (University of Plymouth, 1994) ซึ่งประกอบด้วย

1. ให้มีการจัดการ ด้านวิทยาเขตให้มีความยั่งยืน

2. กำหนดให้มีกระบวนการเกิดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความยั่งยืนและเป็นผู้นำในการวิจัยเพื่อพร้อมรับมือกับความท้าทายด้านความยั่งยืนที่เร่งด่วนที่สุดในโลก

3. ต้องสร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนในรุ่นต่อ ๆ ไปพร้อมรับมือกับความท้าทายด้านความยั่งยืนเมื่อจบการศึกษา

2.2.2 แนวคิดการแปลงโฉมมหาวิทยาลัยไปสู่ความยั่งยืน

จุดกำเนิดการขับเคลื่อนของคู่มือการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว อินโดนีเซีย ในปี ค.ศ. 1990 เกิดจากปฏิญญาทัลลัวร์ (Talloires) ที่กำหนดความหมายของ “มหาวิทยาลัยที่ยั่งยืน” โดย ชอง เมเยอร์ (Jean Mayer) อธิการบดีมหาวิทยาลัยทัฟส์ (Tufts) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการเรียกประชุมผู้นำมหาวิทยาลัยประมาณ 22 คนในเมืองทาลัวร์ (Talloires) ของประเทศฝรั่งเศส เพื่อร่วมกันหารือถึงความกังวลเกี่ยวกับสภาวะของโลกที่กำลังมีประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การกีดกันทางการค้าเรื่อง ประเด็นสิ่งแวดล้อม และโดยเฉพาะแนวทางในการจัดทำเอกสาร เพื่อระบุวิธีการดำเนินการหลัก ๆ ที่มหาวิทยาลัยต้องดำเนินการเพื่อสร้างอนาคตที่ยั่งยืน เช่น การระบุข้อบกพร่องของผู้เชี่ยวชาญในการจัดการสิ่งแวดล้อมและสาขาที่เกี่ยวข้อง และการขาดความเข้าใจของผู้เชี่ยวชาญในทุกด้าน เกี่ยวกับผลที่ตามมาของการดำเนินการของพวกเขาที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งในการประชุมดังกล่าว มีการกำหนดบทบาทของมหาวิทยาลัยในอนาคตไว้ดังนี้

“มหาวิทยาลัยควรให้การศึกษาแก่บุคคลที่รับผิดชอบในการพัฒนาและจัดระเบียบสถาบันทางสังคม ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยจึงมีความรับผิดชอบอย่างมากในการส่งเสริมความตระหนักความรู้ เทคโนโลยี และเครื่องมือในการพัฒนาที่จำเป็นต่อการสร้างอนาคตที่ยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม”

ปฏิญญาทัลลัวร์เป็นแผนปฏิบัติการ 10 ข้อที่ผสมผสานความยั่งยืน ความเข้าใจและปฏิบัติในด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) ในการสอน การวิจัย การดำเนินงานและการขยายงานในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย มีการลงนามโดยอธิการบดีและรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยกว่า 350 คน จากกว่า 40 ประเทศ ผู้ลงนามในปฏิญญาทาลัวร์ให้คำมั่นว่าจะดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การเพิ่มความตระหนักในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม
2. การสร้างวัฒนธรรมสถาบันเพื่อความยั่งยืน
3. การให้ความรู้เพื่อการเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม
4. การส่งเสริมความเข้าใจและปฏิบัติเป็นในด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับทุกคน
5. การเน้นทักษะในการฝึกปฏิบัติการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม
6. การเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด
7. การร่วมมือเพื่อแนวทางสหวิทยาการ
8. การเพิ่มขีดความสามารถของโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
9. การขยายบริการและขยายงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ
10. การติดตามแนวปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เวลาซเกซ, มุนเกีย, แพลตต์ และตาดเดย์ (Velazquez, Munguia, Platt and Taddei , 1997) ให้นิยามมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืนไว้ว่าหมายถึง สถาบัน อุดมศึกษาทั้งหมดหรือบางส่วนที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเพิ่มเติมในมิติการสอน การวิจัย การขยายงานและความร่วมมือ และการดูแลในลักษณะที่จะช่วยให้สังคมเปลี่ยนผ่านไปสู่วิถีชีวิตที่ยั่งยืน แบบจำลองของมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืนที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ จึงเป็นตัวอย่างของร่างกลยุทธ์หนึ่งของการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถที่จะถูกวิเคราะห์และสามารถปรับปรุงต่อไปได้ โดยเหตุผลที่ต้องมีการจัดทำแบบจำลองมหาวิทยาลัยเพื่อความยั่งยืน เกิดจากสาเหตุที่ผู้ประกอบกิจการต่าง ๆ ล้วนต้องการสร้างชีวิตให้อยู่ดีกินดี สร้างผลกำไร สร้างความมั่งคั่งร่ำรวย ถือเอาประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญ ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้วัตถุดิบที่เป็นต้นทุนทางธรรมชาติลดลงจนเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้น ทั้งที่เกิดขึ้นเองโดยตรงหรือเกิดขึ้นทางอ้อม และในขณะที่ธุรกิจเติบโตขยายตัวมาย่อมต้องมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและต้นทุนทางธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจหากไม่นำพาในการสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตของประชากร กับระดับการบริโภคที่เพิ่มขึ้นและอันตรายที่คุกคามต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการสร้างกิจกรรมของมนุษย์ ความเสียหายก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นและอาจทำให้เกิดวิกฤติโลกร้อนที่สมบูรณ์แบบ ซึ่งในวงการศึกษาที่ได้รับรู้และเรียนรู้กันมาแต่เดิมภายในสถานศึกษาคือ การปลูกฝังให้มนุษย์มองเพียงเฉพาะผลกำไรที่เพิ่มขึ้นและมูลค่าของผู้ถือหุ้นเป็นหลัก โดยไม่ตระหนักถึงการกระทำของมนุษย์ที่มีต่อโลกใบนี้ หากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่นั้นหมดไปย่อมทำให้คนรุ่นหลังไม่มีทรัพยากรธรรมชาติไว้ใช้สอยเพราะขาดการสร้างทดแทน การรับรู้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมกับมุมมองที่เกี่ยวกับจุดประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาจึงถึงเวลาที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติดั้งเดิมสอดคล้องกับเดวิท ดับเบิ้ลยู ออร์ (David W. Orr, 2004) ศาสตราจารย์กิตติมศักดิ์ สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษาและการเมือง เป็นผู้บุกเบิกความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในระดับอุดมศึกษาและบทบาทนำในสาขาใหม่ที่มีแนวโน้มของการออกแบบเชิงนิเวศวิทยา โดยในปี 2000 มีการเสนอเป้าหมายของความเป็นกลางทางคาร์บอนสำหรับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยพร้อมทั้งมีการสร้างอาคารสีเขียวที่สำคัญที่สุดในรอบ 30 ปีที่ผ่านมา ให้ข้อสังเกตว่าวิกฤตไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการศึกษาแบบเดียวกันกับที่เป็นตัวสร้างปัญหา ซึ่งแปลว่าการศึกษาในรูปแบบเดิม ๆ เป็นตัวก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ต้องมีการปฏิวัติทางความคิดให้มีการใช้ยุทธศาสตร์ที่ได้ประโยชน์ ในทุกฝ่ายมีการวัดปริมาณประโยชน์ของการใช้ความคิดริเริ่มด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยเดวิท ดับเบิ้ลยู ออร์ เน้นการใช้พื้นที่จริงเป็นแหล่งเรียนรู้ให้เข้าใจถึงธรรมชาติ และแสดงในแง่ธุรกิจว่าเป็นผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องในระยะกลางและระยะยาว เพื่อจูงใจให้บุคคลให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นลำดับแรกบริบทของมหาวิทยาลัยจึงต้องให้ความรู้แก่ผู้นำในอนาคตขององค์กรและบุคลากร เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ผู้มีส่วนได้เสียที่ ร่วมกันอยู่ในชุมชน เพื่อโน้มน้าวให้ทุกคนมีความตระหนักร่วมและนำกลยุทธ์ที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มาใช้ในแง่ของความยั่งยืนนั้นเป็นข้อสรุปที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ รวมไปถึงทุกสรรพสิ่งในสิ่งแวดล้อมก็จะมีความสมดุลทุกฝ่ายแบบทั้งสถาบันอุดมศึกษา ระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม และสังคมชุมชน

ภาพการแสดงแบบจำลองมหาวิทยาลัยยั่งยืนนี้มีความสลับซับซ้อนมาก เพราะได้รับการพัฒนาโดย เวลาซเกซ วัตถุประสงค์ของแบบจำลองนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสื่อให้เห็นความชัดเจนของการที่ผู้บริหารต้องมีมุมมองใหม่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในการสร้างวิถีคิดบนความยั่งยืน ควรมีการเปลี่ยนรูปแปลงร่างจากมหาวิทยาลัยแบบเดิม ๆ ไปสู่การทำเพื่อประโยชน์ของชุมชน ของสังคม ของสิ่งแวดล้อม ควรเปลี่ยนมหาวิทยาลัยของตนให้เป็นมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืนแบบจำลองนี้ถูกสร้างขึ้นโดยใช้การเปรียบเทียบแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดที่ใช้ในมหาวิทยาลัย มากว่า 80 แห่งทั่วโลก ซึ่งประเด็นหลักที่ทำให้มหาวิทยาลัยมีความยั่งยืน มีข้อควรพิจารณา 3 ประการสำคัญคือ ด้านการจัดการศึกษา ด้านปัจจัยภายในการบริหารจัดการของผู้บริหาร และปัจจัยภายนอกชุมชนของมหาวิทยาลัย ที่สำคัญอีกเรื่องคือ รูปแบบของมหาวิทยาลัยที่มีความยั่งยืนแห่งอื่นมีแนวปฏิบัติอย่างไร เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน

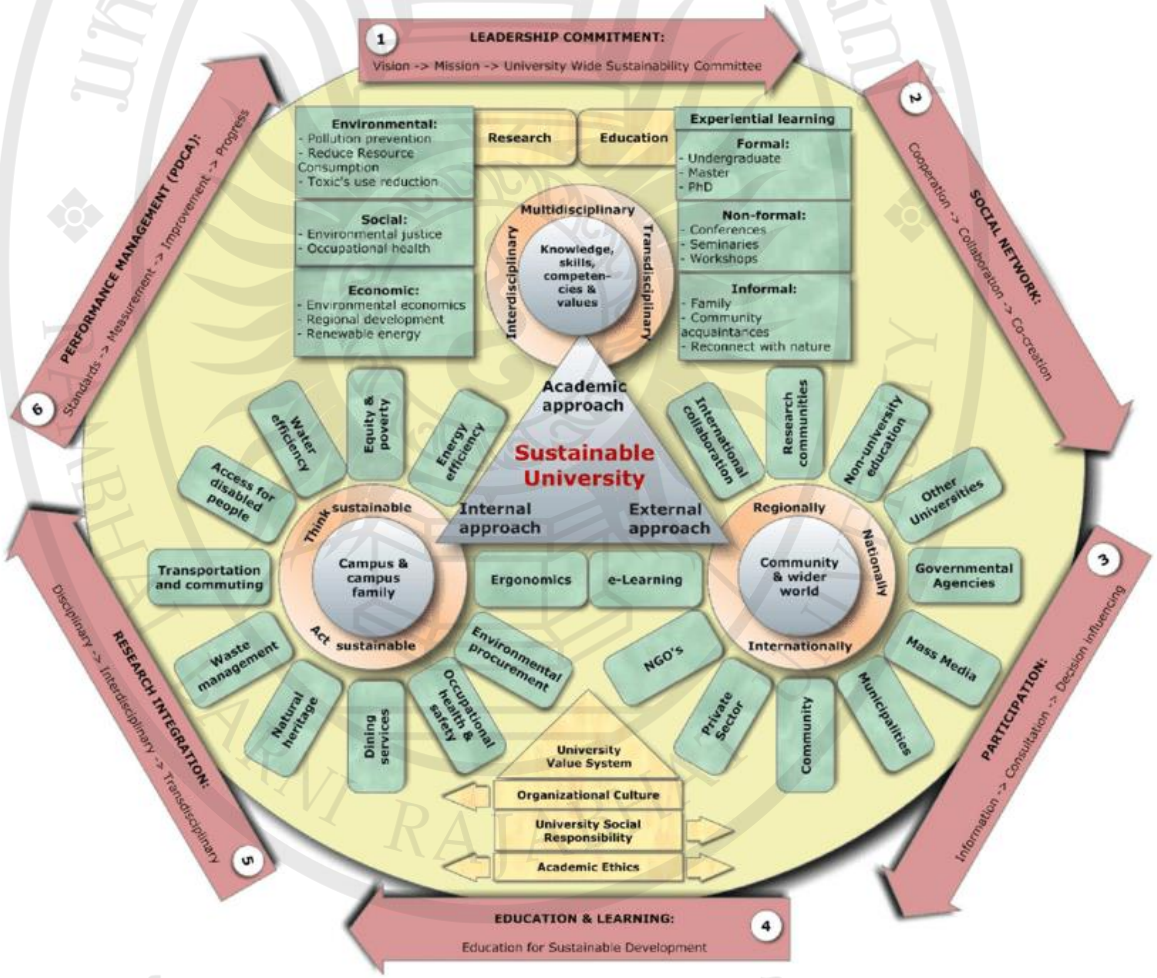

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 2.2 ตัวแบบการแปลงโฉมมหาวิทยาลัยไปสู่ความยั่งยืน

ที่มา : (Valentin and Nagore, 2014)

จากการศึกษาองค์ประกอบทั้ง 6 ประการ ที่เป็นตัวแบบการแปลงโฉมไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวเชิงนิเวศน์เพื่อความยั่งยืน รูปแบบนี้เสนอว่าการศึกษาและการวิจัยที่ดีคือการศึกษาที่ใช้แนวทางของสหวิทยาการ ซึ่งโรเทน, มานซิลลา, ชุน และไคลน์ (Rhoen, Mansilla, Chun and Klein, 2006) อธิบายว่า “สหวิทยาการ” หมายถึง รูปแบบการออกแบบหลักสูตรและการสอนที่แต่ละคณะหรือแต่ละสาขาวิชาได้เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ รวมทั้งระบุการประเมินและการบูรณาการข้อมูลต่าง ๆ เช่น เทคนิค เครื่องมือ มุมมองตลอดจนแนวคิดและหรือทฤษฎีจากสองศาสตร์สาขาวิชาขึ้นไป หรืออาจมีการปรับปรุงเนื้อหาความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการทำความเข้าใจปัญหา แก้ไขปัญหา ประเมินคำอธิบายและสร้างแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ ที่ขยายเกินขอบเขตของสาขาวิชาเดียวหรือขอบเขตการสอน ในขณะที่คลายน์ (Klein, 2006) มีความเชื่อว่า “การศึกษาแบบสหวิทยาการ” จะเป็นกุญแจสำคัญสำหรับมหาวิทยาลัยในการทบทวนวัตถุประสงค์และการปฏิบัติ เพื่อไปสู่การเรียนรู้ที่ให้ความรู้ด้านพื้นฐานการสอนแบบยั่งยืนที่มีความหลากหลายซับซ้อนและมักจะแตกต่างจากการสอนแบบเดิม ๆ ซึ่งรวมถึงกระบวนการให้การศึกษาแบบมีส่วนร่วมและแบบเรียนรวม ความร่วมมือแบบสหวิทยาการ การเรียนรู้จากประสบการณ์และการใช้สิ่งแวดล้อมและชุมชนเป็นแหล่งข้อมูลการเรียนรู้

แบบโมเดลจำลองมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้ ยังได้นำเสนออีกว่า การวิจัยควรเน้นที่เสาหลักสามข้อของความยั่งยืน ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม การวิจัยและการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยย่อมมีผลกระทบต่อชุมชนและรวมตลอดถึงระบบนิเวศในวงกว้าง ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับโลก การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงต้องการความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในหลายองคาพยพ ไม่ว่าหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น ภาคการศึกษาและวิทยาศาสตร์ ภาคสุขภาพ ภาคเอกชน อุตสาหกรรม การขนส่งและเกษตรกรรม สหภาพแรงงาน สื่อ NGO ชุมชนท้องถิ่น พลเมืองและองค์กรระหว่างประเทศ เป็นต้น

การพัฒนาการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนที่มากขึ้น (เช่น การศึกษาในโรงเรียนและการริเริ่มการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ การศึกษาในโรงเรียนและโอกาสในการจ้างงานสำหรับคนหนุ่มสาว ฯลฯ) เพื่อจัดการกับวัตถุประสงค์การพัฒนาที่ยั่งยืนควรมีลำดับความสำคัญต้น ๆ สำหรับมหาวิทยาลัย โดยกลยุทธ์การพลิกโฉมมหาวิทยาลัยสีเขียวโดยรูปแบบสหวิทยาการเมื่อมหาวิทยาลัยมีแนวคิดและนโยบายจะเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว การศึกษากลยุทธ์เพื่อไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวจึงมีความสำคัญโดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบทความที่เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของต่างประเทศ พบว่ามีแบบจำลอง 6 เหลี่ยมที่ใช้แนวทางของสหวิทยาการมาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนายุทธศาสตร์ให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ประกอบด้วย

1. ความมุ่งมั่นของผู้นำ

ตามกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ ผู้นำขององค์กรจะพัฒนาและสนับสนุนภารกิจหลัก วิสัยทัศน์และค่านิยมขององค์กร การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรเป็นไปตามแนวทางที่ตั้งใจไว้ ในปัจจุบันนี้ องค์กรส่วนใหญ่ยอมรับบทบาทสำคัญของการใช้พันธกิจ วิสัยทัศน์และกลยุทธ์โดยพันธกิจคือ เหตุผลว่าทำไมองค์กรถึงดำรงอยู่ ส่วนวิสัยทัศน์เป็นสภาวะในอุดมคติขององค์กรในอนาคตและกลยุทธ์คือการกำหนดวิธีการไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่ผู้นำกำหนดไว้ ดังนี้

ประการที่ 1 มหาวิทยาลัยต้องแสดงวิสัยทัศน์ ที่ชัดเจนว่ามีความมุ่งหมายไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว เพื่อความยั่งยืน เพราะวิสัยทัศน์คือก้าวแรกของการขับเคลื่อนเชิงกลยุทธ์ไปสู่มหาวิทยาลัยที่ยั่งยืนเป็นการกำหนดอนาคตจากนโยบายที่ผู้นำประสงค์จะนำพาความสำเร็จขององค์กรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีเดิม ๆ ที่ทำให้ไม่เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประการที่ 2 มหาวิทยาลัยต้องกำหนดทิศทาง ที่จะสร้างพันธกิจโดยต้องมีการกำหนดแผนงานให้บุคลากร ในการมีส่วนร่วมและสร้างวัฒนธรรมในการเปลี่ยนการใช้แนวคิดเพื่อความยั่งยืน สร้างค่านิยมร่วมในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ผู้มีส่วนได้เสียควรได้รับรู้ถึงพันธกิจร่วมกันอย่างสมัครใจ เพื่อสร้างความยั่งยืนให้ปรากฏขึ้นเป็นรูปธรรม

ประการที่ 3 มหาวิทยาลัยต้องกำหนดคณะทำงานที่ชัดเจนและมุ่งต่อผลการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยเชื่อมโยงการใช้นโยบายให้มีความต่อเนื่องและมีการติดตาม กำกับประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการใช้ชีวิตให้อยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติที่กลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และกำหนดผู้ติดตามตัวชี้วัดให้มีความต่อเนื่องไม่สะดุดหยุดลง ในการพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

2. สร้างเครือข่ายพันธมิตรมหาวิทยาลัยสีเขียว

การสร้างเครือข่ายพันธมิตรมหาวิทยาลัยสีเขียว คือการใช้ระบบสารสนเทศ โซเชียลเน็ตเวิร์ก (Social Network) ที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการ เช่นเดียวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แก่ ทรัพยากรบุคคล พนักงานขององค์กร (อดีต/ ปัจจุบัน/ อนาคต) คู่ค้า คู่แข่ง ผู้บริโภค สำหรับองค์กรที่จะปรับปรุงแนวโน้มเพื่อความยั่งยืนองค์กรจำเป็นต้องสร้าง พัฒนาและรักษาความสัมพันธ์ที่เปิดกว้างกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างเครือข่ายระหว่างพันธมิตรสามารถปรับปรุงกิจกรรมขององค์กรได้ แบบจำลองนำเสนอขั้นตอนที่ควรปฏิบัติในการสร้างเครือข่ายมหาวิทยาลัยสีเขียว

ประการที่ 1 การมีเครือข่ายข้อมูลมีจุดมุ่งหมายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างมหาวิทยาลัย เพื่อให้เห็นแนวปฏิบัติหรือกิจกรรมที่ลดภาวะโลกร้อน

ประการที่ 2 การมีชุดความรู้เพื่อแลกเปลี่ยนและนำไปสู่การแบ่งปัน ในเครือข่ายมหาวิทยาลัยสีเขียว

ประการที่ 3 การได้องค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ จะทำให้ เกิดแนวทางการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน ซึ่งเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลกสร้างความเสียหายให้กับชีวิตและทรัพย์สินของประชากรทั่วโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตั้งแต่ระดับประเทศไปจนถึงระดับโลกเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งเตรียมความพร้อมให้กับประชากรทั่วโลก ทั้งในเรื่องการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน และปลูกฝังจิตสำนึกของทุกคนให้ตระหนักถึงผลกระทบจากภาวะโลกร้อนที่กำลังคุกคามชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอยู่ในขณะนี้ หลายประเทศทั่วโลกจึงได้ร่วมกันที่จะแก้ไขและคำนึงถึงการรักษาระดับความหนาแน่นของก๊าซเรือนกระจกในบรรยากาศให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิตมนุษย์และภูมิอากาศโลก ด้วยการจัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change : UNFCCC) ณ กรุงริโอเดอจาเนโร ในปี พ.ศ. 2535 โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุถึงการรักษาระดับความเข้มข้นของก๊าซเรือนกระจกในบรรยากาศให้คงที่อยู่ใน

ระดับที่ปลอดภัยจากการแทรกแซงของมนุษย์ที่เป็นอันตรายต่อระบบภูมิอากาศ การรักษาระดับดังกล่าวต้องดำเนินการในระยะเวลาเพียงพอกับระบบนิเวศน์ที่ปรับตัว โดยไม่คุกคามต่อการผลิตอาหารของมนุษย์ โดยมีหลักการคือ การป้องกันไว้ก่อนด้วยความรับผิดชอบร่วมกันในระดับที่แตกต่างกันบนความเสมอภาค (Common But Differentiated Responsites) ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเข้าร่วมเป็นภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2537 ต่อมาเพื่อให้อนุสัญญาดังกล่าวมีข้อผูกพันทางกฎหมายที่จะบังคับใช้ จึงได้มีการจัดทำพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocal) โดยประเทศต่าง ๆ มีการลงนามกันในระหว่างวันที่ 16 มีนาคม ค.ศ. 1998 ถึงวันที่ 15 มีนาคม ค.ศ.1999 อย่างไรก็ดี ข้อตกลงดังกล่าว มีผลบังคับเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2005 หลังจากการให้สัตยาบันอย่างเป็นทางการของประเทศรัสเซีย เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน ค.ศ. 2004 และจะมีผลบังคับใช้จนถึงปี ค.ศ. 2012 โดยพันธมิตรในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวจะร่วมมือกันช่วยโลกในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3. การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมุ่งเน้นไปที่การมีส่วนร่วมของผู้คนในโซเชียลเน็ตเวิร์กในกระบวนการเปลี่ยนมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืนผู้บริหารพบว่าการประชุมที่สมาชิกในทีมสื่อสารอย่างเปิดเผยในหัวข้อที่น่าสนใจและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าการประชุมที่เพียงผู้ฟังที่นิ่งเฉย มีระดับการมีส่วนร่วมในการประชุมที่แตกต่างกัน โดยที่น่าพอใจที่สุดคือ สภาพแวดล้อมแบบโต้ตอบอย่างเต็มที่ ในการสนับสนุนให้ผู้คนมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงของมหาวิทยาลัยไปสู่ความยั่งยืน แบบจำลอง Graz Model แนะนำให้เปลี่ยนจากระดับข้อมูลไปเป็นกระบวนการปกครองแบบมีส่วนร่วม Barton และ Dlouhá กล่าวว่าสามขั้นตอนของกระบวนการเปลี่ยนแปลงในแง่ของการมีส่วนร่วมได้แก่

ประการที่ 1 ต้องมีการสื่อสารข้อมูลให้ถูกต้อง ตรงประเด็น

ประการที่ 2 ต้องได้รับการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสีย

ประการที่ 3 ผู้บริหาร(ผู้นำ) ต้องมีการการตัดสินใจที่เด็ดขาด กล้าตัดสินใจพร้อมที่จะมีการกระจายอำนาจการบริหารให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการพัฒนาไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว พร้อมทั้งเปิดใจรับฟังสมาชิกในองค์กรอย่างการเป็นผู้นำร่วมกันในองค์กร (Shared Leadership) กับบุคลากรและผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร พัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

4. การศึกษาและการเรียนรู้

สเตอร์ลิง (Sterling, 2003) กล่าวว่า การเปลี่ยนวิธีคิดบนความแตกต่างของอนาคตที่ยั่งยืนกับอนาคตที่ไม่ยั่งยืน เป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาต้องนำมาพิจารณาสอดคล้องต่อซูมารเกอร์ (Schumacher) ที่ให้ข้อสังเกตว่าการศึกษาที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดการทำลายระบบนิเวศ เพราะการศึกษาในกติกาเดิม ๆ สร้างความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อม หากยังไม่มีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดหรือแนวปฏิบัติให้มีมาตรการป้องกันที่สำคัญ การศึกษาอาจเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้คนกลายเป็นผู้ที่ทำลายความสมดุลของระบบนิเวศมากขึ้นและทำให้เกิดความไม่ยั่งยืนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ความยั่งยืนไม่ได้เป็นเพียงอีกประเด็นหนึ่งที่จะเพิ่มเข้าไปในหลักสูตร แต่เป็นประตูสู่มุมมองที่แตกต่างออกไปของหลักสูตร การสอน การเปลี่ยนแปลงองค์กร นโยบาย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจริยธรรม โดยทั่วไปแล้วกล่าวได้ว่าการที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น ต้องให้

ความสำคัญกับศาสตร์ทั้งในหลักของวิทยาศาสตร์ที่มีหลากหลายแขนงวิชาโดย พอลล่า ลินรูส (Paula Lindroos) ยังสนับสนุนข้อความคิดในการศึกษารูปแบบสหวิทยาการว่า “การเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นไปตามหลักการด้านวิทยาศาสตร์และในขณะเดียวกันก็ต้องเน้นไปที่ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน ซึ่งหมายความว่าทั้งเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

ฮาร์ต, จิคลิ่ง และคูล (Hart, Jickling and Kool, 1999) ได้เสนอวิธีการไว้ว่า การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมควรเป็นแบบการจัดการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ การจัดการอย่างมีส่วนร่วมและควรคำนึงถึงชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมรักษาสิ่งแวดล้อม ฉะนั้น การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนเป็นกระบวนการที่ต้องมีนวัตกรรมและการจัดการอย่างสหวิทยาการใช้แนวทางแบบมีส่วนร่วมและแบบองค์รวมในหลักสูตรเพื่อให้เกิดการศึกษาเพื่อความยั่งยืน

สเตอร์ลิง (Sterling, 2004b) สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงการศึกษาไปเป็นการศึกษาที่ยั่งยืนและให้ความเห็นเรื่องการปรับทิศทางของนโยบายการศึกษา โปรแกรมและการปฏิบัติโดยใช้การทำงานร่วมกันระหว่างความคิดทางนิเวศวิทยาและเชิงระบบจำเป็นต้องดำเนินการตามเส้นทางการศึกษาจากปัจจุบันไปสู่รูปแบบการสอนในอนาคตที่ฝึกฝนการศึกษาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังให้ความเห็นว่าวัฒนธรรมการศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนจากความกังวลในปัจจุบันเกี่ยวกับสินค้า ไปสู่ “กระบวนทัศน์การศึกษาแบบองค์รวมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของความสัมพันธ์มากกว่าผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า”

5. การบูรณาการการวิจัย

การเพิ่มระดับของการบูรณาการเป็นเป้าหมายนโยบายที่สำคัญสำหรับการวิจัยของยุโรป ในปัจจุบันมีการบูรณาการการวิจัยให้โอกาสในการค้นหาแนวทางแก้ไขใหม่สำหรับอุปสรรคที่มีอยู่และในอนาคต การบูรณาการระหว่างสาขาวิชาและระหว่างการวิจัยและการปฏิบัติได้รับการยอมรับมากขึ้นว่ามีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยที่มีความหลากหลายมากขึ้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยที่มุ่งเน้นการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ของความยั่งยืน มีการจัดตั้งสาขาวิชาการเฉพาะทางขึ้นในหลายมหาวิทยาลัยเพื่อดำเนินการศึกษาเชิงบูรณาการมากขึ้น รูปแบบจำลองนี้แนะนำว่ามหาวิทยาลัยควรค่อยๆ พยายามเปลี่ยนจากการวิจัยสาขาวิชา (แนวทางปฏิบัติในปัจจุบันในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่) ไปเป็นการวิจัยแบบสหวิทยาการและพหุวิทยาการ การที่ขั้นตอนก่อนหน้าของแบบจำลองเสร็จสมบูรณ์นั้น จะทำให้เข้าใจปัญหาความยั่งยืนสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดในมหาวิทยาลัยและทำให้กระบวนการบูรณาการการวิจัยง่ายขึ้น การบูรณาการการวิจัยสามขั้นตอนที่แนะนำโดยแบบจำลองเพื่อพัฒนาเชิงบูรณาการของ มาเดอร์ (Mader, 2009) มีดังนี้

ประการที่ 1 การวิจัยสาขาวิชามุ่งเน้นไปที่สาขาวิชาเดียวเท่านั้น

ประการที่ 2 การวิจัยแบบสหวิทยาการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสาขาวิชาและแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบระหว่างกัน

ประการที่ 3 การวิจัยข้ามศาสตร์จะใช้ความท้าทายที่เกิดจากบุคคลที่เกี่ยวข้องและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ร่วมกันด้วยความเข้าใจอย่างเป็นระบบแบบสหวิทยาการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

6. การจัดการประสิทธิภาพ

การจัดการประสิทธิภาพสามารถกำหนดเป็นกลไกในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรโดยการเชื่อมโยงและการวางแนววัตถุประสงค์และผลลัพธ์ของบุคคล ทีมและองค์กร เตอร์บาน (Turban) อธิบายว่าการจัดการประสิทธิภาพเป็น “ระบบเรียลไทม์ที่เตือนผู้บริหารจัดการถึงโอกาสที่อาจเกิดขึ้น คือการแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงทีที่เกิดขึ้นและภัยคุกคาม” ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญของระบบการจัดการประสิทธิภาพ ได้แก่ ความสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ขององค์กร ความน่าเชื่อถือภายในองค์กรและการบูรณาการเข้ากับฟังก์ชันการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HRM) อื่น ๆ เช่น ระบบการให้รางวัล, การเรียนรู้และการพัฒนาและความก้าวหน้าในอาชีพและการเลื่อนตำแหน่ง ทั้งนี้ เดอ ซิเอรี และกรามา (De Cieri and Kramar, 2005) ได้ทำวิจัยสรุปว่าการจัดการประสิทธิภาพมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ กลยุทธ์ต้องสัมพันธ์กับพันธกิจต้องพัฒนาตัวบุคคลและมีระบบการบริหารการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

การใช้ตัวชี้วัดประสิทธิภาพเป็นวิธีการจัดการและปรับปรุงประสิทธิภาพด้านการศึกษาแพร่หลายไปทั่วโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย วงจร PDCA ที่เสนอโดย ดับเบิ้ลยู. เอ็ดเวิร์ดส เดมมิ่ง (W. Edwards Deming) เครื่องมือที่มีประโยชน์ในการประสานความพยายามในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยเครื่องมือนี้เน้นย้ำและแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการปรับปรุงต้องเริ่มต้นด้วยการวางแผนอย่างรอบคอบ ต้องส่งผลให้มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิผลและต้องเดินหน้าต่อไปเพื่อการวางแผนวงจรต่อเนื่องอย่างรอบคอบ (Ozga, 2003)

ทั้งนี้ การฉายภาพปรากฏการณ์ของการดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียว มีปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งในภาพฉายของโมเดล 6 เหลี่ยม มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้ การป้องกันมลพิษ การลดการใช้ทรัพยากร การลดการใช้สารพิษ ความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยเศรษฐกิจ เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม การจัดการพลังงานหมุนเวียน

จากข้อมูลข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในแต่ละหัวข้อที่มีความจำเป็นในการกำหนดทิศทาง เป้าหมายเพื่อไปสู่การพัฒนายุทธศาสตร์การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวเพื่อความยั่งยืน ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นมาจากแนวคิด 4C และไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยอย่างยั่งยืน กลไกที่สำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัยนั้น เวลาซเกซแสดงเหตุผลไว้น่าสนใจว่า “การนำแบบจำลองมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืนมาใช้เป็นกระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในด้านประสิทธิภาพสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจที่ควรทำผ่านขั้นตอนที่เพิ่มขึ้น” นอกจากแบบจำลองของเวลาซเกซ แล้วยังมีแบบจำลอง กราซโมเดล (Graz Model) ที่มี 5 ข้อ ได้แก่ ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ เครือข่ายสังคม การมีส่วนร่วม การศึกษาและการเรียนรู้ และการบูรณาการงานวิจัย ซึ่งมีการเพิ่มหลักการอีกข้อหนึ่งคือ การจัดการด้านประสิทธิภาพ ที่ปรากฏเป็นขั้นตอน PDCA (PLAN-DO-CHECK-ACT) ที่ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ และการประเมินแผนงานที่ได้ทำ

บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาต่อวิถีในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในอนาคตเป็นสิ่งที่กำลังได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางภายใต้โลกใบนี้ที่มีปัญหาสลับซับซ้อน และยังต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ประกอบกับความไม่ยั่งยืนที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากกลุ่มของผู้ที่ยังคงมุ่งใช้ทรัพยากรอย่างมากจนทำให้โลกเกิดวิกฤติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือเกิดภาวะโลกร้อน

จากการใช้วิถีชีวิตแบบมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ซึ่งแนวคิดการให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางมิอาจทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะยังใช้แนวคิดที่มุ่งในด้านบริโภคนิยม โดยเฉพาะการบริโภคทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกรณีดังกล่าวทำให้เกิดการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่ควรสนใจสิทธิในทางธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การให้ความสนใจในการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในมหาวิทยาลัยทั่วโลก การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาไปสู่การศึกษาที่ยั่งยืน จึงมีความหมายต่อสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ จึงต้องมีความตะหนักว่าการคิดอย่างเป็นระบบและการนำแนวทางอย่างสหวิทยาการมาสู่การเปลี่ยนรูปแปลงร่างจึงจำเป็นต้องมีการปรับทัศนคติด้วย การมีกรณีศึกษาก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้มหาวิทยาลัยสามารถพิจารณาแนวทางในการ นำวิธีการที่เหมาะกับมหาวิทยาลัยตัวเอง ออกแบบเพื่อสร้างความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวที่เหมาะต่อบริบทพื้นที่ที่ตนเองอยู่ได้ เมื่อผู้คนมีความมุ่งมั่นจะทำสิ่งใหม่อย่างมีวิสัยทัศน์ มักจะมีช่วงเวลาที่อยู่นอกเหนือการควบคุมอยู่เสมอ ซึ่งจำเป็นที่ต้องมีการต่อยอดการพัฒนาและการถ่ายทอดความคิด การอภิปราย การปรับแต่งแนวคิด การแก้ไขและการปรับเปลี่ยน กรณีนี้จะเกิดขึ้นได้ย่อมต้องมีการพัฒนา การศึกษาอย่างยั่งยืน ในสถาบันระดับอุดมศึกษาให้ได้มีการเรียนรู้ทดสอบแนวทางการศึกษาใหม่ ๆ หรือต้องปรับให้เข้ากับบริบททางวัฒนธรรมแต่ละอย่างหรือภูมิศาสตร์แต่ละแห่ง เนื่องจากบริบทของแต่พื้นที่ สภาพแวดล้อมและปัจจัยย่อมมีความแตกต่างกัน การแบ่งปันแนวคิด เครื่องมือ ประสบการณ์ที่เรียนรู้ในบริบทต่าง ๆ กัน เพื่อให้มนุษย์ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากความหลากหลาย เพื่อการพัฒนาทักษะต่าง ๆ

นักวิชาการหลายท่าน อาทิเช่น จอห์น เบลวิท (John Blewitt) จอหน์ ไฟน์ (John Fien) วอลเตอร์ ฟิลโฮ (Walter Filho) จอย พาลเมอร์ (Joy Palmer) สตีเฟน สเตอริ่ง (Stephen Sterling) และดาเนลล่า ทิบูลี่ (Daniella Tilbury) ต่างร่วมกันมุ่งศึกษาและเรียกร้องเชิญชวน ให้มีการเปิดวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ใหม่ ๆ ในมุมมองด้านการรักษาระบบนิเวศ เพื่อท้าทายความคิดของนักวิชาการและผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความยั่งยืน โดยในการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยถูกออกแบบมาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดการ คิด วิเคราะห์ ใช้วิจารณญาณ สร้างและดำเนินการด้วยความเป็นอิสระให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ พร้อมทั้งกำหนดสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ในระดับสูง ในขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ต้องเสริมสร้างทักษะและพัฒนาความรู้ของนักศึกษาเพื่อช่วยให้นักศึกษารับมือกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและบรรทัดฐานที่คลุมเครือ โดยในประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืนของมหาวิทยาลัย ผู้เรียนควรเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างโลกที่ยุติธรรมแก่ระบบนิเวศ สร้างแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ปรากฏขึ้นในสังคม

ดังนั้น กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นความท้าทายที่ใหญ่ที่สุดสำหรับมหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากมีคำจำกัดความและการตีความแนวคิดที่แตกต่างกันมากมาย กลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยที่เริ่มมุ่งมั่นเพื่อความยั่งยืนจึงแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างบางอย่าง มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้มีส่วนร่วมในกระบวนการบูรณาการการพัฒนาที่ยั่งยืนในกิจกรรมของพวกเขาแล้ว

การที่จะเป็นมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืนนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ความพยายาม พลังงาน ทรัพยากรและเวลาทั้งหมดที่ลงทุนในมหาวิทยาลัยหลายแห่งทั่วโลกแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า การใช้แบบจำลองที่เสนอสำหรับมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืนควรดำเนินการตามขั้นตอนที่เพิ่มขึ้นและควรเป็น

กระบวนการของการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในด้านประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม ความพยายามของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเป็นแรงบันดาลใจให้องค์กรอื่น ๆ ดำเนินการในกระบวนการสร้างความยั่งยืน

มหาวิทยาลัยมีแนวทางต่าง ๆ ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปเป็นมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืน บางแห่งรวมความยั่งยืนไว้ในวิสัยทัศน์และพันธกิจ บางแห่งมุ่งเน้นไปที่การศึกษาอย่างยั่งยืนหรือการบูรณาการการวิจัยในขณะที่ที่อื่น ๆ ได้สร้างนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมหรือกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย แต่สิ่งที่น่าพอใจคือ แนวทางที่รวมเอาองค์ประกอบทั้งหมดของแบบจำลองเข้าด้วยกัน แนวทางแบบองค์รวมตามแบบจำลองที่เสนอสามารถเปลี่ยนมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืนได้ โดยส่งเสริมให้นักศึกษา อาจารย์และสมาชิกคนอื่น ๆ ของชุมชนวิชาการให้คำมั่นในการช่วยเหลือสังคมในการเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีชีวิตที่ยั่งยืน

2.2.3 แนวคิดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวของ มาตรฐานยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง

การจัดอันดับการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวโลกของประเทศอินโดนีเซีย พัฒนาขึ้นมาบนพื้นฐานการยึดถืออุดมการณ์ ความท้าทายในอนาคตที่มีต่ออารยธรรมมีทั้งความกดดันในเรื่องประชากร การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความมั่นคงทางพลังงาน ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ความมั่นคงทางอาหารและน้ำ และการพัฒนาที่ยั่งยืน แม้ว่าจะมีงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์และการอภิปรายสาธารณะจำนวนมาก รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อวาระด้านความยั่งยืน มหาวิทยาลัยอินโดนีเซียจึงได้เล็งเห็นว่ามหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีข้อได้เปรียบที่จะช่วยส่งเสริมแนวความคิดของคนส่วนใหญ่ในประเด็นหลัก ๆ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติขึ้นจริงได้ โดยนำแนวคิดความสมดุล 3 ด้าน (Triple Bottom Line) หลักสามประการเพื่อความยั่งยืน (The 3 Es) ได้แก่ ความเที่ยงธรรม (Equity) ความประหยัด (Economy) สิ่งแวดล้อม (Environment) อาคารสีเขียว และการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development - ESD) การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก ยูไอ กรีนเมตริกทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในการจัดการความท้าทายด้านความยั่งยืนที่โลกของกำลังเผชิญอยู่ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ สามารถทำงานร่วมกันเพื่อลดผลกระทบเชิงลบด้านสิ่งแวดล้อม ยูไอ กรีนเมตริกเป็นสถาบันซึ่งไม่มุ่งหวังผลกำไร ดังนั้น ทุกมหาวิทยาลัยจึงเข้าร่วมได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

แม้ว่าการจัดอันดับ ยูไอ กรีนเมตริกจะไม่ได้ยึดตามระบบการจัดอันดับใด ๆ ที่มีอยู่ แต่การจัดอันดับ ยูไอ กรีนเมตริก ได้รับการพัฒนามาจากความตระหนักถึงระบบการประเมินด้านความยั่งยืน ตลอดจนการจัดอันดับด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม ระบบการประเมินด้านความยั่งยืนที่มีการอ้างอิงถึงระหว่างการออกแบบ ยูไอ กรีนเมตริกนั้น มีทั้ง รางวัลด้านความยั่งยืนโฮลซิม (Holcim Sustainability Awards) รางวัลกรีนชิป ซึ่งเป็นระบบการจัดอันดับที่พัฒนาโดยคณะกรรมการอาคารสีเขียวแห่ง อินโดนีเซีย ซึ่งยึดตามระบบความเป็นผู้นำในการออกแบบที่เกี่ยวข้องกับพลังงานและสิ่งแวดล้อม (LEED) ที่ใช้ในสหรัฐอเมริกา และที่อื่น ๆ ระบบการจัดอันดับ การประเมินและการติดตาม (STARS) และบัตรรายงานด้านความยั่งยืนในมหาวิทยาลัย

โดยวิธีการนี้ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งมีอยู่ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และ สังคม รวมอยู่ในเกณฑ์ของยูไอ กรีนเมตริก ดังภาพที่ 2.3

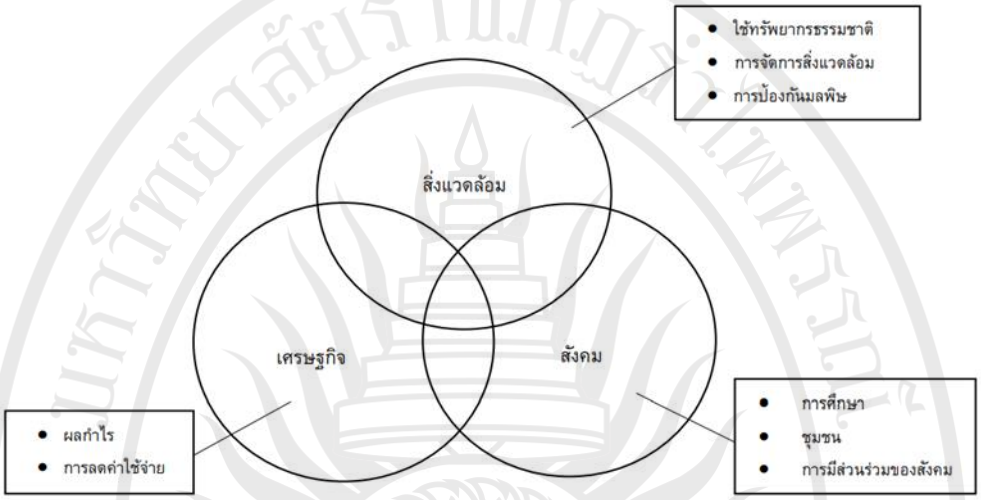

ภาพที่ 2.3 ความยั่งยืน 3 มิติของ ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง
ที่มา : (สำนักเลขาธิการยูไอกรีนเมทริก, 2563)

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเริ่มมีบทบาทตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ในกระแสการพัฒนาของสังคมโลกตลอดจนวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมกระตุ้นและสร้างความตระหนักให้หลายประเทศทั่วโลกร่วมมือกันเพื่อหามาตการแก้ไขปัญหาดังกล่าว องค์กรสหประชาชาติจึงจัดให้มีการประชุมการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (United Nations Conference on Human and Environment) ณ กรุงสต็อคโฮลม ประเทศ สวีเดน ในปีค.ศ. 1972 เพื่อเรียกร้องให้ทั่วโลกตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ คณะกรรมาธิการโลกและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) หรือคณะกรรมาธิการบรันดท์แลนด์ (Brundtland Commission) จึงได้เสนอที่มาของแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นรายงานต่อสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1987 (พ.ศ. 2530) หรือที่รู้จักกันต่อมาในชื่อของอนาคตของเรา (Our Common Future) (กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2563)

ขณะที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้ก่อตั้ง เดอะคลับออฟโรม (The Club of Rome) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มนักคิดชั้นนำระหว่างประเทศ เพื่อหารือและจัดทำรายงานข้อจำกัดการเจริญเติบโต (Limits to Growth) โดยมีประเด็นการศึกษา 5 ประเด็นที่เป็นข้อจำกัดการพัฒนาการเจริญเติบโตของโลกในขณะนั้น ได้แก่ การขยายตัวของอุตสาหกรรม การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว ปัญหาโภชนาการ การลดลงของทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถทดแทนได้และความเสื่อมสภาพของสิ่งแวดล้อม โดยมีข้อเสนอต่อสังคมและธุรกิจในการตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและหาทางแก้ปัญหาเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจและระบบนิเวศวิทยายังคงยั่งยืนต่อไป (Meadows,

Meadows, Randers and Behrens III, 1972) ทั้งนี้ นิยามของ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ในบทที่ 2 (Toward Sustainable Development) ของรายงาน “อนาคตของเรา” คือ “Sustainable development is development which meets the need of current generation without compromising the ability of future generations to meet their own needs : การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่สนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ลดทอนความสามารถของ คนรุ่นต่อมาที่จะตอบสนองความต้องการของพวกเขา” (สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556 : 11) ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีระบบสังคมที่เป็นสังคมธรรมรัฐ มีระบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคงไม่จำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือภายนอก มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ประชาชนรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นฐานในการผลิตเพื่อนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556 : 12) ดังภาพที่ 2.4

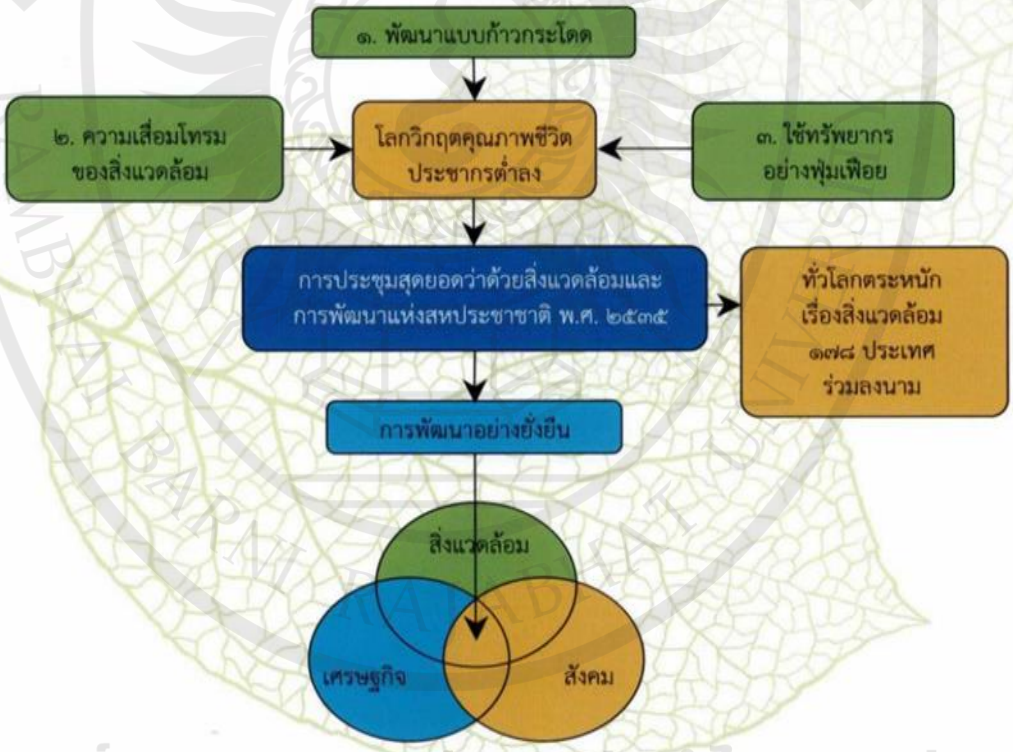

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 2.4 การพัฒนาอย่างยั่งยืน
ที่มา : (สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556)

จากภาพความสมดุลทั้ง 3 ด้าน ปีพ.ศ. 2558 ได้มีการพัฒนาไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 และถูกใช้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนโลกจนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2573 (15 ปี) SDGs เป็นเป้าหมายการพัฒนาระดับโลกที่ได้รับการรับรองจากสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ เอกสารที่ประเทศสมาชิกให้การรับรองเรียกว่า วาระการพัฒนา 2030 (Agenda 2030) หรือ Agenda 2030 หรือ Global Goals ในเอกสารวิชาการและเอกสารทางการระหว่างปี 2012-2015 SDGs อาจถูกเรียกว่า Post-2015 Agenda ก็ได้ ที่มาของ SDGs เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 2012 เมื่อการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations Conference on Sustainable Development: UNCSD) ที่กรุงริโอ เดอจาไนโร ประเทศบราซิล มีการประเมินผลการพัฒนาภายใต้เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: 2001-2015) และพบว่าหลายเป้าหมายยังไม่บรรลุ ขณะที่ความท้าทายใหม่ก็เพิ่มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัญหาและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มขึ้นของประชากรซึ่งทำให้เกิดแรง กดดันต่อทรัพยากรธรรมชาติและอาหาร และความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่รุนแรงขึ้นทั้ง ในระดับระหว่างประเทศและภายในประเทศ (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562)

ทั้งนี้ การจัดทำมาตรฐานของมหาวิทยาลัยสีเขียว ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง กำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย (Universitas Indonesia) ในปี ค.ศ. 2017 ใช้วิธีการส่งข้อมูลผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์มีการใช้ตัวชี้วัดหลายตัวที่แสดงให้เห็นความมุ่งมั่นของมหาวิทยาลัย ในการพัฒนาระบบการจัดการและการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานที่คำนึงถึงการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 2.1 ตัวบ่งชี้ค่าคะแนนมาตรฐานยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง 2017

ตัวบ่งชี้	ค่าคะแนน
1. การจัดการโครงสร้างพื้นฐาน (Setting and Infrastructure)	1500
2. พลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Energy and Climate change)	2100
3. การจัดการของเสีย (Wastes)	1800
4. การจัดการน้ำ (Water)	1000
5. การคมนาคมขนส่ง (Transportation)	1800
6. การศึกษาและการวิจัย (Education and Research)	1800
คะแนนรวม	**10,000**

ที่มา : (คู่มือการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก ยูไอ กรีนเมตริก ปี 2017, 2561)

ทั้งนี้ในแต่ละด้าน ยังมีการกำหนดหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดแยกย่อย เพื่อให้มหาวิทยาลัยต้องพัฒนาระบบการจัดการและการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานที่คำนึงถึงการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รายละเอียดตามรายด้าน ดังต่อไปนี้

1) การวางระบบโครงสร้างพื้นฐาน (15%) ประกอบด้วย

1.1) ที่ตั้งส่วนงาน (ตั้งอยู่ในเขตชนบท/ ชานเมือง/ ในใจกลางเมือง/ อาคารสูง)

1.2) สภาพภูมิอากาศ

1.3) ประเภทของสถาบันการศึกษาในส่วนงาน (มีความหลากหลาย/ เป็นสถาบันการศึกษาเฉพาะทาง)

1.4) จำนวนวิทยาเขตของส่วนงาน

1.5) ขนาดพื้นที่รวมของส่วนงาน (ระบุพื้นที่ทั้งหมดของส่วนงานที่มีการเรียนการสอนทางวิชาการ หากพื้นที่ที่เป็นป่าไม้หรือทุ่งที่ยังไม่ใช้ในวัตถุประสงค์ทางวิชาการจะไม่นับเป็นพื้นที่ในส่วนงาน)

1.6) จำนวนอาจารย์ และเจ้าหน้าที่

1.7) จำนวนพื้นที่ที่เป็นอาคาร (พื้นที่สีเขียวของมหาวิทยาลัยจะคิดคำนวณจากอัตราร้อยละของพื้นที่สีเขียวของมหาวิทยาลัย กรุณาให้ข้อมูลของพื้นที่ที่เป็นอาคารสิ่งปลูกสร้าง)

1.8) จำนวนนักศึกษาในปีการศึกษาปัจจุบัน (ทุกระดับ)

1.9) พื้นที่ในส่วนงานที่มีสภาพเป็นป่า

1.10) พื้นที่ในส่วนงานที่เป็นพื้นที่ปลูกต้นไม้ สวน สนามหญ้า

1.11) พื้นที่ซับน้ำหรือพื้นที่สีเขียว

1.12) มีงบประมาณของส่วนงานสำหรับโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2) การจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (21%) ประกอบด้วย

2.1) การใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ช่วยประหยัดพลังงาน (ยังคงใช้อุปกรณ์ดั้งเดิม มีการเปลี่ยนทดแทนบางส่วน เพื่อให้เกิดการใช้พลังงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น โคมไฟ เครื่องทำน้ำอุ่น ฯลฯ รวมทั้งการเปลี่ยนอุปกรณ์อะไหล่บางชิ้นส่วน มีเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพประหยัดพลังงานทั้งหมดทุกระบบ มีการนำแนวคิดของอาคารประหยัดพลังงานมาประยุกต์ใช้)

2.2) แหล่งพลังงานทดแทน (น้ำมันไบโอดีเซล ชีวมวลความสะอาด พลังงานแสงอาทิตย์ ความร้อนใต้ดิน)

2.3) ปริมาณการใช้ไฟฟ้าต่อชั่วโมง ต่อปี (ปริมาณการใช้ไฟฟ้าทั้งหมดในปีล่าสุด (กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง) เช่น แสงสว่าง ความร้อน ทำความเย็น การทำงานในห้องปฏิบัติการ เป็นต้น)

2.4) โครงการอนุรักษ์พลังงาน (มีการโครงการสนับสนุนและส่งเสริมให้ส่วนงานลดการใช้พลังงาน)

สำนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2.5) องค์ประกอบอาคารสีเขียว (มีการหมุนเวียนอากาศธรรมชาติ มีการใช้แสงธรรมชาติในแต่ละวันในช่วงเวลา มีอาคารสีเขียว มีผังบริเวณและภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการลดการใช้พลังงาน เช่น ลดการใช้รถยนต์ น้ำ ไฟฟ้าการอนุรักษ์น้ำ เช่น เลือกใช้สุขภัณฑ์และก๊อกแบบประหยัดน้ำ การนำน้ำฝนมาใช้ การใช้พลังงานและบรรยากาศ เช่น มีแผนและประเมินผลการใช้พลังงาน การใช้สารทำความเย็นที่ไม่ทำลายชั้นบรรยากาศ การใช้พลังงานทดแทนวัสดุที่ใช้ก่อสร้างอาคาร เช่น

ใช้วัสดุผลิตในประเทศ ใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (ฉลากเขียว) การใช้วัสดุรีไซเคิล มีการควบคุมคุณภาพสภาวะแวดล้อมภายในอาคาร มีการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ การลดมลพิษจากการก่อสร้าง มีระบบกำจัดกลิ่นและควัน มีระบบบำบัดน้ำเสีย)

2.6) โครงการลดโลกร้อนในส่วนงาน (อยู่ในขั้นตอนการจัดเตรียมโครงการ เริ่มต้นดำเนินโครงการแล้ว มีโครงการดำเนินการกับบางปัญหาที่เกิดขึ้น มีโครงการดำเนินการเต็มรูปแบบ)

2.7) นโยบายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

3) การจัดการของเสีย (18%) ประกอบด้วย

3.1 โครงการเพื่อรณรงค์การรีไซเคิลขยะ

3.2 การรีไซเคิลขยะมีพิษ

3.3 การกำจัดขยะอินทรีย์ (ผักและพืช) (เอาออกไปนอกพื้นที่มหาวิทยาลัย ทิ้งในที่เปิดหมักเป็นบางส่วนหมักครบเต็มรูปแบบ)

3.4 การกำจัดขยะอนินทรีย์ เช่น ขยะ ถังขยะ กระดาษทิ้งพลาสติกโลหะ ฯลฯ (เผาในที่เปิด เอาออกไปนอกพื้นที่มหาวิทยาลัย กลับมาใช้ใหม่บางส่วน กลับมาใช้ใหม่ได้อย่างสมบูรณ์)

3.5 การบำบัดน้ำเสีย (ไหลลงสู่แม่น้ำหรือทางน้ำ ใช้ถังบำบัดน้ำสียบำบัดก่อนที่จะปล่อยทิ้ง บำบัดเพื่อนำมาใช้)

3.6 นโยบายลดการใช้กระดาษและพลาสติก (อยู่ในขั้นตอนการจัดเตรียมนโยบายเริ่มต้นดำเนินนโยบายแล้ว มีนโยบายดำเนินการกับบางปัญหาที่เกิดขึ้น มีนโยบายดำเนินการเต็มรูปแบบ)

4) การจัดการน้ำ (10%) ประกอบด้วย (อยู่ในขั้นตอนการจัดเตรียมโครงการ เริ่มต้นดำเนินโครงการแล้ว มีโครงการดำเนินการกับบางปัญหาที่เกิดขึ้น มีโครงการดำเนินการเต็มรูปแบบ)

4.1 โครงการอนุรักษ์น้ำ

4.2 โครงการนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่

4.3 การใช้อุปกรณ์ประหยัดน้ำ

4.4 การใช้น้ำประปา

5) การสัญจร (18%) ประกอบด้วย

5.1 จำนวนยานพาหนะของส่วนงาน (จักรยานยนต์ รถยนต์ รถบัส)

5.2 จำนวนรถยนต์ที่เข้ามาในส่วนงานเฉลี่ยต่อวัน

5.3 จำนวนจักรยานที่ใช้ในส่วนงานเฉลี่ยต่อวัน

5.4 นโยบายจำกัดการใช้รถยนต์และจักรยานยนต์ในส่วนงาน (อยู่ในขั้นตอนการจัดเตรียมนโยบาย เริ่มต้นดำเนินนโยบายแล้ว มีนโยบายดำเนินการกับบางปัญหาที่เกิดขึ้น มีนโยบายดำเนินการเต็มรูปแบบ)

5.5 นโยบายการจำกัด หรือลดพื้นที่จอดรถในส่วนงาน (อยู่ในขั้นตอนการจัดเตรียมนโยบาย เริ่มต้นดำเนินนโยบายแล้ว มีนโยบายดำเนินการกับบางปัญหาที่เกิดขึ้น มีนโยบายดำเนินการเต็มรูปแบบ)

5.6 รถประจำทางของส่วนงาน (รถโดยสารสำหรับการเดินทางภายในวิทยาเขตหรือส่วนงานและไม่ว่าการนั่งฟรีหรือมีค่าบริการ)

สถาบันวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5.7 นโยบายเอื้อต่อการเดินและขี่จักรยาน (ไม่สามารถใช้จักรยานได้ ไม่ได้กำหนดเป็นนโยบาย แต่มีการใช้จักรยานได้ ส่วนงานมีจักรยานให้บริการเอง ส่วนงานมีทางจักรยาน ส่วนงานมีทางเดินเท้า)

6) การจัดการศึกษา (18%) ประกอบด้วย

6.1 จำนวนรายวิชา และหลักสูตรที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (ระดับตรี-โท-เอก ไม่รวมระดับประกาศนียบัตร)

6.2 จำนวนรายวิชา และหลักสูตรทั้งหมดที่เปิดสอน (ระดับตรี-โท-เอก ไม่รวมระดับประกาศนียบัตร)

6.3 จำนวนเงินวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่อปี (เฉลี่ยย้อน 3 ปี โครงการวิจัยที่รับทุนจากเงินงบประมาณ เงินรายได้ แหล่งทุนภายนอก)

6.4 จำนวนเงินวิจัยทั้งหมด (เฉลี่ยย้อน 3 ปี โครงการวิจัยที่รับทุนจากเงินงบประมาณ เงินรายได้แหล่งทุนภายนอก)

6.5 จำนวนผลงานตีพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมต่อปี (เฉลี่ยย้อน 3 ปี)

6.6 จำนวนงานวิชาการที่เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมต่อปี (เฉลี่ยย้อน 3 ปี จำนวนกิจกรรมที่เป็นมหาวิทยาลัยจัดหรือผลงานวิชาการที่เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อม)

6.7 จำนวนองค์กรของนักศึกษาในส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

6.8 จำนวนของเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (ที่ให้ความรู้นักศึกษาและบุคลากร รวมทั้งให้ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โครงการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพลังงาน นอกจากนี้ ยังเป็นช่องทางในการติดตามการดำเนินงานการประเมินและการจัดระบบอันดับ (Rating)

จากเครื่องมือการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ของมหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย ในแต่ละตัวบ่งชี้จึงทำให้ทิศทางการปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะมีส่วนร่วมโดยการเริ่มต้นนั้นคือการที่มนุษย์ควรมีความเชื่อว่า “สิทธิในสิ่งแวดล้อม” (Right to the Environmental) เกี่ยวพันโดยตรงกับสิทธิมนุษยชน (Human Rights) อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งต้องยอมรับว่าสิ่งแวดล้อมถือเป็นสมบัติร่วมกันของมนุษยชาติ (Common Heritage of Mankind) ที่ได้รับการยอมรับระดับนานาชาติโดยปรากฏปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิดังกล่าวไว้ ทั้งในส่วนของสิทธิทางแพ่งและการเมือง (Civil and Political Rights) ปรากฏอยู่ในข้อ 1-21 และในส่วนของสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม (Economic Social and Cultural Rights) และในข้อ 22 กล่าวถึงสิทธิในสิ่งแวดล้อมไว้อีกเช่นเดียวกัน ทั้งนี้จากรายงานการประชุมของคณะกรรมาธิการนักนิติศาสตร์ระหว่างประเทศในหัวข้อการพัฒนาชนบทกับสิทธิมนุษยชนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจัดโดยสมาคมผู้บริโภคแห่งปีนัง (International Commission of Juristics and Consumers Association of Penang, 1982) เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ.1981 ได้กล่าวถึงสิทธิในสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ไว้อย่างน่าสนใจว่า“มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมธรรมชาติซึ่งได้แก่ ดิน น้ำ และอากาศ” ที่หมายถึงสิทธิที่มนุษย์พึงได้รับจากการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และมนุษย์คือส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมไม่ใช่มนุษย์เป็นศูนย์กลางของสิ่งแวดล้อม

การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) หมายถึง การเรียนรู้เพื่อเสริมพลังผู้เรียนให้สามารถตัดสินใจอย่างมีข้อมูลและมีการกระทำที่มีความรับผิดชอบต่อความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต พร้อมทั้งเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมการศึกษาเพื่อการพัฒนา เป็นการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Life Long Learning) และเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาที่มีคุณภาพ (SDG 4) มีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนทุกคนอย่างแท้จริงเพื่อรับมือกับความท้าทายทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับโลกที่ต้องเผชิญในปัจจุบัน

การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการศึกษาแบบองค์รวม มีวัตถุประสงค์สูงสุดคือการเปลี่ยนแปลงสังคม มุ่งเน้นประเด็นด้านเนื้อหาและผลลัพธ์การเรียนรู้ วิธีการเรียนการสอน และสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้

การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ปรากฏในเป้าหมายที่ 4 เป้าประสงค์ที่ 4.7 คือ การสร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในปี 2573

การจัดการระบบการศึกษาและการฝึกอบรมจะต้องมีการบูรณาการทั้งหลักการและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยอยู่ในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้ มอบทักษะ และความสามารถที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของมนุษย์ คำนึงถึงความเป็นโลกในยุคโลกาภิวัฒน์ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถใช้การศึกษาในรูปแบบสหวิทยาการ หลากหลายสาขาที่แตกต่างกันได้ แต่ตามแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในประเทศในสหภาพยุโรปควรมีการรวมไว้ในโปรแกรมการฝึกอบรมทั้งหมดซึ่งออกแบบและจัดโดยสาขาวิชาหรือโมดูลด้านสาขาวิชา ตั้งแต่วิทยาศาสตร์ไปจนถึงการฝึกปฏิบัติในการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ และจากความยั่งยืนการผลิตและการบริโภคที่สัมพันธ์กับทรัพยากรเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักการความหลากหลายทางวัฒนธรรม ธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรม

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจองค์ความรู้ทางด้านผลการศึกษาที่ตรงหรือใกล้เคียงกับหัวข้อในการวิจัย พบว่า มีเอกสารทางวิชาการและงานวิจัย ดังนี้

ธวัชชัย บัวขาว และมนสิชา เพชรานนท์ (2555) ได้วิจัยเรื่อง การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ สู่มหาวิทยาลัยสีเขียว กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง วัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อค้นหาว่ามีแนวทางใดในการปฏิบัติสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวโดยผ่านทางนโยบายการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาพื้นที่ของมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุงให้สามารถรองรับการขยายตัวในอนาคตภายใต้แนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียว และเพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยใช้วิธีการศึกษา คือ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีแบบเจาะจงกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ คือ กลุ่มผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่

และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายคือ การสอบถามชาวบ้าน ผู้ประกอบการ หน่วยงานท้องถิ่น ผลการศึกษา พบว่ามหาวิทยาลัยยังมีพื้นที่ที่สามารถรองรับการขยายตัวได้อีกถึง 15 ปี โดยมีการกำหนดแนวปฏิบัติที่จะนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ซึ่งต้องดำเนินการให้ครบถ้วนใน 6 ประการ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรอบ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี การมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การรักษาสภาพแวดล้อมและการประหยัดพลังงาน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการใช้พลังงานทดแทน การที่มหาวิทยาลัยและชุมชนโดยรอบมีสภาพทางเศรษฐกิจดี

โมทนา สิทธิพิทักษ์ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยสีเขียวแบบยั่งยืนของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาคือเพื่อ 1) วิเคราะห์แนวคิดและแนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืนทั้งในประเทศและต่างประเทศ 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการไปสู่มหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน 3) พัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยสีเขียวแบบยั่งยืนของสถาบันอุดมศึกษาไทย และ 4) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยสีเขียวแบบยั่งยืน โดยใช้วิธีการศึกษาแบบสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยายจากกลุ่มผู้บริหาร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการไปสู่มหาวิทยาลัยสีเขียวประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ คือการกำหนดนโยบายมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ต้องมีการปรับโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารการจัดการสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของทุกคนโดยเฉพาะผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรภายใน เพื่อดำเนินการตามนโยบายหลัก การกำหนดตัวชี้วัด เป้าหมายและการติดตามประเมินผล การดำเนินการตามนโยบายหลักเพื่อการพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน

นิพล กุลฑล (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่” โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาคือ 1) เพื่อศึกษาการรับรู้ข่าวสาร ความคาดหวังผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อน 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ การรับรู้ข่าวสาร ความคาดหวังผลประโยชน์ กับการมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำนวน 390 คน โดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า T-test, F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนในระดับมาก มีความรู้เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนในระดับมาก การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนในระดับปานกลาง และมีความคาดหวังผลประโยชน์จากการลดภาวะโลกร้อนในระดับมากที่สุด นักศึกษาที่มีเพศ และสถานที่พักอาศัย ต่างกัน มีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายต่อเดือน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาที่มี อายุ ชั้นปีที่ศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลก

ร้อนไม่แตกต่างกัน และความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการลดภาวะโลกร้อน (r = - .013) การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กันต่ำทางบวกกับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการลดภาวะโลกร้อน (r = .418) และความคาดหวังผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กันต่ำทางบวกกับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการลดภาวะโลกร้อน (r = .225)

ธรัช อารีราษฎร์ (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง มหาวิทยาลัยสีเขียว : การดำเนินงานกรีนไอที โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาคือ เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานด้านกรีนไอที ในมหาวิทยาลัยที่จะสามารถส่งผลช่วยลดการใช้พลังงานไฟฟ้าในมหาวิทยาลัยอันเป็นมาตรการหนึ่งที่จะสนับสนุนการดำเนินงานนโยบายมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยการใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพศึกษาจากเอกสารและงานวิจัย ผลการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยสีเขียว ควรเป็นมหาวิทยาลัยที่มีนโยบายเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการร่วมกับการอนุรักษ์ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการส่งเสริมคุณธรรมภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีแผนการดำเนินการพัฒนาที่จะให้สอดคล้องกับสภาพของพื้นที่และเป็นไปตามลักษณะสิ่งแวดล้อม โดยรอบพื้นที่ ต้องดำเนินการในทุกมิติ ที่กำหนดโดยกรอบของการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง ซึ่งจัดโดยมหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย ได้แก่ สถานที่ตั้ง ระบบสาธารณูปโภค การจัดการพลังงาน การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การจัดการขยะ การใช้น้ำ การจัดการระบบขนส่ง ความสามารถในการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นต้น พร้อมทั้งควรรณรงค์ในเรื่องกรีนไอที (Green IT) ในการผลิตเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน อาทิเช่น ซอฟท์แวร์ช่วยประหยัดพลังงาน การประมวลผลแบบคลาวด์ ธินไคลแอนต์ เบลดเซิร์ฟเวอร์ และเทคโนโลยีเสมือน หรือเวอร์ชวล เป็นต้น

ปิยศักดิ์ ถือสานา (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาคือ เพื่อศึกษาการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยใช้วิธีการทั้งเชิงคุณภาพและเชิงสำรวจ (Survey Study) พร้อมคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีการลงพื้นที่มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมในการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ยูไอ กรีนเมตริก พร้อมทั้งจัดทำแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูง ผลการศึกษาพบว่า จากการสร้างโมเดลแผนยุทธศาสตร์ในระยะที่ 3 ในการพัฒนายุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยได้ข้อสรุปว่า ชุมชนเป็นรากฐานอันสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เศรษฐกิจชุมชนเป็นเศรษฐกิจจริงที่ยั่งยืนกว่าเศรษฐกิจด้านบน ซึ่งเป็นมายาคติมากมีความเสี่ยงต่อความไม่ยั่งยืนของมหาวิทยาลัย งานวิจัยของปิยศักดิ์ฯ มุ่งเน้นในการลงชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยนำหลักการของจริงในชีวิตของชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยยึดโยงกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี ที่ให้เน้นการพัฒนาฐานรากของชุมชนให้เข้มแข็ง ในหนังสือจุดเปลี่ยนประเทศไทย หัวใจคือ ชุมชน (ประเวศ วะสี, 2551) ที่เน้นแนวคิดที่ต้องมีการพัฒนาอย่างบูรณาการ สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นที่ตั้ง ซึ่งผลการศึกษาเน้นว่ายุทธศาสตร์ที่เข้มแข็งคือ มีการบูรณาการกับท้องถิ่นเป็นสำคัญ จึงจะสร้างให้เกิดความยั่งยืนได้

บทที่ 3
วิธีวิทยาการวิจัย

การนำเสนอวิธีวิทยาการวิจัยในดุษฎีนิพนธ์เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อให้สามารถนำไปสู่การแสวงหาความรู้ในการตอบคำถามวิจัยหลัก ดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอใน 3 ระดับ คือ

3.1 แนวทางในการวิจัย (Methodological Approach)

3.2 วิธีการวิจัย (Research Method)

3.3 เทคนิคการวิจัย (Research Technique)

3.1 แนวทางในการวิจัย

แนวทางการวิจัยจะใช้แนวสหวิทยาการแบบข้ามพ้นสาขาที่มีฐานคิดแบบองค์รวม การวิจัยแนวสหวิทยาการแบบองค์รวมที่ตั้งอยู่บนฐานคิดในการวิเคราะห์ที่ครอบคลุมทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และธรรมชาติ เป็นการใช้แนวคิดที่ไม่ได้ยึดติดอยู่กับสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง การมองแบบองค์รวมในที่นี้ไม่ใช่เพียงการผสมผสานระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ เท่านั้น แต่มีพื้นฐานปฏิเสธการมองสังคมและธรรมชาติแยกออกเป็นสาขาวิชาต่าง ๆ ตั้งแต่แรกและหลังจากนั้นถึงจะนำเนื้อหาของแต่ละสาขาวิชามาผสมผสานกัน ดังนั้นการมองแบบองค์รวมเป็นความเชื่อว่าสังคมและธรรมชาติเป็นองค์รวมที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัว ซึ่งไม่สามารถเข้าใจโดยการลดทอนเป็นส่วนย่อย ๆ แล้วหลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ภาพรวมโดยเอาส่วนย่อยต่าง ๆ มารวมกัน เนื่องจากการลดทอนเช่นนี้จะทำให้คุณสมบัติเฉพาะของความเป็นองค์รวมสูญเสียไปได้ (ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์, 2542)

3.2 วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัยในที่นี้จะใช้กระบวนการวิจัยในเชิงคุณภาพ ในรูปแบบกรณีศึกษา (Case Study Methadology) โดยเครื่องมือหลักในการวิจัยที่สำคัญคือ ตัวผู้ศึกษาวิจัยเองที่เป็นผู้อยู่ในชุมชนแห่งนี้ในฐานะทั้งบุคลากรที่เป็นผู้ทำงานและเป็นผู้ที่ได้พักอาศัยที่ศึกษาและสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยจะมีการสัมภาษณ์เพิ่มเติมกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-information) ซึ่งเป็นผู้บริหาร บุคลากร ผู้ใช้บริการ ผู้มีส่วนได้เสีย ในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อให้เห็นถึงช่องว่างและอุปสรรคระหว่างมาตรฐานของการจัดอันดับค่าคะแนนของยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง 2017 กับสภาวะที่เป็นจริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พร้อมทั้งผู้วิจัยศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของมหาวิทยาลัยที่ได้รับรางวัลการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอันดับ 1 ของประเทศไทยในระหว่างปีพ.ศ. 2562-2563 ได้แก่

1. มหาวิทยาลัย มหิดล ศาลายา (จังหวัดนครปฐม)
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (จังหวัดกรุงเทพมหานคร)
3. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จังหวัดกรุงเทพมหานคร)

เมื่อผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจาก กรณีตัวอย่างแล้วจึงนำมาสรุปเพื่อฉายให้เห็นถึงแนวปฏิบัติที่มีลักษณะเด่นของมหาวิทยาลัยข้างต้น โดยวิธีวิทยาการถอดบทเรียนในที่นี้ตั้งอยู่บนแนวคิดการ

ถอดบทเรียน จากผลการประเมินเป็นการยกระดับการใช้ประโยชน์จากการประเมินผลโครงการเพื่อให้ได้ความรู้และบทเรียนที่ดีสำหรับการวางแผนโครงการในอนาคต (ศุภวัลย์ พลายน้อย, 2556 : 16)

วิธีวิทยาการถอดบทเรียนจะมีกระบวนการถอดบทเรียน 3 ขั้นตอน คือ

1. การสรุปบทเรียน เป็นการสรุปแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ได้รับการรับรองเป็นมหาวิทยาลัยที่ติดอันดับของการจัดอันดับของมหาวิทยาลัยสีเขียวระดับโลก ที่จัดขึ้นโดยประเทศอินโดนีเซีย

2. การวิเคราะห์สาเหตุปัจจัย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ปัญหาที่เกิดจากการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีไม่สามารถรักษาระดับคะแนนและไม่มีความยั่งยืนในการรักษาอันดับการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว อันดับที่ 1 ในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ

3. การนำเสนอยุทธศาสตร์เพื่อสร้างมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน จากข้อ 1 และ ข้อ 2 ให้เป็นตัวแบบของยุทธศาสตร์ที่นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีไปสู่มหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ที่คาดว่าจะนำไปสู่การปฏิบัติได้ (Workable) โดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์จากการค้นคว้าวิจัยและมหาวิทยาลัยตัวอย่างที่ได้ประสบความสำเร็จในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นกรณีของการนำข้อมูลที่ได้นั้นไปทำการวิพากษ์และเปรียบเทียบให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

3.3 เทคนิคการวิจัย (Research Technique)

ในกระบวนการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้กระบวนการแสวงหาคำตอบ เพื่อนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้โดยแบ่งวิธีการนำเสนอออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล
2. การตรวจสอบข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารที่จะใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้มี 2 ประเภท คือ การศึกษาทั้งเอกสารชั้นต้น (Primary Data) และเอกสารชั้นรอง (Secondary Data)

เอกสารชั้นต้น หมายถึงเป็นข้อมูลที่ยังมิได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผู้วิจัยถือว่าเป็น ข้อมูลดิบ ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ เช่น แผนการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี รายงานการประเมินผลการใช้ทรัพยากรของสถาบันที่ใช้ในการจัดอันดับการแข่งขันมหาวิทยาลัยสีเขียวตามมาตรฐานยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง ตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง อันนำไปสู่การวิเคราะห์เปรียบเทียบต่อไป การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานมาตรฐานการจัดอันดับของมหาวิทยาลัยสีเขียว เป็นต้น

เอกสารชั้นรอง หมายถึงเป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว เอกสารชั้นรองเหล่านี้ที่สำคัญ เช่น กฎหมาย กฎระเบียบ คำสั่ง นโยบาย ตำราวิชาการ บทความวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

1.2 การสัมภาษณ์ประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) เพื่อศึกษาแนวทาง กลยุทธ์และยุทธศาสตร์ในการกำหนดมาตรการที่เกี่ยวกับการสร้างตัวแบบมหาวิทยาลัยสีเขียว ซึ่งเป็นข้อมูลที่ต้องได้รับการศึกษาทั้งจากบุคคลที่เป็นผู้ได้รับหน้าที่ในการบริหารจัดการแผนการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวเป็นการเฉพาะ ซึ่งบุคคลนั้นเป็นทั้งผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ บุคลากรที่ให้สัมภาษณ์จากความสมัครใจที่เน้นให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระยะเวลาในการพัฒนาให้เกิดเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว การสัมภาษณ์ในลักษณะนี้จะเป็นการรวบรวม ข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาอ้างอิง และอธิบายในประเด็นต่าง ๆ ของงานวิจัยใช้วิธีการเข้าไปหาข้อมูลในพื้นที่ (Field Research)

1.3 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลหลัก (Key-informants) การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักจะใช้เทคนิคการเก็บตัวอย่างในเชิงคุณภาพ คือ การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยพิจารณาจากลักษณะของการมีข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และกระบวนการสัมภาษณ์จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Data Saturation) เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ไม่ต้องเก็บเพิ่มเติมเพราะว่าไม่มีข้อมูลที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากการสัมภาษณ์แล้ว เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีความคล้ายหรือซ้ำซ้อนกัน

1.4 การสังเกตการณ์ ความหมายของคำว่า “สังเกต” ในดุษฎีนิพนธ์นี้หมายถึงการเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นหรือปรากฏขึ้นอย่างเอาใจใส่และกำหนดไว้อย่างมีระเบียบวิธีเพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งอื่น การสังเกตเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่เป็นการกระทำกิริยาอาการหรือพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสามารถใช้ประสาทสัมผัสในภาคสนาม และใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการรับรู้ทำความเข้าใจและจดบันทึกเป็นข้อมูลได้ การสังเกตการณ์ การเก็บภาพโดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือช่วยเช่น เทปบันทึก กล้องมือถือในการเก็บข้อมูลสถานที่ภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้กับงานวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยการจำแนกดามบทบาทของผู้วิจัยในการลงพื้นที่คือการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ดังนี้

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) หรือบางครั้งเรียกว่าการสังเกตภาคสนาม (Field Observation) โดยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้วิจัยในฐานะ ผู้สังเกตการณ์เข้าไปร่วมกิจกรรมหรือเข้าไปใช้ชีวิตร่วมในกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาเนื่องจากผู้วิจัยได้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานในพื้นที่ศึกษานี้ โดยในช่วงที่มีคณะทำงานมหาวิทยาลัยสีเขียว ก่อนที่จะได้รับรางวัลมหาวิทยาลัยสีเขียวอันดับที่ 1 ของมหาวิทยาลัยในกลุ่มราชภัฏ ผู้วิจัยไม่เพียงแต่รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มที่ศึกษาเท่านั้น หากแต่ยังเข้าร่วมกับคณะทำงานในการเรียนรู้ตั้งแต่การเข้าร่วมประชุม การตั้งประเด็นคำถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยกระบวนการ 3 ขั้น ได้แก่การสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก นอกเหนือไปจากการเฝ้าดูแล้วผู้วิจัยอาจที่จะซักถามบางสิ่งบางอย่างที่ไม่เข้าใจได้จากการสังเกตเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลบางอย่างซึ่งในช่วงเวลาที่เข้าร่วมนั้น ประเด็นของการนำมหาวิทยาลัยเข้าสู่การเป็นมหาวิทยาลัยตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง 17 ประการ SDGs ไม่ได้มีการดำเนินการอย่างชัดเจน โดยยังคงใช้แนวทางของมาตรฐานการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว ประเทศอินโดนีเซีย ที่เน้นการพิจารณาตัวชี้วัดทั้ง 6 ประการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การตรวจสอบข้อมูล

สำหรับการตรวจสอบข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้การตรวจสอบเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยอาศัยวิธีการตรวจสอบข้อมูลตามหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ การตรวจสอบแบบหลากหลาย หรือสามเส้า (Triangulation) ตามแนวทางของหลักการใช้สหวิทยาการ (Interdisciplinary Triangulation) ในการอธิบายข้อค้นพบต่าง ๆ ตามหลักของสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหารการศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนา พร้อมทั้งทำการตรวจสอบข้อมูลก่อนที่จะนำมาวิเคราะห์ โดยในการวิจัยนี้จะใช้วิธีการตรวจสอบดังต่อไปนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2552 : 58; ชาย โพธิสิตา, 2549 : 277)

2.1 บุคคลซึ่งจะเป็นการตรวจสอบว่าถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลที่ได้รับคืออะไร หากมีการใช้ประเด็นยุทธศาสตร์ในการถามที่เหมือนกันแต่สถานะของผู้ให้ข้อมูลมีการเปลี่ยนไป ในงานวิจัยนี้จะใช้ผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม เช่น ผู้บริหาร บุคลากร นักศึกษา

2.2 การตรวจสอบจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีคือ การใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน การใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไปการใช้ แหล่งข้อมูลที่ต่างกัน ได้แก่ เอกสาร การสัมภาษณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในดุษฎีนิพนธ์นี้ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยเป็นการตีความปรากฏการณ์ทางสังคมมุ่งวิเคราะห์ความหมาย (Meaning) ของข้อมูลเกี่ยวกับการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวภายใต้บริบทใดบริบทหนึ่ง (Context) โดยใช้การถอดบทเรียนในเชิงประวัติศาสตร์จากการศึกษารูปแบบและการถอดบทเรียนในการสร้างตัวแบบมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ประสบความสำเร็จมาแล้วทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ โดยนำตัวอย่างโมเดลจำลองของการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวเพื่อความยั่งยืนโดยอิงรูปแบบสหวิทยาการ นอกจากนี้ยังมีการใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสวอตที่เป็นมาตรฐานในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้งานวิจัยมีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือ

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบในการค้นหายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยแบ่งขั้นตอนในการศึกษาวิจัยสรุปเป็นขั้นตอนเพื่อตอบในแต่ละวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา ช่องว่างและสภาพความเป็นจริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นวิธีการศึกษาเพื่อการตอบวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 ที่ผู้วิจัยจะอาศัยการศึกษาจากเอกสารเป็นหลัก คือรายละเอียดของช่องว่างที่เกิดขึ้นจากตัวบ่งชี้ 6 ประการตามมาตรฐานคู่มือของ มาตรฐานการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก ค.ศ. 2017 ประเทศอินโดนีเซีย และการศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์ของ ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้งที่เป็นการจัดอันดับค่าคะแนนตามแต่ละตัวบ่งชี้ แล้วนำไปสู่การบันทึกสรุปผลการศึกษาเพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนผ่านบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ตั้งแต่ในสมัยที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงประทับในสวนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี กระทั่งถึงช่วงเวลาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษา ยกระดับให้เป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมาสู่การค้นหา

ข้อมูลเชิงตัวเลขที่ทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีคะแนนที่ลดลงในตัวบ่งชี้ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2563

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เพื่อให้เห็นถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคหรือการจัดทำสวอตเพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบว่า จะทำอย่างไรให้เกิดกลยุทธ์ในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยเป็นวิธีการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 โดยผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาจากผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยจากเอกสาร รายงานผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยประจำปี การสัมภาษณ์โดยเป็นผู้ที่อยู่ในมหาวิทยาลัยในช่วงก่อนที่มหาวิทยาลัยจะตัดสินใจดำเนินนโยบายการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์แนวประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เช่น การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ที่เป็นผู้ดูแลด้านการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียว การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยมีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบหลากหลาย (Triangulation) แล้วจึงนำไปสู่การบันทึกสรุปผลปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาตัวแบบแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นวิธีการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาโดยการศึกษาจากเอกสาร รายงานผลการดำเนินงาน กรณีศึกษาของมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ได้รับการจัดอันดับเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวติดอันดับของประเทศไทย เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศึกษากรณีของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีการจัดทำยุทธศาสตร์การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ตามคู่มือมาตรฐานการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวประเทศอินโดนีเซีย เพื่อให้เห็นถึงแนวปฏิบัติกิจกรรม หรือ มาตรการในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน รวมถึงการศึกษากรณีตัวอย่างของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่มีการใช้ตัวอย่างแบบจำลอง ที่มีการนำการศึกษาโดยใช้วิธีการอย่างสหวิทยาการ มาเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานการจัดอันดับของมหาวิทยาลัยสีเขียวโลกเพื่อให้เกิดแนวคิดกรอบการดำเนินกิจกรรมการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งเป็นการเลือกข้อมูลที่ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากผู้ให้ข้อมูลที่เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) มีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบหลากหลาย (Triangulation) พร้อมทั้งมีการตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณที่เกิดจากการวิเคราะห์การประเมินมาตรฐานของสิ่งแวดล้อม แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การบันทึกสรุปผลการนำเสนอตัวแบบเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ทั้งนี้ขั้นตอนดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 4
บริบทพื้นฐานทางประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ในการนำเสนอ ผลการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้วิจัยดำเนินการเขียนผลการวิจัยโดยแบ่งเนื้อหาในบทที่ 4 ออกเป็นยุคสมัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็น 5 ยุคสมัย ดังต่อไปนี้

4.1 ยุคสมัยที่ 1 ก่อนเป็นวิทยาลัยครู
4.2 ยุคสมัยที่ 2 วิทยาลัยครูจันทบุรี
4.3 ยุคสมัยที่ 3 วิทยาลัยรำไพพรรณี
4.4 ยุคสมัยที่ 4 สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี
4.5 ยุคสมัยที่ 5 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี เป็นสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในภาคตะวันออก ที่มีลักษณะภูมินิเวศเป็นสวนป่าประกอบด้วยต้นไม้หลากหลายชนิด ส่วนใหญ่เป็นพรรณไม้ที่มีขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และ ขนาดเล็กผสมผสานกันไป และมีพื้นที่ลุ่มน้ำ พื้นที่ซับน้ำ เขื่อนน้ำ เป็นต้น เนื่องจากเดิมก่อนจะเป็นมหาวิทยาลัยในปัจจุบันพื้นที่แห่งนี้เป็นพื้นที่ป่า จึงมีอาณาเขตพื้นที่สีเขียวจำนวนมาก ซึ่งในจำนวนพื้นที่ป่าสีเขียวนี้ยังไม่สามารถระบุชนิดพรรณของต้นไม้ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีแห่งนี้จึงมีเนื้อที่รวมมากถึง 720 ไร่ โดยคนในพื้นที่และประชาชนภายนอกต่างรับรู้ถึงความงดงามและความสำคัญของพื้นที่แห่งนี้ เนื่องจากเดิมพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ประทับขององค์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ราชินีในรัชกาลที่ 7 ที่ท่านทรงมีพระเมตตาในการมอบที่ดินพื้นที่เป็นพื้นที่การศึกษาให้แก่ลูกหลานชาวจังหวัดจันทบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาบริบทของการใช้พื้นที่ ตามช่วงเวลาที่เป็นความเป็นมาและวิวัฒนาการที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ณ พื้นที่แห่งนี้ จึงดำเนินการแบ่งเป็นยุคสมัย รวม 5 ยุค ดังนี้

4.1 ยุคสมัยที่ 1 ก่อนเป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงตัดสินพระราชหฤทัยมาประทับยังพื้นที่ สวนบ้านแก้วที่ตั้งอยู่บริเวณคลองที่เรียกว่า คลองบ้านแก้ว นั้นเกิดขึ้นในช่วงที่พระองค์เสด็จนิวัตกลับประเทศไทย เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2492 พร้อมทั้งพระองค์ได้ทรงอัญเชิญพระบรมอัฐิของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจากประเทศอังกฤษกลับสู่ประเทศไทยอย่างสง่างามและมีเกียรติ (รัฐสภา, 2528) ซึ่งในช่วงเวลานั้นพระองค์ทรงเสด็จพระราชดำเนินประทับ ณ พระตำหนักของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศอดุลยเดช วิกรมพระบรมราชชนก ณ วังสระปทุม เนื่องจากรัฐบาลยังมิได้ถวายวังศุโขทัยคืน ต่อมาเมื่อทรงมีพระราชดำริที่จะประทับในท้องถิ่นที่เงียบสงบ อากาศดี และสามารถปลูกต้นไม้ได้ พลตรีหม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ ราชเลขาธิการสำนักพระราชวังในสมัยนั้น จึงได้ถวายคำแนะนำให้ทรงเลือกระหว่างจังหวัดเชียงใหม่หรือจังหวัดจันทบุรี พระองค์ท่านจึงได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดจันทบุรี ซึ่งในขณะนั้นเส้นทางคมนาคมยังไม่สะดวก พระองค์ทรงเลือกที่ดินบริเวณตำบลบ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้วยทรงเห็น

ว่าเป็นทำเลที่มีธรรมชาติงดงาม และมีความเงียบสงบต้องกับพระราชอัธยาศัยของพระองค์ และระยะทางก็อยู่ไม่ห่างไกลจากตัวเมือง จึงทรงตัดสินพระทัยจัดซื้อที่ดินบริเวณสองฝั่งคลองบ้านแก้วจากเจ้าของที่ดินเดิม รวมเนื้อที่ในครั้งแรกมีเนื้อที่ประมาณ 687 ไร่ และทรงพระราชทานนามว่า “สวนบ้านแก้ว” พร้อมทั้งโปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชบริพารทำการปรับที่ดินพร้อมกับสร้างที่ประทับชั่วคราวทำด้วยไม้ไผ่หลังคามุงจากจึงทำให้เห็นว่า ในอดีตการก่อสร้างไม่ได้มีความทันสมัยเหมือนในยุคปัจจุบัน ทรงใช้วิธีการเรียบง่ายไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาจึงพบว่า ปี พ.ศ. 2515 จะมีเรือนพักของพระองค์ ที่เป็นอาคารถาวรวัตถุแรก ๆ ที่ปรากฏขึ้นภายในพื้นที่สวนบ้านแก้ว คือ เรือนเทา เรือนแดง และ ตำหนักเทา ในระยะแรกสวนบ้านแก้วยังมีสภาพเป็นป่า ภายหลังจากทำการปรับปรุงภูมิทัศน์ ปรับที่ดิน มีการสร้าง เรือนขึ้นมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น เรือนเทา เรือนแดง โดย “เรือนเทา” เป็นที่ประทับของพระองค์ ส่วน “เรือนแดง” เป็นที่พักของข้าหลวงผู้ติดตาม และเรือนหลังต่อมาอีกหลังหนึ่งคือ “ตำหนักเทา” สร้างแบบบังกะโลเขียว เป็นที่พักของราชเลขานุการ เมื่อทรงมีพระชนมายุสูงขึ้นและพระพลานามัยไม่สมบูรณ์นัก รัฐบาลจึงได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอรับพระราชทานที่ดินสวนบ้านแก้วเพื่อจัดตั้งวิทยาลัยครูจันทบุรี พระองค์จึงทรงพระราชทานสวนบ้านแก้ว แก่กระทรวงศึกษาธิการ และได้ย้ายไปประทับ ณ วังศุโขทัย จวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต (มิวเซียมไทยแลนด์, 2562)

ในช่วงเวลาที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงใช้ชีวิตอย่างสามัญชนนั้น ด้วยพระราชประสงค์ขององค์สมเด็จท่านที่กำหนดเป้าหมายชัดเจนว่า วังสวนบ้านแก้วแห่งนี้ต้องเป็นต้นแบบของการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายอยู่อย่างพอเพียง พระองค์จึงทรงริเริ่มการจัดการเรียนรู้พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติด้วยพระองค์เอง คือ การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกไม้ผลนานาชนิดทั้งที่เป็นพืชไม้ผลในท้องถิ่นและพืชไม้ผลจากที่อื่น การเลี้ยงสัตว์ โดยในการปลูกพืช ทำสวน ทำนานั้นเพื่อให้คนทั่วไปได้เห็นสิ่งที่ทำจริงและนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ตัวเอง นับเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่สำคัญและเป็นตัวอย่างที่ทำได้จริง โดยพระองค์ท่านทรงทำการทดลองว่าหากปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ชนิดใดได้ผลดี ก็จะทรงนำเอาความรู้นั้นออกเผยแพร่แก่ประชาชน มีการจัดวางกระบวนการถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ ทรงพัฒนาการทอเสื่อ มีนักวิชาการเกษตรจากสถานีทดลองเกษตรจังหวัดจันทบุรีที่เป็นข้าราชบริพารเก่ามาช่วยเหลือแนะนำทางด้านวิชาการ และเมื่อโครงการนี้ประสบผลไปด้วยดี พระองค์จึงทรงนำโครงการนี้ไปเผยแพร่แก่ประชาชน ปรากฏว่าโครงการนี้เป็นไปได้ด้วยดีด้วย นอกจากนั้น พระองค์ยังทรงเปิดโรงงานทอเสื่อสิ่งของขึ้นชื่อของเมืองจันทบุรี

นอกจากนี้ ท่านยังทรงมีความเป็นห่วงไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของสุขภาพอนามัยของคนเมืองจันทบุรี ในด้านการพยาบาล ท่านทรงตระหนักว่าการรักษาพยาบาลแก่ประชาชนนั้นยังไม่เพียงพอเนื่องจากท่านได้พบเห็นและสัมผัสได้ด้วยพระองค์เอง จึงมีการจัดสร้างตึกและจัดหาเครื่องมือสำหรับการรักษาพยาบาลให้มากขึ้น พระองค์มีพระราชดำริว่าควรสร้างตึกผ่าตัดพร้อมเครื่องมือที่ทันสมัยขึ้นมาก่อนเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ต้องเข้ารับการรักษาด้วยการผ่าตัดได้อย่างทันท่วงที ไม่ต้องเดินทางไปรักษายังพระนครอันมีความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตได้ พระองค์ทรงรับเป็นพระราชภาระในการจัดหาทุนเพื่อสร้างตึกผ่าตัด โดยพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นทุนในเบื้องต้นและแจ้งพระราชประสงค์ไปยังพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการและประชาชนด้วย พระองค์พระราชทานนามตึกนี้ว่า “ตึกประชาธิปก” เพื่อเป็นพระราชกุศลถวายพระบาทสมเด็จ

พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้ทราบถึงพระราชประสงค์จึงมีมติเสนองบประมาณปรับปรุงโรงพยาบาลจันทบุรีให้ใหญ่และทันสมัยขึ้นพร้อมเปลี่ยนนามโรงพยาบาลใหม่ว่าโรงพยาบาลประชาธิปก (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562) พระองค์ได้พระราชทานทรัพย์สินและพระราชทรัพย์เป็นจำนวนทั้งสิ้น 2,715,041.68 บาท เป็นทุนเริ่มต้นในการจัดตั้ง “มูลนิธิประชาธิปก” (ต่อมาคือมูลนิธิประชาธิปก-รำไพพรรณี) เพื่อสนับสนุนกิจการของโรงพยาบาลพระปกเกล้า วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในการก่อสร้าง จัดซื้ออุปกรณ์ ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของสถาบันดังกล่าว และเพื่อให้เงินสมทบ “ทุนประชาธิปกบรมราชานุสรณ์” และช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เป็นต้น

ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี สิ่งสำคัญที่จะขาดไม่ได้ คือ การมอบการศึกษา การให้องค์ความรู้เพื่อให้คนได้มีโอกาสในชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพียงพอในการเลี้ยงชีพ โดยในอดีตการผลิตครูของชาวจังหวัดจันทบุรี เริ่มต้นจากโรงเรียนฝึกหัดครูจันทบุรีที่ตั้งขึ้นในสมัยพระพิสิฏฐสุทธาเลขาเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดจันทบุรี โดยเปิดสอนครั้งแรกวันที่ 16 มิถุนายน 2476 ในระดับประโยคครูมูล (ป) มีนักเรียนรุ่นแรกทั้งหมด 31 คน ซึ่งเป็นนักเรียนทุนจังหวัดจันทบุรี 20 คน ตราด 5 คน และระยอง 6 คน โดยใช้สถานที่ของค่ายทหารจันทบุรี (ค่ายตากสิน) ซึ่งจากการศึกษาประวัติศาสตร์ค่ายตากสินมีข้อค้นพบจากจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่า ค่ายตากสินจันทบุรี ตั้งอยู่ที่บริเวณบ้านลุ่ม ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจันทบุรี เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงยกทัพมาตีเมืองจันทบุรีแล้วยึดเป็นที่ตั้งมั่นในการเตรียมการกู้ชาติหลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาให้แก่พม่าภายหลังจากที่ทหารฝรั่งเศสถอนออกจากเมืองจันทบุรี เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2448 บริเวณค่ายตากสินจึงได้มีการใช้งานสืบต่อมาในช่วง พ.ศ. 2472-2498

ในปี พ.ศ. 2500 เกิดวิกฤติในการหาพื้นที่เพื่อการศึกษาของครูในจังหวัดจันทบุรี มีการยุบโรงเรียนฝึกหัดครูเพื่อรวมโรงเรียนฝึกหัดครูให้เหลือเพียงภาคละ 1 แห่งเท่านั้น เพื่อเป็นการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น เมื่อปรากฏว่ามีอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนด้านการจัดการศึกษาครูในจังหวัดจันทบุรี ในการขาดแหล่งเรียนรู้ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี จึงทรงตัดสินพระราชหฤทัยขายวังสวนบ้านแก้วให้แก่กระทรวงศึกษาธิการ ในปี พ.ศ. 2515 เพื่อให้สร้างเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูจังหวัดจันทบุรีและหลังจากพระองค์ท่านได้ทรงขายพื้นที่สวนบ้านแก้วของพระองค์ให้แก่กระทรวงศึกษาธิการแล้วพระองค์จึงเสด็จกลับประทับยังวังศุโขทัยตามเดิม ซึ่งท่านได้มอบพระปณิธานห่วงใยด้านการศึกษาโดยฝากข้อคิดสำคัญ ว่า

“มีข้อความปลอบใจข้าพเจ้าอยู่ข้อหนึ่ง คือสถานที่นี้จะอยู่ในความอำนวยการของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะเปิดเป็นสถาบันการศึกษาระดับสูง นอกจากจะเป็นโอกาสให้เยาวชนชาวจันทบุรีได้รับการศึกษาชั้นสูงโดยไม่ต้องย้ายไปอยู่ไกลบ้านแล้ว ยังชักจูงเยาวชนจากจังหวัดอื่นให้มาศึกษาที่จังหวัดนี้เช่นเดียวกับโรงเรียนพยาบาล อันเป็นที่เชิดหน้าชูตา และเพิ่มชื่อเสียงแก่จังหวัดจันทบุรีในต่อไปข้างหน้า”

ภาพที่ 4.1 พระบรมราชินยานุเสาวรีย์ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
ที่มา : (ถ่ายเองโดยผู้วิจัย, 2564)

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในอดีตมีข้อมูลว่าในสมัยของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระองค์ท่านทรงเน้นการลงปฏิบัติและอยู่บนพื้นฐานของแนวทางแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยแหล่งเรียนรู้คือ พื้นที่จริงภายในวิทยาลัยครูในเนื้อที่จำนวนกว่า 720 ไร่ ที่ภายหลังมีผู้มอบที่ดินเพิ่มขึ้นให้แก่พระองค์ โดยสมเด็จฯ ท่านทรงนำวิถีแห่งการเรียนรู้ด้วยพระองค์เองเน้นประหยัดเรียบง่ายที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น การจ้างช่างให้มาสอนคนงานที่บ้านสวนแก้วให้รู้จักการสร้างเตาเผาอิฐแล้วทำการเผาอิฐ เผากระเบื้องมุงหลังคา เพื่อนำไปใช้เป็นวัสดุก่อสร้าง เป็นต้น ส่วนการจัดการไฟฟ้านั้นทรงโปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชบริพารตั้งเครื่องปั่นกระแสไฟฟ้าขึ้นมาใช้และเมื่อมีกระแสไฟฟ้าแล้ว ก็นำไปใช้กับเครื่องสูบน้ำทำการสูบน้ำจากคลองบ้านแก้วขึ้นมาใช้ต่อไป ภายหลังกรมชลประทานจึงได้ทำการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กขึ้นน้อมเกล้าฯ ถวาย และกรมทางหลวงได้มาดำเนินการปรับปรุงสภาพถนนหนทางให้ดีขึ้นตามลำดับ ด้านการเกษตรทรงปลูกพืชผักสวนครัวอาทิ ทรงเกี่ยวข้าว สีข้าว ปลูกถั่วลิสง เก็บเมล็ดถั่วลิสง ตลอดจนดูแลเลี้ยงสัตว์พันธุ์ต่าง ๆ บางครั้งถึงกับทรงขับแทรกเตอร์และตัดหญ้าด้วยพระองค์เอง ทั้งยังทรงปลูกไม้ดอกไม้ประดับไว้เป็นจำนวนมากจนปรากฏว่าสวนบ้านแก้วมีดอกไม้ประดับตระการตาหลากชนิด ปลูกไม้นานาชนิด ทั้งที่เป็นพืชและไม้ผลในท้องถิ่นรวมทั้งจากแหล่งอื่นด้วย นับได้ว่าในยุคก่อนที่เป็นวิทยาลัยครูนั้น การดำเนินการมีความสอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ โดยเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้คนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ไม่ใช่ให้คนเป็นศูนย์กลางของธรรมชาติ และยังเป็นการนำเอาความรู้ที่มีมากกว่า 1 ศาสตร์มาสู่การจัดกระบวนการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันของชุมชนในการแบ่งปันองค์ความรู้และมีน้ำใจไมตรี ร่วมกันสร้างวัฒนธรรมสีเขียวขึ้นในสมัยที่องค์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ท่านทรงดำเนินชีวิต ณ สวนบ้านแก้ว แห่งนี้ (รัฐสภา, 2528 : 28-34)

ภาพที่ 4.2 สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงหว่านพืช ณ วังสวนบ้านแก้ว
ที่มา : (มูลนิธิประชาธิปก รำไพพรรณี, 2561)

สิ่งที่พระองค์ทรงนำองค์ความรู้ด้านการเกษตรมาถ่ายทอดแก่ชุมชน คือการทดลองปลูกแตงโม แตงไทย และแคนตาลูป ประมาณ 8 ไร่ ปรากฏว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจโดยเฉพาะแตงโมมีผลโตและน้ำหนักเบามาก การปลูกแตงโมนั้นทรงปลูกเพื่อเสวยเองและแจกจ่ายแก่บุคคลต่าง ๆ มิได้นำออกขาย ยังโปรดเกล้าฯ ให้ปลูกผักสวนครัวและผลไม้ต่าง ๆ เช่น ส้มเขียวหวาน ประมาณ 3,000 ต้น เงาะ ลางสาด มังคุด เป็นต้น ส่วนพริกไทยนั้นทรงปลูกในระยะแรกแล้วทรงเลิก เนื่องจากมิให้เป็นการกระทบต่ออาชีพของราษฎรนอกจากการปลูกพืชไร่แล้ว สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ท่านยังทรงโปรดดอกไม้เป็นอย่างยิ่ง เมื่อทรงว่างจากพระราชกรณียกิจแล้ว ก็โปรดที่จะประทับในเรือนเพาะชำทรงปลูกต้นไม้รดน้ำ ใส่ปุ๋ยด้วยพระองค์เอง บริเวณพระตำหนักใหญ่และพระตำหนักดอนแค ลั่นทม แก้วแค ฝรั่งโศก สปัน ดอนย่า เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีไม้เถาเลื้อย เช่น พุทธชาด พวงแสด พวงทอง พวงชมพู พวงแก้มแดง พวงคราม พวงโกเมน และพวงหยก ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ที่หายากและมีดอกที่สวยงามแปลกตา ส่วนตามถนนบริเวณพระตำหนักทรงปลูกว่านสี่ทิศ บังสวรรค์ ซึ่งเป็นไม้ดอกประเภทหัว (Bulbs) ที่เมื่อถึงฤดูกาลก็จะมีดอกที่สร้างสีสันสดใสโดยรอบบริเวณพระตำหนักทั้งสอง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 4.3 สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงปลูกแปลงดอกไม้ ณ วังสวนบ้านแก้ว
ที่มา : (มูลนิธิประชาธิปก รำไพพรรณี, 2561)

ภาพที่ 4.4 พระตำหนักดอนแค ในอดีต
ที่มา : (มูลนิธิประชาธิปก รำไพพรรณี, 2561)

จากภาพพระตำหนักดอนแค บริเวณถนนหน้าพระตำหนักปลูกต้นแค่ฝรั่งเรียงรายงดงาม จึงเรียกขานกันว่า “ดอนแค” เป็นพระตำหนักที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับสำหรับเจ้าขุนมูลนายชั้นผู้ใหญ่และราชเลขานุการส่วนพระองค์ เป็นอาคารสองชั้นแบบยุโรปสร้างด้วยไม้สักทาสีแดง มีสระน้ำขนาดใหญ่อยู่ด้านหลังตำหนัก

นอกจากนี้ ด้านทิศตะวันตกของตำหนักดอนแคยังเป็นที่ตั้งของตำหนักน้อย ซึ่งมีลักษณะเป็นบ้านชั้นเดียวโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่รับรองพระราชวงศ์ที่เสด็จมาเยี่ยมเยือน และทรง

ใช้เป็นที่ประทับสำราญพระราชอิริยาบถในบางโอกาส การก่อสร้างพระตำหนักและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ นั้น สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ท่านทรงโปรดให้เป็นไปด้วยความประหยัดที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งนับว่าเป็นยุคแรกๆของการใช้แนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ความเรียบง่ายและเป็นสิ่งที่พระองค์ท่านได้ทรงวางรากฐานของการเริ่มต้นในการใช้แนวคิดแบบชุมชนสีเขียว (Green Community) หรือวังสีเขียว (Green Palace)

4.2 ยุคสมัยที่ 2 วิทยาลัยครูจันทบุรี

ยุคนี้ เป็นยุคที่เชื่อมต่อหลังจากที่มีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู จังหวัดจันทบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2511-2528 ก่อนที่จะใช้วิทยาลัยรำไพพรรณี เดิมมีชื่อว่า “วิทยาลัยครูจันทบุรี” (วค.บ.จันทบุรี) สืบเนื่องจากเมื่อปี พ.ศ. 2512 นายส่ง เหล่าสุนทร ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ได้ดำริที่จะขอให้กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้น จึงทำหนังสือถึงปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2512 มีใจความสรุปได้ว่า “จังหวัดประสงค์จะยกที่ดินสาธารณะประโยชน์หนองตะพอง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 1,224 ไร่ 60 ตารางวา ให้เป็นสถานที่ก่อสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้น” ในครั้งนั้น ศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร อธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้มาดูสถานที่แล้วเห็นชอบด้วย แต่การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษายังไม่อาจดำเนินการให้ทันความต้องการของจังหวัดได้

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514 นายชั้น สุวรรณทรรภ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี จึงทำหนังสือถึงกระทรวงศึกษาธิการขอให้จัดตั้งวิทยาลัยครูขึ้นก่อนแล้วจึงขยายเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษาในภายหลัง โดยใช้สถานที่หนองตะพองเช่นกัน กองโรงเรียนฝึกหัดครู กรรมการฝึกหัดครูจึงได้มาทำการสำรวจสถานที่อีกครั้งหนึ่ง และนอกจากสำรวจสถานที่ที่หนองตะพองแล้ว ยังได้ทำการสำรวจสถานที่ “สวนบ้านแก้ว” ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 ซึ่งตั้งอยู่ ณ เลขที่ 41 หมู่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จากการสำรวจในครั้งนั้น กรรมการฝึกหัดครูได้ทำบันทึกเสนอกระทรวง ลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2515 เลือกสวนบ้านแก้ว เป็นสถานที่จัดตั้งวิทยาลัยครูจันทบุรี ตั้งอยู่เลขที่ 41 หมู่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี บริเวณสวนบ้านแก้ว มีเนื้อที่ทั้งหมด 720 ไร่ และยังมีพื้นที่บริเวณตำบลแก่งหางแมว กิ่งอำเภอแก่งหางแมว อีกประมาณ 476 ไร่ เพื่อใช้เป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติของนักศึกษาคณะวิชาเกษตรและอุตสาหกรรม ด้วยเหตุผล

1. อยู่ใกล้ตัวเมือง
2. มีบริการน้ำ-ไฟ พร้อมอยู่แล้ว
3. ไม่ต้องเสียเงินปรับปรุงที่ดินและทำถนนมากนัก เพราะมีถนนอยู่แล้ว
4. มีไม้ยืนต้นและไม้ผลอยู่แล้ว
5. สามารถเปิดทำการสอนได้ทันในปีการศึกษา 2516

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้วันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2515 กรมการฝึกหัดครูได้รับอนุมัติให้ขอซื้อที่ดินจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ในราคา 18 ล้านบาท ซึ่งพระองค์ท่านก็พระราชทานให้ด้วยความเต็มพระทัย ทั้งนี้เพื่อความเจริญทางด้านการศึกษาของจังหวัดและของประเทศ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

นอกจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ได้ทรงพระราชทานวังสวนบ้านแก้วให้เป็นที่ตั้งของวิทยาลัยครูจันทบุรีแล้วท่านยังทรงมอบสถานที่และสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่พระราชทานให้นับว่าเป็นสิ่งปลูกสร้างอันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และมีทิวทัศน์ที่งดงาม อาทิเช่น พระตำหนักใหญ่ (ตำหนักเทา) พระตำหนักดอนแค (ตำหนักแดง) ตำหนักน้อย สวนส่วนพระองค์ สวนผลไม้ส่วนพระองค์ สนามกอล์ฟ โรงวัวและเล้าไก่ โรงงานทอเสื่อ เตาเผาถ่านและเตาเผาอิฐ อิฐ ส.บ.ก. (สวนบ้านแก้ว) สระว่ายน้ำส่วนพระองค์ ศาลาพักผ่อนส่วนพระองค์ และศาลเจ้าพ่อโป่งลานเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านบริเวณสามแยกเขาไร่ยาเคารพนับถือท่านมาก โดยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ช่างปั้นจากกรุงเทพ ปั้นรูปเจ้าพ่อโป่งลานตามลักษณะที่พระองค์ทรงนิมิตเห็น

เมื่อกรมการฝึกหัดครูได้รับพระราชทาน “วังสวนบ้านแก้ว” แล้ว นายบุญถิ่น อัตถากร ปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้ง “วิทยาลัยครูจันทบุรี” ขึ้น เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2515 โดยมีประวัติการจัดการศึกษา ตามลำดับ ดังนี้

ปีการศึกษา 2515 เปิดสอนในระดับป.กศ. (ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา) มีนายชัยมงคล สุวพานิช รักษาการตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ มีอาจารย์ปฏิบัติงานทั้งหมด 27 คน เปิดสอนครั้งแรกมีนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 117 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด อาคารเรียนหลังแรกได้ปรับปรุงอาคารเล้าไก่ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีเดิม ให้เป็นอาคารเรียนชั่วคราว ส่วนบ้านพักของอาจารย์ก็ใช้บ้านพักของข้าราชบริพารเป็นบ้านพักของอาจารย์

ปีการศึกษา 2516 สร้างอาคารเรียน 1 หอพักนักศึกษา 2 หลัง และบ้านพัก อาจารย์ นักการภารโรงจำนวนหนึ่ง และมีการรับนักศึกษาระดับ ป.กศ. เพิ่มอีก 160 คน โดยเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2516 วิทยาลัยครูจันทบุรีได้รับพระราชทานตราศักดิเดชน์ ซึ่งเป็นตราประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้เป็นตราของวิทยาลัยและใช้ สีชมพู-เขียว เป็นสีของวิทยาลัย สีชมพู แสดงถึงความเมตตากรุณา สุภาพ อ่อนโยนและเป็นสีประจำวันอังคาร ซึ่งเป็นวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีและ สีเขียว แสดงถึงความเจริญงอกงามซึ่งเป็นสีประจำวันพุธ ซึ่งเป็นวันพระราชสมภพของสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 4.5 ตราศักดิเดชน์ ตราประจำองค์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ที่มา : (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2561)

ปีการศึกษา 2517 ได้รับงบประมาณสร้างอาคารเรียน 2 อาคาร 3 หอประชุม โรงอาหาร และบ้านพักอาจารย์เพิ่มเติมหลายหลัง โดยในปีการศึกษา 2517 วิทยาลัยครูจันทบุรี มีนักศึกษารุ่นที่ 1 ที่สำเร็จการศึกษาและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ท่านได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเสด็จมาพระราชทานประกาศนียบัตรแก่นักศึกษานับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างยิ่ง ทำให้ในปีการศึกษา 2517 วิทยาลัยครูจันทบุรีได้ทำการขยายการเปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.ชั้นสูง)

ปีการศึกษา 2518 มีการออกกฎหมายในรูปของพระราชกฤษฎีกา ได้มีการประกาศยกฐานะสถาบันฝึกหัดครูเป็นวิทยาลัยครู ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2519 โดยประกาศเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2519 ในมาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้ ลำดับที่ 18 ให้ยกสถานะสถาบันฝึกหัดคครู จันทบุรีเป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา คือโดยที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเห็นสมควรยกฐานะสถาบันฝึกหัดครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการรวม 12 แห่ง (พระราชกฤษฎีกายกฐานะสถาบันฝึกหัดครูเป็นวิทยาลัยครู ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2519, 2519) ซึ่งในขณะนั้นมีนายประชุม มุขดี ได้ดำรงตำแหน่งอธิการวิทยาลัยครูจันทบุรีคนแรก และเป็นผู้บริหารวิทยาลัยคนที่ 2 โดยกรมการฝึกหัดครูได้แต่งตั้ง นายประชุม มุขดี เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยครูจันทบุรีแทน นายชัยมงคล สุวพานิช ในระหว่างที่ นายประชุม มุขดี เป็นผู้อำนวยการนี้ วิทยาลัยได้ก่อสร้างอาคารต่าง ๆ เพิ่มเติมมากขึ้น อาทิเช่น อาคารเรียน 4 อาคารโรงเรียนสาธิต อาคารสำนักงานอธิการ หอพัก บ้านพักอาจารย์ และนักการภารโรง เป็นต้น พร้อมทั้งมีการขยายด้านการเรียนการสอนโดยเปิดขยายนักศึกษาระดับ ป.กศ. ชั้นสูง ในวิชาเอกต่าง ๆ มากขึ้น

ปีการศึกษา 2519 หลังจากได้รับการยกฐานะขึ้น ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู ก็ทำให้มีกระแสการเรียนที่เพิ่มมากขึ้น วิทยาลัยครูจันทบุรีในขณะนั้นจึงทำการขยายการศึกษาเพิ่มขึ้น โดยได้เปิดสอนนักศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นเป็นครั้งแรก โดยเปิดสอนเพียงวิชาเอกเดียว คือ วิชาเอกคณิตศาสตร์ และในช่วงนี้ได้เปิดสอนนักศึกษาภาคต่อเนื่องในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.ชั้นสูง)

ระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523 มีนายสุรพล แก่นจักษ์ เป็นผู้บริหารวิทยาลัยคนที่ 3 โดยในช่วงที่อาจารย์สุรพล แก่นจักษ์ ดำรงตำแหน่งอธิการ พบว่ามีการพัฒนาด้านอาคารสถานที่น้อย เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณของประเทศ แต่ในช่วงนี้วิทยาลัยครูจันทบุรีได้รับงบประมาณสนับสนุนจำนวนหนึ่งจาก “มูลนิธิประชาธิปก” โดยวิทยาลัยใช้งบประมาณส่วนนี้ในการปรับปรุงสนามฟุตบอล ส่วนในด้านการพัฒนาทางวิชาการนั้นได้เปิดสอนวิชาเอกต่าง ๆ ทั้งในระดับ ป.กศ. ชั้นสูงและระดับปริญญาตรีเพิ่มเติมขึ้นพบว่าในปีการศึกษา 2520 วิทยาลัยครูจันทบุรีได้เปิดสอนนักศึกษาตามโครงการอบรมครูประจำการ (อ.คป.) เป็นครั้งแรกซึ่งในรุ่นแรกเปิดสอนทั้งหมด 6 สาขาวิชา คือ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และเกษตรศาสตร์ โดยเปิดดำเนินการนอกวิทยาลัยในรูปของการเปิด “ศูนย์ฝึกอบรม” ทั้งในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

ระหว่างปี พ.ศ. 2523-2524 มีนายไพฑูรย์ เจริญพันธุวงศ์ เป็นผู้บริหารวิทยาลัยคนที่ 4 ในสมัยที่อาจารย์ไพฑูรย์ เจริญพันธุวงศ์ เป็นอธิการวิทยาลัยครูจันทบุรีนั้น เริ่มสร้างความสัมพันธ์กับ

ชุมชนมากขึ้นมีการนำงานบริการวิชาการในท้องถิ่นมาสนับสนุนงานวิชาการของวิทยาลัย เช่น เจ้าหน้าที่สถานีทดลองยางพารา ได้เข้ามาทดลองปลูกยางในวิทยาลัยครูจันทบุรี นอกจากนี้ได้มีการเจรจากับกรมชลประทานของบประมาณ 2 ล้านเศษมาสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อเป็นแหล่งน้ำ สำหรับจัดทำน้ำประปาในวิทยาลัย นอกจากนี้แล้วยังได้ปรับปรุงถนนหนทางต่าง ๆ มากมายเพื่อให้มีการสัญจรที่สะดวกโดยการจัดทำถนนในบริเวณโดยรอบของพระตำหนักเชื่อมต่อไปยังบริเวณอาคารเรียนในยุคแรกเรียกได้ว่าเป็นยุคที่วิทยาลัยมีการเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพของงาน ส่วนในด้านวิชาการนั้นวิทยาลัยในสมัยนั้นมีการสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายชุมชนมากขึ้น เช่นการจัดประชุมเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเกษตรและการส่งเสริมเกี่ยวกับจัดการด้านวิศวกรรมอุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมสหกรณ์ในการพัฒนาชนบท โดยมีการเชิญ ฯพณฯ พลตรี ประมาณ อดิเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในสมัยนั้นมาเป็นประธานในพิธีเปิด ผลการจัดประชุมสัมมนาครั้งนั้น ทำให้วิทยาลัยรำไพพรรณีสามารถขยายเปิดสอนสาขาวิชาการเกษตรและอุตสาหกรรมได้ ในระยะต่อมาเพื่อตอบโจทย์ของพื้นที่ในเวลานั้นในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ

ในระหว่างปี พ.ศ. 2524-2528 มีนายไพรถ เลิศพิริยกมล ผู้บริหารวิทยาลัยคนที่ 5 ที่เป็นอธิการวิทยาลัยครูจันทบุรี ได้ให้การสนับสนุนผลงานทางวิชาการของอาจารย์อย่างมากมาย และมีพิธีเปิด “สนามกอล์ฟ” อย่างเป็นทางการ แต่การดำเนินการต่าง ๆ อยู่ภายใต้การบริหารงานของชมรมกอล์ฟจันทบุรี และในสมัยนี้ได้มีการสร้างหอพักหญิงเพิ่มเติมอีก 2 หลัง และในระหว่างปีการศึกษา 2528 เมื่อได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527 วิทยาลัยสามารถเปิดสอนสาขาวิชาอื่น ๆ นอกเหนือจากสายวิชาการศึกษา วิทยาลัยครูจันทบุรี ได้ขยายการเปิดสอนนักศึกษาทั้งภาคปกติและ อ.คป. ในสาขาวิชาการต่าง ๆ เช่น พืชศาสตร์ เทคโนโลยียาง คอมพิวเตอร์ พัฒนาชุมชน เป็นต้น ส่วนโครงสร้างการบริหารวิทยาลัยมีการเปลี่ยนแปลง มีศูนย์ สำนักและคณะวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยคณะใหม่ คือ คณะวิทยาการจัดการ เพิ่มขึ้น

4.3 ยุคสมัยที่ 3 วิทยาลัยรำไพพรรณี

ปี พ.ศ.2528 นายไพรถ เลิศพิริยกมล ได้ทำหนังสือขอพระราชทานกราบบังคมทูลขอใช้พระนามของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีเป็นชื่อของวิทยาลัย และได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้พระนามาภิไธยของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 เป็นนามของวิทยาลัยว่า “วิทยาลัยรำไพพรรณี” ตามหนังสือของสำนักราชเลขาธิการที่ รล 0003/3399 ลงวันที่ 20 มีนาคม 2528 ต่อมานายวิทยา รุ่งอดุลพิศาล อธิการบดีคนแรกของวิทยาลัยรำไพพรรณี ในสมัยนั้นมีการกระตุ้นการพัฒนาผลงานทางวิชาการอย่างจริงจัง โดยส่งเสริมการจัดการงบประมาณสนับสนุนมากและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดูแลเรื่องนี้โดยเฉพาะ

ต่อมานายโกสินทร์ รังสยาพันธ์ได้รับการแต่งตั้งจากกรมการฝึกหัดครูให้ดำรงตำแหน่งอธิการตั้งแต่ปีพ.ศ. 2530 โดยในปีนี้วิทยาลัยรำไพพรรณีมีการเปลี่ยนแปลงมากทั้งด้านบทบาทหน้าที่และอาคารสถานที่ ด้านอาคารสถานที่มีสิ่งปลูกสร้างหลายหลัง เช่น อาคารอเนกประสงค์ ซึ่งเป็นอาคารปฏิบัติการของนักศึกษาวิชาเอกการโรงแรมและท่องเที่ยว อาคารเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (โดยงบประมาณของมูลนิธิประชาธิปก) ต่อเติมอาคารเกษตร และปรับปรุงอาคารวิทยาศาสตร์ สร้าง

อาคารหอสมุดกลางเพื่อเป็นศูนย์วิทยบริการ ต่อเติมอาคารสำนักงานอธิการ เป็นต้น ซึ่งการต่อเติมเกิดจากการที่มีการขยายอาคารและมีการขยายการจัดการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนพร้อมทั้งในด้านสถานที่ได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมทั้งบริเวณและถนนหนทาง มีการสร้างถนนลาดยางหลายสาย ปรับปรุงสนามกอล์ฟให้ได้มาตรฐาน และรับโอนสนามกอล์ฟมาอยู่ในความรับผิดชอบการบริหารของวิทยาลัย ในด้านการเรียนการสอนได้ให้การสนับสนุนคณะวิชาปฏิบัติภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา โดยครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งในด้านการสอน การบริการวิชาการแก่สังคม การวิจัยค้นคว้าทั้งในด้านการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ ส่วนการสนับสนุนการเขียนผลงานทางวิชาการของอาจารย์นั้นก็ได้จัดงบประมาณเป็นทุนสนับสนุนให้อาจารย์ทำผลงานทางวิชาการและจัดหาเครื่องพิมพ์ระบบออฟเซท เพื่อให้การสนับสนุนผลงานทางวิชาการของอาจารย์

ในระหว่างปีพ.ศ. 2530-2533 วิทยาลัยรำไพพรรณี มีการสร้างเครือข่ายครูและขยายผลงานวิชาการโดยเป็นเจ้าภาพจัดประชุมการสัมมนาระดับกรมการฝึกหัดครู 3 ครั้ง คือ การประชุมนำร่องเรื่องศูนย์ปฏิบัติการอุดมศึกษาในวิทยาลัยครู การประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนปฏิบัติการของกรมการฝึกหัดครูระยะที่ 7 และการประชุมปฏิบัติการภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อเสนอผลการศึกษาวิจัยของอาจารย์ผู้รับผิดชอบศูนย์ปฏิบัติการอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในวิทยาลัยครูและในปีการศึกษา 2533 วิทยาลัยรำไพพรรณีเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันในกีฬาของกรมการฝึกหัดครู โดยมีนักกีฬาจากวิทยาลัยครูทั่วประเทศเข้าร่วมการแข่งขันประมาณ 3 พันกว่าคน โดยวิทยาลัยรำไพพรรณีได้รวมกลุ่มกับวิทยาลัยครูในภาคกลาง รวม 5 แห่ง อันได้แก่ วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ และวิทยาลัยรำไพพรรณี เป็นสหวิทยาลัย เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างกลุ่มวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาในอนาคต โดยได้ใช้ชื่อว่า สหวิทยาลัยศรีอยุธยา

ข้อมูลบุคลากรในขณะที่เป็นวิทยาลัยรำไพพรรณี พบว่ามีอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในวิทยาลัยประมาณ 140 คน ในจำนวนนี้มีผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์จำนวน 39 คน ลูกจ้างประจำจำนวน 65 คน ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 22 คน มีนักศึกษาภาคปกติจำนวน 1,690 คน นักศึกษาภาค กศ.บป. (ภาคพิเศษ) ประมาณ 2,500 คน เปิดสอนโปรแกรมวิชาต่าง ๆ ประมาณ 30 โปรแกรม ทั้งระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรี 3 สาขาวิชาคือ สาขาวิชาการศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และสาขาวิชาศิลปศาสตร์ เพื่อให้บริการแก่ท้องที่ภาคะวันออก คือ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด นครนายก และปราจีนบุรี ซึ่งในขณะนั้นประกอบด้วย 5 คณะวิชา คือ คณะวิชาครุศาสตร์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์คณะวิชาวิทยาการจัดการและคณะวิชาเกษตรและอุตสาหกรรม (รัฐสภา, 2562)

4.4 ยุคสมัยที่ 4 สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี

ในระหว่างปี พ.ศ. 2533-2535 สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี มีการเติบโตและขยายการเรียนรู้ในวิชาที่เพิ่มมากขึ้นกว่าวิทยาลัยครู โดยเฉพาะความโดดเด่นของ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เริ่มวางแผนขยายโครงการพัฒนาการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ในสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ภายใต้โครงการ พวส. ซึ่งเป็นโครงการเงินกู้ธนาคารโลกที่มาจากโครงการพัฒนาการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ในวิทยาลัยครู โดยในระหว่างปี

พ.ศ. 2535-2539 ได้รับอนุมัติงบประมาณแผ่นดินในวงเงิน 1,933.048 ล้านบาท สำหรับดำเนินโครงการศูนย์วิทยาศาสตร์ 13 แห่ง ในภูมิภาคโดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการดำเนินการโครงการคือต้องการจะพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งด้านวิชาการของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเป็นพื้นฐานขยายการเรียนการสอนไปสู่สาขาวิชาอื่นและมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนการสอนในวิทยาลัยครู โดยเฉพาะที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อตอบสนองนโยบายด้านพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2561)

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่9 ได้พระราชทานชื่อใหม่ให้แก่วิทยาลัยครูทั่วประเทศ ตามที่กรมการฝึกหัดครูได้ขอพระราชทานคือ สถาบันราชภัฏ ต่อมากรมการฝึกหัดครูได้เสนอร่างพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรแล้วและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา วันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2538 จึงมีผลทำให้วิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีฐานะเป็น สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาครั้งแรกในภาคพิเศษ สาขาการบริหารการศึกษาใน พ.ศ. 2543 เปิดสอนสาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา และ พ.ศ. 2544 เปิดสอนสาขาหลักสูตรการสอน สถาบันได้ปรับเปลี่ยนโครงการจัดการศึกษาภาคพิเศษทั้งหมดเป็น โครงการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (กศ.ปช.) ตามประกาศของคณะกรรมการสภาสถาบันราชภัฏ ดังนั้นภายใต้โครงการ กศ.ปช. จึงประกอบด้วยสามโครงการย่อยคือ โครงการ กศ.บป. โครงการ กศ.อช. และโครงการบัณฑิตศึกษา

คำว่า “ราชภัฏ” ให้ความหมายที่กินใจความว่า “คนของพระราชา...ข้าของแผ่นดิน” หากตีความตามความรู้สึกยิ่งกินใจและตีความได้กว้างขวางยิ่งขึ้นไปอีกนั่นก็คือ “การถวายงานประดุจข้าราชบริพารที่รับใช้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทที่ต้องถวายงานอย่างสุดความสามารถสุดชีวิต และสุดจิตสุดใจ” ซึ่งการเป็นคนของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทย่อมเป็นข้าของแผ่นดินอีกด้วย เนื่องจากว่าใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทผู้เป็นมิ่งขวัญของพวกเราชาวราชภัฏ ทรงเป็นแบบอย่างการทรงงานเพื่อบ้านเมือง และแผ่นดินอย่างที่มิเคยทรงหยุดพักแม้เพียงนิด แม้ยามที่ทรงประชวรก็ไม่เคยหยุดทรงงานเพื่อความสุขของปวงชนชาวสยามของพระองค์นั้นเองด้วยเหตุผลเหล่าใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทจึงได้พระราชทานพระราชลัญจกร อันเป็นเครื่องประกอบพระราชอิสริยยศอิสริยศักดิ์ ลงมาเป็นตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประหนึ่งเครื่องเตือนความทรงจำว่าพวกเราชาวราชภัฏ คือ “คนของพระราชา และข้าของแผ่นดิน”

ท่านได้ทรงพระราชทานตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏ คือ ดวงตราพระราชลัญจกรประจำพระองค์รัชกาลที่ 9 เพื่อกำหนดรูปแบบสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ และได้รับพระราชทานมาเป็นตราประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วพระราชอาณาจักร ซึ่งมีรายละเอียดที่สมควรนำมากล่าวถึงไว้ ณ ที่นี้คือ

1. เป็นรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้ให้กำเนิดสถาบัน

2. เป็นรูปแบบที่เป็นกลาง เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นที่ตั้ง ธรรมชาติ และความสอดคล้องกับชื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ได้รับพระราชทาน

3. สีของตราประจำมหาวิทยาลัย มี 5 สี โดยมีความหมาย ดังนี้

ภาพที่ 4.6 ตราประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ที่มา : (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2561)

1. สีน้ำเงิน แทนค่าสถาบันพระมหากษัตริย์ผู้ให้กำเนิด และพระราชทานนาม “มหาวิทยาลัยราชภัฏ”

2. สีเขียว แทนค่าแหล่งที่ตั้งในแหล่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม

3. สีทอง แทนค่าความเจริญรุ่งเรืองทางภูมิปัญญา

4. สีส้ม แทนค่าความรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

5. สีขาว แทนค่าความคิดอันบริสุทธิ์ของนักปราชญ์แห่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิต

ในปี พ.ศ. 2538 วิทยาลัยครูได้รับการประกาศให้เป็นสถาบันราชภัฏ จึงมีการตรากฎหมายให้สถาบันราชภัฏทุกแห่ง ต้องปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ สถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 การออกข้อบัญญัติต่าง ๆ จึงเป็นแนวปฏิบัติของสถาบันราชภัฏทั้ง 38 แห่งที่มีการจัดการศึกษาในระดับอุดม ศึกษาให้ต้องปฏิบัติตามและมีทิศทางไปในแนวเดียวกันในการผลิตบัณฑิตของพระราชา ภายหลังมีการออกกฎหมาย ทางสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ก็มีการพัฒนาการเรียนการสอน ดังนี้

ปี พ.ศ. 2542 สถาบันราชภัฏรำไพพรรณีเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาครั้งแรกในภาคพิเศษ สาขาการบริหารการศึกษาใน พ.ศ. 2543 เปิดสอนสาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา และ พ.ศ. 2544 เปิดสอนสาขาหลักสูตรการสอน

ปี พ.ศ. 2543 สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ได้ทำการเปิด พระบรมราชินยานุเสาวรีย์ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่มีต่อสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี

ปี พ.ศ. 2544 สถาบันได้ปรับเปลี่ยนโครงการจัดการศึกษาภาคพิเศษทั้งหมดเป็น โครงการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (กศ.ปช.) ตามประกาศของคณะกรรมการสภาสถาบันราชภัฏ ดังนั้นภายใต้โครงการ กศ.ปช. จึงประกอบด้วยสามโครงการย่อยคือ โครงการ กศ.บป. โครงการ กศ.อช. และโครงการบัณฑิตศึกษา

4.5 ยุคสมัยที่ 5 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547

จากการที่สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี มีการเติบโตและขยายหลักสูตรการจัดการศึกษาที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น มีหลักสูตร สาขาวิชาที่ครอบคลุมเทียบเท่าหลักสูตรปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ในส่วนกลาง เพียงแต่จุดมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดในจังหวัดนั้นเพื่อให้นักศึกษาสะดวกไม่ต้องเดินทางไกลไปเรียนต่างพื้นที่ กระทั่งวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2547 สถาบันราชภัฏทั้ง 38 แห่ง ถูกปรับชื่อเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏ” ด้วยการประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 สถาบันราชภัฏรำไพพรรณีเป็นหนึ่งในสถาบันที่ถูกเปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีด้วย ตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น การพัฒนาสถานศึกษาในวังสวนบ้านแก้ว จึงเป็นการเรียนการสอนที่ถูกขนานนามว่า ผู้เรียน ณ ที่นี้คือ การได้เรียนในมหาวิทยาลัยในวัง สถาบันราชภัฏรำไพพรรณีมุ่งที่จะผลิตบัณฑิต ให้มีมีศักดิ์และสิทธิเทียบเท่ากับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ มุ่งสู่การผลิตบัณฑิตเพื่อรับใช้สังคม และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นหนึ่งในกลุ่มของมหาวิทยาลัยที่อยู่ในกลุ่มภาคกลาง อันประกอบมหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์
6. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
7. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
8. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
9. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 กำหนดบทบาท หน้าที่ให้สถาบันการศึกษาต้องมีทิศทางดำเนินการตามหมวดต่าง ๆ ได้แก่

หมวดที่ 1 บททั่วไป
หมวดที่ 2 การดำเนินการ
หมวดที่ 3 การประสานงานและระดมสรรพกำลังเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
หมวดที่ 4 การติดตามตรวจสอบและประเมินผล
หมวดที่ 5 ตำแหน่งทางวิชาการ
หมวดที่ 6 ปริญญาและเครื่องหมายวิทยฐานะ
หมวดที่ 7 บทกำหนดโทษ และ
บทเฉพาะกาล

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ทั้งนี้ การดำเนินการให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีข้อบัญญัติที่สร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของมหาวิทยาลัย ที่สามารถนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ปรากฏที่มาตรา 7 และมาตรา 8 สาระสำคัญ ดังนี้

มาตรา 7 ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยาเพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู

มาตรา 8 ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา 7 ให้กำหนดภาระหน้าที่

(1) แสวงหาความจริงเพื่อสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล

(2) ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม สำนึกในความเป็นไทย มีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่นอีกทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน เพื่อช่วยให้คนในท้องถิ่นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การผลิตบัณฑิตดังกล่าว จะต้องให้มีจำนวนและคุณภาพสอดคล้องกับแผนการผลิตบัณฑิตของประเทศ

(3) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า ความสำนึกและความภูมิใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

(4) เรียนรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาและนักการเมืองท้องถิ่นให้มีจิตสำนึกประชาธิปไตย คุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการบริหารงานพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

(5) เสริมสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพครู ผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

(6) ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรอื่นทั้งในและต่างประเทศเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

(7) ศึกษาและแสวงหาแนวทางพัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้านและเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น รวมถึงการแสวงหาแนวทางเพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และ

(8) ศึกษา วิจัย ส่งเสริมและสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากแนวพระราชดำริในการปฏิบัติภารกิจของมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

จากการดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 และนับแต่ได้รับพื้นที่เพื่อการศึกษาจากองค์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี เมื่อ พ.ศ. 2515 นับเนื่อง 32 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านของพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัย การจัดการระบบน้ำ ระบบไฟฟ้า การจัดการของเสีย และการคมนาคม ซึ่งมีการขยายตัวตามจำนวนนักศึกษาและบุคลากรที่เพิ่มขึ้นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีจำนวนของบุคลากรผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติภายในมากขึ้น ผู้ศึกษาจึงแบ่งช่วงเวลา ที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นเด่นชัด ตามระยะเวลา ต่อไปนี้

ปี พ.ศ. 2548-2552 ในระยะเวลา 4 ปีหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏ เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2547 สภามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้มีการประชุมเพื่อจัดให้มีผู้บริหารชั้นสูงคือ อธิการบดี โดยมีการจัดตั้งคำสั่งแต่งตั้งกรรมการสรรหาอธิการบดี ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ผู้แทนฝ่ายบริหาร ผู้แทนฝ่ายคณาจารย์และผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี เพื่อปฏิบัติตามเงื่อนไขในข้อบังคับของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้เป็นไปในทิศทางที่ได้มาตรฐาน (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2547)

ปลายปี พ.ศ. 2547 ต่อเนื่องปี พ.ศ. 2548 มหาวิทยาลัยมีการเพิ่มเติมหลักสูตรที่เรียกว่าหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต วิชาการศึกษา ในระดับปริญญาตรี หลังอนุปริญญา ระดับปริญญาตี 5 ปี โดยเป็นการเปิดสอนที่เรียกว่า การศึกษาเพื่อปวงชน “กศ.ปช” และเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการศึกษาพิเศษมหาวิทยาลัยถูกรับการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งการประเมินตนเองนั้นมีขึ้นเพื่อให้การประกันคุณภาพด้านการศึกษา พร้อมทั้งในปี 2548 มติคณะรัฐมนตรีกำหนดยุทธศาสตร์การปรับขนาดของกำลังคนของรัฐ โดยเฉพาะข้าราชการครูของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้มีการขอความร่วมมือมหาวิทยาลัยในการนำเสนอบัญชีของตำแหน่งข้าราชการครูที่เห็นควรยุบเลิกเท่ากับจำนวนตำแหน่งเกษียณอายุ เมื่อสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 ตามแบบ คปร 1 และบัญชีตำแหน่งข้าราชการครูจะขอรับการจัดสรร พร้อมเหตุผลความจำเป็นตามแบบ คปร 2 ซึ่งในขณะนั้นสภามหาวิทยาลัยได้มีการประชุมและมีการส่งสำเนาเรื่อง ดังกล่าวให้ ก.พ.อ. กรมบัญชีกลาง และสำนักงบประมาณ

ในช่วงปี 2548 นี้ มหาวิทยาลัยได้สร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก โดยมีการจัดโครงการหลายโครงการ อาทิเช่น โครงการความร่วมมือกับมัคคุเทศก์ การร่วมจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระยอง โดยมีการอบรมยุวมัคคุเทศก์ อบรมภาษาอังกฤษ อบรมการบริหาร เป็นต้น พร้อมทั้งยังมีการจัดตั้งศูนย์อัญมณีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีขึ้น ตามกระแสของการเติบโตในเรื่องของธุรกิจอัญมณีที่เป็นจุดเด่นของจังหวัดจันทบุรี โดยกรรมการบริหารสภาหอการค้าไทย ได้ให้ความเห็นชอบโครงการเมืองจันท์นครแห่งอัญมณี ซึ่งประกอบด้วยโครงการ ต่อไปนี้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2548)

1. โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน
2. โครงการศูนย์วิเคราะห์พัฒนาอัญมณี
3. โครงการพัฒนาบุคลากรด้านอัญมณี
4. โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์อัญมณี

โดยระหว่างปี พ.ศ.2548 นายสวัสดิ์ อุดมโภชน์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในขณะนั้น ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ การกำหนดยุทธศาสตร์ ให้แล้วเสร็จเพื่อจะได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและสังคม ควรเร่งสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาและโดยเฉพาะแผนในการพัฒนาตนเองของแต่ละคณะทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2548)

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังมีแผนการซื้ออสังหาริมทรัพย์ (ที่ดิน) เพิ่มเติมในการพัฒนามหาวิทยาลัย พร้อมทั้งเห็นชอบให้มีสถานที่ก่อสร้างอาคารศูนย์ภาษาและคอมพิวเตอร์วงเงินไม่เกิน 15 ล้านบาท โดยให้เตรียมความพร้อมในการจัดการผังแม่บทของมหาวิทยาลัย ปี 2548 โดยในปีนี้สิ่งที่มหาวิทยาลัยดำเนินการคือ การจัดทำผังนโยบายในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย ด้านการจัดงบประมาณ ด้านการบริหารการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของบัณฑิต การจัดโครงสร้างหลักสูตรมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พ.ศ. 2548 การจัดการด้านสวัสดิการ ผลประโยชน์ ตอบแทนของบุคลากร (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2548)

ความโดดเด่น ในปี พ.ศ. 2548 ประเด็นมหาวิทยาลัยสีเขียวหรือมหาวิทยาลัยน่าอยู่ เริ่มมีขึ้นจากการใช้คำว่า ปาร์ค ยูนิเวอร์ซิตี้ (Park University) มหาวิทยาลัยมีการจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนามหาวิทยาลัย พ.ศ. 2549-2552 มอบหมายให้คณะกรรมการจัดทำร่างนโยบายและแผนฉบับวันที่ 14 และ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2548 นำมาหลอมรวมเป็นฉบับเดียวกันพร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะ เพื่อให้แต่ละหน่วยงานจัดทำแผนพัฒนาหน่วยงานให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในประเด็นการจัดทำการพัฒนา ศักยภาพพื้นฐานทางกายภาพพร้อมทั้งจัดภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมให้สะอาด สวยงาม และมีเอกลักษณ์ เพื่อให้เป็นปาร์คยูนิเวอร์ซิตี้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2548) พร้อมทั้งมีแนวคิดให้มีการปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นการอนุรักษ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ปี พ.ศ. 2549 มหาวิทยาลัยได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งและสร้างกิจกรรม เช่น โครงการทูบีนัมเบอร์วันและสร้างเครือข่ายกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศกัมพูชา ในการยกระดับการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน โดยจะเป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนนักศึกษา การให้ทุนการศึกษาเพื่อเป็นการเปิดตลาดการศึกษาไปยังประเทศเพื่อนบ้าน และมีการจัดทำข้อบังคับการศึกษาหลายฉบับ เพื่อให้สามารถมีการควบคุม ตรวจสอบ ติดตาม การจัดการที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา เช่น ทุน ค่าธรรมเนียม การเก็บเงินค่าบำรุงต่าง ๆ นโยบายการจัดจ้างอาจารย์พิเศษ นอกจากนี้สิ่งที่เป็นแลนด์มาร์คของมหาวิทยาลัยคือ สนามกอล์ฟ โดยที่พบว่ามหาวิทยาลัยมีแนวคิด คือ การจัดทำให้สนามกอล์ฟกลายเป็นสนามที่ทำรายได้ทางธุรกิจ และแนวคิดในการอนุรักษ์สนามกอล์ฟเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทั้งนี้ในระหว่างปีการศึกษาทางมหาวิทยาลัยมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในหลายๆหลักสูตรโดยมีการเพิ่มเติมและปรับปรุงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในหลายวิชา

ระหว่างปี พ.ศ. 2549 มหาวิทยาลัยได้รับการบริจาคพื้นที่เพิ่มขึ้นโดยเป็นพื้นที่ชายธงบริเวณด้านหน้าของมหาวิทยาลัยบริเวณถนนฝั่งสุขุมวิท โดยเพื่อนำไปใช้เป็นพื้นที่ในการพัฒนามหาวิทยาลัยต่อไป โดยสภามหาวิทยาลัยจะมีการกำหนดและประชุมเพื่อวางกรอบนโยบายในการพัฒนามหาวิทยาลัย เพื่อให้มีการจัดสรรงบประมาณอย่างถูกต้องเหมาะสม

ระหว่างปีการศึกษา 2550 มหาวิทยาลัยมีหน่วยงานการศึกษาเพิ่มคือ โครงการคณะจัดตั้งคณะนิติศาสตร์ ให้คณะนิติศาสตร์เป็นหน่วยงานภายในมีฐานะเทียบเท่าคณะ โดยมีผลตั้งแต่ 22 มิถุนายน 2550 เป็นต้นไป และในปีนี้มีการสร้างเครือข่ายกับสถานศึกษาในต่างประเทศโดยในปีนี้มีการตกลงความร่วมมือ MOU กับมหาวิทยาลัยในประเทศจีน รวม 3 แห่ง ซึ่งเป็นความร่วมมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่ง

สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1. มหาวิทยาลัยซีหนาน วัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมความร่วมมือด้านวิชาการอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้กรอบความร่วมมือการทำวิจัยร่วมแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ กิจกรรมด้านภาษาและวัฒนธรรม การถ่ายทอดองค์ความรู้ การจัดทำวิจัยร่วม รวมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการรวมสองฝ่าย เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานความร่วมมือในระยะ 5 ปี

2. มหาวิทยาลัยครูฉงชิ่ง วัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมร่วมมือด้านวิชาการอย่างเป็นรูปธรรมภายในกรอบความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนการเรียนการสอนภาษาจีนและภาษาไทย การทำการสอนรวมการวิจัยร่วมในสาขาการท่องเที่ยวและวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ หรือความร่วมมือและแลกเปลี่ยนในด้านอื่น ๆ ที่สนใจร่วมกัน ทั้งสองฝ่ายจะจัดสร้างอาจารย์แลกเปลี่ยนเพื่อการสอนการวิจัยและวัฒนธรรมระหว่างกัน CNU จะส่งนักศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท สาขาวิชาภาษาจีนและวัฒนธรรมมาสอนภาษาจีนในประเทศไทยและศึกษาภาษาไทย และจะร่วมกันจัดค่ายภาคฤดูร้อนหรือฤดูหนาว ทั้งสองฝ่ายจะส่งนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวระยะสั้นเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนและการทำงานระหว่างกัน

3. มหาวิทยาลัยครูฉางเจียง วัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมความร่วมมือด้านวิชาการอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้กรอบความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักวิจัย นักศึกษาตำรา และวัสดุการเรียนการสอน เป็นต้น โดยความตกลงดังกล่าวมีระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ลงนาม

หลังจากประกาศให้เป็นมหาวิทยาลัยแล้ว มีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ระดับคณะ ดังต่อไปนี้

1. คณะนิติศาสตร์ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2550
2. บัณฑิตวิทยาลัย เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2552
3. คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2552
4. คณะนิเทศศาสตร์ เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2552
5. สำนักบริการวิชาการ เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2552
6. คณะอัญมณีศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2553
7. คณะพยาบาลศาสตร์ เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2553

โดยในห้วงเวลาดังกล่าว มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีดำเนินการเปิดสอนหลักสูตรใหม่และหลักสูตรปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรี จำนวน 46 สาขาวิชา จำแนกได้ ดังนี้

1. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) จำนวน 8 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาภาษาไทย และสาขาวิชาสังคมศึกษา

2. หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 5 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาการเงินการธนาคาร สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สาขาวิชาการตลาด และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

3. หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 2 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสื่อสารมวลชนและสาขาวิชาสื่อสารบูรณาการ

4. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 7 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาจีน สาขาวิชาดนตรี สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ และสาขาวิชาการท่องเที่ยว

สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5. หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 2 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ และสาขาวิชาศิลปกรรม

6. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 1 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

7. หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชารัฐศาสตร์

8. หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 1 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชานิติศาสตร์

9. หลักสูตรบัญชีบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 1 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาบัญชีบัณฑิต

10. หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาวิศวกรรมโลจิสติกส์ สาขาวิชาวิศวกรรมเมคคาทรอนิกส์ สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา และสาขาวิชาวิศวกรรมสารสนเทศและการสื่อสาร

11. หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 14 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาเคมี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม สาขาวิชาสถิติประยุกต์ สาขาวิชาชีววิทยา สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาวิชาการคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาภูมิสารสนเทศ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการทำอาหาร สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร สาขาวิชาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และสาขาวิชาอัญมณีศาสตร์

เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการหน่วยงานและการจัดการเรียนการสอนในคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย เป็นไปด้วยความถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย มหาวิทยาลัยจึงได้ประกาศกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ 1) ข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ว่าด้วยการประเมินผลระดับอนุปริญญา และปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พ.ศ. 2548 2) ข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ว่าด้วยการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน พ.ศ. 2548 3) ระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ว่าด้วยการออกหลักฐานแสดงผลการศึกษา พ.ศ. 2548 4) ระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ว่าด้วยการปฏิบัติในการสอบปลายภาคของนักศึกษา พ.ศ. 2548 5) ระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ว่าด้วยการจ่ายเงินรายได้เป็นค่าตอบแทนวิทยากร ค่าอาหาร ค่าที่พักในการจัดกิจกรรมทางวิชาการให้กับคณาจารย์และนักศึกษา พ.ศ. 2548 6) ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนและการกำหนดวันเปิด-ปิดภาคเรียน และในปีพ.ศ.2566 มหาวิทยาลัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เป็นไปจจุบันเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสถานการณ์ของระบบการศึกษาเพื่อเปลี่ยนไป

ทั้งนี้ เมื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการขยายการเติบโตและมีการพัฒนาในหลากหลายด้าน ทั้งด้านภูมิทัศน์ ด้านหลักสูตรการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือและความเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางหรือยุทธศาสตร์ เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายในการดำเนินงาน โดยจากข้อมูลที่ผู้วิจัยทำการศึกษา ในปี พ.ศ. 2551-2554 มหาวิทยาลัยมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติงานมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในระหว่างปี พ.ศ. 2553 เป็นปีที่กระแสการศึกษาเพื่อความยั่งยืนปรากฏขึ้นให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ใช้มาตรฐานที่เรียกว่า มาตรฐานมหาวิทยาลัยสีเขียว ที่เกิดขึ้นจากมหาวิทยาลัย

อินโดนีเซีย นับเป็นการเริ่มต้นของการให้มหาวิทยาลัยทั่วโลก ที่ต้องกำหนดยุทธศาสตร์ในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยใช้เครื่องมือการจัดอันดับของเกณฑ์มาตรฐานยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการเข้าร่วมในการจัดอันดับการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก ไม่ได้เป็นการบังคับแต่เป็นการสมัครใจ โดยเป็นการจัดส่งรายงานเพื่อให้ข้อมูลตามเกณฑ์มาตรฐานในตัวชี้วัดต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย ซึ่งในระยะแรกมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีนั้นยังไม่ได้มีการเข้าร่วม กระทั่งต่อมาในปี พ.ศ. 2558 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอุดมศึกษาไทย ที่สำคัญเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยวางกรอบยุทธศาสตร์หลัก 3 ยุทธศาสตร์ ต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพในระดับสากล ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยในระดับที่ใช้ในการทำงานได้ และการพัฒนาสมรรถนะด้านการประกอบวิชาชีพและการทำงานข้ามวัฒนธรรมของบัณฑิตไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ คือ การพัฒนาอาจารย์ให้มีสมรรถนะสากล การส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเกี่ยวกับอาเซียนในสถาบันอุดมศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีคุณภาพระดับสากล การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีคุณภาพระดับสากล การพัฒนาวิชาการและการวิจัยสู่ความเป็นเลิศ และการพัฒนาระบบอุดมศึกษาแห่งอาเซียนและ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมบทบาทของอุดมศึกษาไทยในประชาคมอาเซียน

การเข้าสู่การประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เกิดจากการที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีคุณภาพระดับสากล คณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในขณะนั้นจึงได้มีการดำเนินการในการยกระดับมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ โดยได้มีการเริ่มเข้าสู่การเพิ่มเติมบทบาทในประเด็นความยั่งยืน คือ การเข้าสู่การแข่งขันการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวตามมาตรฐานของ ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง ในครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2558 และต่อมาในปี พ.ศ. 2559 กำหนดนโยบายมหาวิทยาลัยสีเขียวลงในแผนยุทธศาสตร์พัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีสู่ประชาคมอาเซียน เป็นแผนระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563)

โดยวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์นี้ เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ประเทศไทยมีความตื่นตัวในการเข้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจึงประชุมเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับสถานศึกษา ซึ่งที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยและวิสัยทัศน์ของอธิการบดีซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยในขณะนั้น กำหนดทิศทางของมหาวิทยาลัยในการสร้างยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแผนที่ในการนำทางมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้ได้รับการยอมรับจากสากลทั้งในด้านการมีมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารจึงได้นำเอาสภาวการณ์ที่ปรากฏในสังคมขณะนั้น มาสู่การกำหนดแผนยุทธศาสตร์เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในหลากหลายมิติ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏท้องถิ่นที่บัญญัติไว้ที่ มาตรา 7 และมาตรา 8(7) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547

สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นแนวทางในการพัฒนา ประเทศในระยะยาว เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีเสถียรภาพอย่างยั่งยืน ตามแนวทางที่กำหนดในยุทธศาสตร์ชาตินั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยความรู้และความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรม รวมถึงการพัฒนากำลังคนที่เหมาะสม เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการนำพาประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ยุทธศาสตร์ชาติได้ระบุวาระการพัฒนาที่เน้นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation-driven Economy) รวมถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัย ตลอดจนรองรับผลกระทบจากพลวัตของกระบวนการโลกาภิวัตน์ การย้ายขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจ และภูมิรัฐศาสตร์ใหม่ ตลอดจนผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่คาดว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruption) จากการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม

เมื่อปี พ.ศ. 2562 มีการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ขึ้น และตราพระราชบัญญัติเพื่อเป็นกฎหมายพื้นฐานด้านการพัฒนาระบบหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติการบริหารส่วนงานภายในสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2562 เป็นต้น คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้กำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนา โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาว ที่ประกอบด้วย

1. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

2. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ ประกอบด้วย 1) ความมั่นคง 2) การต่างประเทศ 3) การเกษตร 4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต 5) การท่องเที่ยว 6) พื้นที่และเมือง น่าอยู่อัจฉริยะ 7) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล 8) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ 9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ 10) การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม 11) ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต 12) การพัฒนาการเรียนรู้ 13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี 14) ศักยภาพการกีฬา 15) พลังทางสังคม 16) เศรษฐกิจฐานราก 17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม 18) การเติบโตอย่างยั่งยืน 19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ 20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ 21) การต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบ 22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ 23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

3. ประเด็นเร่งด่วน 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ 15 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน 2) ปัญหาความมั่นคงเร่งด่วน 3) ทุจริตคอรัปชั่น 4) จัดการมลพิษทั้งระบบ 5) การทำงานของภาครัฐ 6) สภาพแวดล้อมของรัฐ 7) สังคมสูงวัย 8) คนและการศึกษา 9) เศรษฐกิจฐานราก 10) ยกระดับ บริการสาธารณสุข 11) กระจายศูนย์กลางความเจริญ 12) เขตเศรษฐกิจพิเศษ 13) ระบบโลจิสติกส์ 14) การท่องเที่ยว และ 15) พัฒนาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ

4. นโยบายอื่น ๆ ที่สำคัญของรัฐบาล อาทิ การแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน การยกระดับศักยภาพของแรงงาน การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม การวางรากฐานระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่อนาคต การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 การปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน มาตรการเศรษฐกิจเพื่อรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก การแก้ไขปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายราชการประจำ การแก้ไขปัญหายาเสพติดและสร้างความสงบสุขในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน การจัดเตรียมมาตรการรองรับภัยแล้งและอุทกภัย และการสนับสนุนให้มีการศึกษา การรับฟังความเห็นของประชาชน และการดำเนินการเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

จากโจทย์สำคัญข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ประเด็นการพัฒนาที่กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จะมีบทบาทสำคัญเพื่อสนับสนุนให้โจทย์ท้าทายสำคัญของประเทศบรรลุเป้าหมายได้ ประกอบด้วย

1. การสร้างคน มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2. การสร้างองค์ความรู้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อสะสมความรู้เพื่อเป็นการวางรากฐานสำหรับอนาคต และการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่ขีดความสามารถและความเข้มแข็งของประเทศในด้านต่าง ๆ

3. การสร้างนวัตกรรม มุ่งเน้นการบ่มเพาะและพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการนวัตกรรม การพัฒนาระบบนิเวศทางนวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการสร้างและแปลงนวัตกรรมสู่มูลค่าทาง เศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคม

4. การปรับบทบาทมหาวิทยาลัย มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นฟันเฟืองสำคัญสำหรับการสร้างคน สร้างองค์ความรู้ และการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของประเทศ ผ่านการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจกลุ่มมหาวิทยาลัย เปลี่ยนหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งจัดระบบ และการบริหารจัดการ

โดยเฉพาะมิติด้านสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหนึ่งในประเด็นท้าทายที่สำคัญ ธรรมชาติกำลังเปลี่ยนแปลงไปด้วยฝีมือมนุษย์ การรบกวนระบบนิเวศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและสัตว์ป่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการเสื่อมโทรมคุณภาพ อากาศ น้ำ และดิน เป็นผลพวงมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ และการดำเนินวิถีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งความตระหนักเรื่องการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติเริ่มปรากฏให้เห็นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ซึ่งก่อให้เกิดภาวะโลกร้อน (Global Warming) นักวิทยาศาสตร์คาดการณ์ว่า หากอุณหภูมิโลกเพิ่มสูงขึ้นเกิน 2.5 องศาเซลเซียส จะก่อให้ความเสียหายที่ไม่อาจแก้ไขได้ โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัจจัยขับเคลื่อนของ

การเปลี่ยนแปลงระบบธรรมชาติและส่งผลให้แรงขับเคลื่อนอื่น ๆ ทวีความรุนแรงมากขึ้น เช่น การเพิ่มสูงขึ้นของระดับน้ำทะเล ความเป็นกรดของมหาสมุทร ความแห้งแล้ง และการเกิดพื้นที่ทะเลทราย เป็นต้น ซึ่งในอนาคตความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศขึ้นอยู่กับอัตรา ช่วงเวลา และค่าความร้อนสูงสุดของภาวะโลกร้อน (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, 2564)

ประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว โดยได้ร่วมผลักดันเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) และได้ร่วมให้สัตยาบันเป็นภาคีในกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายที่จะลดก๊าซเรือนกระจกร้อยละ 20-25 ในปี พ.ศ.2573 ทำให้จากจุดเริ่มต้นนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงต้องมีการปรับตัวและมีการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ถูกเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก ที่เกิดขึ้นจากสภาพของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง (กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2564)

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยในยุทธศาสตร์ใหม่นี้เป็นยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามพระบรมราโชบายระยะ 20 ปีเริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ 2560-2579 มีการจำแนกยุทธศาสตร์ใหม่ โดยนำเอายุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 20 ปี มาผนวกจากยุทธศาสตร์ 5 ประการเข้าสู่ยุทธศาสตร์ใหม่ อันประกอบด้วย 1) การพัฒนาท้องถิ่น 2) การผลิตและพัฒนาครู 3) การยกระดับคุณภาพการศึกษาและ 4) การพัฒนาระบบบริหารจัดการ ซึ่งแบ่งยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2561)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 (เดิม) คือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของบัณฑิตเพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของตลาดแรงงานหรือผู้ใช้บัณฑิตโดยเน้นการผลิตและพัฒนาครูอย่างมืออาชีพ ไปอยู่ในยุทธศาสตร์ใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 20 ปี คือยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู

ยุทธศาสตร์ที่ 2 (เดิม) คือ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาท้องถิ่น ไปอยู่ในยุทธศาสตร์ใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 20 ปี คือยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น และยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับคุณภาพการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 (เดิม) คือ การส่งเสริมและพัฒนาบริการวิชาการถ่ายทอดเทคโนโลยีน้อมนำแนวพระราชดำริโดยมุ่งเน้นการพัฒนาท้องถิ่น ไปอยู่ในยุทธศาสตร์ใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 20 ปี คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 (เดิม) คือ การพัฒนาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาและสร้างคุณค่าให้กับชุมชนสังคม ไปอยู่ในยุทธศาสตร์ใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 20 ปี คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 (เดิม) คือการปฏิรูปการบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาลสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ knowledge based economy ไปอยู่ในยุทธศาสตร์ใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 20 ปี คือยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการ สรุปได้ดังภาพที่ 4.7

สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

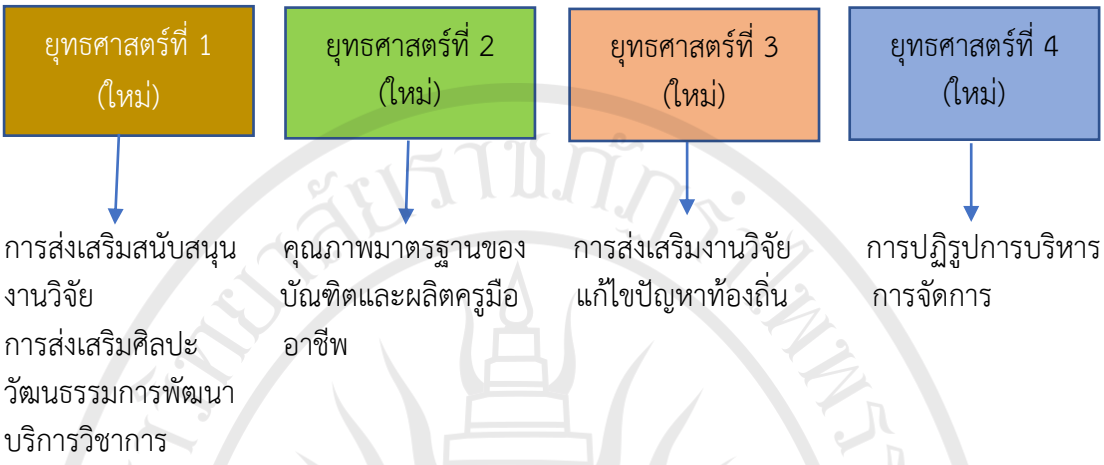

ภาพที่ 4.7 ยุทธศาสตร์ใหม่ตามแนวพระบรมราโชบาย รัชกาลที่ 10
ที่มา : (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2561)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 5
การศึกษาช่องว่างและปัจจัยการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การนำเสนอผลการศึกษาช่องว่างและปัจจัยการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้วิจัยนำเสนอโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังต่อไปนี้

5.1 ช่องว่างระหว่างมาตรฐานสีเขียวกับสภาวะที่เป็นจริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5.2 ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5.1 ช่องว่างระหว่างมาตรฐานสีเขียวกับสภาวะที่เป็นจริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากผลการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการนำเสนอผลการศึกษาบนฐานแนวคิด 4C ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ของประเทศอินโดนีเซีย โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

5.1.1 ช่องว่างการจัดการหลักสูตร (Curriculum)

5.1.2 ช่องว่างการจัดการพื้นที่ของมหาวิทยาลัย (Campus)

5.1.3 ช่องว่างการสร้างเครือข่ายชุมชน (Community)

5.1.4 ช่องว่างการสร้างวัฒนธรรมองค์กร (Culture)

5.1.1 ช่องว่างการจัดการหลักสูตร

การจัดการหลักสูตร เป็นการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่มีประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีปรากฏอยู่ในหลักสูตรของการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ซึ่งพบว่า เมื่อเปรียบเทียบล้องกับมาตรฐานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ของประเทศอินโดนีเซีย มีทั้งด้านที่สอดคล้องและด้านที่ไม่สอดคล้อง ซึ่งถือว่าเป็นช่องว่างที่เป็นปัญหาในการจัดการหลักสูตร กล่าวคือ ด้านที่สอดคล้องนั้น หลักสูตรได้มีการปรับตัวและมีการขยายรายวิชาหรือขอบเขตของการบูรณาการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเข้าไปในรายวิชา ยกตัวอย่าง รายวิชาที่สำคัญในหลักสูตรการศึกษาทั่วไป คือ รายวิชาศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่มีการสอดแทรกเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎีของหลักเศรษฐกิจพอเพียง หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีการให้นักศึกษาทดลองปฏิบัติการลงพื้นที่จริง โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิถีทางในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและการเรียนรู้ในการเป็นผู้มีจิตอาสาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จึงเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยมีการจัดรายวิชาที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านที่ไม่สอดคล้องคือ การจัดการหลักสูตรนั้นยังไม่ครอบคลุมและยังขาดการบูรณากรระหว่างสาขาวิชาทั้งในรายวิชาที่มีการจัดการศึกษา และที่เกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาปริมาณก๊าซเรือนกระจกหรือการคำนวณหาค่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งยังไม่มีเกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย ดังนั้น จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้

มหาวิทยาลัยยังไม่มีรายวิชาที่เป็นรายวิชาในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ ซึ่งสามารถอธิบายถึงพัฒนาการของการจัดการหลักสูตร ดังต่อไปนี้

ก่อนเป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี เป็นยุคสมัยแรกที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงใช้ชีวิตประทับ ณ วังสวนบ้านแก้วอย่างสามัญชนพร้อมทั้งมีพระราชประสงค์กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนว่า “วังสวนบ้านแก้ว” แห่งนี้ต้องเป็นต้นแบบของการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายอยู่อย่างพอเพียง การจัดการเรียนรู้ในยุคที่พระองค์ทรงประทับจึงเน้นการจัดการเรียนรู้แบบการลงมือปฏิบัติจริง ใช้พื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ เรียนรู้จากสถานที่นอกห้องเรียน พระองค์ทรงเรียนรู้การปลูกพืชผักสวนครัว ทรงปลูกไม้ดอกไม้ประดับและไม้ผลนานาชนิดทั้งที่เป็นพืชไม้ผลในท้องถิ่นและพืชไม้ผลจากแหล่งอื่น ทรงมีการเลี้ยงสัตว์ และทรงทำอิฐมอญสีแดงเพื่อใช้ในการก่อสร้างที่มีชื่อเรียกอิฐว่า อิฐสวนบ้านแก้ว (ส.บ.ก.) ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากช่างชาวจีน โดยเมื่อพระองค์ทรงได้รับความรู้ต่าง ๆ แล้วจะทรงทำการถ่ายทอดไปยังคนในพื้นที่ทั้งที่อยู่ในบริเวณสวนบ้านแก้วที่ทรงประทับอาศัยและเผยแพร่ไปสู่ประชาชนในบริเวณใกล้เคียงเพื่อให้นำความรู้ที่ได้รับจากพระองค์ไปสู่การปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การจัดการองค์ความรู้ในยุคนี้เป็นการจัดการศึกษาที่ไม่ต้องมีการจัดทำเป็นหลักสูตรหรือต้องมีหน่วยงานในการอนุมัติรับรอง รับทราบ แต่เป็นใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและจากพื้นที่จริง ใช้การทดลองทำถูกและทำผิดในการดำเนินการ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะแสดงให้เห็นถึงผลิตผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ยุคแรกนี้จึงเป็นการจัดการองค์ความรู้หรือการให้การศึกษาที่มีความสอดคล้องและกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติโดยแท้ เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ไม่ใช่ให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางของธรรมชาติ พร้อมทั้งแนวคิดในการจัดการศึกษาเป็นรูปแบบการนำเอาความรู้ที่มีมากกว่าหนึ่งศาสตร์มาสู่การจัดการเรียนรู้การทำความเข้าใจ พร้อมทั้งยังแบ่งปันส่งต่อข้อมูลไปให้แก่ผู้คนในชุมชนเพื่อการอยู่ร่วมกันของชุมชนอย่างพระองค์ท่านทรงเป็นผู้นำประชาชนที่แท้จริง สิ่งที่พระองค์ทรงปฏิบัติจัดว่าเป็นการสร้างสาขาวิชาทั้งด้านการเกษตร การกสิกรรม การเลี้ยงสัตว์ การเพาะปลูก การทำเสื่อ การทำชลประทาน การผลิตไฟฟ้า อย่างสหวิทยาการ ที่ใช้กระบวนการเรียนรู้ในหลายแขนงวิชา ล้วนเป็นวิชาที่สำคัญต่อการดำรงชีพของครอบครัว ชุมชน และสังคม การถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นการถ่ายทอดอย่างเรียบง่ายไม่มีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศแบบเรียลทาม หรือมีภาพเสมือน 3 มิติใช้เทคโนโลยีชั้นสูงเหมือนเช่นในยุคปัจจุบัน การจัดเก็บองค์ความรู้จึงมีลักษณะเป็นการถ่ายทอดจากความทรงจำ ส่งต่อกันสู่รุ่นต่อรุ่น

องค์ความรู้ด้านการเกษตรในยุคแรก ๆ ที่พระองค์ทรงถ่ายทอดแก่ชุมชน คือการทดลองปลูกแตงโม แตงไทย แคนตาลูป การปลูกผักสวนครัวและผลไม้ต่าง ๆ เช่น ส้มเขียวหวาน เงาะ ลางสาด มังคุด พระองค์ทรงเคยทดลองปลูกต้นพริกไทย แต่ภายหลังเมื่อท่านทราบว่า การปลูกพริกไทยส่งผลกระทบต่อวิถีความเป็นอยู่ของชาวบ้านท่านจึงยกเลิกการปลูกพริกไทยซึ่งนับเป็นพระเมตตาและเล็งเห็นถึงความห่วงใยต่อราษฎร ที่เกรงจะไปกระทบต่ออาชีพของผู้ที่ทำการปลูกพริกไทย นอกจากนี้ในสมัยก่อนบริเวณพระตำหนักใหญ่และพระตำหนักดอนแค พระองค์จะทรงปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ อาทิเช่น ลั่นทม แก้วแค ฝรั่งโศก สปัน ดอนย่า พุทธชาด พวงแสด พวงทอง พวงชมพู พวงแก้มแดง พวงคราม พวงโกเมน และพวงหยก ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ที่หายากและมีดอกที่

สวยงามแปลกตา และทรงปลูกว่านสี่ทิศ บังสวรรค์ จึงทำให้ในยุคที่พระองค์ทรงประทับมีการพันธุ์ไม้ที่สวยงามและมีลักษณะที่คล้ายสวนไม้ดอกในต่างประเทศ

ต่อมาวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2515 ภายหลังกรมการฝึกหัดครูได้รับอนุมัติให้ขอซื้อที่ดินจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ในราคา 18 ล้านบาท ด้วยเหตุผลเพื่อการส่งเสริมการศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ทำให้เลือกสวนบ้านแก้ว โดยปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ทำการประกาศจัดตั้ง “วิทยาลัยครูจันทบุรี” เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2515 ซึ่งในขณะนั้นได้ดำเนินการโอนย้ายนักศึกษามาจากจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งในปีการศึกษา 2515 นี้ มีนายชัยมงคล สุวพานิช รักษาการตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ ในยุคเริ่มแรกมีอาจารย์ปฏิบัติงานทั้งหมด 27 คน โดยเริ่มทำการเปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.)

อย่างไรก็ดี การขยายการศึกษามีความจำเป็นที่ทำให้ทางวิทยาลัยครูจำเป็นต้องเปิดรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) และขยายการเปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.ชั้นสูง) ทำให้เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2519 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเห็นสมควรยกฐานะสถาบันฝึกหัดครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการรวม 12 แห่ง (พระราชกฤษฎีกายกฐานะสถาบันฝึกหัดครูเป็นวิทยาลัยครู ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2519, 2519) จึงทำให้สถาบันฝึกหัดครูจันทบุรี เป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี และทำการเปิดสอนนักศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นเป็นครั้งแรก โดยวิชาแรกที่เปิดสอนคือ วิชาเอกคณิตศาสตร์ และทำการเปิดภาคต่อเนื่องในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.ชั้นสูง) ต่อเนื่องมาถึงปีการศึกษา 2520 วิทยาลัยครูจันทบุรีได้ทำการขยายการศึกษาอีก 6 สาขาวิชา คือ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และเกษตรศาสตร์ โดยเปิดดำเนินการเรียนการสอนนอกวิทยาลัยครูจันทบุรี ในรูปของการเปิด “ศูนย์ฝึกอบรม” ทั้งในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาไปให้ครอบคลุมภาคตะวันออก

ในปีการศึกษา 2528 ภายหลังแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527 วิทยาลัยครูสามารถเปิดสอนสาขาวิชาอื่น ๆ นอกเหนือจากสายวิชาการศึกษา ทำให้วิทยาลัยครูจันทบุรี เปิดสอนนักศึกษาทั้งภาคปกติและโครงการอบรมครูประจำการ (อ.คป.) ในสาขาวิชาการต่าง ๆ เช่น พืชศาสตร์ เทคโนโลยีการยาง คอมพิวเตอร์ พัฒนาชุมชน เป็นต้น และในยุคนี้ มีการเพิ่มเติมคณะใหม่ คือ คณะวิทยาการจัดการ เพื่อรองรับการขยายตัวในการจัดการศึกษาที่มีการขยายไปสู่การบริหารมากขึ้น เนื่องจากในยุคสมัยนี้มีการผลิตครูที่มีจำนวนมากกว่าความต้องการผู้จบการศึกษาครูจึงมีการว่างงานทำให้สถานการณ์ในขณะนั้นการประกอบอาชีพอื่นที่นอกเหนือจากการเป็นครู จึงได้รับความสนใจและมีหลายวิทยาลัยเกิดการแข่งขันในการเปิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ) มากขึ้น โดยสาขาที่ได้รับความสนใจคือ สาขาการตลาด การเงิน เศรษฐศาสตร์ การจัดการ เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

และในปีเดียวกันมีการขอพระราชทานการเปลี่ยนนามของวิทยาลัย จากวิทยาลัยครูจันทบุรีเป็น “วิทยาลัยรำไพพรรณี” โดยในด้านการเรียนการสอนวิทยาลัยได้ให้การสนับสนุนคณะวิชาเพื่อปฏิบัติภารกิจของสถาบัน โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอน การบริการวิชาการแก่สังคม มีการวิจัยค้นคว้าทั้งในด้านการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ โดยจำนวนนักศึกษาใน

ภาคปกติมากกว่า 1,000 คน และมีนักศึกษาภาค กศ.บป. (ภาคพิเศษ) ประมาณ 2,500 คน จำนวนของผู้เรียนที่รับเพิ่มขึ้นนั้น เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการที่วิทยาลัยรำไพพรรณีเปิดตลาดการศึกษาให้มีการเรียนการสอนที่มีสาขาวิชาเพิ่มมากขึ้น โดยมีการสอนในโปรแกรมวิชาต่าง ๆ มากกว่า 30 สาขาวิชา ทั้งในระดับอนุปริญญา ระดับปริญญาตรี 3 สาขาวิชาคือ สาขาวิชาการศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และสาขาวิชาศิลปศาสตร์ เพื่อให้บริการให้ครอบคลุมภาคตะวันออก คือ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด จังหวัดนครนายก และจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย 5 คณะวิชา ได้แก่ คณะวิชาครุศาสตร์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิชาวิทยาการจัดการ และคณะวิชาเกษตรและอุตสาหกรรม

ในปี พ.ศ. 2532 วิทยาลัยรำไพพรรณี มีการเปิดหลักสูตรนิเทศศาสตร์ โดยเปิดหลักสูตรอนุปริญญาศิลปศาสตร์ สาขาวิชาวารสารศาสตร์ และการประชาสัมพันธ์ หลักสูตร 2 ปี และในปี พ.ศ. 2534 ได้เปิดสอนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) ปริญญาตรี 4 ปี รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาตรี วิชาเอกวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ เข้าศึกษาต่อในหลักสูตร 4 ปี โดยใช้เวลาเรียนเพิ่มเพียง 2 ปี และรับผู้สำเร็จการศึกษาจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมาศึกษาต่อใช้เวลา 4 ปี ได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) เพื่อเป็นการขยายฐานวิชาชีพในสายของการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ และในระหว่างปี พ.ศ. 2533-2535 วิทยาลัยรำไพพรรณีพัฒนาโครงการการเรียนการสอนในสายวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (โครงการ พวส.) ซึ่งเป็นโครงการเงินกู้ธนาคารโลกที่มาจากโครงการพัฒนาการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ในวิทยาลัยครู พ.ศ. 2535-2539 โดยมีการอนุมัติงบประมาณแผ่นดินในวงเงินมากถึง 1.9 ล้านบาท สำหรับการดำเนินโครงการศูนย์วิทยาศาสตร์ 13 แห่ง ในระดับภูมิภาค โดยโครงการเงินกู้นี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งด้านวิชาการของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้เป็นพื้นฐานขยายการเรียนการสอนไปสู่สาขาวิชาอื่นและมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนการสอนในวิทยาลัยครู โดยเฉพาะที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อตอบสนองนโยบายด้านพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ

ในปี พ.ศ. 2535 มีการยกระดับเป็นสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ได้มีการเปิดหลักสูตรของคณะวิทยาการจัดการ โดยเปิดการเรียนการสอน หลักสูตรปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) และต่อมาเปิดสาขาวิชาการจัดการทั่วไป การบริหารธุรกิจ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ โดยในแต่ละวิชามีการแบ่งออกเป็นแขนงวิชาต่าง ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่น เช่น แขนงวิชาการตลาด แขนงวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ แขนงวิชาบัญชี แขนงวิชาการประชาสัมพันธ์ แขนงวิชาวารสารศาสตร์ เป็นต้น โดยในปี พ.ศ. 2538 มีการตรากฎหมายให้สถาบันราชภัฏทุกแห่ง ต้องปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ สถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 จากกฎหมายฉบับนี้ทำให้วิทยาลัยครูทั่วประเทศได้รับการประกาศให้เป็นสถาบันราชภัฏ และมีการออกข้อบัญญัติต่าง ๆ ให้ถือเป็นแนวปฏิบัติของสถาบันราชภัฏทั้ง 38 แห่ง ที่มีการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้ต้องปฏิบัติตามและมีทิศทางไปในแนวเดียวกันในการผลิตบัณฑิตของพระราชา นอกจากนี้ในด้านการจัดการศึกษาในปี พ.ศ. 2542 สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ได้ขยายการเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาครั้งแรกในภาคพิเศษ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และเปิดสอนสาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการ

พัฒนา และในปี พ.ศ. 2544 มีการเปิดสอนสาขาวิชาหลักสูตรการสอนเพื่อสร้างบัณฑิตให้เป็นครูผู้สอน พร้อมทั้งมีการปรับโครงสร้างการจัดโครงการจัดการศึกษาภาคพิเศษทั้งหมดเป็นให้โครงการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (กศ.ปช.) ตามประกาศของคณะกรรมการสภาสถาบันราชภัฏ

จากบริบทการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการศึกษาตลอดระยะเวลาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2515 ถึง ปี พ.ศ. 2547 ได้ยกระดับเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี การจัดการศึกษายังมุ่งเน้นในการให้ความสำคัญต่อรายวิชาที่เป็นรายวิชาหลักของการสอบบรรจุครู ซึ่งมีชื่อเสียงโดดเด่นด้านการผลิตครูทั้งในสายวิทยาศาสตร์และสายสังคมศาสตร์

ปลายปี พ.ศ. 2547 ต่อเนื่องปี พ.ศ. 2548 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการเพิ่มเติมหลักสูตรที่เรียกว่า หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต วิชาการศึกษาในระดับปริญญาตรี หลังอนุปริญญา ระดับปริญญาตรี 5 ปี โดยเป็นการเปิดสอนที่เรียกว่า การศึกษาเพื่อปวงชน “กศ.ปช” และเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการศึกษาพิเศษ พร้อมทั้งในระหว่างปีการศึกษา 2550 มหาวิทยาลัยมีหน่วยงานการศึกษาเพิ่มคือ โครงการคณะจัดตั้งคณะนิติศาสตร์ ให้คณะนิติศาสตร์เป็นหน่วยงานภายใน มีฐานะเทียบเท่าคณะ โดยมีผลตั้งแต่ 22 มิถุนายน 2550 เป็นต้นไป

สำหรับการศึกษาภายในประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการเปิดสอนในหลักสูตรระดับปริญญาตรี เพิ่มเติมอีกจำนวน 46 สาขาวิชา ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) จำนวน 8 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาภาษาไทย และสาขาวิชาสังคมศึกษา

2. หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 5 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาการเงินการธนาคาร สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สาขาวิชาการตลาด และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

3. หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 2 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสื่อสารมวลชน และสาขาวิชาสื่อสารบูรณาการ

4. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 7 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาจีน สาขาวิชาดนตรี สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ และสาขาวิชาการท่องเที่ยว

5. หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 2 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ และสาขาวิชาศิลปกรรม

6. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 1 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

7. หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 1 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชารัฐศาสตร์

8. หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 1 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชานิติศาสตร์

9. หลักสูตรบัญชีบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 1 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาบัญชีบัณฑิต

สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี

10. หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาวิศวกรรมโลจิสติกส์ สาขาวิชาวิศวกรรมเมคคาทรอนิกส์ สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา และสาขาวิชาวิศวกรรมสารสนเทศและการสื่อสาร

11. หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) จำนวน 14 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาเคมี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม สาขาวิชาสถิติประยุกต์ สาขาวิชาชีววิทยา สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาวิชาการคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาภูมิสารสนเทศ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการทำอาหาร สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร สาขาวิชาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และสาขาวิชาอัญมณีศาสตร์

จากจำนวนของหลักสูตรและสาขาวิชาต่าง ๆ การศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญต่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพที่ดีของสังคม และเป็นกำลังหลักของประเทศชาติในอนาคต ทั้งนี้บทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา สรุปได้ ดังนี้

1. การสร้างคน มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2. การสร้างองค์ความรู้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อสะสมความรู้เพื่อเป็นการวางรากฐานสำหรับอนาคต และการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่ขีดความสามารถและความเข้มแข็งของประเทศในด้านต่าง ๆ

3. การสร้างนวัตกรรม มุ่งเน้นการบ่มเพาะและพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการนวัตกรรม การพัฒนาระบบนิเวศทางนวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการสร้างและแปลงนวัตกรรมสู่มูลค่าทาง เศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคม

4. การปรับบทบาทมหาวิทยาลัย มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นฟันเฟืองสำคัญสำหรับการสร้างคน สร้างองค์ความรู้ และการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของประเทศผ่านการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจกลุ่มมหาวิทยาลัย เปลี่ยนหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งจัดระบบ และการบริหารจัดการทำให้มีการพัฒนารายวิชาและหลักสูตรที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยในเงื่อนไขของการจัดการรายวิชา

ทั้งนี้ จากการศึกษาข้อมูลในช่วงระยะเวลา 15 ปี (พ.ศ. 2549-2563) มหาวิทยาลัยมีการพัฒนาและมีการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อรองรับการขยายโอกาสทางการศึกษาหลายหลักสูตร อาทิ เช่น

ในปีการศึกษา 2563 มีการจัดการหลักสูตรและสาขาวิชา ต่อไปนี้

1. หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน หลักสูตรใหม่ 2563
2. หลักสูตรวิศวกรรมเครื่องกล หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563
3. หลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563
4. หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563
5. หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563
6. หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

7. หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563

8. หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2563

9. หลักสูตรบัญชีบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2563

10. หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการสื่อสาร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563

11. หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563

12. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการสื่อสาร หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2563

ในปีการศึกษา 2562 มีการจัดการหลักสูตรและสาขาวิชา ต่อไปนี้

1. มคอ 2 หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ 2562

2. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย 4 ปี หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562

3. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา 4 ปี หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562

4. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ 4 ปี หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562

5. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562

6. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562

7. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562

8. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562

9. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562

10. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562

11. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาฟิสิกส์ (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562

12. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562

ปีการศึกษา 2561

1. หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561

2. หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ต่อเนื่อง) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561

สถาบันวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปีการศึกษา 2560

1. หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2560

2. หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 (ป.โท)

3. หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560

4. หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560

5. หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560

6. หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560

7. หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอัญมณีศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560

จากการยกระดับเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้มีการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวและความยั่งยืน โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาทั่วไป วิชาศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน คำอธิบายรายวิชา ศึกษาแนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในมิติต่าง ๆ เช่น มิติเข้าใจ เข้าถึง พัฒนามิติภูมิสังคม มิติหลักการทรงงาน 27 ข้อ และมิติการสร้างคนด้วยการศึกษาและการเรียนรู้ เป็นต้น แนวทางพระราชดำริในการพัฒนาประเทศ โครงการพระราชดำริต่าง ๆ ที่แก้ปัญหาให้กับราษฎร ตามพระบรมราโชวาทแลพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการศึกษาดูงานโครงการพระราชดำริในจังหวัดจันทบุรีที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในความมุ่งหมายของรายวิชา เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ของในหลวงรัชกาลที่ 9 โดยเป็นการอธิบายให้นักศึกษาเห็นถึงการนำหลักการของศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในระดับบุคคล องค์กร สังคม และระดับชาติ เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติโดยหลักสูตรได้ออกแบบให้มีการฝึกปฏิบัติในมหาวิทยาลัย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาทั่วไป วิชาพลเมืองสีเขียว คำอธิบายรายวิชา การปลูกฝังจิตสำนึกพลเมือง และความเป็นพลเมือง บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในสังคมไทย ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม หลักการและแนวปฏิบัติมหาวิทยาลัยสีเขียวโดยการจัดทำโครงการรณรงค์เกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อม

ในความมุ่งหมายของรายวิชา เป็นรายวิชาที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์และร่วมเปลี่ยนแปลงวิถีในการดำรงชีวิตท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป จึงมีการเน้นให้จัดโครงการเพื่อคุ้มครองและรักษาสภาพแวดล้อม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน วิชาชุมชนศึกษา คำอธิบายรายวิชา ศึกษาความหมาย ความจำเป็น ประโยชน์ ประเภท วิธีการศึกษาชุมชน ศึกษาชุมชนในเรื่องของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ โครงสร้างของชุมชนตลอดจนศักยภาพของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม วิธีการวิเคราะห์ปัญหาชุมชน การวิเคราะห์จากเอกสารและการวิเคราะห์ภาคสนาม

ในความมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้มีการศึกษาถึงชุมชนในมิติด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยเน้นให้มีการลงภาคสนาม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน วิชานิเวศวิทยาวัฒนธรรมชุมชน คำอธิบายรายวิชา ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและวัฒนธรรม พัฒนาการของแนวคิดมานุษยวิทยานิเวศ เน้นแนวคิดนิเวศวิทยาชาติพันธุ์ นิเวศวิทยาวัฒนธรรม การเปรียบเทียบสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่อยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่แตกต่าง นิเวศวิทยากับการปรับตัวทางวัฒนธรรมทั้งในระดับบุคคล กลุ่มทางสังคมและชุมชน เน้นวิเคราะห์กรณีศึกษาชุมชนในภูมิภาคตะวันออก

ในความมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในพัฒนาการด้านวัฒนธรรมของชุมชนที่เปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมและตามวัฒนธรรมที่แตกต่าง โดนมีการลงพื้นที่การศึกษาในภูมิภาคตะวันออก

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน วิชาองค์การกับความรับผิดชอบต่อสังคม คำอธิบายรายวิชา ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มและองค์กรธุรกิจ โครงสร้างองค์กรและการจัดการ แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร ความรับผิดชอบต่อสังคมกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมองค์กรธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมและการกำกับดูแลกิจการที่ดี กรณีศึกษาองค์กรสร้างสรรค์และธุรกิจเพื่อสังคมที่น่าสนใจ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จและความยั่งยืนขององค์กรต่าง ๆ

ในความมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในความรับผิดชอบต่อสังคมองค์กรและนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติโดยมีการศึกษาจากแนวปฏิบัติขององค์กรที่ประสบความสำเร็จที่สามารถสร้างความยั่งยืนได้

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน วิชาการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน คำอธิบายศึกษาความหมาย ความสำคัญ แนวคิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน การสร้างจิตสำนึกในการจัดการรสิ่งแวดล้อม แนวทางการจัดการงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การฝึกทักษะ เป็นนักปฏิบัติการทางสังคมด้านการอนุรักษ์และจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับชุมชน

ในความมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียน มีแนวคิดและมีจิตสำนึกในการเป็นนักปฏิบัติการเพื่อสังคม สิ่งแวดล้อม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปสู่การประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมในท้องถิ่นของตัวเอง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน วิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและมหาวิทยาลัยสีเขียว คำอธิบายแนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น ของกลุ่มนักคิดสำนัก UNESCO เป็นต้น การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาสีเขียวเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่ความยั่งยืน บทวิพากษ์การศึกษาแนวทุนนิยม การสร้างมหาวิทยาลัยสีเขียวแนวสหวิทยาการ การปรับเปลี่ยนหลักสูตรและการเรียนการสอนไปสู่ปรัชญาและปฏิบัติการเพื่อสร้างสังคมให้มีความยั่งยืนและมีความคงทนท่ามกลางวิกฤติการณ์ของโลกร้อน

ในความมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้และสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการรู้จักคิดและใช้แนวทางอย่างสหวิทยาการในการปรับเปลี่ยนหลักวิชาและการปฏิบัติตนให้ไปสู่สังคมที่ยั่งยืน

คณะเทคโนโลยีการเกษตร หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ วิชานิเวศวิทยาแหล่งน้ำ คำอธิบาย ประวัติความเป็นมา และหลักทางนิเวศวิทยาแหล่งน้ำต่าง ๆ ในโลก และคุณลักษณะของแหล่งน้ำ สิ่งมีชีวิตในน้ำ ระบบนิเวศ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม การถ่ายทอดพลังงาน โซ่อาหาร ข่ายใยอาหาร การหมุนเวียนของแร่ธาตุ ปัจจัยจำกัด ประชากรและสังคมของสิ่งมีชีวิตในน้ำ ถิ่นอาศัยในแหล่งน้ำ ผลกระทบจากมลพิษต่อระบบนิเวศในแหล่งน้ำ และการอนุรักษ์

ในความมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจระบบนิเวศวิทยา โดยเฉพาะที่เป็นแหล่งน้ำ และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมในแหล่งน้ำตลอดห่วงโซ่อาการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการสร้างมลพิษในแหล่งน้ำ

คณะเทคโนโลยีการเกษตร วิชาเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน หลักการในการเลี้ยงสัตว์น้ำที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การใช้เทคโนโลยีทางด้านกายภาพ เคมี และชีวภาพในการควบคุมระบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แบบใช้น้ำหมุนเวียน ระบบไบโอฟลอค ระบบการเลี้ยงสัตว์น้ำ ระบบการเลี้ยงสัตว์น้ำร่วมกับปลูกพืช การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแบบอินทรีย์ การใช้ประโยชน์ของเสียจากระบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ในความมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถเข้าใจถึงระบบการเลี้ยงสัตว์น้ำในหลากหลายรูปแบบ ที่เหมาะสมและสามารถค้นหาวิธีการในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

คณะเทคโนโลยีการเกษตร หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ วิชามลพิษในแหล่งน้ำ คำอธิบายรายวิชา แหล่งน้ำต่าง ๆ ในโลก คุณสมบัติของแหล่งน้ำ ประเภทของมลพิษ และการจำแนกชนิดของสารมลพิษในน้ำ ผลกระทบของสารมลพิษที่มีต่อสิ่งมีชีวิต สภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ และผลกระทบต่อมนุษย์

ในความมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจคำว่ามลพิษ และสามารถแยกสารพิษที่ปรากฏขึ้นได้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศธรรมชาติ

คณะนิติศาสตร์ หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต วิชากฎหมายสิ่งแวดล้อม คำอธิบายรายวิชา ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และความสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมกับธรรมชาติ หลักสหวิทยาการ ในการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายของรัฐ องค์กร มาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่นในการวางแผน การจัดการ การใช้และการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการมลพิษ

ในความมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในมาตรการทางกฎหมาย บทลงโทษของผู้ก่อมลพิษในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งให้มีความเข้าใจในนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการวางแผนนโยบายสิ่งแวดล้อมและมาตรการในการจัดการมลพิษ

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะวิทยาการจัดการ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต วิชาภูมิศาสตร์กับการพัฒนาที่ยั่งยืน คำอธิบายรายวิชา ความหมายและความสำคัญของภูมิศาสตร์ เรียนรู้ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นและภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย ทางด้านที่ตั้ง ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่มีดุลภาพระหว่าง มิติทางเศรษฐกิจ สังคม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูลกันในแต่ละภูมิภาค แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและภูมิภาคต่าง ๆ อย่างยั่งยืน

ในความมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการเรียนรู้ด้านภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นและภูมิภาค โดยให้เข้าใจถึงการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน

จากข้อค้นพบเป็นที่ประจักษ์ว่าแนวทางในการจัดองค์ความรู้ในยุคแรกนั้น มีความชัดเจนในการเน้นการเรียนรู้ร่วมกับธรรมชาติมากกว่าในยุคอื่น ๆ เป็นยุคที่เห็นถึงความรักและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เคารพต่อสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี ด้วยวิถีที่พระองค์ทรงวางไว้นำไปสู่การสร้างความเป็นพลเมืองสีเขียวอย่างแท้จริง ทรงวางรากฐานของการเริ่มต้นในการใช้วิถีให้คำนึงถึงการทำลายทรัพยากรธรรมชาติน้อยที่สุด และเมื่อมีการดำเนินการจัดการศึกษาเรื่อยมาตั้งแต่วิทยาลัยครูสู่สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี และมาสู่ยุคสมัยปัจจุบัน การเติบโตของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้มีการพัฒนาและเพิ่มเติมรายวิชาที่มากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและท้องถิ่น และตอบสนองความต้องการของชาติที่มุ่งให้สถาบัน มีการจัดเรียนการสอนการทำกิจกรรมเพื่อความยั่งยืนให้มีหลักสูตรและรายวิชาที่คำนึงถึงความสัมพันธ์กับด้านสิ่งแวดล้อม โดยในปี พ.ศ. 2559 จึงมีการอนุมัติให้เปิดรับนักศึกษาในระดับปริญญาเอก เพื่อเข้าศึกษาในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีการกำหนดรายวิชาในหลักสูตรให้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมและภัยพิบัติธรรมชาติที่ควรมีการศึกษาแนวคิดในการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนขึ้น โดยนำแนวทางของสหวิทยาการมาสู่การเรียนรู้เพื่อให้เกิดระบบการศึกษาที่ยั่งยืนสอดคล้องต่อเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน SDGs 17 ประการ แต่สิ่งที่ผู้ศึกษาวิจัยยังพบว่ามีช่องว่างคือ มหาวิทยาลัยยังขาดการเพิ่มเติมรายวิชาหรือกิจกรรมที่เป็นแนวทางในการคำนวนปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่เรียกว่า การคำนวณรอยเท้าคาร์บอน หรือ คาร์บอนฟุตพรินท์ (Carbon Footprint) โดยหากมีการเพิ่มเติมรายวิชานี้หรือการสร้างกิจกรรมให้เกิดขึ้นบุคลากร นักศึกษาย่อมจะต้องมีความเข้าใจและสามารถสร้างองค์กรสีเขียวอย่างยั่งยืน ต่อไปได้

จากการศึกษาข้อมูลจำนวนรายวิชาของคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่ได้มีการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยพบว่า

คณะครุศาสตร์ มีจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน พร้อมทั้งรายวิชาที่มีการสอดแทรกการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน รวม 14 รายวิชา และ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน พร้อมทั้งรายวิชาที่มีการสอดแทรกการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน รวม 9 รายวิชา และ

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน พร้อมทั้งรายวิชาที่มีการสอดแทรกการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน รวม 73 รายวิชา และ

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มีจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน พร้อมทั้งรายวิชาที่มีการสอดแทรกการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน รวม 17 รายวิชา และ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คณะวิทยาการจัดการ มีจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน พร้อมทั้งรายวิชาที่มีการสอดแทรกการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน รวม 19 รายวิชา และ

คณะนิติศาสตร์ มีจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน พร้อมทั้งรายวิชาที่มีการสอดแทรกการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน รวม 1 รายวิชา และ

คณะอัญมณีศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ (ปัจจุบันควบรวมกับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม) มีจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน พร้อมทั้งรายวิชาที่มีการสอดแทรกการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน รวม 6 รายวิชา และ

คณะนิเทศศาสตร์ มีจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน พร้อมทั้งรายวิชาที่มีการสอดแทรกการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน รวม 6 รายวิชา และ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในหมวดการศึกษาทั่วไป (GE) มีจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน พร้อมทั้งรายวิชาที่มีการสอดแทรกการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน รวม 11 รายวิชา

จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีการสอดแทรกรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงของภาวะโลกร้อน การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ โดยรวม 262 รายวิชา จากจำนวนวิชาที่เปิดการเรียนการสอนรวมกว่า 2,750 รายวิชา (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2561)

5.1.2 ช่องว่างการจัดการพื้นที่ของมหาวิทยาลัย

การจัดการพื้นที่เป็นการจัดการเรื่องกายภาพ อาคาร พื้นที่สีเขียว และการบริหารจัดการด้านการจัดการของเสีย ด้านขยะ ด้านการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและพลังงาน เราพบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวของประเทศอินโดนีเซีย มีทั้งด้านที่สอดคล้องกับด้านที่ไม่สอดคล้อง ซึ่งถือว่าเป็นช่องว่างที่เป็นปัญหา กล่าวคือ การจัดการพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีต้นทุนที่ดีตั้งแต่ในสมัยของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานส่งผลให้สามารถจัดการพื้นที่เชิงบูรณาการ 3 โซนด้วยกัน คือ

1. พื้นที่การจัดการศึกษา ประกอบด้วย อาคารเรียน อาคารปฏิบัติการ อาคารโรงอาหาร อาคารสำนักงาน

2. โซนนิ่งพื้นที่ป่าธรรมชาติสีเขียว ประกอบด้วย ป่าปกปักทรัพยากรธรรมชาติของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา (อพ.สธ.)

3. โซนนิ่งการท่องเที่ยวสีเขียวและกีฬา ประกอบด้วย โซนพื้นที่กิจกรรม กีฬาและสนามกอล์ฟในวังสวนบ้านแก้ว

สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ส่วนด้านที่ไม่สอดคล้องนั้น คือ ด้านการจัดการของเสีย ด้านการจัดการขยะ ด้านการจัดการพลังงาน พบว่า ยังไม่มีการจัดการอย่างเป็นระบบในเรื่องของการจัดการขยะมูลฝอย การจัดการน้ำเสีย การจัดระบบขนส่งที่ช่วยลดเรื่องของการใช้พลังงาน ซึ่งสามารถอธิบายถึงการจัดการพื้นที่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้ดังต่อไปนี้

ด้านการจัดการด้านพื้นที่ ในยุคก่อนเป็นวิทยาลัยครูจนถึงยุคที่ใช้ชื่อสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ลักษณะทางกายภาพมีทำเลที่มีธรรมชาติงดงามร่มรื่น จำนวนสัดส่วนพื้นที่เปิดโล่งต่อจำนวนพื้นที่ทั้งหมดมีจำนวนที่มากเนื่องจากยังไม่มีอาคาร สิ่งปลูกสร้าง อาคารเรียน อาคารสำนักงาน และจำนวนบุคลากร รวมตลอดทั้งนักศึกษาที่ใช้ทรัพยากรภายในสถานศึกษามากนะ ในด้านการใช้พลังงานส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติ ใช้พลังงานแสง พลังงานน้ำ ที่เป็นหลักการตามแนวทางแบบประหยัดและยังไม่มีความซับซ้อนและยังไม่เกิดปริมาณของเสีย ขยะ หรือ มลพิษที่เกิดจากการคมนาคมขนส่งมาก ดังนั้นในภาพรวมของยุคแรก ทั้ง 4 ยุค ก่อนที่จะเข้าสู่ยุคสมัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงนับได้ว่าสถานศึกษาแห่งนี้ มีความเป็นเมืองสีเขียวที่อยู่และเน้นธรรมชาติมาก มีความเป็นสถาบันราชภัฏสีเขียว โดยเฉพาะในช่วงแรกที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ท่านทรงประทับจะมีการใช้ระบบน้ำ การจัดการระบบไฟฟ้าที่เน้นความเรียบง่ายมีการออกแบบให้มีการใช้งานได้ คลอบคลุม มีการวางแผนโดยให้เรือนแต่ละหลังมีน้ำที่เพียงพอและใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ได้ทำลายทัศนียภาพหรือภูมิทัศน์

การสัญจรและสภาพของพื้นที่ในยุคสมัยแรก ก่อนเป็นวิทยาลัยครู พื้นที่ดั้งเดิมเป็นสภาพป่ารก มีถนนดินแดง ไม่มีถนนลาดยาง เป็นที่ดินที่มีลำคลองบ้านแก้วไหลผ่าน เส้นทางสัญจรที่มุ่งต่อการเชื่อมต่อเรือนพักรับรอง ต่าง ๆ ในระยะแรกพื้นที่ส่วนมากยังเป็นพื้นที่เปิดโล่งที่มีความเป็นพื้นที่สีเขียวจำนวนมาก และต่อมาหลังจากที่สร้างเป็นวิทยาลัยครู มีการขยายถนนและสิ่งปลูกสร้าง โดยอาคารยุคแรกที่เกิดเป็น ชื่อเรียกตามลำดับชื่ออาคาร เช่น อาคาร 1 อาคาร 2 อาคาร 3 (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) อาคาร 4 (อาคารกองบริการการศึกษาเก่า) เป็นต้น โดยในช่วงแรกของการเป็นวิทยาลัยครูจนถึงสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ยังคงมีความเป็นพื้นที่สีเขียวที่มองเห็นได้ เนื่องจากยังไม่มีการก่อสร้างอาคารเรียนหรืออาคารปฏิบัติมากในสมัยที่เป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ซึ่งจะเห็นได้จากในยุคปัจจุบันที่พื้นที่ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย พบว่ามีอาคารสิ่งปลูกสร้างทั้งอาคารเรียน อาคารปฏิบัติการ อาคารสำนักงาน อาคารอเนกประสงค์ หอสมุดกลาง โรงยิมเปิด รวมกว่า 64 อาคาร ซึ่งจะแสดงได้ ดังภาพที่ 5.1 จึงทำให้พื้นที่โล่งของมหาวิทยาลัยมีจำนวนลดลง (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2561)

การจัดโครงสร้างพื้นฐานและลักษณะทางกายภาพตามเงื่อนไขของมาตรฐานการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่ามีข้อมูล ต่อไปนี้

การจัดการโครงสร้างพื้นฐาน มหาวิทยาลัยมีเนื้อที่โดยรวมประมาณ 1,153,200 ตารางเมตร โดยมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง มีทั้งพื้นที่ราบ พื้นที่ป่า พื้นที่ลุ่มและมีลำคลองบ้านแก้วไหลผ่าน มีลานสนามกอล์ฟสีเขียวจำนวน 9 หลุม มีบ่อกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ 2 บ่อ พร้อมทั้งยังมีป่าธรรมชาติ คือ ป่าปกปักสมเด็จพระเทพฯ ด้านหลังคณะวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม และมีจำนวนอาคารเรียนและอาคารปฏิบัติการรวมกว่า 64 อาคาร ปรากฏรายละเอียดดังภาพที่ 5.1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 5.1 แผนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ที่มา : (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2563)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 5.2 เส้นทางถนนธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ภายในพื้นที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ที่มา : (ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, 2563)

จากการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยที่ถูกใช้งานเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีจำนวนคณะสาขาวิชาเพิ่มมากขึ้น และมีจำนวนบุคลากรรวมมากกว่า 800 คน ย่อมเป็นต้นเหตุของการเพิ่มขึ้นของการใช้ทรัพยากรและมีการเพิ่มขึ้นของขยะของเสีย โดยในการดำเนินการตัวชี้วัดในด้านที่เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ทางกายภาพ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่า

1. มหาวิทยาลัยมีการจัดการในด้านของการจัดการอาคารอัจฉริยะ โดยมีการสร้างห้องเรียนอัจฉริยะ ในอาคาร 36 หรือ อาคารสำนักงานอธิการบดี ซึ่งในการดำเนินการเป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานของการดำเนินการสำนักงานสีเขียว ที่ทำให้เกิดระบบอัตโนมัติในการเปิด-ปิด

ห้องเรียนอัจฉริยะ ซึ่งในการจัดการด้านพลังงานนี้ มหาวิทยาลัยมีการทำความตกลงร่วมกับมูลนิธิภูมิพลังพลังงานสะอาด และมูลนิธิร่มเกล้าเยาวชน ตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2561 เพื่อนำพลังงานหมุนเวียนหรือหาแนวทางการใช้พลังงานทางเลือกเพื่อให้เกิดเป็นพลังงานสะอาดและลดมลพิษภายในชั้นบรรยากาศ โดยในการดำเนินงานร่วมกับมูลนิธิยังไม่ได้มีการดำเนินการ ซึ่งทำให้ในปี พ.ศ. 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีสัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนต่อพลังงานทั้งหมด มีปริมาณน้อยกว่า 1% โดยมหาวิทยาลัยมีการปรับแนวนโยบายในด้านการใช้พลังงานโดยเน้นให้ใช้แสงธรรมชาติช่วยในการให้แสงสว่างเพิ่มมากขึ้นและมีการกำหนดทิศทางในการให้อาคารมีช่องลมและช่องว่างเพื่อรับแสงแดดและลมในการเป็นอาคารที่โล่งและมีการใช้พลังงานจากธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น

2. มหาวิทยาลัยมีระบบการจัดการพลังงานโดยมีการเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์ไฟฟ้า มาเป็นการใช้อุปกรณ์ประหยัดพลังงาน และมีการเน้นการใช้วัสดุครุภัณฑ์ประหยัดไฟเบอร์ 5

3. มหาวิทยาลัยมีการลดการใช้กระดาษและการเปิดโครงการธนาคารขยะให้มีการนำขวดพลาสติกมารับซื้อภายในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการสร้างมาตรการหนึ่งในการนำของเหลือใช้ไปสู่การ

รีไซเคิล และเป็นมาตรการในการไม่ทิ้งขยะที่ย่อยสลายยาก แต่นำไปขายให้แก่ผู้ที่ทีเครื่องจักรในการนำไปหลอมรวมหรือทำลายหรือนำไปใช้ในการผลิตซ้ำ เพื่อลดปริมาณขยะพลาสติกในมหาวิทยาลัย

4. มหาวิทยาลัยมีการดำเนินการในการทำปุ๋ยหมักจากใบไม้แห้ง ซึ่งเป็นขยะอินทรีย์ โดยให้มีการนำใบไม้แห้งไปสู่กระบวนการย่อยสลาย และนำไปสู่การทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

5. มหาวิทยาลัยมีการลดการใช้พลาสติกตัวซีลปากขวดน้ำดื่มที่บรรจุภัณฑ์น้ำดื่มสวนบ้านแก้ว ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้ลดการใช้พลาสติก

6. มหาวิทยาลัยมีการรณรงค์ให้มีการวางถังขยะสีต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ทิ้งขยะได้แยกประเภทของขยะ ไม่ว่าจะเป็นขยะรีไซเคิล ขยะสารพิษ ขยะอิเล็คทรอนิกส์ ขยะเศษอาหาร เพื่อให้เกิดวินัยและสร้างความตระหนักในการแยกทิ้ง แต่จากสภาพความเป็นจริงการคัดแยกขยะที่เกิดขึ้น ในการรวบรวมไปทิ้งยังเป็นการทิ้งขยะทุกชนิดลงสู่แหล่งเดียวกันคือ รวมทิ้ง ไม่ได้มีรถขยะในการแยกทิ้งขยะตามถังสี

7. มหาวิทยาลัยมีการจัดการน้ำ โดยตามแต่ละอาคารในอาคารสมัยเก่าจะมีการวางระบบการบำบัดน้ำเสียไว้ใต้อาคาร ส่วนในอาคารหลังใหม่ ๆ จะมีการวางระบบบำบัดน้ำเสียไปส่วนกลางและปล่อยคืนสู่ธรรมชาติเป็นระบบน้ำซึมและมีการนำน้ำไปสู่การใช้ประโยชน์ในการรดน้ำต้นไม้ ซึ่งพบว่าในการจัดการน้ำ มหาวิทยาลัยได้รับค่าคะแนนที่น้อยที่สุด โดยพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้น คือการที่มหาวิทยาลัยยังมีการนำน้ำเสียกลับมาใช้แต่ยังไม่ถึงเกณฑ์ของตัวชี้วัดที่กำหนดในมาตรฐานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ประเทศอินโดนีเซีย เนื่องจากมีงบประมาณจำกัดโดยอุปกรณ์ที่มียังไม่สามารถที่จะส่งเสริมให้เกิดกระบวนการในการจัดการน้ำได้มากกว่า 50% จึงเป็นช่องว่างที่มีนัยสำคัญของค่าคะแนนในตัวชี้วัดนี้มหาวิทยาลัยไม่มีการจัดระบบการบำบัดน้ำเสียเหมือนเช่นกรณีของโรงพยาบาลเอกชนที่มีการระบบการบำบัดน้ำเสียที่ครบวงจร มีการวางระบบบำบัดขั้นต้น ระบบบำบัดน้ำเสียขั้นที่ 2 ระบบบำบัดน้ำเสียขั้นที่ 3 มีบ่อปรับสภาพ ซึ่งจากการสอบถามข้อมูลจากหัวหน้าหน่วยงานอาคารสถานที่ ในขณะนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณียังไม่มีการจัดวางรูปแบบการบำบัดน้ำเสียแบบในแบบของงานโรงพยาบาลเอกชน เช่น โรงพยาบาลกรุงเทพจันทบุรี ที่มีการวางระบบตามมาตรฐานของโรงพยาบาล โดยการปล่อยน้ำเสียภายในมหาวิทยาลัยเน้นการให้น้ำซึมผ่านไปทางชั้นดิน ที่ไม่ได้มีระบบการปรับสภาพของน้ำเสีย ระบบน้ำซึมจะไหลลงใต้ดินและไหลไปตามธรรมชาติ

8. มาตรการการใช้น้ำภายในมหาวิทยาลัย พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีแหล่งกักเก็บน้ำฝนที่สามารถนำมาผลิตเป็นน้ำประปาได้ทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ไม่พบปัญหาการมีน้ำไม่เพียงพอในการใช้งาน โดยในแต่ละอาคารเรียนและอาคารปฏิบัติการต่าง ๆ ฝ่ายงานอาคารจะมีการตรวจสอบและมีการสอดส่องดูแลระบบประปา อุปกรณ์ประปาที่ชำรุดและมีการจัดการซ่อมบำรุงอย่างทันท่วงทีพร้อมทั้งมีการจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์ที่ประหยัดการใช้น้ำ มีระบบชักโครกที่เป็นแบบฟลัดวาล์ว ที่ทำให้ไม่สิ้นเปลืองการใช้น้ำ

จากการศึกษาข้อมูลมหาวิทยาลัย มีการจัดวางมาตรการในการจัดการน้ำเสีย 2 รูปแบบ คือ การจัดการบำบัดน้ำเสียแบบเดิม คือ ในแต่ละอาคารจะมีการวางถังบำบัดน้ำเสียใต้อาคาร ส่วนใน

รูปแบบใหม่ จะมีการบำบัดน้ำเสียโดยการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ภายหลังจากที่มีการผ่านกระบวนการในการเข้าถังบำบัด (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2561)

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีการจัดระบบการคมนาคมขนส่ง จากการศึกษาข้อมูลพบว่า มหาวิทยาลัยมีรถที่อยู่ในความดูแลรวมกว่า 25 คัน ซึ่งมีทั้งรถบัสขนาดใหญ่ รถไมโครบัสแอร์ รถบัสพัดลม รถตู้ รถกระบะ รถซัทเทิลบัส รถจักรยานยนต์ ซึ่งในจำนวนนี้มีรถที่ใช้พลังงานไฟฟ้าด้วย โดยเรียกชื่อว่า “ต้อกแต้ก” ซึ่งเป็นรถที่วิ่งรับส่งนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีการทำถนนเลนให้แก่รถจักรยานที่ใช้ช่องทางเฉพาะในการขับขี่เพื่อความปลอดภัย มหาวิทยาลัยจะมีพื้นที่หลายจุดที่เป็นลานจอดรถโดยในแต่ละคณะ ศูนย์ สำนัก และอาคารปฏิบัติการต่าง ๆ จะมีพื้นที่ในการเป็นจุดจอดรถ ทั้งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถจักรยาน ยังไม่ปรากฏว่ามีลานจอดรถที่เป็นลานจอดรวม และให้มีรถขนส่งภายในวิ่งรับผู้โดยสารที่เป็นนักศึกษาหรือเจ้าหน้าที่ ซึ่งในประเด็นของการจัดให้มีลานจอดรถรวมโดยไม่อนุญาตให้นำรถส่วนตัวเข้ามาจอดนั้น เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของมาตรฐานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ซึ่งในส่วนนี้มหาวิทยาลัยยังมีช่องว่างที่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากเป็นการที่ต้องมีงบประมาณและต้องมีผังในการจัดวางการจอดรถที่ชัดเจน สะดวก และเข้าถึงอาคารต่าง ๆ จึงทำให้ในปัจจุบันจะพบได้ว่าจุดจอดรถของนักศึกษาและบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย มีทั้งจุดจอดที่เป็นลานโล่ง จุดจอดที่มีหลังคาคลุม และจุดจอดใต้อาคารเรียน หรืออาคารปฏิบัติการ ซึ่งหากยานพาหนะใดเป็นยานพาหนะที่ไม่ได้ใช้พลังงานไฟฟ้า ก็จะก่อให้เกิดมลพิษต่อชั้นบรรยากาศได้ โดยการวัดค่าปริมาณของก๊าซที่ออกมานั้น ยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม นับเป็นช่องว่างสำคัญของการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากตัวชี้วัดตัวอื่น

ทั้งนี้ จากการสืบค้นข้อมูลด้านการจัดการคมนาคม มหาวิทยาลัยมีรถที่เป็นกรรมสิทธิ์รถทั้งมหาวิทยาลัยแบ่งออกเป็น ยานพาหนะที่มหาวิทยาลัยเป็นเจ้าของ จำนวน 58 คัน รถซัทเทิลบัส จำนวน 3 คัน โดยในการจัดการระบบการขนส่งรถของมหาวิทยาลัยนั้น มหาวิทยาลัยจะมีฝ่ายงานยานพาหนะ โดยในการดำเนินการให้รถสาธารณะวิ่งรับส่งผู้โดยสารที่เป็นนักศึกษาและเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัย จะมีการวิ่งรับเป็นรอบ ๆ จากบริเวณจุดหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สนามกอล์ฟและวิ่งรับส่งเพื่อนำผู้โดยสารส่งตามจุดหมายต่าง ๆ ตั้งแต่จุดแรกที่บริเวณสำนักศิลปวัฒนธรรม คณะเทคโนโลยีการเกษตร และขับเคลื่อนรถไปส่งยังอาคาร 36 อาคารอธิการบดีที่เป็นศูนย์กลางของมหาวิทยาลัยที่มีอาคารสำนักงาน อาคารเรียนคณะต่าง ๆ บริเวณโดยรอบไปจนถึงบริเวณคณะนิติศาสตร์ และคณะวิทยาการจัดการ ซึ่งรถรับส่งที่วิ่งจะเป็นรถซัทเทิลบัส ที่เป็นรถไฟฟ้า ในส่วนของการใช้รถของมหาวิทยาลัยยานพาหนะต่าง ๆ ที่มีการใช้งานจะมีการบำรุงซ่อมแซมเพื่อให้ใช้งานได้อย่างสมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยพบว่าช่องว่างที่สำคัญมากคือแม้มหาวิทยาลัยจะมีการรณรงค์ให้มีการใช้รถจักรยานในการเข้าออก รณรงค์ให้มีการเดินมากกว่าใช้รถ ก็ตาม แต่ด้วยสภาพภูมิอากาศของจังหวัดจันทบุรีจะมีคำที่เรียกติดปากสำหรับคนเมืองจันทบุรีว่า “ฝน 8 แดด 4” ทำให้เกิดฝนตกได้ จึงเกิดความไม่สะดวกในการเดินทาง ทำให้บุคคลภายในมหาวิทยาลัยทั้ง ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ บุคลากาก ผู้เรียน และแม้กระทั่งประชาชนที่เข้ามาใช้พื้นที่เพื่อการกีฬา ยังจำเป็นที่จะต้องนำยานพาหนะเข้ามาในบริเวณของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงทำให้เกิดค่าคาร์บอนฟุตพรินท์ที่เกิดจากการใช้ยานพานะต่าง ๆ ขึ้น ดังนั้นในการ

จัดการคมนาคมขนส่ง ปัจจุบันจึงพบว่าเป็นช่องว่างที่ทำให้มหาวิทยาลัยไม่อาจที่จะกำหนดให้มีลานจอดรวมและมีจุดใช้รถจักรยาน เพื่อขับขี่ในเลนจักรยานซึ่งมีช่องเลนให้แต่มีผู้ใช้เลนจักรยานน้อยและนอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังไม่มีการสร้างรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ไฟฟ้า เพื่อเป็นต้นแบบในการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านของการใช้รถพลังงานทางเลือก

ดังนั้น จากข้อค้นพบนับแต่ยุคก่อนวิทยาลัยครูจันทบุรีสมัยที่พระองค์ท่านทรงประทับพื้นที่ที่ใช้เป็นพื้นที่มีสภาพเป็นป่า พื้นที่สีเขียวอุดมสมบูรณ์ ไม่มีอาคารสิ่งปลูกสร้างขึ้นเหมือนเช่นปัจจุบัน นับเป็นยุคที่มีความเป็นพื้นที่โล่งสีเขียว มีสัตว์ป่าที่เข้ามาใช้เป็นพื้นที่ในการดำรงชีพ ซึ่งหากพิจารณาหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่แล้ว ตามแนวทางการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ของประเทศอินโดนีเซียแล้ว จะพบว่าเป็นยุคที่มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติและยังไม่มีการดำเนินการที่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม และความต่อเนื่องของการใช้พื้นที่ในยุคสมัยที่ 2 ของวิทยาลัยครูจันทบุรี ท่านทรงพระราชทานวังสวนบ้านแก้วพร้อมสินทรัพย์ ทั้งที่เป็นอาคารถาวรและที่ไม่ใช่อาคาร แต่เป็นพื้นป่าธรรมชาติ สวนผลไม้ สวนไม้ดอกในวัง ที่ตั้งภายในมหาวิทยาลัยที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์หลายสิ่ง อาทิเช่น พระตำหนักใหญ่ (ตำหนักเทา) พระตำหนักดอนแค (ตำหนักแดง) ตำหนักน้อย สวนส่วนพระองค์ สวนผลไม้ส่วนพระองค์ สนามกอล์ฟ โรงวัวและเล้าไก่ โรงงานทอเสื่อ เตาเผาถ่านและเตาเผาอิฐ อิฐ ส.บ.ก. (สวนบ้านแก้ว) สระว่ายน้ำส่วนพระองค์ ศาลาพักผ่อนส่วนพระองค์ และศาลพ่อปู่โป่งลานเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ยังคงเป็นสภาพเดิมที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะผู้เรียนในรุ่นแรก ๆ จะเรียกชื่อรุ่น “นักเรียนเล้าไก่” เพราะอาคารเรียนหลังแรกได้ปรับปรุงอาคารเล้าไก่ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีเดิม ให้เป็นอาคารเรียนชั่วคราว ส่วนบ้านพักของอาจารย์ก็ใช้บ้านพักของข้าราชบริพารเป็นบ้านพักของอาจารย์ ดังนั้นในพื้นที่ที่เป็นอาคารศึกษาในยุคแรก ๆ จึงเป็นอาคารที่กลมกลืนกับธรรมชาติ และมุ่งเน้นในการเรียนนอกห้องเรียนมากกว่าการเรียนในตัวอาคาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้ที่แห่งนี้ เป็นอุทยานการเรียนรู้ (Park University) โดยให้มีการจัดภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมให้สะอาด สวยงาม และมีเอกลักษณ์ และปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยภายหลังจากประกาศให้เป็นมหาวิทยาลัยแล้ว มหาวิทยาลัยมีการประกาศจัดตั้งหน่วยงานใหม่หลายหน่วยงาน เช่น คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ สำนักบริการวิชาการ คณะอัญมณีศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ และคณะพยาบาลศาสตร์

ดังนั้น บริบทที่มีการเปลี่ยนผ่านในแต่ละยุคสมัย ทำให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบของการจัดการเรียนรู้และการเป็นอยู่ขององค์กรที่มุ่งเน้นในด้านการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม การส่งเสริม การสร้างคน สร้างองค์ความรู้ และการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของประเทศ จึงกลายเป็นพันธกิจที่สำคัญรวมตลอดถึงการจัดระบบการศึกษาให้เป็นไปเพื่อความยั่งยืน โดยเฉพาะมิติด้านสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหนึ่งในประเด็นท้าทายที่สำคัญ ธรรมชาติกำลังเปลี่ยนแปลงไปด้วยฝีมือมนุษย์ การรบกวนระบบนิเวศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและสัตว์ป่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการเสื่อมโทรมคุณภาพ อากาศ น้ำ และดิน เป็นผลพวงมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ และการดำเนินวิถีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งความตระหนักเรื่องการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติเริ่มปรากฏให้เห็นจาก

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ซึ่งก่อให้เกิดภาวะโลกร้อน (Global Warming) โดยหากพิเคราะห์ถึงความหมายของการจัดการพื้นที่ ที่เป็นการจัดการของมหาวิทยาลัยพลีมัธ ประเทศอังกฤษที่เป็นผู้เริ่มต้นแนวคิดการใช้ 4C ในส่วนของการจัดการพื้นที่นั้น เป้าหมายการจัดการพื้นที่ของมหาวิทยาลัย (Campus) หมายถึง การจัดการเรื่องกายภาพ อาคาร พื้นที่สีเขียว และการบริหารจัดการ ด้านการจัดการของเสีย ด้านขยะ ด้านการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและพลังงาน

การมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2558 ได้มีการดำเนินการสำนักงานสีเขียวของ โดยได้รับการตรวจประเมินและได้รับรางวัล สำนักงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมระดับดีมาก (G เงิน) ซึ่งมีหัวข้อในการประเมินที่คล้ายกับคู่มือการประเมินการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยในการประเมินสำนักงานสีเขียว มีการกำหนดหัวข้อที่สำคัญ ได้แก่

การบริหารจัดการองค์กร ที่ให้ความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายองค์กร กฎหมายและการวางแผนการดำเนินงาน และการทบทวนการจัดการองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริหาร

การดำเนินงานกรีนออฟฟิศ ที่ให้ความสำคัญต่อการสื่อสาร การฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการประชุม ความสะอาด การลดก๊าซเรือนกระจกและการจัดการคมนาคม

การใช้พลังงานและทรัพยากร คือการใช้ทรัพยากรน้ำ พลังงานไฟฟ้า และพลังงานอื่น ๆ

การจัดการของเสีย คือ การจัดการของเสีย การจัดการน้ำเสีย ภายในสำนักงานอธิการบดี

สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสำนักงาน คือ การพิจารณาในด้านอากาศ ความสว่าง แสง เสียง และความน่าอยู่ของสำนักงาน ให้ความสำคัญต่อการบำรุงรักษาความสะอาดให้น่าอยู่ ปลอดเชื้อโรค

การจัดซื้อและจัดจ้างอุปกรณ์สำนักงาน คือ การรณรงค์และส่งเสริมให้มีการจัดซื้อจัดจ้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การมีเครื่องหมายฉลากเขียว ฉลากประหยัดพลังงาน

การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง คือ การที่มหาวิทยาลัยต้องมีการทบทวนและมีการประเมินผลของการเป็นสำนักงานสีเขียวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และนำมาปรับปรุงเพื่อให้เป็นสำนักงานสีเขียวอย่างยั่งยืน

สำนักงานสีเขียว (Green Office) มีกิจกรรมต่าง ๆ ภายในที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด โดยการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างรู้คุณค่า มีแนวทางในการจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพรวม ไปถึงการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องใช้สำนักงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญจะต้องปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกมาในปริมาณต่ำ ซึ่งเป้าหมายในการดำเนินการของสำนักงานสีเขียว เป็นส่วนหนึ่งของวิถีทางไปสู่การพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวหลังจากที่มีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดรวมไปถึงลดปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นจากทุกกิจกรรมปฏิบัติงาน และผลที่ได้จะนำไปสู่การจัดการเพื่อลดการปล่อยปริมาณก๊าซเรือนกระจกของสำนักงานในอนาคตต่อไป ซึ่งในประเด็นนี้ จัดเป็นช่องว่างของการจัด การด้านการรายผลงานปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ มหาวิทยาลัยยังมีการดำเนินการที่ไม่ครบถ้วน

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้มีการพัฒนาแนวคิดในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2558 เริ่มเข้าสู่การประเมินการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว และได้รับนโยบายจากสภาเร่งด่วนให้ดำเนินการเข้าสู่การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว ปี พ.ศ. 2559 ทำให้ทุกหน่วยงานเก็บข้อมูลของตัวบ่งชี้ ตามมาตรฐานของการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวและในปี พ.ศ. 2560 มหาวิทยาลัย

ได้รับการประเมินในอันดับที่ 1 ของกลุ่มราชภัฏ ในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว และต่อมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2561 การประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวไม่เป็นไปตามเป้าหมาย กระทั่งปี พ.ศ. 2563 ถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยไม่ได้ทำการส่งประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งอย่างไรก็ดี การพิจารณาในมิติของแนวคิดการจัดการพื้นที่ CAMPUS สามารถที่จะแบ่งพื้นที่สำคัญ ออกได้เป็น 3 โซน ดังนี้

โซนที่ 1 โซนการศึกษา ในยุคก่อนเป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี พื้นที่ในสมัยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ยังคงมีสภาพพื้นที่สีเขียวที่หนาแน่นพร้อมทั้งยังมีความอุดมสมบูรณ์ของป่า ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีป่าธรรมชาติในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี การจัดการด้านการศึกษาที่มีอย่างกระจุกตัวและอยู่อย่างหนาแน่น ในบริเวณของอาคารโดยรอบอาคาร 36 หรือ อาคารสำนักงานอธิการบดี ซึ่งเป็นพื้นที่ใจกลางของมหาวิทยาลัยที่มีการลดจำนวนพื้นที่สีเขียวลงอย่างชัดเจน โดยอาคารโดยรอบประกอบด้วยอาคารครุศาสตร์เก่า (อาคารบ่มเพาะวิสาหกิจ) อาคารครุศาสตร์ใหม่ (อาคาร 39) อาคารโรงเรียนสาธิต อาคารคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะนิเทศศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ อาคารหอสมุดกลาง (สำนักวิทยบริการ) อาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อาคารคณะพยาบาลศาสตร์ หอประชุมรำไพพรรณี อาคารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ซึ่งการเกิดอาคารดังกล่าวทำให้ในช่วงที่เป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงมีจำนวนพื้นที่สีเขียวลดลง และมีพื้นที่เป็นถนนสำหรับเป็นเลนถนนและเป็นถนนทางเดินเท้า ถนนเลนจักรยาน ซึ่งพื้นที่นี้มีการใช้ประโยชน์อาคาร ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 ตารางการใช้ประโยชน์พื้นที่อาคาร

อาคาร	ชื่ออาคาร	ลักษณะอาคาร/ประโยชน์ใช้สอย
อาคาร 1	อาคารคณะครุศาสตร์	3 ชั้น ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนของครุศาสตร์
อาคาร 2	อาคารคณะพยาบาลศาสตร์(อาคาร 2 หลังเดิม)	3 ชั้น ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์
อาคาร 2	อาคารคณะพยาบาลศาสตร์(อาคาร 2 หลังใหม่)	3 ชั้น ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์
อาคาร 3	อาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	3 ชั้น ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
อาคาร 4	อาคาร 4 (กองบริการการศึกษา/กองพัฒนานักศึกษา/คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์)	3 ชั้น ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนของคณะวิทยาการคอมพิวเตอร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

เลขอาคาร	ชื่ออาคาร	ลักษณะอาคาร/ประโยชน์ใช้สอย
อาคาร 5	อาคารสำนักงานอธิการบดี	2 ชั้น ปัจจุบันเป็น กองพัฒนานักศึกษา
อาคาร 6	อาคารคณะนิเทศศาสตร์	1 ชั้นเป็นอาคาร ตึก 8 เหลี่ยม
อาคาร 7	อาคารคหกรรมศาสตร์	2 ชั้น อยู่ด้านหลังอาคาร 2 ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์
อาคาร 8	อาคารเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและอัญมณีศาสตร์	2 ชั้น อาคารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (เก่า)
อาคาร 9	อาคารคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	4 ชั้น ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
อาคาร 10	อาคารเรียนรวม (คณะนิติศาสตร์/บัณฑิตวิทยาลัย)	6 ชั้น ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนคณะนิติศาสตร์และคณะอื่น ๆ
อาคาร 11	อาคารสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ	4 ชั้น ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนคณะนิเทศศาสตร์
อาคาร 12	อาคารศิลปกรรม (หลังเดิม)	2 ชั้น ด้านหลังโรงเรียนสาธิต ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนศิลปกรรม
อาคาร 13	อาคารสารสนเทศทางธุรกิจ ภาคตะวันออก คณะวิทยาการจัดการ	2 ชั้น ตึกสีส้ม ปัจจุบันเป็นตึกสีฟ้า ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิต
อาคาร 14	อาคารศิลปกรรม (หลังใหม่) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	2 ชั้น ด้านหลังโรงเรียนสาธิต ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนศิลปกรรม (ติดกับอาคารศิลปกรรมเก่า)
อาคาร 15	อาคารโรงเรียนสาธิต	2 ชั้น ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิต
อาคาร 16	อาคารเรือนพยาบาล	1 ชั้น อาคารเรือนพยาบาล
อาคาร 17	อาคารดนตรี	3 ชั้น อาคารดนตรี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

เลขอาคาร	ชื่ออาคาร	ลักษณะอาคาร/ประโยชน์ใช้สอย
อาคาร 18	อาคารอัญมณีศาสตร์และประยุกต์ศิลป์	2 ชั้น อาคารอัญมณีศาสตร์และประยุกต์ศิลป์
อาคาร 19	อาคารเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและอัญมณีศาสตร์	2 ชั้น ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
อาคาร 20	อาคารองค์การนักศึกษา	1 ชั้น สำหรับการใช้งานองค์การนักศึกษา
อาคาร 21	อาคารคณะเกษตร (หลังเก่า)	1 ชั้น ตรงข้ามสนามกีฬา หลังคาเขียว อาคารเกษตร (หลังเก่า)
อาคาร 22	อาคารเทคโนโลยีเกษตร (หลังใหม่)	6 ชั้น อาคารเทคโนโลยีการเกษตร (หลังใหม่) ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนของคณะเทคโนโลยีการเกษตร
อาคาร 23	อาคารวิจัย เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ	1 ชั้น อาคารวิจัย เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ตรงข้ามสนามกีฬาลงเนิน
อาคาร 24	อาคารวิจัย สัตว์ปีก	1 ชั้น อาคารวิจัย สัตว์ปีก
อาคาร 25	อาคารภูมิทัศน์	1 ชั้น อาคารภูมิทัศน์ ก่อนถึงสะพานตรงสนามกีฬา
อาคาร 26	อาคารเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	2 ชั้น อาคารเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ตรงสามแยก
อาคาร 27	อาคารสโมสรอาจารย์ (เรือนธาริน)	1 ชั้น อาคารสโมสรอาจารย์ (เรือนธาริน) ใช้สำหรับการเป็นสำนักงานจัดหารายได้
อาคาร 28	อาคารโรงยิมปิด	1 ชั้น โรงยิมปิด ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน ด้านกีฬา
อาคาร 29	หอประชุมรำไพพรรณี	1 ชั้น หอประชุมรำไพพรรณี ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน จัดประชุม ที่สามารถจุคนได้มากกว่า 100 คน
อาคาร 30	หอประชุมสวัสดิวัฒน์	1 ชั้น หอประชุมสวัสดิวัฒน์ ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน จัดประชุม ที่สามารถจุคนได้มากกว่า 100 คน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

เลขอาคาร	ชื่ออาคาร	ลักษณะอาคาร/ประโยชน์ใช้สอย
อาคาร 31	โรงผลิตน้ำดื่ม	1 ชั้น โรงผลิตน้ำดื่ม ใช้สำหรับการผลิตน้ำดื่มของมหาวิทยาลัย
อาคาร 32	อาคารชุดที่พักทางราชการ 1 (แฟลต1)	7 ชั้น อาคารชุดที่พักทางราชการ 1 (แฟลต1) ใช้สำหรับการเป็นที่พักอาศัยของบุคลากร ภายในมหาวิทยาลัย
อาคาร 33	อาคารปฏิบัติการวิจัยพืช	1 ชั้น เป็นอาคารปฏิบัติการวิจัยพืชเป็นโดมเพาะพันธ์พืช
อาคาร 34	อาคารเกื้อการุณ คณะวิทยาการจัดการ	2 ชั้น เป็นอาคารเกื้อการุณ
อาคาร 35	อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี	6 ชั้น อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ ครบ 60 ปี ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน การประชุมหน่วยงานของสถาบัน ศูนย์ สำนัก และที่ตั้งหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย
อาคาร 36	อาคารเรียนรวมและอเนกประสงค์	7 ชั้น เป็นอาคารเรียนรวม และอาคารอเนกประสงค์ มีส่วนของสำนักงานอธิการบดีและหน่วยงานกองบริการ กองการเจ้าหน้าที่ กองนิติการ ฝ่ายงานอาคารสถาบันวิจัย ห้องประชุมสามศร เป็นต้น
อาคาร 37	อาคารปฏิบัติการวิทยาการจัดการ	7 ชั้น เป็นอาคารปฏิบัติการวิทยาการจัดการ ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน
อาคาร 38	อาคารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (150 ล้านบาท)	7 ชั้น เป็นอาคารที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน ของคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและอัญมณีศาสตร์
อาคาร 39	อาคารศูนย์เรียนรวม (200 ล้านบาท)	8 ชั้น เป็นอาคารศูนย์เรียนรวม เป็นอาคารที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนของ คณะครุศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

เลขอาคาร	ชื่ออาคาร	ลักษณะอาคาร/ประโยชน์ใช้สอย
อาคาร 40	อาคารวิทยาศาสตร์ (117 ล้านบาท)	5 ชั้น เป็นอาคารวิทยาศาสตร์ เป็นอาคารที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนของคณะวิทยาศาสตร์
อาคาร 41	อาคารปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (154 ล้านบาท)	7 ชั้น เป็นอาคารวิทยาศาสตร์ เป็นอาคารที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนของคณะวิทยาศาสตร์
อาคาร 42	อาคารชุดที่พักทางราชการ 2 (แฟลต2)	4 ชั้น เป็นอาคารที่พักของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย
อาคาร 43	อาคารช่างเกษตร (ชกษ)	2 ชั้น เป็นอาคารช่างเกษตร ใช้สำหรับการเรียนการสอน ของคณะเทคโนโลยีการเกษตร
อาคาร 44	สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน	2 ชั้น เป็นอาคารสำนักงานของสำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับ วังสวนบ้านแก้ว
อาคาร 45	อาคารพัสดุและครุภัณฑ์หน่วยงานอาคารสถานที่และบริการ	2 ชั้น อาคารพัสดุและครุภัณฑ์หน่วยงานอาคารสถานที่และบริการ อยู่ใกล้กับด้านข้างของสำนักศิลปวัฒนธรรม
อาคาร 46	ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพริมกรีน (โรงแรมริมกรีน)	4 ชั้น เป็นส่วนที่อยู่บริเวณด้านหน้า ด้านถนนรักศักดิ์ชมูล ติดกับสนามกอล์ฟรำไพพรรณี ใช้เป็นที่พักของนักท่องเที่ยวหรือจัดเป็นห้องประชุมขนาดเล็ก
อาคารไม่มีเลข	โรงอาหารแคนทีน	เป็นโรงอาหารเปิดโล่ง หลังคาสีเขียว มีร้านค้าเพื่อรองรับการจำหน่ายอาหาร ตั้งอยู่บริเวณแยกคณะเกษตรศาสตร์ตัดโรงยิมเปิด ส่วนใหญ่รองรับการให้บริการทั้งนักศึกษาในหอหญิงและบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี นอกเหนือจากอาคาร 36

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

เลขอาคาร	ชื่ออาคาร	ลักษณะอาคาร/ประโยชน์ใช้สอย
	หอพักนักศึกษา 1	สถานที่พักอาศัยของนักศึกษาหญิง
	หอพักนักศึกษา 2	สถานที่พักอาศัยของนักศึกษาหญิง
	หอพักนักศึกษา 3	สถานที่พักอาศัยของนักศึกษาหญิง
	หอพักนักศึกษา 4	สถานที่พักอาศัยของนักศึกษาหญิง
	หอพักนักศึกษา 5	สถานที่พักอาศัยของนักศึกษาหญิง
	โรงยิมเปิด	สถานที่เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับ วิชาพลศึกษาและเป็นสถานที่จัดงานกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย
	คลับกอล์ฟ	บริเวณที่อยู่ด้านหน้าใกล้สนามกอล์ฟเพื่อเป็นศูนย์ดูแล ด้านกีฬากอล์ฟ

ที่มา : (งานอาคารสถานที่และบริการ กองกลางสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2562)

โซนที่ 2 ป่าธรรมชาติ หรือป่าปกปักทรัพยากรธรรมชาติของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา (อพ.สธ.) ด้านหลังคณะวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม เนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 213,521.14 ตารางเมตร คิดเป็น 18.52% ของจำนวนพื้นที่ทั้งหมดของมหาวิทยาลัย ซึ่งพื้นที่ป่าแห่งนี้นับเป็นต้นทุนทางธรรมชาติหรือปอดที่สำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่เป็นพื้นที่สีเขียวอย่างสมบูรณ์เป็นป่าสีเขียวในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีคือ การที่มหาวิทยาลัยได้มีโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 โดยทรงมีพระราชดำริให้อนุรักษ์ต้นยางนา (*Dipterocarpus Alatus Roxb*) และในปี พ.ศ. 2504 ทรงมีพระราชดำริให้นำพรรณไม้จากภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยมาปลูกไว้ในสวนจิตรลดา เพื่อให้เป็นที่ศึกษาพรรณไม้ของนิสิตนักศึกษาแทนที่จะต้องเดินทางไปทั่วประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงสืบทอดพระราชปณิธานต่อ โดยทรงมีพระราชดำริ กับนายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง และผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา ให้ดำเนินการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศ และดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณ โดยจัดสร้างธนาคารพืชพรรณขึ้นในปี 2536 สำหรับเก็บรักษาพันธุกรรมพืชที่เป็นเมล็ดและเนื้อเยื่อ และสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานทุกกิจกรรมของโครงการ พ.ศ. 2536 จนถึงปัจจุบัน

วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ได้น้อมเกล้าฯถวายพื้นที่ป่า 50 ไร่ เพื่อสนองพระราชดำริ “โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จ

พระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” และได้รับพระราชานุญาติให้ดำเนินงานเพื่อสนองพระราชดำริ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 และได้ดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องมาอย่างต่อเนื่องตามแผนแม่บทที่ได้วางกรอบไว้ ปัจจุบันได้ใช้ชื่อพื้นที่ป่า 50 ไร่ ว่า “พื้นที่ปกปักทรัพยากร” ต่อมาปี พ.ศ. 2544 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงขยายขอบเขตการอนุรักษ์อย่างกว้างขวาง ครอบคลุมทั้งทรัพยากรทางกายภาพ ได้แก่ น้ำ ดิน หิน แร่ และทรัพยากรชีวภาพ ได้แก่ พืช สัตว์ และ จุลินทรีย์ ทั้งนี้ตั้งแต่ยอดเขาจนถึงใต้ทะเล และทรงมีพระราชดำริให้จัดการประชุมวิชาการเพื่อให้สถานศึกษาทุกระดับ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ร่วมสนองพระราชดำริ ได้เสนอผลงานการศึกษาวิจัยทุก 2 ปี เพื่อให้การดำเนินงานของ อพ.สธ. เป็นไปตามกรอบแผนแม่บทระยะ 5 ปี (1 ตุลาคม 2559-30 กันยายน 2564) มีการดำเนินงานใน 8 กิจกรรม โดยแบ่งตามกรอบการดำเนินงาน 3 กรอบ ได้แก่

1. กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร ประกอบด้วยกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักพันธุกรรมพืช กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช)

2. กรอบการใช้ประโยชน์ ประกอบด้วยกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนและพัฒนาพันธุ์พืช

3. กรอบการสร้างจิตสำนึก ประกอบด้วยกิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช (โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช, 2562)

จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในแผนแม่บทระยะ 5 ปี (1 ตุลาคม 2564-30 กันยายน 2569) โดยดำเนินงานตามกรอบงาน 3 กรอบ คือกรอบการเรียนรู้ทรัพยากร กรอบการใช้ประโยชน์ และกรอบการสร้างจิตสำนึก โดยใช้พื้นที่ "ปกปักทรัพยากร" เป็นสื่อกลางในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เป็นไปตามกรอบกิจกรรมและเป้าประสงค์ต่อปี สำหรับการบูรณาการสู่การเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ งานสำรวจศึกษาวิจัยทางชีววิทยา และอื่น ๆ การจัดกิจกรรมจึงควรมีการพัฒนาศักยภาพและความพร้อมขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งมหาวิทยาลัยได้กำหนดงานโดยโครงการตามแนวพระราชดำริเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของมหาวิทยาลัย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินงานโครงการนี้อย่างเป็นระบบและสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน

โซนที่ 3 โซนพื้นที่กิจกรรม กีฬาและสนามกอล์ฟในวังสวนบ้านแก้ว ในปี พ.ศ. 2493 สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี โปรดให้สร้างสนามกอล์ฟขึ้นในบริเวณวังสวนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี มีจำนวน 9 หลุม เพื่อเป็นการพักผ่อนอิริยาบถและทรงกอล์ฟร่วมกับข้าราชบริพาร รวมทั้งพระสหายในพระองค์ ในปี พ.ศ. 2515 พระองค์ได้โปรดพระราชทานที่ดินในบริเวณวังสวนบ้านแก้วให้กับกรมฝึกหัดครู เพื่อสร้างเป็นวิทยาลัยครู ทางวิทยาลัยไม่มีงบประมาณในการบำรุงรักษาเป็นเหตุให้ทางสนามไม่สามารถรักษาสภาพสนามไว้ได้ ในปี พ.ศ. 2517 ทางวิทยาลัยฯ ได้พยายามปรับปรุงสนามกอล์ฟขึ้นมาใหม่อีกครั้งจำนวน 3 หลุม ภายใต้การดูแลของโปรบุศย์ การีพัฒน์ เพื่อให้สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีได้ทรงกอล์ฟ เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินมาประทับ และพระราชทาน

ประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา หลังจากนั้นก็ประสบปัญหาไม่มีงบประมาณต่อไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพฑูรย์ เจริญพันธุวงศ์ อธิการบดีฯ สมัยนั้น ได้เห็นความสำคัญของสนามกอล์ฟและมีแนวคิดอนุรักษ์เอาไว้ จึงได้ส่งอาจารย์ไปปรึกษาและเรียนรู้การทำสนามจากสนามกอล์ฟบางพระเพื่อนำมาปรับปรุง และได้เชิญชวนคณะข้าราชการ พ่อค้าคหบดีในจังหวัดจันทบุรีช่วยกันปรับปรุงสภาพสนามให้ใช้การได้ดีจนมาถึงปัจจุบันซึ่งอยู่ในความดูแลของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (โรงเรียนสอนกอล์ฟเชาวรัตน์, 2562)

นอกจากนี้ สนามกอล์ฟเป็นสัญลักษณ์หนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นเมืองสีเขียว ซึ่งในประเทศสิงคโปร์มุ่งมั่นที่จะสร้างให้มีสนามกอล์ฟเพื่อให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยองค์ประกอบของสนามกอล์ฟในแต่ละหลุมมีโครงสร้างตามที่กล่าวมาแล้ว แต่อาจจะไม่จำเป็นต้องมีครบขึ้นอยู่กับการออกแบบและพื้นที่ที่มีความจำเป็น เช่น ถ้าเป็นแถบภูเขาก็จะไม่มีบึงน้ำมาก เพราะความยากไปอยู่เนิน และสโลปของพื้นที่ หรือถ้าเป็นสนามที่พัฒนามาจากทุ่งนา อาจจะมีน้ำมาก ป่าอาจจะน้อย เพราะต้องไปขนต้นไม้มาปลูก สนามกอล์ฟที่เป็นมาตรฐานขนาด 18 หลุม จะมีการแบ่งขนาดความยาวของแต่ละหลุมออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ขนาดความยาวระยะสั้น หรือที่เรียกว่าพาร์ 3 ขนาดความยาวระยะกลาง หรือที่เรียกว่าพาร์ 4 และขนาดความยาวระยะไกล หรือที่เรียกว่าพาร์ 5

สนามกอล์ฟวังสวนบ้านแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จัดเป็นสนามกอล์ฟที่อยู่ในวังและอยู่ห่างจากตัวเมืองจันทบุรีเพียง 7 กิโลเมตร บนเส้นทางของถนนรักศักดิ์ชมูล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นสนามกอล์ฟ ที่มีจำนวน 9 หลุม จำนวนพาร์ 36 ประกอบด้วยหลุมพาร์ห้า 2 หลุม พาร์สี่ 5 หลุม และพาร์สาม 2 หลุม สนามของที่นี่มีลักษณะเด่นคือเป็นเนินเขาตามลักษณะของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์

5.1.3 ช่องว่างการสร้างเครือข่ายชุมชน

การสร้างเครือข่ายชุมชน เป็นการเข้าถึงชุมชนสังคมผ่านทางการบริการวิชาการ วิจัย และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของประชาชน พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ของประเทศอินโดนีเซีย มีทั้งด้านที่สอดคล้องกับด้านที่ไม่สอดคล้อง ซึ่งถือว่าเป็นช่องว่างที่เป็นปัญหา กล่าวคือ ด้านที่สอดคล้องนั้นมหาวิทยาลัยมีการสร้างเครือข่ายชุมชนทางวิชาการกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยในกลุ่มราชภัฏ และมหาวิทยาลัยในประเทศจีน รวมถึงการให้บริการด้านการวิชาการแก่ชุมชน ตามพระบรมราโชบายของรัชกาลที่ 10 ว่าเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น แต่พบว่าการดำเนินงานในด้านความร่วมมือด้านการศึกษา การวิจัย การบริการวิชาการมีความร่วมมือแบบหลวม ๆ กล่าวคือ เป็นความร่วมมือกันตามพันธกิจ เช่น การจัดการประชุมเชิงวิชาการในกลุ่มราชภัฏ เป็นต้น ในส่วนของการทำข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศในเรื่องการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการศึกษาและวัฒนธรรม ซึ่งยังขาดมิติของด้านสิ่งแวดล้อมและในส่วนของความร่วมมือต่อชุมชนซึ่งอยู่ภายใต้พันธกิจของสำนักบริการวิชาการเป็นการกระจายความรับผิดชอบให้กับแต่ละคณะของมหาวิทยาลัยเพื่อให้ลงไปพัฒนาท้องถิ่นซึ่งพบว่า ในแต่ละคณะจะมีการบริการวิชาการที่เป็นอิสระ จึงทำให้มีลักษณะคล้าย ๆ ต่างคนต่างทำ จึงทำให้ขาดทิศทางที่ชัดเจนในการพัฒนาท้องถิ่นถึงแม้ว่าจะมีเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเข้ามา

เกี่ยวข้องแต่ก็มีลักษณะของความหลากหลาย ซึ่งสามารถอธิบายถึงการสร้างเครือข่ายชุมชนได้ดังต่อไปนี้

ก่อนเป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี ในยุคสมัยแรกที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงใช้ชีวิตประทับ ณ วังสวนบ้านแก้วอย่างสามัญชนนั้น วังสวนบ้านแก้วแห่งนี้เป็นต้นแบบของการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายอยู่อย่างพอเพียงชุมชนได้รับความรู้ด้านการเกษตร การทำสวน การปลูกพืช การทอเสื่อ การเลี้ยงไก่ ฯลฯ ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงจากประสบการณ์ตรง พระองค์ทรงเป็นผู้นำในการเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สิ่งที่พระองค์ทรงมีพระเมตตาและทรงนำองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสหวิทยาการมาสู่การถ่ายทอดแก่ชุมชนคนในพื้นที่ทั้งด้านการเกษตร เป็นการทำให้ชุมชนได้รับการบริการวิชาการตามบริบทและตามวิถีทางในเวลานั้น ที่ยังไม่มีการนำการเผยแพร่ทางเว็บไซต์มาเพื่อประชาสัมพันธ์ ท่านทรงวางรากฐานของการเริ่มต้นในการใช้แนวคิดแบบชุมชนสีเขียว(Green Community) หรือวังสีเขียว (Green Palace) ทำให้ความเป็นอยู่ของชุมชนนี้มีความสอดคล้องใกล้ชิดต่อธรรมชาติและต่างพึ่งพาซึ่งกันและกันบนฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้ใช้ความหรูหราฟุ่มเฟือย แต่ใช้ความประหยัดมัธยัสถ์ ที่ส่งต่อไปให้คนในชุมชน การดำเนินงานในยุคนี้เป็นยุคที่เน้นการให้ของโดยไม่มีการตีราคาค่าของเป็นมูลค่าเงินแต่เป็นการตีราคาจากมูลค่าของความสุขและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ในยุควิทยาลัยครูจันทบุรี (วค.บ.จันทบุรี) มีการเปิด “ศูนย์ฝึกอบรม” ทั้งในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด และในปี พ.ศ. 2523-2524 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพฑูรย์ เจริญพันธุวงศ์ อธิการบดีในขณะนั้นสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น โดยมีการนำงานบริการวิชาการในท้องถิ่นมาสนับสนุนงานวิชาการของวิทยาลัย เช่น เจ้าหน้าที่สถานีทดลองยางพารา ได้เข้ามาทดลองปลูกยางในวิทยาลัยครูจันทบุรี มีการจัดประชุมเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเกษตรและการส่งเสริมเกี่ยวกับจัดการด้านวิศวกรรมอุตสาหกรรมเพื่อส่งเสริมสหกรณ์ในการพัฒนาชนบท โดยมีการเชิญ ฯพณฯ พลตรี ประมาณ อดิเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และมีการจัดการเรียนการสอนในชื่อสาขาวิชาพัฒนาชุมชน ที่ทำให้วิทยาลัยได้มีการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริการวิชาการเพิ่มมากขึ้น

ต่อมาในยุควิทยาลัยรำไพพรรณี มีการขยายการสร้างเครือข่ายชุมชนทั้งด้านของการผลิตครูและการขยายผลงานวิชาการ โดยเป็นเจ้าภาพจัดประชุมการสัมมนาระดับกรมการฝึกหัดครู 3 ครั้ง คือ การประชุมนำร่องเรื่องศูนย์ปฏิบัติการอุดมศึกษาในวิทยาลัยครู การประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนปฏิบัติการของกรมการฝึกหัดครูระยะที่ 7 และการประชุมปฏิบัติการภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อเสนอผลการศึกษาวิจัยของอาจารย์ผู้รับผิดชอบศูนย์ปฏิบัติการอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยในยุคมีการรวมเป็นสหวิทยาลัย เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างกลุ่มวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาในอนาคต โดยได้ใช้ชื่อว่า สหวิทยาลัยศรีอยุธยา เพื่อทำให้กลุ่มวิทยาลัยราชภัฏมีความเข้มแข็งมากขึ้น และในยุคสมัยที่ 4 สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ภายหลังที่ได้มีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มสหวิทยาลัยศรีอยุธยา ก็ได้มีความร่วมมือในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ การวิจัย และการบริการวิชาการ มาต่อเนื่องและได้ยกระดับไปสู่การเป็น มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีจุดมุ่งหมายที่เปิดสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้นักศึกษาสะดวก ไม่ต้องเดินทางไกลไปเรียนไกลต่างพื้นที่ พร้อมทั้งเป็นการศึกษาในวังสวนบ้านแก้ว การเรียนในสถาบันการศึกษาแห่งนี้ถูกขนาน

นามว่า ผู้เรียน ณ ที่นี้คือ ผู้ที่ได้เรียนในมหาวิทยาลัยในวัง มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมุ่งผลิตบัณฑิต ให้มีศักดิ์และสิทธิเทียบเท่ากับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เพื่อรับใช้สังคม พร้อมทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้สร้างกลุ่มชุมชนในเครือข่ายด้านการจัดการศึกษา การวิจัย การบริการวิชาการแก่ท้องถิ่น โดยอยู่ในกลุ่มของมหาวิทยาลัยภาคกลาง อันประกอบมหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์
6. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
7. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
8. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
9. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ปี พ.ศ. 2548 นี้ มหาวิทยาลัยได้สร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก โดยมีการจัดโครงการหลายโครงการ อาทิเช่น การความร่วมมือกับมัคคุเทศก์ การอบรมยุวมัคคุเทศก์ การอบรมภาษาอังกฤษ การอบรมการบริหาร เป็นต้น ระหว่างปี พ.ศ. 2548 นายสวัสดิ์ อุดมโภชน์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในขณะนั้น ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ การกำหนดยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและสังคม การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาตนเองของแต่ละคณะในระยะสั้นและระยะยาว และในปี พ.ศ. 2549 มหาวิทยาลัยมีการจัดกิจกรรมร่วมกับโครงการทูบีนัมเบอร์วันและสร้างเครือข่ายสากลกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศกัมพูชาในการยกระดับการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน โดยจะเป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนนักศึกษา การให้ทุนการศึกษาเพื่อเป็นการเปิดตลาดการศึกษาไปยังประเทศเพื่อนบ้าน มีการสร้างเครือข่ายกับสถานศึกษาในต่างประเทศโดยในปีนี้ มีการตกลงความร่วมมือ MOU กับมหาวิทยาลัยในประเทศจีน รวม 3 แห่ง ซึ่งเป็นความร่วมมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่ง ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยซีหนาน วัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมความร่วมมือด้านวิชาการอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้กรอบความร่วมมือการทำวิจัย การร่วมแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ กิจกรรมด้านภาษาและวัฒนธรรม การถ่ายทอดองค์ความรู้ การจัดทำวิจัยร่วม

2. มหาวิทยาลัยครูฉงชิ่ง วัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมร่วมมือด้านวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนการเรียนการสอนภาษาจีนและภาษาไทย การทำการสอนร่วมการวิจัยในสาขาการท่องเที่ยวและวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ หรือความร่วมมือและแลกเปลี่ยนในด้านอื่น ๆ ที่สนใจร่วมกัน โดยจัดให้มีอาจารย์แลกเปลี่ยนเพื่อการสอน การวิจัยและวัฒนธรรมระหว่างกัน CNU จะส่งนักศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท สาขาวิชาภาษาจีนและวัฒนธรรมมาสอนภาษาจีนในประเทศไทยและศึกษาภาษาไทย และจะร่วมกันจัดค่ายภาคฤดูร้อนหรือฤดูหนาว ทั้งสองฝ่ายจะส่งนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวระยะสั้นเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนและการทำงานระหว่างกัน

3. มหาวิทยาลัยครูฉางเจียง วัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมความร่วมมือด้านวิชาการอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้กรอบความร่วมมือการแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา ตำรา และวัสดุการเรียนการสอน เป็นต้น โดยความตกลงดังกล่าวมีระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ลงนาม

การจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี กรณีที่เป็นการร่วมแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างประเทศ จะเป็นการเรียนรู้ในด้านของการใช้ภาษา การเรียนรู้วัฒนธรรม ในแต่ละประเทศ ไม่ได้มีการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ดี การจัดการเรียนรู้ด้านการให้บริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยระหว่างสถาบันกับชุมชน มีการจัดกิจกรรม และการประชุมเชิงปฏิบัติการที่สร้างการเรียนรู้และการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการสร้างความตระหนักในการสร้างวิถีทางไปสู่ชุมชนสีเขียวที่จะทำให้เกิดการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษาในประเด็นการจัดการชุมชนสีเขียว พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี กำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่า เป็นอุทยานการเรียนรู้ที่ทันสมัยแห่งอนุภูมิภาคตะวันออกที่มุ่งเน้นการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาสากล เพื่อสร้างชุมชนและสังคมให้เข้มแข็งและยั่งยืนให้เป็นไปตามปรัชญาสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ปี พ.ศ. 2551 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีนักศึกษาทั้งภาคปกติและภาค กศปช. ร่วมกว่า 8,000 คน มีจำนวนของบุคลากรมากว่า 500 คน แบ่งเป็นอาจารย์ 244 คนและพนักงานสายสนับสนุน 274 คน ประกอบด้วย 6 คณะ 3 สำนัก และ 1 สถาบัน โดยหน่วยงานนั้นจัดเป็นส่วนราชการภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่จะได้รับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในปี พ.ศ. 2551 พบว่ามีจำนวนโครงการเข้าร่วมในการบริการวิชาการแก่ชุมชนมากกว่า 50 โครงการ ซึ่งมีโครงการบริการวิชาการให้แก่ชุมชนที่เกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมประมาณ 11 โครงการ ซึ่งในการดำเนินงานที่ปรากฏจากรายงานประจำปี พ.ศ. 2551 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ทำให้มหาวิทยาลัยมีการสร้างเครือข่ายในการร่วมแสดงองค์ความรู้และการสร้างแนวปฏิบัติในการจัดการชุมชนสีเขียว ซึ่งสิ่งสำคัญในการดำเนินการ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุง จากการขยายสาขาวิชาและการเชื่อมเครือข่าย ทำให้ในปีต่อมามหาวิทยาลัยมีการขยายการบริการวิชาการเพิ่มมากขึ้น และในปี พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงได้กำหนดทิศทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวและนำวิธีการประเมินของมหาวิทยาลัยอินโดนีเซียมาเป็นแนวทางในการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยในปี พ.ศ.2560 มหาวิทยาลัยได้รับค่าคะแนนที่สูงทำให้เป็น ที่ 1 ของกลุ่มราชภัฏมหาวิทยาลัยสีเขียว แต่หลังจากปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นมามีการเปลี่ยนแปลงค่าคะแนน ซึ่งในส่วนของตัวชี้วัดในหมวดที่เกี่ยวกับชุมชนนั้น อยู่ภายใต้ตัวชี้วัดที่ 6 คือ หมวดการศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีคะแนนในหมวดนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากมีรายวิชา มีงานวิจัย และมีการให้บริการวิชาการที่เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จึงไม่เป็นช่องว่างของตัวชี้วัดนี้

ปี พ.ศ.2559 เพื่อตอบสนองนโยบายของผู้บริหารในการผลักดันให้เกิดมหาวิทยาลัยสีเขียว มหาวิทยาลัยมีการจัดโครงการอบรมการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวและสำนักงานสีเขียว โดยได้รับเกียรติจากรองศาสตราจารย์ ดร.สยาม อรุณศรีมรกต จากคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นวิทยากรให้ความรู้ในการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของ

สิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน ภาวะเรือนกระจก ที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ สัตว์และสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาองค์ความรู้ ความเข้าใจ ความสำคัญต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม สร้างความเข้าใจในระบบการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว และสร้างความเข้าใจในการประเมินสำนักงานสีเขียว จากการดำเนินงานดังกล่าวจะพบว่าภายในมหาวิทยาลัยมีการปรับปรุงในเรื่องการจัดการด้านขยะ ด้านการจัดการของเสีย และด้านการจัดการศึกษา สิ่งที่ปรากฏคือการรณรงค์งดใช้โฟมและถุงพลาสติก โดยจากชุมชนภายในมหาวิทยาลัยที่มีการปรับเปลี่ยนโดยการรณรงค์ให้มีการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เน้นการใช้ถุงผ้า นอกจากนี้มหาวิทยาลัยมีแนวคิดในการส่งเสริมให้ชมรมหรือคณะต่าง ๆ ให้สร้างบริการวิชาการหรือสร้างเครือข่ายในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยคณะที่มีความโดดเด่นในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เน้นให้มีการนำนักศึกษาทำประโยชน์เช่น การปลูกป่าชายเลน การฟื้นฟูปากะรัง การปลูกต้นไม้ โดยเป็นการดำเนินการทั้งในส่วนของภายในมหาวิทยาลัยและสู่สังคมภายนอกมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการทำวิจัยในด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีการสนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยและการลงพื้นที่บริการวิชาการ โดยจากศึกษาพบว่าในปี พ.ศ. 2561 มีงานวิจัยรวม 22 เรื่อง ที่เป็นด้านของสิ่งแวดล้อมและเป็นผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่รวม 8 เรื่อง พร้อมทั้งมีการจัดโครงการกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ภายในมหาวิทยาลัย อาทิเช่น

1. โครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร
2. โครงการผลิตน้ำหมักชีวภาพจากเศษอาหาร
3. โครงการซื้อถังขยะแยกประเภท
4. โครงการชาวรำไพ รักษ์โลก รักษ์สิ่งแวดล้อมใส่ใจสุขภาพร่วมเดินขึ้น-ลงบันได ปี 2
5. สติ๊กเกอร์รณรงค์การลดการใช้พลังงาน
6. โครงการตรวจประเมิน 5ส
7. โครงการประกวดการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว
8. โครงการประกวดมหาวิทยาลัยสีเขียว ระดับหน่วยงานปี 61
9. โครงการจักรยานยืมปั่นเพื่อโลกสวยและสุขภาพที่ดีของชาวรำไพ

ทั้งนี้ จากการศึกษาข้อมูลการสร้างเครือข่ายชุมชน ที่ไปสู่การพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ปรากฏในตัวชี้วัดที่สำคัญคือ ตัวชี้วัดที่ 6.6 คือการที่มหาวิทยาลัยมีการจัดให้บริการวิชาการทั้งการประชุม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ ที่เกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม โดยในปี พ.ศ. 2561 มหาวิทยาลัยได้จัดให้มีการจัดทำบริการวิชาการด้านการให้ความตระหนักรู้ถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดโครงการมากกว่า 10 โครงการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรักษ์และสำนึกต่อการมีความรับผิดชอบร่วมต่อสังคม เช่น โครงการร่วมใจสู้ภัยน้ำกัดเซาะชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ที่ดำเนินการโดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โครงการเปลี่ยนวิกฤติขยะชุมชนสู่ภูมิทัศน์ กินได้ตามวิถีพอเพียงสนองพระราชดำริ โครงการเกษตรอาสา กิจกรรมพัฒนาสภาพแวดล้อมตามพื้นที่ชนบท โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการพัฒนาระบบน้ำและแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเองในพื้นที่ โรงเรียนเกาะกูด จังหวัดตราด เป็นต้น

ตัวชี้วัดที่ 6.7 เป็นการเน้นถึงกิจกรรมของนักศึกษาในการจัดตั้งชมรมหรือองค์การเพื่อพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมซึ่งในระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยมีการส่งประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวระหว่างปี 2560-2563 ประกอบด้วยชมรมมากกว่า 10 ชมรมที่กลุ่มนักศึกษามีความตระหนักและมีจิตอาสาในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยตั้งชมรมขึ้นมาเพื่อนำสมาชิกชมรมไปสู่การทำประโยชน์ต่อท้องถิ่น สังคมและมหาวิทยาลัย ซึ่งปรากฏชื่อชมรม อาทิเช่น ชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชมรมจิตอาสา ชมรมอีโค่กรีน ชมรมเกษตรอาสา ชมรมคนรักษ์สิ่งแวดล้อม ชมรมกรีนไลฟ์ ชมรมคนรักธรรมชาติ เป็นต้น

ตัวชี้วัดที่ 6.8 เป็นตัวชี้วัดที่ทำให้เกิดการเผยแพร่ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ถึงการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการแสดงข้อมูลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยที่ส่งผ่านมาทางโครงการ กิจกรรม งานวิจัย การทำประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการสร้างการเรียนรู้และการสร้างความตระหนักในการเป็นองค์กรสีเขียวอย่างยั่งยืน ซึ่งมหาวิทยาลัยใช้ช่องทางในการสื่อสารผ่านทางเว็บไซต์กรีนอาร์บีอาร์ยู (www.green.rbru.ac.th.) และเผยแพร่ผ่านวารสาร ผ่านวิทยุชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้ในการเผยแพร่วารสารที่ผ่านทางระบบสารสนเทศนั้น จากการศึกษาพบว่า ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2559-2563 ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ดำเนินการประเมินตามตัวชี้วัดของมาตรฐานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวนั้น มีจำนวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยในปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนงานวิจัยที่ลงเผยแพร่ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี รวม 13 เรื่อง ในปี พ.ศ. 2560 รวม 10 เรื่อง ในปี พ.ศ. 2561 รวม 10 เรื่อง ในปี พ.ศ. 2562 รวม 10 เรื่อง และในปี พ.ศ. 2563 รวม 13 เรื่อง ซึ่งนอกจากที่มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในวารสารวิจัยรำไพพรรณีแล้ว ยังมีการนำไปสู่การเผยแพร่แหล่งอื่น ซึ่งจากข้อค้นพบข้อมูล ในปี พ.ศ. 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการสนบสนุนงบประมาณทั้งในส่วนของงบประมาณแผ่นดิน งบของกองทุนวิจัย รวมประมาณ 8.9 ล้านบาท ซึ่งเป็นการทำผลงานวิจัยที่อยู่ในความดูแลของคณะต่าง ๆ ดังนี้

1. โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบสูบน้ำบาดาลพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง พื้นที่โรงเรียนอนุบาล เกาะกูด จังหวัดจันทบุรี

2. โครงการวิจัยเรื่อง เครื่องกลั่นน้ำมันหอมระเหยจากพืชสมุนไพร โดยใช้พลังงานชีวมวลสำหรับชุมชน

3. โครงการจัดการเรียนรู้ “ป่าชายเลน” ในโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

4. โครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการขับเคลื่อนการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : ศึกษากรณีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองและจันทบุรี

5. โครงการวิจัยเรื่อง นิเวศวิทยาประชากรหิ่งห้อย ในป่าชายเลนลุ่มน้ำเวฬุ จังหวัดจันทบุรี

6. โครงการวิจัยเรื่อง การปรับปรุงมาตรการการทำประมง เพื่อการจัดการทรัพยากรปูม้าและระบบนิเวศหญ้าทะเลอย่างยั่งยืน บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน จังหวัดจันทบุรี

7. โครงการวิจัยเรื่อง การสำรวจไลเคนบริเวณป่าพรุในพื้นที่ปกปักพันธุกรรมพืชฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

8. โครงการวิจัยเรื่อง ตามรอยไม้ตะเคียนสู่การอนุรักษ์อย่างยั่งยืนในจังหวัดจันทบุรี

9. โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภูมิปัญญาการย้อมสีธรรมชาติ จากพันธุ์พืชในท้องถิ่นสู่เครื่องประดับ ตำบลบ่อ อำเภอขลุง จังหวัดจุนทบุรี

ดังนั้น จากข้อค้นพบที่ปรากฏ ในด้านของการนำองค์ความรู้สู่การเผยแพร่ไปยังชุมชนและการนำสู่สาธารณะผ่านทางช่องทางเว็บไซต์และทางการลงพื้นที่วิจัยในการทำกิจกรรมที่เป็นการสร้างความตระหนักรู้ในการดำเนินการเพื่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การลงบริการวิชาการด้านนี้ ที่ปรากฏในตัวบ่งชี้ 6.6, 6.7 และ 6.8 มีผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามเป้าหมายและมีค่าคะแนนในส่วนนี้ที่อยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากคะแนนตัวชี้วัดตามมาตรฐานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ประเทศอินโดนีเซีย มีการกำหนดค่าคะแนนที่หมวด 6 การจัดการศึกษาที่ 1,800 คะแนน และในปี พ.ศ. 2562-2563 คะแนนส่วนนี้มี 1,150 คะแนน คิดเป็น 63.88% ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่ได้อันดับที่ 1 ในทุกตัวชี้วัด ซึ่งมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรม/ชมรม ที่มีผลสัมฤทธิ์ที่ทำให้เกิดการสร้างความตระหนักต่อการรักษ์โลก ได้แก่

โครงการบริการวิชาการของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ในวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2561 นักศึกษา GEN A จิตอาสาพัฒนาชุมชน นำเสนอผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชน “เปลี่ยนวิกฤตขยะ สู่ภูมิทัศน์กินได้ ตามวิถีความพอเพียงสนองพระราชดำริ ซึ่งเป็นการดำเนินงานในรูปแบบค่ายอาสาพัฒนาชนบท และการบริการวิชาการ โดยผลการดำเนินสรุปได้คือ

1. การพัฒนาภูมิทัศน์กินได้ เปลี่ยนพื้นที่รกร้าง และพื้นที่น้ำทะเลท่วมไม่ถึง เป็นที่ปลูกผักในวงล้อรถยนต์

2. จุดเรียนรู้คัดแยกขยะ 2 จุด ตามแนวคิดขยะแลกบุญ เปลี่ยนขยะเป็นเงินทุนพัฒนาหมู่บ้าน

3. การนำขยะไปเปลี่ยนเป็นปุ๋ยดิน Compost โดยความร่วมมือกับบริษัทเอกชน ด้านการฝังกลบขยะ เพื่อบรรเทาปัญหาการเผาขยะ และการทิ้งขยะลงทะเล

4. การนำเศษอาหารในครัวเรือนมาผลิตน้ำหมักชีวภาพ โดยจัดตั้งบ้านแกนนำผลิตน้ำหมักในชุมชน จำนวน 2 หลัง (ระยะแรก)

5. การสร้างกลุ่มเยาวชน ในนาม “ทูตสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน” เพื่อทำหน้าที่ดูแลจุดคัดแยกขยะชุมชน และจะมีการพัฒนาเป็นธนาคารขยะต่อไป (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2561)

กิจกรรมชมรมที่สัมพันธ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อม ชมรมที่มุ่งผลด้านชีวิตสีเขียว (Green Life) ได้จัดโครงการนี้ขึ้นมาเพื่อสารสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง และเพื่อร่วมส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ สมาชิกในชมรมสามารถช่วยกันอนุรักษ์ รักษาทรัพยากรธรรมชาติและยังช่วยฝึกการทำงานในลักษณะการทำงานเป็นทีม ความเป็นผู้นำ การเสียสละทั้งแรงการและแรงใจ และการเป็นผู้ให้ที่ดี นอกจากนี้สมาชิกจะได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ มากมายและถ่ายทอดการทำงานระหว่างรุ่นพี่สู้รุ่นน้อง ให้มีเป้าหมายในการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนสมาชิกชมรมเพื่อลดการขัดแย้งในการทำงานในรุ่นต่อ ๆ ไป (กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2563)

5.1.4 ช่องว่างการสร้างวัฒนธรรมองค์กร

การสร้างวัฒนธรรมองค์กร (Culture) เป็นการปรับเปลี่ยนองค์กรไปสู่องค์กรสีเขียวที่ยั่งยืนการบริหารจัดการทรัพยากร การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว และจิตสำนึกของบุคลากร นักศึกษา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดในประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ของประเทศอินโดนีเซีย มีทั้งด้านที่สอดคล้องกับด้านที่ไม่สอดคล้อง ซึ่งถือเป็นช่องว่าที่เป็นปัญหา กล่าวคือ ด้านที่สอดคล้องเป็นผลมาจากสมัยของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีในรัชกาลที่ 7 ที่ท่านทรงเป็นผู้นำในการดำเนินวิถีชุมชนแบบสงบ ร่มรื่น เน้นความสวยงามของธรรมชาติและสร้างภูมิทัศน์สีเขียวเป็นสำคัญ รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการทำเกษตรแก่ชุมชน ซึ่งในยุคของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในฐานะสถาบันการอุดมศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรในด้านการทำเกษตรและเผยแพร่สู่ชุมชนเช่นกัน ส่วนความไม่สอดคล้องนั้น พบว่า วิถีชีวิตของคนในมหาวิทยาลัยค่อนข้างแตกต่างจากในยุคของสมเด็จฯ กล่าวคือ การพัฒนาของระบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การเพิ่มขึ้นของสิ่งปลูกสร้าง การใช้ทรัพยากร บุคลากร เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างกิจกรรมที่ทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะที่เพิ่มขึ้น การใช้พลังงานเชื้อเพลิง การลดพื้นที่สีเขียว การเพิ่มปริมาณของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ฯลฯ ถึงแม้จะมีมาตรการ นโยบายสิ่งแวดล้อม แต่เป็นเพียงการดำเนินงานครั้งคราวตามจำนวนงบประมาณที่ได้ ซึ่งขาดความสม่ำเสมอและต่อเนื่องทำให้สังคมวัฒนธรรมสีเขียวก่อตัวขึ้นได้ยาก ซึ่งสามารถอธิบายการสร้างวัฒนธรรมองค์กรสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวได้ดังนี้

ก่อนเป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี พระราชประสงค์ขององค์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงกำหนดเป้าหมายชัดเจนว่า วังสวนบ้านแก้วแห่งนี้จะเป็นแบบอย่างของการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายอยู่อย่างพอเพียง อยู่กับความสงบร่มรื่นของธรรมชาติ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นพระองค์จะถ่ายทอดให้แก่คนในพื้นที่ทั้งที่อยู่ในสวนบ้านแก้วและประชาชนในบริเวณใกล้เคียงเพื่อให้นำความรู้ที่ได้รับจากพระองค์ไปสู่การดำเนินชีวิตของครอบครัว พระองค์จะทรงมีพระเมตตาต่อราษฎรทั้งที่เป็นชุมชนที่อยู่ทั้งในสวนบ้านแก้วและราษฎรที่อยู่ด้านนอก โดยจะทรงเป็นตัวอย่างของการอยู่แบบเรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย อยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ เน้นการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ในบริบทที่เรียบง่ายเป็นการจัดการตามแนวคิดของเศรษฐกิจแบบพอเพียง และไม่สร้างมลพิษทางอากาศ ทางน้ำ มุ่งเน้นให้คนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ไม่ใช่ให้คนเป็นศูนย์กลางของธรรมชาติ สร้างคุณภาพชีวิตที่มีความสุข สร้างวัฒนธรรมในการเป็นอยู่แบบเรียบง่ายสามัญ เน้นวัฒนธรรมให้คนและธรรมชาติอยู่ร่วมกัน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เน้นการปลูกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ในปีพ.ศ. 2515 วิทยาลัยครูจันทบุรี ซึ่งนับเนื่องถึงปีปัจจุบันก็รวมกว่า 50 ปี ขึ้นแล้ว ด้านการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ ยังไม่พบว่าเปลี่ยนไปมากกว่าในยุคก่อน การใช้ชีวิตและความเป็นอยู่จึงยังมีการเกื้อกูลและมีวัฒนธรรมในการใช้ชีวิตที่กลมกลืนกับธรรมชาติ

การเปลี่ยนผ่านไปสู่วิทยาลัยรำไพพรรณี และสถาบันราชภัฏรำไพพรรณีมีการเปลี่ยนแปลงมากทั้งด้านบทบาทหน้าที่ และการขยายตัวของอาคารสถานที่มีสิ่งปลูกสร้างหลายหลังการขยายอาคารต่อเติมอาคารเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการขยายการจัดการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุน

การเรียนการสอน มีคนเพิ่มมากขึ้นและเริ่มมีการใช้พื้นที่เพื่อการกีฬา มีการปรับปรุงสนามกอล์ฟให้ได้มาตรฐาน ในยุคสมัยนี้เมื่อมีการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้นจึงทำให้มีรุกล้ำใช้พื้นที่สีเขียว ทำให้สัดส่วนของพื้นที่โล่งมีจำนวนลดลง การก่อสร้างอาคารที่เพิ่มขึ้น เช่น หอสมุดกลาง อาคารเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อาคารโรงแรม รวมถึงการต่อเติมอาคารสำนักงานอธิการ การเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาในปี พ.ศ. 2543 เปิดสอนสาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา และมีการจัดโครงการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (กศ.ปช.) และในยุคที่เป็นสถาบันราชภัฏ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งด้านวิชาการและมีการดำเนินการที่สอดคล้องต่อพระปณิธานขององค์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ในการสร้างบัณฑิตให้เป็นคนดี เป็นผู้มีภูมิความรู้รับใช้ท้องถิ่น ซึ่งสถาบันราชภัฏแห่งนี้ได้เกิดผลผลิตที่เป็นแม่พิมพ์ของชาติหลายรุ่น แม้คำว่าสถานศึกษาสีเขียว ยังไม่มีการกล่าวถึงแต่จากสภาพภูมิทัศน์และลักษณะทางกายภาพในสมัยนี้ที่ปรากฏ สถาบันราชภัฏยังคงมีทรัพยากรและธรรมชาติที่ดีและผู้คนที่ทำงานในสถาบันแห่งนี้ยังมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีอากาศที่บริสุทธิ์ คงความเป็นสถานศึกษาที่น่าเรียนใกล้ชิดธรรมชาติ

จากการที่สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับการยกฐานะให้เทียบเท่ามหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 หลังจากพื้นที่นี้ได้ถูกดำเนินการให้เป็นสถานศึกษา นับต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515-2559 รวมกว่า 44 ปี เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านของลักษณะทางกายภาพ การจัดการหลักสูตรการเรียนการสอน การบริหารงานของ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยตามกฎหมายที่ให้อำนาจในการกำหนด อำนาจหน้าที่ และบทบาท นโยบายของผู้บริหาร ในปี พ.ศ. 2548 มีกล่าวถึงประเด็นมหาวิทยาลัยสีเขียวหรือมหาวิทยาลัยน่าอยู่ มหาวิทยาลัยมีการจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนามหาวิทยาลัย พ.ศ. 2549-2552 มอบหมายให้คณะกรรมการจัดทำร่างนโยบายและแผนฉบับวันที่ 14 และ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2548 นำมาหลอมรวมเป็นฉบับเดียวกัน พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะ เพื่อให้แต่ละหน่วยงานจัดทำแผนพัฒนาหน่วยงานให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในประเด็นการจัดทำการพัฒนาศักยภาพพื้นฐานทางกายภาพพร้อมทั้งจัดภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมให้สะอาด สวยงาม และมีเอกลักษณ์ เพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยเป็นสวนการเรียนรู้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2548) พร้อมทั้งมีแนวคิดให้มีการปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นการอนุรักษ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ซึ่งมีข้อค้นพบว่า ช่วงเวลาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีแนวนโยบายให้เกิดมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยเข้าร่วมการประเมินของยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2563 มีการจัดวางบทบาทของคณะกรรมการมหาวิทยาลัยสีเขียว ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานมหาวิทยาลัยสีเขียว พ.ศ. 2559 และฉบับเพิ่มเติม ประกอบด้วย

คณะกรรมการกำหนดรูปแบบ พื้นที่ โครงสร้างและระบบขนส่งในมหาวิทยาลัย มีบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วย (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2559)

1. กำหนดแนวทาง/ วางแผนกลยุทธ์ โครงการ/ กิจกรรม การจัดวางระบบการใช้สอยอาคารและพื้นที่ ดูแลเรื่องของการระบายความร้อน ความชื้น สู่การพัฒนามหาวิทยาลัย Green University และมาตรฐานของ GreenMetric

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. วางแผนและจัดระบบการเดินทาง การใช้ยานพาหนะภายในมหาวิทยาลัยสู่การลดคาร์บอน

3. วางแผนและจัดระบบภูมิทัศน์ พื้นที่สีเขียว ความเป็นพฤกษชาติ

4. วางระบบและกลไกการใช้พลังงานสะอาดและพลังงานทางเลือก มาใช้ในมหาวิทยาลัย

คณะกรรมการจัดการพลังงานและการลดภาวะโลกร้อน

1. กำหนดแนวทาง/ วางแผนกลยุทธ์ โครงการ/ กิจกรรม วางระบบการลดการใช้พลังงานและการลดกาวะโลกร้อนสู่การเป็น Green University และการได้มาตรฐานของ Green Metric

2. กำหนดนโยบาย วางแผน วางระบบและกำหนดแนวทางการใช้พลังงานทางเลือกและพลังงานทดแทน

3. กำหนดนโยบาย วางระบบและกำหนดแนวทางการประหยัดพลังงานและจัดทำโปรแกรม

4. กำหนดนโยบาย วางแผนและกำหนดแนวทาง การลดภาวะเรือนกระจก (Green House Gas Emission Reduction Policy)

คณะกรรมการการจัดการน้ำและของเสีย

1. กำหนดแนวทาง/ วางแผนกลยุทธ์ โครงการ/ กิจกรรม วางระบบการจัดการน้ำและของเสียสู่การเป็น Green University และการได้มาตรฐานของGreen Metric

2. การวางระบบและกลไกการกำจัดของเสียและการบำบัดเพื่อการนำกลับมาใช้

3. การวางระบบการจัดส่งน้ำทางท่อ

4. การจัดระบบการระบายของเสียออกทางท่อระบาย

5. วางระบบและกลไกการใช้ธรรมชาติบำบัดของเสียทั้งอินทรีย์และอนินทรีย์

คณะกรรมการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

1. กำหนดแนวทาง/วางแผนกลยุทธ์ โครงการ/กิจกรรม การจัดการศึกษาที่พัฒนานักศึกษาและบัณฑิตให้เป็นผู้รักษ์โลกและเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นGreen University และการได้มาตรฐานของ Green Metric

2. อัดฉีดความเป็นพลเมืองที่ดีของโลก ความรักษ์โลก การลดภาวะโลกร้อน การลดการปล่อยคาร์บอน ลดการใช้พลังงาน การใช้พลังงานสะอาด พลังงานทางเลือก เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

3. วางระบบและกลไกการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนการจัดโครงการ/กิจกรรม ในการพัฒนานักศึกษา

4. จัดทำหลักสูตรสีเขียวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม พลังงาน ภาวะโลกร้อน (Climate Change)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

โดยในปี พ.ศ.2559 สภามหาวิทยาลัยได้ให้นโยบายเร่งด่วนในการยกระดับให้มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ซึ่งอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีการวางเป้าหมายให้วังสวนบ้านแก้ว ต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวและอนุรักษ์ส่งเสริมภาษา ศิลปวัฒนธรรมและการละเล่นชุมชนท้องถิ่น ซึ่งต่อมาใน

ปี พ.ศ. 2560 ซึ่งในปีถัดไปการประเมินผลการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ปรากฏว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับการประเมินให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว อันดับที่ 1 ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ

การจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียว หมายถึง การรณรงค์สร้างจิตสำนึกที่ดีแก่บุคลากร นักศึกษาให้ใส่ใจต่อสภาพแวดล้อมและมีส่วนช่วยลดปริมาณของเสีย ขยะ เพื่อสร้างภาพแวดล้อมที่ดีให้เกิดภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งจากการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการดำเนินการด้านของการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียว ดังต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัยเคยมีการจัดตั้งคณะทำงานเรียกชื่อว่า คณะกรรมการมหาวิทยาลัยสีเขียว เมื่อปี พ.ศ. 2559-2560 โดยคณะทำงานจะประกอบด้วยผู้บริหาร คณาจารย์ หัวหน้าสำนักงาน เจ้าหน้าที่ โดยมีการแบ่งฝ่ายการดูแลตามตัวชี้วัดของมาตรฐานยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง ซึ่งทำงานได้ระยะหนึ่งก็ไม่ได้มีความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และภายหลังมหาวิทยาลัยยกเลิกคณะกรรมการการดำเนินงานมหาวิทยาลัยสีเขียว เนื่องจากมหาวิทยาลัยไม่ได้ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลตามเกณฑ์ประเมินของมหาวิทยาลัยอินโดนีเซียแล้ว จึงไม่มีบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตามตัวชี้วัดต่าง ๆ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการที่มหาวิทยาลัยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายไปสู่การจัดการมหาวิทยาลัยตามแนวทางของการจัดอันดับมหาวิทยาลัยตามเกณฑ์ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการแทน

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวโดยออกเป็นนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น ในการคัดแยกขยะ มหาวิทยาลัยได้มีการจัดวางถังสีเพื่อแยกประเภทของการทิ้งขยะต่าง ๆ ไว้ โดยตามแต่ละสถานที่ เช่น อาคารโรงอาหาร อาคารเรียน อาคารพักอาศัยของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย ในแต่ละอาคารจะมีการจัดวางถังสีแยกประเภทที่ไม่ครบถ้วน โดยเฉพาะในส่วนของอาคารที่พักอาศัยที่ใช้ถังสีน้ำเงิน และรวมการทิ้งขยะทุกประเภททั้งขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น และในการจัดเก็บขยะก็จะเป็นการเทรวมไปที่รถขยะและนำไปทิ้งในบริเวณของพื้นที่ที่เป็นจุดรวมการทิ้งขยะ เพื่อรอให้รถขยะของเทศบาลมารับขยะไปทิ้งในจุดขยะรวมใหญ่ด้านนอก ซึ่งในทางปฏิบัติจะพบว่านักศึกษา บุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ยังไม่ได้มีการทิ้งลงตามถังสี ยังมีการทิ้งแบบผสมผสาน ไม่ได้คัดแยก จึงยังไม่เกิดเป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรสีเขียว ได้อย่างแท้จริง ซึ่งต่างจากในสมัยขององค์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีที่มีการสื่อสารทางวัฒนธรรมสีเขียวที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสีเขียว โดยใช้พื้นที่สวนบ้านแก้วเป็นแหล่งสร้างการเรียนรู้และทดลองลงมือปฏิบัติด้านการเกษตร เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ทำสวนผลไม้ เป็นต้น ซึ่งเมื่อเข้าสู่ยุคของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจะพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลาของบริบทของสังคมทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีจำนวนบุคลากรเพิ่มขึ้น จำนวนของสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้น มีการใช้ทรัพยากรภายในมหาวิทยาลัยที่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานเดิม ๆ มีคู่แข่งในการจัดการศึกษาที่เพิ่มขึ้นทั้งในจังหวัดและระดับภูมิภาค ซึ่งทำให้ต้องสร้างจุดเด่นที่คนทั่วไปเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีความเป็นผู้นำในการศึกษาและการให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป มีการให้ความสำคัญต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

ในส่วนของการบริการวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาพัฒนาชุมชน

สาขาวิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มีการเน้นให้นำนักศึกษาเข้าสู่พื้นที่ชุมชนและให้การบริการวิชาการที่เกิดจากการนำองค์ความรู้ในรายวิชาหรือจากงานวิจัย จากการศึกษาในชั้นเรียนสู่การเรียนรู้นอกชั้นเรียนเพื่อให้บัณฑิตติดพื้นที่ในการลงบริการวิชาการแก่ชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักให้แก่นักศึกษาให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ดี แม้ว่ามหาวิทยาลัยจะรณรงค์ให้เกิดการร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ภายในมหาวิทยาลัยในช่องทางต่าง ๆ เพื่อปลูกจิตสำนึกของประชาคม นักศึกษาก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงหรือสร้างวัฒนธรรมสีเขียวร่วมกัน

3. การบังคับใช้มาตรการรักษาสิ่งแวดล้อมยังไม่ได้บังคับอย่างจริงจัง เป็นการประกาศนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ในลักษณะของการขอความร่วมมือและไม่มีกฎหมายที่บังคับลงโทษผู้ฝ่าฝืนอย่างจริงจัง เช่น หากพบเห็นการทิ้งขยะไม่ถูกที่จะถูกปรับ ก็ไม่พบว่าในทางปฏิบัติมีการใช้มาตรการเชิงลงโทษ หรือหากไม่เป็นการใช้มาตรการเชิงลงโทษแต่เปลี่ยนเป็นมาตรการส่งเสริมสนับสนุนให้มีคะแนนความประพฤติเพิ่มเช่น หากนักศึกษาทิ้งขยะลงถัง ก็จะมีรางวัลหรือคะแนนความประพฤติดีให้ในเกณฑ์การสำเร็จการศึกษา

ในส่วนของการบริหารจัดการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว พบว่าในทางปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างมีการดำเนินการที่สอดรับกับนโยบายสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสีเขียวและสำนักงานสีเขียว พ.ศ. 2559 โดยในการจัดซื้อจัดจ้างจะต้องดำเนินการใช้หรือคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ต้องเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากเขียว ฉลากสิ่งแวดล้อม ฉลากประหยัดไฟเบอร์ 5 เช่น การซื้อกระดาษถ่ายเอกสารต้องมีสัญลักษณ์ของฉลากเพื่อสิ่งแวดล้อม หรือฉลากเขียว หรือการจัดซื้อติดตั้งระบบเครื่องปรับอากาศ ต้องมีฉลากประหยัดไฟเบอร์ 5 โดยในนโยบายมีการระบุให้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองระบบการจัดการ ISO 14001 หรือ IS 26000 ตราส่งเสริมผลิตภัณฑ์ (Bio-Economy) เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น การซื้อเครื่องปรับอากาศ การซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า ต้องมีการระบุในเงื่อนไขของการจัดซื้อจัดจ้าง ที่ต้องมีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้ผ่านการรับรองจากหน่วยงานที่ได้มาตรฐานการรับรองผลิตภัณฑ์ เช่น ประกาศซื้อวัสดุสำนักงาน จำนวน 1 รายการ ได้แก่ กระดาษเอ4 ดับเบิ้ลเอ 70 แกรม จำนวน 150 รีม โดยผู้ได้รับการคัดเลือก ร้านโฆสิตวิทยา เป็นต้น (กลุ่มงานพัสดุ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2561)

5.2 ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่ส่งผลต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ในระดับโครงสร้างขององค์กรในเชิงนโยบาย และให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยบุคลากรในมหาวิทยาลัย ซึ่งเริ่มต้นจากสำนักงานอธิบการบดีที่เป็นหน่วยงานเริ่มต้น เพื่อเป็นตัวอย่างในการนำไปสู่การปฏิบัติและเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขององค์กร จากนโยบายกระทรวงที่มอบให้ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศได้ดำเนินการในการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบล จัดทำข้อมูลของชุมชน โดยให้มีการจ้างงานประชาชนในตำบลเพื่อให้เกิดการพัฒนาตามปัญหาและความต้องการของชุมชน มหาวิทยาลัยได้มีการจัดบริการวิชาการ ทั้งการประชุม การประชุมเชิงปฏิบัติการ

และการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ ที่เกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่โรงเรียนในเครือข่ายของมหาวิทยาลัย เช่น โรงเรียนเกาะกูด เป็นต้น การมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยนั้น ผู้บริหารจัดให้มีการสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้บริหารกับอาจารย์ บุคลากร พนักงาน นักศึกษา และบุคคลภายนอก (สายตรงผู้บริหาร) และมีการจัดให้มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารในส่วนการบูรณาการงานวิจัยมีการส่งเสริมให้อาจารย์ บุคลากรในมหาวิทยาลัยทำการวิจัย มีทั้งให้ขอทุนจากภายนอก และทุนภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการวิจัยสาขาวิชามุ่งเน้นไปที่สาขาวิชาเดียวเท่านั้น ส่วนการวิจัยเชิงบูรณาการยังมีไม่มาก โดยมีสถาบันวิจัยและพัฒนาเป็นหน่วยงานกำกับและดูแล รวมถึงการมีระบบและกลไกในการจัดการประสิทธิภาพขององค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมาย มีการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และมีการมอบรางวัลให้กับความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ซึ่ง ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก โดยแบ่งออกเป็น 6 หัวข้อ คือ

1. ความมุ่งมั่นของผู้นำ
2. สร้างเครือข่ายพันธมิตรมหาวิทยาลัยสีเขียว
3. การมีส่วนร่วม
4. การศึกษาและการเรียนรู้
5. การบูรณาการการวิจัย
6. การจัดการประสิทธิภาพ

1. ความมุ่งมั่นของผู้นำ

ความมุ่งมันของผู้นำในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขององค์กร เพื่อให้ตอบสนองต่อความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีนั้น ผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ในระดับโครงสร้างขององค์กรในเชิงนโยบาย และให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยบุคลากรในหมาวิทยาลัย ซึ่งเริ่มต้นจากสำนักงานอธิบการบดีที่เป็นหน่วยงานเริ่มต้นเพื่อเป็นตัวอย่างในการนำไปสู่การปฏิบัติและเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขององค์กร ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ (Valentin and Nagore, 2014)

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการประกาศนโยบายสิ่งแวดล้อมที่ดี สุขภาวะอนามัยและความปลอดภัย พ.ศ.2561 ที่มีเนื้อหาในการให้ความสำคัญต่อการสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้มีความยั่งยืน ได้แก่ การพัฒนาระบบขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติตามนโยบาย กฎหมาย ข้อบังคับด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การดำเนินงานตามมาตรฐานมหาวิทยาลัยสีเขียว สำนักงานสีเขียว การได้มาตรฐานสากล ISO 14001 การเข้าร่วม Carbon Credit การจัดการพลังงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีระดับการประเมินที่สูงขึ้นทั้งเรื่องการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) สำนักงานสีเขียว (Green Office) การจัดการพลังงาน (Thailand Energy Award) โดยในการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยมีการประกาศใช้ผ่านทางระบบสื่อสารสนเทศและเป็นการเชิญชวนให้เกิดความร่วมมือและร่วมตระหนักต่อการเปลี่ยนวิถีในการบริโภค โดยให้คำนึงถึงการลดละ เลิก การใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองแต่ให้รู้จักการใช้อย่างมีประสิทธิภาพที่จะได้ประโยชน์ในการรักษาสภาพแวดล้อมให้คนในรุ่นปัจจุบันและเพื่อประโยชน์ของคนในรุ่นถัดไป

นโยบายการผลักดันให้เกิดมหาวิทยาลัยสีเขียว มีการจัดโครงการอบรมการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวและสำนักงานสีเขียว โดยได้รับเกียรติจากรองศาสตราจารย์ ดร.สยาม อรุณศรีมรกต จากคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นวิทยากรให้ความรู้ในการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน ภาวะเรือนกระจก ที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาองค์ความรู้ ความเข้าใจ ความสำคัญต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม สร้างความเข้าใจในระบบการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว และสร้างความเข้าใจในการประเมินสำนักงานสีเขียว

มหาวิทยาลัยยังมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการทำวิจัยในด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีการสนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยและการลงพื้นที่บริการวิชาการ โดยจากศึกษาพบว่า ในปี พ.ศ. 2561 มีงานวิจัยรวม 22 เรื่อง ที่เป็นด้านของสิ่งแวดล้อมและเป็นผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่รวม 8 เรื่อง พร้อมทั้งมีการจัดโครงการกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในมหาวิทยาลัย อาทิเช่น โครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โครงการผลิตน้ำหมักชีวภาพจากเศษอาหาร โครงการซื้อถังขยะแยกประเภท โครงการชาวรำไพรักษ์โลก รักษ์สิ่งแวดล้อมใส่ใจสุขภาพร่วมเดินขึ้น-ลงบันได ปี 2 เป็นต้น

จุดเด่นของการสร้างวัฒนธรรมของมหาวิยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี คือ การมีกิจกรรมเดินขึ้นลงโดยไม่ใช้ลิฟท์ ซึ่งมีการดำเนินการให้บุคลากรลงนามในการร่วมสร้างกิจกรรมการลดการใช้พลังงานในการใช้ลิฟท์ขึ้นลง ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามนโยบายในการลดการใช้พลังงาน มีการใช้สติ๊กเกอร์รณรงค์ให้ใช้บันไดเพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพ มีมาตรการประหยัดพลังงานโดยใช้ระบบไฟกระตุกในอาคารเรียนและอาคารสำนักงาน การไม่ใช้โฟมหรือพลาสติกในการบรรจุอาหาร แต่ให้นำปิ่นโตมาเพื่อเป็นการลดการใช้โฟม เน้นการใช้ถุงผ้าโดยเฉพาะในการซื้อสินค้าในร้านสะดวกซื้อภายในมหาวิทยาลัย มีการส่งเสริมให้ผู้บริโภคนำถุงผ้ามาใช้แทนถุงพลาสติกซึ่งในระยะแรกการใช้ถุงผ้ายังพบว่ามีน้อย แต่ปัจจุบันการใช้ถุงผ้ามีมากขึ้นและโดยเฉพาะกรณีการใช้ถุงพลาสติกซ้ำ ที่สามารถย่อยสลายได้ก็เป็นอีกกลยุทธ์ในการสร้างความตระหนักในการร่วมรักษ์โลก (พิชัย เหล่าศรีวิจิตร, สัมภาษณ์ 11 พฤษภาคม 2565)

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการสร้างกิจกรรมเพื่อรณรงค์ให้พนักงานมหาวิทยาลัยเปลี่ยนวิถีการเดินทางด้วยการใช้จักรยาน โดยการสร้างช่องทางขับขี่จักรยานโดยเฉพาะตั้งแต่หน้าประตู 1 บริเวณถนนรักศักดิ์ชมูล มาถึงอาคารสำนักงาภายในมหาวิทยาลัย โดยในปี พ.ศ. 2560 ท่านอธิการบดีมีการรณรงค์เชิญชวนให้บุคลากร เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ร่วมกิจกรรมปั่นเพื่อสุขภาพและสร้างวัฒนธรรมในการลดมลพิษทางอากาศ และมีคณะผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่นักศึกษา ได้ใช้จักรยานเป็นยานพาหนะที่ไม่สร้างมลพิษให้กับสิ่งแวดล้อม

การรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ บุคลากร นักศึกษา ได้ปรับเปลี่ยนวิถีการเดินทางจากยานพาหนะมาสู่การเดิน โดยทางมหาวิทยาลัยได้อำนวยความสะดวกด้วยการสร้างทางเดินหลังคาคลุมระหว่างอาคารเรียนเพื่อทำทางเชื่อมให้แก่นักศึกษา เจ้าหน้าที่ ในการเดินทางระหว่างอาคารโดยไม่ต้องใช้ยานพาหนะใช้ทางเดินเท้า โดยทางเดินเชื่อมหลังคาคลุมทางเดินเท้านั้นมีการก่อสร้างมาก่อนปีพ.ศ. 2552 ที่ยังไม่ครอบคลุมทางเดินเชื่อมต่อไปยังหอพักหญิง อธิการบดีในสมัยนั้นจึงดำเนินการให้มีการสร้างหลังคาคลุมทางเดินเท้าบริเวณหน้าอาคารเรือนาริน ระยะทาง 192 เมตร เพื่อให้นักศึกษา

ใช้เป็นทางเดินคุ้มแดดคุ้มฝนสู่อาคารเรียน โดยมอบให้ฝ่ายงานอาคารสถานที่ทำการออกแบบ กระทั่งมีการก่อสร้างเพิ่มเติมขยายหลังคาคลุมทางเดินเท้าจนถึงปัจจุบัน (พิชัย เหล่าศรีวิจิตร, สัมภาษณ์ 25 เมษายน 2564) เส้นทางเดินเท้ามีเส้นทางเชื่อมระหว่างอาคารนิเทศศาสตร์ไปสู่โรงเรียนสาธิตรำไพพรรณี และมีช่องทางเดินเท้าสู่ อาคาร 39 ตลอดแนวไปยังอาคารสำนักงานอธิการบดี อาคาร 36 และอาคารกองพัฒนานักศึกษา ที่เป็นอาคารสำนักงานอธิการบดีเก่า พร้อมทั้งฝั่งตรงข้ามของสำนักงานอธิการบดี อาคาร 36 มีเส้นทางเดินเท้าที่มีหลังคาคลุม บริเวณลานพระพุทธจันทบูรไปสู่โรงยิมปิด โรงยิมเปิด และต่อเนื่องไปถึงด้านหน้าโรงอาหารแคนทีนด้านล่าง (หลังคาเขียว) ที่เป็นศูนย์จำหน่ายอาหารในพื้นที่ใกล้เคียงหอพักนักศึกษาและคณะเทคโนโลยีการเกษตร ในปัจจุบัน

ในงานเกษียณอายุราชการ ในแต่ละปีมีการปลูกต้นไม้ที่แตกต่างกัน ในแต่ละพื้นที่เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยในปี 2565 มีการใช้พื้นที่ปลูกต้นไม้บริเวณลานโล่ง ด้านหลังอาคาร 35 หลังซุ้มถ่ายเอกสาร โดยพันธุ์ไม้ที่ปลูกคือ ต้นชัยพฤกษ์ ที่เป็นต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ซึ่งดอกชัยพฤกษ์เป็นดอกไม้ประจำสื่อความหมายแสดงถึงชัยชนะเหนืออวิชชาและความทุกข์ยากของท้องถิ่น ด้วยการใช้องค์ความรู้และวิทยาการต่าง ๆ มาถ่ายทอดให้ความรู้ และศึกษาวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชน ในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ด้วยรูปลักษณ์ของดอกชัยพฤกษ์ที่มีสีชมพู ยังสื่อความหมายถึงสีประจำวันอังคาร ซึ่งเป็นวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 พระผู้ทรงพระราชทานที่ดินส่วนพระองค์เพื่อจัดตั้งเป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี หรือมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในปัจจุบัน อีกทั้งลักษณะการออกดอกของชัยพฤกษ์ที่ออกดอกเป็นช่อ ยังสื่อความหมายแสดงให้เห็นถึงความสมัครสมานสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของนักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัย ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จในการประกอบกิจการงานต่าง ๆ และความเจริญก้าวหน้าแก่ท้องถิ่นและสังคมประเทศชาติ

ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีอาคารสิ่งปลูกสร้างที่นำไปสู่การยกระดับเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว เช่น ห้องเรียนประหยัดพลังงานที่มีการใช้ระบบสมาร์ทคลาสรูม โดยมีส่วนกลางทำหน้าที่ควบคุมการการปิด เปิดสวิตช์ไฟในห้องเรียน และเครื่องปรับอากาศในห้องเรียนตามช่วงเวลาของตารางสอน ซึ่งควบคุมด้วยรีโมทคอนโทรล มีการใช้อุปกรณ์ประหยัดไฟฟ้า ฉลากประหยัดพลังงานฉลากประหยัดไฟเบอร์ 5 และในส่วนของอาคารถาวรได้แก่ อาคาร 39 หรืออาคารครุศาสตร์ เป็นอาคารที่สร้างขึ้นใหม่โดยมีการวางการรูปแบบอาคารให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีโถงส่วนกลางที่ให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมที่อากาศถ่ายเท มีเส้นทางลมหมุนเวียน อาคาร 40 หรืออาคารวิทยาศาสตร์ใหม่ เป็นอาคารที่มีความโปร่งและมีช่องว่างของทางเดินลม มีการออกแบบโปร่งให้อากาศถ่ายเท บันไดเปลือย เป็นอาคารที่มีความโล่งและช่องทางลมพัดผ่านตลอด อาคาร 36 หรืออาคารสำนักงานอธิการบดี เป็นอาคารที่มีหลังคาโปร่งสูง ให้ความสว่างจากพลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานลมที่พัดผ่าน เป็นที่ตั้งของศูนย์อาคารส่วนกลาง และบริเวณถนนด้านล่างใกล้กับโรงยิมเปิด มีอาคารโรงอาหารหลังคาเขียวหรือแคนทีนเป็นอาคารเปิดโล่ง ที่มีอากาศถ่ายเท มีความโล่งโปร่งโดยใช้พลังงานลมซึ่งบริเวณโดยรอบเป็นสนามกอล์ฟเชื่อมโยงมาจากบริเวณด้านหน้าจากประตูที่ 1 ที่เป็นสนามกอล์ฟรำไพพรรณี (พิชัย เหล่าวิจิตร, สัมภาษณ์ 25 เมษายน 2564)

พื้นที่ป่าธรรมชาติหรือป่าปกปักทรัพยากร (อพ.สธ.) เป็นพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

(อพ.สธ.) ซึ่งเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สภาพทั่วไปของป่า เป็นป่าดิบชื้น พื้นที่มีลักษณะเป็นแอ่งลุ่ม เป็นแหล่งรองรับน้ำจากส่วนต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ป่าจึงค่อนข้างชื้น และมีน้ำขังบางบริเวณลักษณะคล้ายป่าพรุ มีความหลากหลายของพันธุ์พืช สัตว์ และจุลินทรีย์ความโดดเด่นของป่าธรรมชาติ เป็นป่าพรุของภาคตะวันออก โดยปัจจุบันมีพื้นที่ป่ารวม 55.25 ไร่ และพื้นที่ปลูกรักษารวม 14.25 ไร่ โดยภายในพื้นที่ป่าปกทรัพยากรนี้ มีแหล่งเรียนรู้ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย เช่น นกขุนแผน ปูแสมภูเขา เห็ดแครง เห็ดถ้วยขนยาว เห็ดถ้วยขนสั้น เห็ดกรวยทองตะกู ขนุนป่า รง หงส์เหินขาว กำลังควายถึก เตยหนู โดยภายในพื้นที่มีการจัดทำเส้นทางสำรวจป่าปก 14 สถานี ระยะทาง 400 เมตร มีเส้นทางน้ำ ศึกษาแพลงก์ตอน ล่องเรือ โดยมีการกำหนดเป็นเส้นทางศึกษาป่าธรรมชาติ โซนเอ ป่าพรุ โซนบี เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าบก โซนซีเส้นทางน้ำ โซนดีสวนผีเสื้อ โซนดีดูนก ซึ่งในโซนนดี มีการปลูกรักษาและขยายต้นพันธุกรรมพืช เช่น กระวาน กก ปอ และมีพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ ภาคตะวันออกโดยในแต่ละพื้นที่จะมีการจัดทำกิจกรรมเพื่อให้ผู้ใช้เส้นทางได้เข้าศึกษาสภาพธรรมชาติและการเรียนรู้พันธุ์พืชหายากและสัตว์หายาก (สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2564)

สนามกอล์ฟมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นสนามกีฬาที่มีลักษณะเป็นสนามภูเขา โดยเป็นพื้นที่ราบลุ่มใหญ่ที่เป็นพื้นที่ซับน้ำ สนามกอล์ฟรำไพพรรณีเป็นสนามกอล์ฟที่มีขนาด 9 หลุม อยู่บนพื้นที่ประมาณ 200 ไร่ ประกอบด้วยพาร์ห้า 2 หลุมพาร์สี่ 5 หลุม และพาร์สาม 2 หลุม โดยสนามกอล์ฟแห่งนี้เป็นสนามกอล์ฟที่มีตั้งแต่ในสมัยครั้งที่องค์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีท่านทรงประทับเนื่องจากทรงโปรดกีฬากอล์ฟ ซึ่งในทุก ๆ ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจะมีการจัดงานวันสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ร่วมรำลึกถึงพระองค์และมีการจัดแข่งขันกีฬากอล์ฟเทิดพระเกียรติ และมีการดำเนินการจัดเป็นสนามกอล์ฟเปิดบริการให้แก่ประชาชน ข้าราชการ เยาวชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ สมัครเป็นสมาชิกกอล์ฟและมีแคดดี้ในการให้บริการ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยยังได้มีการส่งเสริมให้เกิดการใช้พื้นที่กอล์ฟอย่างชัดเจน โดยจัดให้มีรายวิชากีฬากอล์ฟขึ้นในหลักสูตรศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2565 เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้กติกาการเล่นกอล์ฟและเพื่อให้เกิดการฝึกปฏิบัติการเล่นกอล์ฟพร้อม ๆ ไปกับการออกกำลังกายในการสร้างเสริมสุขภาพให้แข็งแรงบนพื้นที่สีเขียวที่มีบรรยากาศธรรมชาติและสวยงาม

2. สร้างเครือข่ายพันธมิตรมหาวิทยาลัยสีเขียว

การสร้างเครือข่ายพันธมิตรมหาวิทยาลัยสีเขียว ภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งเป็นนโยบายกระทรวงที่มอบให้ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศได้ดำเนินการ ในการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบล จัดทำข้อมูลของชุมชน โดยให้มีการจ้างงานประชาชนในตำบล เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้มีการดำเนินการดังกล่าว นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยได้มีการจัดบริการวิชาการ ทั้งการประชุม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ ที่เกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่โรงเรียนในเครือข่ายของมหาวิทยาลัย เช่น โรงเรียนเกาะกูด เป็นต้น (ตติยา ภูมิไธสง และภรภัทร์ ทับทิมวงศ์, 2564)

จากนโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) มาตรฐานของมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม และเป้าหมายของเครือข่ายภาคีในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่าง ๆ การสร้างเครือข่ายของชุมชนในการพัฒนาองค์ความรู้ หรือแนวปฏิบัติของชุมชนในการไปสู่องค์กรสีเขียว จึงเป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยควรมีการเชื่อมโยงและขับเคลื่อนภาคีร่วมเพื่อเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน มีองค์ความรู้เพื่อนำไปลงสู่การบริการวิชาการ เพื่อท้องถิ่นให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อท้องถิ่น ทั้งนี้ในการดำเนินการของมหาวิทยาลัยในการทำ MOU จะเป็นการดำเนินการในด้านของการศึกษา การแลกเปลี่ยนนักศึกษา การแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม โดยในส่วนของการสร้างเครือข่ายภาคีด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่มั่นคงเพียงพอ โดยการดำเนินการเป็นลักษณะของการสร้างความร่วมมือแบบหลวม ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการจัดทำโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (มหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วให้ประเทศ) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ โดยมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็นหน่วยบูรณาการโครงการ (System Integrator) ดูแลการจ้างงานนักศึกษา บัณฑิตจบใหม่ และประชาชนทั่วไป จำนวน 60,000 อัตรา การฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่มีความครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ ตามปัญหาและความต้องการของชุมชน และการจัดทำข้อมูลขนาดใหญ่ของชุมชน (Community Big Data) ซึ่งเป็นการดำเนินงานภายใต้มติของคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2563 ที่เห็นชอบให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ต้องดำเนินการจัดทำนโยบายเพื่อท้องถิ่น (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2563) เช่น 1) การพัฒนาสัมมาชีพและสร้างอาชีพใหม่ (การยกระดับสินค้า OTOP/ อาชีพอื่น ๆ) 2) การสร้างและพัฒนา Creative Economy (การยกระดับการท่องเที่ยว) 3) การนำองค์ความรู้ไปช่วยบริการชุมชน (Health Care/ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ) 4) การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม/ Circular Economy (การเพิ่มรายได้หมุนเวียนให้แก่ชุมชน) รวมถึงการจัดทำข้อมูลราชการในพื้นที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Digitizing Government Data) ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นหน่วยบูรณาการโครงการ (System Integrator) ในโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (มหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วให้ประเทศ) จำนวน 15 ตำบล ในจังหวัดจันทบุรี บริหารจัดการโครงการโดยมุ่งเน้นที่การฟื้นฟูเศรษฐกิจในระดับชุมชน เกิดการจ้างงานประชาชนทั่วไป บัณฑิตจบใหม่ และนักศึกษา ในพื้นที่จำนวน 300 อัตรา การพัฒนาอาชีพในชุมชน การยกระดับการท่องเที่ยว การเพิ่มรายได้หมุนเวียนให้แก่ชุมชน การจัดทำข้อมูลขนาดใหญ่ของชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการในตำบลที่มหาวิทยาลัยรับผิดชอบ

สถาบันวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตัวอย่างโครงการ เช่น U2T ของสถาบันนานาชาติ ได้จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ของชุมชน ตำบลนนทรีย์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด เมื่อวันที่ 6-7 กันยายน 2565 โดยเป็นเป้าหมาย SDG ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน โดย BCG โดยเน้นความเป็นสีเขียว ในการสร้างมูลค่าเกษตรและอาหาร ซึ่งในการจัดทำโครงการจะประกอบด้วย อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ศิษย์เก่า ประชาชน ที่สมัครเข้าร่วมโครงการและได้รับการคัดเลือก เมื่อได้บุคคล

ตรงตามคุณสมบัติแล้วก็จะทำการวางแผนและประชุมโครงการ โดยในการดำเนินการโครงการครั้งนี้เป็นเฟสแรก ที่สถาบันนานาชาติร่วมกับอาจารย์คณะนิติศาสตร์ จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาออกแบบโลโก้ผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างเอกลักษณ์และยกระดับผลิตภัณฑ์ โดยเป้าหมายของโครงการนี้คือ การที่ชาวบ้านสามารถที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ของตนเองที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น เครื่องจักรสาน น้ำมันเหลือง กะลามะพร้าว โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นกะลามะพร้าว เป็นการนำของที่ไม่ใช้แล้วและเป็นขยะมาทำการใช้แนวคิดที่จะนำกลับมาใช้ซ้ำ โดยให้เป็นงานฝีมือที่เกิดจากองค์ความรู้ของชาวบ้านที่มีภูมิปัญญาในการนำวัสดุเหลือใช้ที่จะกลายเป็นขยะ แต่มาทำประโยชน์เป็นเฟอร์นิเจอร์ เครื่องประดับ ซึ่งทำให้เกิดสินค้าที่เป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์รักษ์โลก

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยมีการจัดให้บริการวิชาการ ทั้งการประชุม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ ที่เกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม โดยในปี พ.ศ. 2561 มหาวิทยาลัยได้จัดให้มีการจัดทำบริการวิชาการด้านการให้ความตระหนักรู้ถึง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดโครงการมากกว่า 10 โครงการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรักษ์และสำนึกต่อการมีความรับผิดชอบร่วมต่อสังคม เช่น โครงการร่วมใจสู้ภัยน้ำกัดเซาะชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกที่ดำเนินการโดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โครงการเปลี่ยนวิกฤติขยะชุมชนสู่ภูมิทัศน์กินได้ตามวิถีพอเพียงสนองพระราชดำริ โครงการเกษตรอาสา กิจกรรมพัฒนาสภาพแวดล้อมตามพื้นที่ชนบท โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการพัฒนาระบบน้ำและแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเองในพื้นที่ โรงเรียนเกาะกูด จังหวัดตราด เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมุ่งเน้นไปที่การมีส่วนร่วมของผู้คนในโซเชียลเน็ตเวิร์กในกระบวนการเปลี่ยนมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืนของผู้บริหารต้องการให้มีการสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้บริหารกับอาจารย์ บุคลากร พนักงาน นักศึกษา และบุคคลภายนอก (สายตรงผู้บริหาร) ซึ่งมีการจัดช่องทางการสื่อสารผ่านเพจของมหาวิทยาลัย เพจของคณะ เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารโดยตรงกับทางผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง จากช่องทางดังกล่าว พบว่า การสื่อสารจะมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว โดยผู้สื่อสารจะยังไม่สามารถทราบถึงผลตอบรับจากการกระทำดังกล่าวในทันที นอกจากนี้ ทางมหาวิทยาลัยยังจัดให้มีการสื่อสารผ่านระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร กล่าวคือ (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2565)

มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการสื่อสารภายในองค์กรในหลายช่องทางการสื่อสาร ทั้งในระดับสูง ระดับกลาง และระดับต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากการพัฒนาช่องทางการติดต่อโดยต่อกับผู้บริหารระดับสูงที่เรียกว่า “สายตรงอธิการบดี” (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2565) ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจที่เด็ดขาดและเป็นการบริหารงานที่ทันต่อเหตุการณ์ จากช่องทางการสื่อสารดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคลากร นักศึกษาในมหาวิทยาลัย แต่พบว่า การตัดสินใจในการดำเนินการเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เป็นการตัดสินใจจากคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย หรือสภามหาวิทยาลัย

การสื่อสารระหว่างหน่วยงานและบุคลากรนั้น มหาวิทยาลัยได้จัดให้มีระบบการสื่อสารออนไลน์ภายใต้ศูนย์รวมระบบสารสนเทศเพื่อให้สามารถส่งผ่านข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ ระหว่างบุคคลการภายในด้วยกัน บุคลากรภายในกับบุคคลภายนอก อาทิ ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (E-Docs) ซึ่งเป็นการส่งผ่านข้อมูลจากหน่วยงานในมหาวิทยาลัยไปสู่บุคลากรในหน่วยงาน และในมหาวิทยาลัย เป็นต้น โดยบุคลากรสามารถสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ผ่านทางระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา สำหรับนักศึกษาปัจจุบัน สำหรับบัณฑิต/ศิษย์เก่า สำหรับผู้สนใจศึกษาต่อ ระบบเครือข่าย ระบบศูนย์ข้อมูลและงานวิจัย เอกสารและแบบฟอร์ม

4. การศึกษาและการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร (Curriculum) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้มีการปรับทิศทางของหลักสูตรให้มีความเป็นสหวิทยาการมากขึ้น เพื่อตอบรับกับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นของสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมหาวิทยาลัยได้ให้คณะได้มีการปรับเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความการพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว ซึ่งเนื้อหามีการเน้นการตอบสนองความต้องการในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นความเป็นสหวิทยาการ เน้นการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และเน้นให้มีการลงมือปฏิบัติจริงในมหาวิทยาลัยและนอกสถานมหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถอธิบายเนื้อหาของหลักสูตรได้ดังนี้ (กลุ่มงานหลักสูตรและแผนการเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2565)

คณะเทคโนโลยีการเกษตร ได้พัฒนารายวิชานิเวศวิทยาแหล่งน้ำ การเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน มลพิษในแหล่งน้ำ ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้เข้าใจทฤษฎี หลักการและแนวคิดและการนำไปปฏิบัติเพื่อให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยการลดผลกระทบจากการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้พัฒนาหลักสูตรที่ใช้การเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกคือ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ประกอบด้วยรายวิชาการสร้างมหาวิทยาลัยสีเขียวแนวสหวิทยาการ การปรับเปลี่ยนหลักสูตรและการเรียนการสอนไปสู่ปรัชญาและปฏิบัติการเพื่อสร้างสังคมให้มีความยั่งยืนและมีความคงทนท่ามกลางวิกฤติการณ์ของโลกร้อน และในระดับปริญญาตรี มีรายวิชาที่พัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว เช่น รายวิชานิเวศวิทยาวัฒนธรรมชุมชน วิชาองค์การกับความรับผิดชอบต่อสังคม วิชาการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้และสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการรู้จักคิดและใช้แนวทางอย่างสหวิทยาการในการปรับเปลี่ยนหลักวิชาและการปฏิบัติตนให้ไปสู่สังคมที่ยั่งยืน เกิดความเข้าใจในพัฒนาการด้านวัฒนธรรมของชุมชนที่เปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมและตามวัฒนธรรมที่แตกต่าง และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในความรับผิดชอบต่อสังคม โดยนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติ และให้ผู้เรียนมีแนวคิดและมีจิตสำนึกในการเป็นนักปฏิบัติการเพื่อสังคม สิ่งแวดล้อม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปสู่การประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมในท้องถิ่นของตัวเอง

คณะนิติศาสตร์ ได้พัฒนารายวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อม โดยมีการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และความสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมกับธรรมชาติ หลักสหวิทยาการในการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายของรัฐ องค์กร มาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่นในการวางแผนการจัดการ การใช้และการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การจัดการมลพิษ ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเข้าใจในบทบาทของมาตรการทางกฎหมาย บทลงโทษของผู้ก่อมลพิษในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งให้มีความเข้าใจในนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการวางแผนนโยบายสิ่งแวดล้อมและมาตรการในการจัดการมลพิษ

คณะวิทยาการจัดการ ได้พัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์กับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีการศึกษาเรียนรู้ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นและภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย ทางด้านที่ตั้งภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่มีดุลภาพระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูลกันในแต่ละภูมิภาค แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและภูมิภาคต่าง ๆ อย่างยั่งยืน ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการเรียนรู้ด้านภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นและภูมิภาค โดยให้เข้าใจถึงการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้มีการพัฒนารายวิชาใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว เช่น เทคโนโลยีการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีการบำบัดขยะ เทคโนโลยีสะอาดและระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน และวิชากฎหมายและนโยบายสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเข้าใจ หลักการ แนวทางที่จะนำเทคโนโลยีไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยมีการนำเทคโนโลยีสะอาดมาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการไปสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว โดยการนำเสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม ถูกพัฒนาขึ้นจากกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) โดยเชื่อมโยงหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในยุทธศาสตร์ที่ 5 การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีจุดประสงค์ที่จะ “พลิกโฉมประเทศ” ให้เท่าทันและสอดคล้องกับพลวัตและบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อนำไทยไปสู่ประเทศที่มี “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” ที่เน้นความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สร้างสังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค เน้นวิถีชีวิตที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมรูปแบบการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อมุ่งจัดการกับปัญหาที่เป็นภัยคุกคามสำคัญทั้งในไทยและในระดับโลก เช่น มลพิษทางอากาศ และก๊าซเรือนกระจก และตอบสนองต่อกระแสการพัฒนาอย่างยั่งยืน “UNSDGs 17” เพื่อผลิตบุคลากรทางด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีทักษะที่จำเป็นและทันสมัยต่อการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 และทักษะในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแนวทางที่ไปสู่การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน

5. การบูรณาการการวิจัย

การบูรณากาการวิจัยรระหว่างสาขาวิชาและระหว่างการวิจัยและการปฏิบัติให้เป็นที่ยอมรับ เพื่อการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นนโยบายของสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษาของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวอช.) ที่เน้นการวิจัยผสมผสานองค์ความรู้ในศาสตร์ทุกแขนงเพื่อสรรสร้างนวัตกรรม พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีการส่งเสริมให้อาจารย์ บุคลากรในมหาวิทยาลัยทำการวิจัย มีทั้งส่งเสริมให้ขอทุนจากภายนอก และทุนภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการวิจัยสาขาวิชามุ่งเน้นไปที่สาขาวิชาเดียวเท่านั้น ส่วนการวิจัยเชิงบูรณาการยังมีไม่มาก โดยมีสถาบันวิจัย

และพัฒนาเป็นหน่วยงานกำกับและดูแล กล่าวคือ (สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2565)

การดำเนินการวิจัยถือเป็นภารกิจหนึ่งของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น และเพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ได้เผยแพร่ขอตำแหน่งวิชาการเพื่อการพัฒนาอาชีพของตน ในการดำเนินการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสถาบันวิจัยและพัฒนา ซึ่งทำหน้าที่ในการส่งเสริมการวิจัยของอาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัย ทั้งด้านการประสานงานกับผู้ให้ทุน เช่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม (บพค.) เป็นต้น

การเผยแพร่ผลงานวิจัยของนักวิจัยทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผ่านวารสารวิจัยรำไพพรรณีซึ่งในปัจจุบันวารสารได้รับการจัดลำดับฐาน TCI กลุ่มที่ 2 การเผยแพร่ผลงานวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่มีลักษณะเป็นสาขาเดียว เช่น การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยของอาจารย์ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี วารสารปีที่ 12 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2561 และแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขับรถบรรทุกในกลุ่มผู้ประกอบการขนส่งสินค้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สาขาการจัดการโลจิสติกส์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ วารสารปีที่ 12 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2561 เป็นต้น

และมีงานวิจัยที่เป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย เช่น การประเมินกลุ่มประชากรปูม้า (Portunus Pelagicus Linnaeus, 1758) เพื่อการปรับปรุงการทำประมงอย่างยั่งยืน บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน จังหวัดจันทบุรี โดยเป็นความร่วมมือระหว่างภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี กับภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วารสารปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2561) ซึ่งพบว่า แม้จะเป็นความร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัย แต่ยังมีลักษณะเป็นองค์ความรู้สาขาเดียวคือสาขาวิทยาศาสตร์เท่านั้น

6. การจัดการประสิทธิภาพ

การจัดการประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร โดยการเชื่อมโยงและการวางแนววัตถุประสงค์และผลลัพธ์ของบุคคล ทีมและองค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร มีการบูรณาการกับการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการกำหนดให้แต่ละหน่วยงานสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการหน่วยงานของตนเอง เพื่อให้มีประสิทธิภาพ โดยต้องมีการดำเนินงานให้สอดคล้องและเป็นไปตามเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยในวัง คลังแห่งความรู้ สู่การพัฒนาท้องถิ่น และต้องดำเนินการตามวิสัยทัศน์ คือ ภูมิปัญญาแห่งภาคตะวันออกสู่สากล ที่กำหนดให้ต้องมีการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัว ก้าวหน้า ยืดหยุ่น โปร่งใส ด้วยหลักธรรมาภิบาล สู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง (สภามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2564) โดยในระดับมหาวิทยาลัยจะขับเคลื่อนด้วยอธิการบดีและ

รองอธิการบดีในด้านต่าง ๆ ได้แก่ รองอธิการบดีด้านวิชาการ รองอธิการบดีด้านบริหาร รองอธิการบดีด้านการวางแผนและการพัฒนา รองอธิการบดีด้านกิจการพิเศษ และรองอธิการบดีด้านกิจการสภามหาวิทยาลัย ทั้งนี้ เพื่อรองรับการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน และเพื่อนำองค์กรไปสู่การสร้างวัฒนธรรมสีเขียวให้มีประสิทธิภาพ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2558 และปี พ.ศ. 2559 อธิการบดีจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน คณะกรรมการมหาวิทยาลัยสีเขียวขึ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของการจัดการองค์กรไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยกำหนดบทบาทภาระหน้าที่เป็นไปตามตัวบ่งชี้ครบทุกด้าน คือ การจัดการระบบโครงสร้างพื้นที่ขนส่ง การจัดการพลังงานและการลดภาวะโลกร้อน การจัดการน้ำและของเสีย การจัดการศึกษาในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2558) ส่วนงานที่ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพคือ สำนักงานอธิการบดี ที่มีการได้รับรางวัล สำนักงานสีเขียว ในปี พ.ศ. 2558 ในระดับดีมาก (G เงิน) โดยผลการประเมินประสิทธิภาพพบว่า เกิดจากการที่ผู้บริหารให้ความสำคัญและมีการแบ่งแยกหน่วยงานที่รับผิดชอบและมีการออกประกาศนโยบายสิ่งแวดล้อมเพื่อให้บุคลากรนำไปปฏิบัติได้ จึงทำให้เฉพาะในส่วนของสำนักงานอธิการบดีจึงมีความโดดเด่นและยังเป็นการดำเนินการจัดการให้เป็นมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่ดีอย่างต่อเนื่อง

ระบบการให้รางวัลของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในทุก ๆ ปี จะมีการให้รางวัล “เพชรรำไพ” เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยผลงานที่ปรากฏขึ้นจะแบ่งออกเป็นรางวัลตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย และผู้ที่ได้รับรางวัลจะมีทั้งบุคลากรสายวิชาการ สายสนับสนุน เช่น สาขาการบริการ สาขาการบริการวิชาการ สาขาการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สาขาการสอน (ด้านวิทยาศาสตร์) สาขาการสอน (ด้านสังคมศึกษา) สาขาการวิจัย การประดิษฐ์คิดค้นและงานสร้างสรรค์ ซึ่งผู้ที่ได้รับรางวัลเพชรรำไพก็จะเป็นผู้ที่สร้างคุณประโยชน์ให้ตามข้อกำหนดคุณสมบัตินั้น ๆ และยังมีการให้รางวัลแก่ผู้ที่เป็นข้าราชการดีเด่น ซึ่งในปัจจุบันผู้ที่เป็นข้าราชการมีจำนวนไม่มาก ส่วนใหญ่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ซึ่งมีทั้งงบประมาณแผ่นดินและงบรายได้ และสิ่งที่เป็นรางวัลที่สำคัญของผู้ที่เป็นงบประมาณแผ่นดิน คือ การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตามยศชั้นต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการทำงาน ซึ่งมหาวิทยาลัยจะทำการส่งรายชื่อเข้าไปยังส่วนกลางเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่บุคลากรภายในองค์กรให้เกิดความรักและภักดีต่อองค์กร ทำงานได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ การให้รางวัลที่เป็นการจูงใจประจำปีแก่บุคลากรคือ การประเมินผลปฏิบัติราชการประจำปีเพื่อการขึ้นเงินเดือน ซึ่งการประเมินในส่วนนี้จะเป็นการประเมินที่มีการแบ่งความรับผิดชอบในส่วนของผู้บริหารและส่วนของคณาจารย์ โดยจะมีการให้ค่าน้ำหนักคะแนนที่แตกต่างกัน ขึ้นกับประกาศของมหาวิทยาลัยในการกำหนดภาระงาน โดยผู้สอนที่เป็นอาจารย์จะมีภาระในการสอนที่ 15 ภาระงาน และหากมีการสอนเกินไปจะสามารถใช้สิทธิเบิกค่าสอนได้อีกไม่เกิน 6 ภาระงาน และผู้บริหารที่ไม่ใช่คณบดี คือ กลุ่มรองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี ประธานหลักสูตร ประธานสาขาวิชาที่มีภาระงานด้านบริหารกลุ่มดังกล่าว หากได้ทำการภารกิจการสอนเกิน 6 ภาระงานก็จะมีสิทธิในการเบิกค่าสอนได้ 6 ภาระงาน ซึ่งรางวัลส่วนนี้เป็นไปตามเงื่อนไขที่มหาวิทยาลัยได้ประกาศระเบียบขึ้นเพื่อให้ผู้สอนเกินภาระปกติได้มีกำลังใจในการทำงาน

การเรียนรู้และการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีระบบการจัดการประสิทธิภาพขององค์กรด้วยการส่งเสริมให้บุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนได้มีการเพิ่มพูนทักษะความสามารถของตนเอง ด้วยการลาศึกษาต่อ การฝึกอบรม การสร้างความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรได้มีการพัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาการ ที่ให้มีองค์ความรู้ด้านการใช้สื่อสารสนเทศ ใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถเรียนได้ทุกแห่งเรียนได้ทุกที่ สร้างบทเรียนออนไลน์ สร้างหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมการสอนที่หลากหลายให้ก้าวทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง และการป้องกันปัญหาโรคโควิด-19 มีการพัฒนารูปแบบการสอนและการสอบให้ทันสมัย เช่น การใช้ระบบข้อสอบออนไลน์ การใช้แบบฟอร์มกูเกิ้ลฟอร์มในการทำแบบประเมิน แบบสำรวจต่าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการพบปะหน้าในช่วงของสถานการณ์ที่มีโรคระบาด จนกระทั่งเมื่อโรคระบาดลดลง การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ก็ยังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีการพัฒนาวิธีการสอนที่เรียกว่า “ชัยพฤกษ์โมเดล” ที่มีการจัดรูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนาที่เกิดจากความร่วมมือของทุกคณะ หน่วยงานกองบริการการศึกษา ภายใต้การนำของนโยบายอธิการบดีที่จะพัฒนาผู้เรียนให้ไปสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจึงมีการพัฒนาระบบที่ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและมีการใช้รูปแบบการเรียนการสอนผ่านหลายช่องทาง เช่น Google Meet, Team, Classroom, Face, Line เป็นต้น (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2565)

ความก้าวหน้าในอาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีกำหนดวิสัยทัศน์ในการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ทันสมัย โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสู่การบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ โดยมหาวิทยาลัยมีการส่งเสริมในด้านของการจัดให้ทุนการศึกษาในการพัฒนาทักษะด้านวิชาการให้สูงขึ้น ทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก พร้อมทั้งมหาวิทยาลัยยังมีการเพิ่มเติมหน่วยงานหรือสถาบันเพื่อสร้างบุคลากรให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและสร้างฐานเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพให้แก่ทั้งบุคลากรและผู้เรียน เช่น การมีศูนย์ทดสอบวิชาชีพสถาบันนานาชาติ (กลุ่มงานการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2565)

การเลื่อนตำแหน่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีข้อกำหนดในการเลื่อนตำแหน่งโดยเฉพาะในส่วนของคณาจารย์คือ บุคลากรสายวิชาการต้องมีการเลื่อนวิทยฐานะของตนเองจากอาจารย์สู่การเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ซึ่งมีการตั้งกรอบระยะเวลาในการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการให้สูงขึ้นคือ ภายในระยะเวลา 7 ปี ขยายได้ไม่เกิน 2 ปี คณาจารย์สายวิชาการต้องมีการดำรงตำแหน่งทางวิชาการที่สูงขึ้น เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือรองศาสตราจารย์ เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของตนเองและเป็นการเพิ่มสัดส่วนของบุคลากรสายวิชาการ และในส่วนของพนักงานสายสนับสนุนมีการเพิ่มความเชี่ยวชาญในสายงาน ซึ่งจะมีการวางแผนโดยกำหนดกรอบอัตรากำลังที่คณะนั้น ๆ กำหนดไว้เพื่อเพิ่มศักยภาพของหน่วยงาน นอกจากสายวิชาการแล้วในสายการบริหารมหาวิทยาลัยมีการกำหนดให้ผู้นำในแต่ละหน่วยงาน คัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมและพร้อมปฏิบัติหน้าที่แก่องค์กรในการผลักดันตำแหน่ง เช่น ผู้ช่วยอธิการบดี ผู้ช่วยคณบดี ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ สำนักต่าง ๆ โดยผู้ได้รับการแต่งตั้งจะต้องมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยประกาศ

และต้องสอดคล้องต่อพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547, 2547 : 1)

แม้ว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจะมีระบบการจัดการประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร ทั้งในเชิงโครงสร้างและหน้าที่อย่างชัดเจน แต่จะพบว่า การบริหารจัดการดังกล่าว ยังขาดการมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจตัดสินใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยอย่างแท้จริง เช่น การสรรหาผู้อำนวยการ เป็นต้น เนื่องจากอำนาจการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการจะเป็นลักษณะการผูกขาดอยู่ที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัย คณะกรรมการมหาวิทยาลัย และสภามหาวิทยาลัย ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร และการบริหารงานต่าง ๆ มีลักษณะที่ค่อนข้างยึดติดกับกฎระเบียบที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระหลักของกติกานั้น ๆ และขาดความยืดหยุ่น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 6
ตัวแบบเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การนำเสนอตัวแบบเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในดุษฎีนิพนธ์นี้ ในฐานะที่ยุทธศาสตร์เป็นวิธีการ (Means) ในการกำหนดทิศทางขององค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนา ผู้วิจัยจะนำเสนอเป้าหมาย (End) การพัฒนามหาวิทยาลัยเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยอาศัยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเป้าหมายมหาวิทยาลัยสีเขียวตามตัวแบบ 4C (Sterling, 2011) และเป้าหมายมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืน (Valentin and Nagore, 2014) ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปเป้าหมายการพัฒนาสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้ดังภาพที่ 6.1

ภาพที่ 6.1 แสดงเป้าหมายของความยั่งยืน 3 มิติ

จากภาพที่ 6.1 แสดงเป้าหมายของความยั่งยืน 3 มิติเกี่ยวกับการพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ที่ประกอบด้วยเป้าหมายย่อย 3 เป้าหมาย คือ มหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ระบบการศึกษาที่ยั่งยืน และการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งแต่ละเป้าหมายมีสาระสำคัญดังนี้

1. การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน หมายถึง มหาวิทยาลัยที่มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาคม ในการรักษาสิ่งแวดล้อมและการประหยัดพลังงาน มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน การบูรณาการด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมเข้าไปในการจัดการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัย การบริการวิชาการ และในทุกกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการทำงานในบรรยากาศที่มีความปลอดภัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและประหยัดพลังงาน อันก่อให้เกิดผลดีต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน (คุณธรรม สันติธรรม, 2548; ตรึงใจ บูรณสมภพ และคณะ, 2546; มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2552)

2. ระบบการศึกษาที่ยั่งยืน หมายถึง การจัดรูปแบบการบริหารจัดการ กำหนดวิธีการให้องค์กรไปสู่การบรรลุเป้าหมายการศึกษาที่ยั่งยืน ทั้งในด้านการจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดการวิจัย การกำหนดกิจกรรม การกำหนดผู้สอน การจัดการสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้สอดคล้องและมีประสิทธิภาพต่อการจัดระบบการศึกษาที่ยั่งยืน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานการศึกษาคณะ กองบริการการศึกษา ศูนย์การศึกษา สถาบันวิจัย อย่างบูรณาการเพื่อบรรลุไปยังเป้าหมายในการจัดระบบการศึกษาที่ยั่งยืน โดยระบบการศึกษาจะขับเคลื่อนพัฒนาไปได้ จำเป็นต้องมีการกำหนดเป็นนโยบายการจัดการศึกษาให้ชัดเจน กำหนดโครงสร้างของหน่วยงานในการจัดการศึกษา และกำหนดรูปแบบในการจัดการให้เกิดความเชื่อมโยงในทุกหน่วยงาน เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาให้ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อผลสัมฤทธิ์คือมีองค์ความรู้ที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการดำรงชีวิตอย่างสมดุลกับการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ มีทัศนคติในการดำรงอยู่ในชุมชนสีเขียวและมีการวางแผนยกระดับเรื่องคุณภาพชีวิตดีที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้แก่อนุชนคนรุ่นหลัง โดยมีแนวปฏิบัติที่ดี (กาญจนา เงารังสี, 2559)

3. การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับความรู้ ทักษะ ทัศนคติและค่านิยมที่จำเป็นต่อการสร้างอนาคตที่ยั่งยืน เช่น การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ความหลากหลายทางชีววิทยา การลดความยากจน และการบริโภคอย่างยั่งยืน โดยอาศัยวิธีการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและใช้ศักยภาพผู้เรียนเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการปฏิบัติจริงโดยนำวิธีการศึกษาแนวใหม่ที่แก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนอย่างสหวิทยาการเป็นการบูรณาการ การเรียนรู้แบบข้ามสาขา โดยไม่มีสาขาวิชาใดจะสามารถอ้างสิทธิ์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่าเป็นเรื่องเฉพาะตนได้ แต่ทุกสาขาวิชาสามารถจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยลำพัง หรือเป็นกลุ่มคณะได้ (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

จากเป้าหมายการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำเสนอยุทธศาสตร์ในการบรรลุเป้าหมาย ได้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน
2. ยุทธศาสตร์การสร้างระบบการศึกษาที่ยั่งยืน
3. ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. ยุทธศาสตร์การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน

ในการนำเสนอยุทธศาสตร์การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนนั้น ผู้วิจัยจะประยุกต์แนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียวตามตัวแบบ 4C ซึ่งประกอบด้วยแนวคิด Campus, Curriculum, Community และ Culture มาเป็นกรอบในการพิจารณา ดังนี้

1. การวางโครงสร้างพื้นฐานภูมิทัศน์สีเขียว
2. การจัดการศึกษาเพื่อความยั่งยืน
3. การสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อสิ่งแวดล้อม
4. การสร้างจิตสำนึกวัฒนธรรมองค์กรสีเขียว

1. การวางโครงสร้างพื้นฐานภูมิทัศน์สีเขียว

ภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวนเนื้อที่กว่า 700 ไร่ มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ คือ วังสวนบ้านแก้วและพระตำหนักต่าง ๆ มีพื้นที่ป่าธรรมชาติ และมีพื้นที่สนามกอล์ฟ ซึ่งในพื้นที่สำหรับการจัดการศึกษา จะเป็นการกระจุกตัวอยู่ในบริเวณพื้นที่ด้านในบริเวณลานพระพุทธจันทบูร ซึ่งมีอาคารล้อมรอบ อาทิเช่น หอประชุมรำไพพรรณี คณะวิทยาการและคอมพิวเตอร์ อาคารสำนักงานอธิการบดี อาคารคณะพยาบาลศาสตร์ อาคารคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อาคารอเนกประสงค์ (อาคาร 35) อาคารคณะครุศาสตร์ และมีโซนร้านอาหาร เครื่องดื่ม ร้านสะดวกซื้อ ซึ่งเดิมพื้นที่ตั้งของร้านสะดวกซื้อ เซเว่นอีเลฟเว่นในอดีตเป็นลานสน ที่เคยเป็นพื้นที่สีเขียวเป็นแหล่งธรรมชาติร่มรื่นและเป็นที่รวมตัวของชุมชนในยุคของวิทยาลัยครูจันทบุรี แต่ต่อมาพื้นที่ลานสนได้ถูกรื้อถอนเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เป็นพื้นที่ส่วนกลางของสำนักงานอธิการบดี ที่เป็นที่ตั้งของอาคารสำนักงานและเป็นอาคารที่ได้รับการรับรองให้เป็นสำนักงานสีเขียวที่มีการจัดการเพื่อให้ได้มาตรฐานของสิ่งแวดล้อม และเมื่อขยายวงกว้างไปยังพื้นที่ส่วนอื่นพื้นที่อาคารเรียนถัดลงไป คือ อาคารคณะนิเทศศาสตร์ อาคารคณะนิติศาสตร์ อาคารคณะวิทยาการจัดการ และอาคารศิลปกรรม เส้นทางในการเชื่อมต่อพื้นที่การศึกษาในโซนนี้ เป็นพื้นที่ที่สามารถเชื่อมต่อไปยัง อาคารกองพัฒนานักศึกษาและเชื่อมไปยังโรงเรียนสาธิตรำไพพรรณี ดังนั้นพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยจึงนับว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปมากกว่าในสมัยอดีต และจากการเพิ่มขึ้นของอาคารย่อมทำให้เกิดการลดลงของพื้นที่สีเขียวและเพิ่มการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มขยะ เพิ่มของเสีย น้ำเสีย มีการใช้พลังงานมากขึ้น และการเพิ่มขึ้นของยานพาหนะ ซึ่งตามมาตรฐานของ ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง สิ่งต่าง ๆ ล้วนเป็นตัวชี้วัด ที่สามารถนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืนได้ หากมีการจัดวางระบบที่ได้มาตรฐานและเป็นไปตามการวางยุทธศาสตร์การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ในด้านต่อไปนี้

ด้านการจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายการเลือกใช้พลังงานทดแทนหรือพลังงานหมุนเวียน เน้นการใช้พลังงานสะอาด มีการวางโครงสร้างของการจัดทำห้องเรียนอัจฉริยะ หรืออาคารสีเขียว โดยให้ความสำคัญแก่การจัดทำวิจัยและพัฒนาหลักสูตรในกลุ่มสาระวิชาที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณปริมาณก๊าซเรือนกระจกในผลิตภัณฑ์หรือในการบริการในวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่พร้อมต่อการปรับตัวในสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงและเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องต่อยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏระยะ 20 ปี เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นมิติด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านการจัดการของเสีย ต้นทางของเมืองสีเขียว เมืองไร้คาร์บอน ที่เป็นไปตามพระราโชบายของรัชกาลที่ 10 ในเรื่องที่เด่นชัดคือ การจัดการขยะ การลดขยะ การทำการรีไซเคิล ซึ่งในระบบการจัดการขยะ มหาวิทยาลัยยังมีระบบการจัดการขยะ ของเสีย ที่ไม่สมบูรณ์แม้ว่ามีการดำเนินการ แต่การดำเนินการยังไม่สามารถที่จะทำให้เกิดการคัดแยกขยะ ได้ตามที่มหาวิทยาลัยได้วางนโยบายไว้ เพราะการขาดการปฏิบัติและขาดระบบการตรวจสอบ ซึ่งทำให้ระบบการจัดการไม่เกิดประสิทธิผล และในส่วนของการจัดการของเสียที่เป็นน้ำเสีย ในการบำบัดน้ำเสียก็มีการวางระบบบำบัดน้ำเสียในทุก ๆ อาคาร โดยถ้าเป็นอาคารที่สร้างใหม่ ก็จะมีการวางระบบถังบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยน้ำทิ้งเข้าระบบท่อระบายสู่จุดรวม (บริเวณสระหลังคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) เพื่อให้ใช้การบำบัดโดยธรรมชาติก่อนล้นสู่ภายนอกต่อไป ส่วนอาคารที่เป็นหลังเก่าหรืออาคารที่ไม่อยู่ในบริเวณ

ที่มีระบบท่อระบายน้ำ จะมีถังบำบัดก่อนปล่อยเข้าบ่อซึมให้ลงดินต่อไป (พิชัย เหล่าศรีวิจิตร, 25 เมษายน 2564)

ด้านการจัดการน้ำ พื้นที่ภายในของมหาวิทยาลัยมีทะเลสาบ บ่อน้ำภายในมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้ความสำคัญกับการลดการใช้น้ำโดยการใช้อุปกรณ์ก๊อกน้ำแบบกด และในส่วนของสุขภัณฑ์ในอาคารใหม่ต่าง ๆ จะใช้สุขภัณฑ์ประหยัดน้ำ/แบบฟลัดวาล์ว และมหาวิทยาลัยผลิตน้ำประปาเอง โดยใช้น้ำดิบจากน้ำฝนที่กักเก็บมาผลิตน้ำประปา โดยการจัดการน้ำ มี 2 รูปแบบหลัก ๆ ได้แก่

1. แหล่งกักเก็บน้ำดิบ หมายถึง แหล่งกักเก็บน้ำดิบที่มีตามธรรมชาติ เช่น บึง บ่อ สระ แม่น้ำ ที่รองรับน้ำฝน หรือแหล่งที่มนุษย์สร้าง เช่น แทงค์ บ่อเก็บน้ำดิบ โดยยังไม่ได้ผ่านการบำบัด โดยในการจัดการน้ำดิบของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจะมีแหล่งกักเก็บน้ำดิบ ที่สำคัญ ๆ 5 แหล่ง ซึ่งมหาวิทยาลัยจะมีการจัดเก็บน้ำดิบ ไว้ที่แทงค์น้ำที่มหาวิทยาลัยมีการกำหนดจุดรับน้ำและส่งน้ำ ให้มีการใช้สอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การรดน้ำต้นไม้ การนำน้ำมาใช้ในสนามกอล์ฟ มีบริเวณแหล่งกักเก็บน้ำที่สำคัญ ๆ หลายแหล่งน้ำ ได้แก่

1.1 บริเวณด้านหน้าบึงใหญ่ SMART LOCAL UNIVERSITY ด้านที่ติดสนามกอล์ฟ ฝั่งโรงแรมริมกรีน

1.2 บริเวณบึงเล็กทางเข้าถนนซอยศาลพ่อปู่โป่งลาน เชื่อมต่อจากหน้าเขื่อน SMART LOCAL UNIVERSITY

1.3 บริเวณลำคลองบ้านแก้ว จุดเชื่อมต่อคณะเกษตร (เก่งจีน) หน้าเรือนธาริน (เก่า) ปัจจุบันเป็นที่ทำการของสำนักจัดหารายได้ ฝั่งตรงข้ามที่เป็นส่วนของการจัดประเพณีลอยกระทง

1.4 บริเวณบึงหน้าคณะนิติศาสตร์ ที่เป็นส่วนของด้านหลังคณะวิทยาศาสตร์

1.5 บริเวณลำคลองภายในสวนป่าอนุรักษ์สมเด็จพระเทพรัตนฯ ด้านหลังคณะวิทยาศาสตร์

2. แหล่งกักเก็บน้ำประปา หมายถึง แหล่งรองรับน้ำประปาที่มีการตรวจวัดคุณภาพของน้ำและนำไปสู่การบริโภคของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย อย่างกรณีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีการสร้างโรงผลิตน้ำดื่มภายใต้แบรนด์ “สวนบ้านแก้ว” ซึ่งมีการตรวจคุณภาพน้ำผ่านการกรองด้วยระบบรีเวอร์สออสโมสิส (RO) ฆ่าเชื้อด้วยรังสีอัลตร้าไวโอเลต (UV) และโอโซน OZONE

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 6.2 ห้องผลิตน้ำดื่ม สวนบ้านแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ที่มา : (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2564)

แต่จากการศึกษาข้อมูล พบว่าตามมาตรฐานของคู่มือ ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง นั้น ตัวบ่งชี้นี้มหาวิทยาลัยมีค่าคะแนนน้อยที่สุด ซึ่งเกิดจากการที่มหาวิทยาลัยไม่ได้มีการวางมาตรการการอนุรักษ์ใช้น้ำ การนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ และการวางโครงการในการอนุรักษ์น้ำตามที่คู่มือกำหนดทำให้คะแนนในส่วนนี้จึงน้อย ซึ่งหากมีการติดตั้งอุปกรณ์การประหยัดน้ำมากกว่าร้อยละ 75 จะมีค่าคะแนนมากที่สุด มหาวิทยาลัยควรมีการกำหนดโครงการและเลือกอุปกรณ์ในการประหยัดน้ำ ซึ่งหากมีการติดตั้งอุปกรณ์นการประหยัดน้ำ มากกว่าร้อยละ 75 จะมีค่าคะแนนมากที่สุด

ด้านการคมนาคมระบบการขนส่ง มหาวิทยาลัยมีการประกาศนโยบายการขนส่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นโยบายกระตุ้นการเดินเท้า นโยบายการใช้รถขนส่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแต่อย่างไรก็ดี การจัดพื้นที่จอดรถเพื่อใช้บริการสาธารณะก็ยังไม่ได้รับความนิยมเนื่องจากความเคยชินและการประพฤติของผู้ใช้รถ ยังเน้นความสะดวกสบายในการจอดรถใกล้กับบริเวณที่เป็นอาคารศึกษา หรืออาคารที่ปฏิบัติงานมากที่สุด จุดจอดรถในแต่ละคณะจะมีจุดในการจอดรถ ซึ่งอาจมีได้ทั้งบริเวณที่หลังคาคลุมกับที่ไม่มีหลังคาคลุมหรือเป็นที่จอดรถชั้นล่างสุดของอาคาร โดยในคู่มือการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว คะแนนที่สำคัญคือ โครงการขนส่งที่ออกแบบลดพื้นที่การจอดรถ หมายถึง การที่มหาวิทยาลัยมีการบริหารเรื่องการลดจำนวนรถส่วนบุคคล โดยใช้วิธีการ เก็บค่าจอดรถ การร่วมนั่งรถยนต์คันเดียวกัน การใช้รถประจำทางในพื้นที่มหาวิทยาลัยและการบริการรถไฟใต้ดิน เป็นต้น และหากมีการลดพื้นที่ได้มากกว่าร้อยละ 30 จะได้รับค่าคะแนนที่สูง

2. การพัฒนาหลักสูตรเพื่อความยั่งยืน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อความยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีควรใช้การพัฒนาจากฐานหลักสูตรและวิชาที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน ซึ่งในปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีหลักสูตรและวิชาดังกล่าวที่เป็นฐานของยุทธศาสตร์ ดังนี้

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีหลักสูตรที่เกี่ยวข้องอยู่ในหลักสูตรการศึกษาทั่วไป ได้แก่ วิชาศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน วิชาพลเมืองสีเขียว และหลักสูตร

ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มีวิชาชุมชนศึกษา คำอธิบายรายวิชา ศึกษาความหมาย ความจำเป็น ประโยชน์ ประเภท วิธีการศึกษาชุมชน วิชานิเวศวิทยาวัฒนธรรมชุมชน วิชาองค์การกับความรับผิดชอบต่อวิชาการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน นอกจากนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นหลักสูตรมีฐานคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยตรง โดยมีวิชาที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยสีเขียวได้แก่ วิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และวิชามหาวิทยาลัยสีเขียว

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มีหลักสูตรที่เกี่ยวข้องอยู่ในหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร ได้แก่ วิชานิเวศวิทยาแหล่ง วิชาเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน วิชามลพิษใน แหล่งน้ำ

คณะนิติศาสตร์ มีหลักสูตรที่เกี่ยวข้องอยู่ใน หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต ได้แก่ วิชากฎหมายสิ่งแวดล้อม

คณะวิทยาการจัดการ มีหลักสูตรที่เกี่ยวข้องอยู่ใน หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต ได้แก่ วิชาภูมิศาสตร์กับการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากหลักสูตรและวิชาที่เป็นฐานของการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เราสามารถเสนอแนะยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรเพื่อความยั่งยืนต่อไป โดยการพัฒนาหลักสูตรต่อไปในอนาคตควรคำนึงตั้งแต่ปรัชญาของหลักสูตร ไปจนถึงวิชาในหลักสูตร ดังนี้

ปรัชญาของหลักสูตรเพื่อความยั่งยืนควรมีการผสมผสานระหว่างแนวคิดหลังมนุษยนิยม (Posthumanism) สหวิทยาการแนวข้ามพ้นสาขา (Transdisciplinarity) แนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) ดังนั้น การศึกษาตลอดชีพจึงหมายถึง การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติการทางสังคมในชุมชน (Social Action Learning in The Community) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การศึกษาที่เอาชุมชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ตลอดชีพ กล่าวคือ การศึกษาแนวนี้เน้นการเรียนรู้ท่ามกลางการสร้างพื้นที่วิพากษ์ในชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีพ (Community Critical Space) โดยมีกระบวนการ เรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและช่วยให้คนมีความคิดเป็นอิสระ (Emancipatory-transformative) ในรูปแบบของวงจร 6 เสาหลักปฏิสัมพันธ์กัน อย่างไม่ขาดสายท่ามกลางการสรุปบทเรียนอย่างจริงจัง (Critical Reflection) วงจร 6 เสาหลักของการสร้างพื้นที่วิพากษ์ในชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีพ สามารถแสดงให้เห็นจากแผนภาพที่ 6.3 (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2561)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 6.3 ปรัชญาของหลักสูตรเพื่อความยั่งยืน
ที่มา : (ประยุกต์จากปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2561)

จากภาพที่ 6.3 จะพบว่า แนวคิดหลังมนุษยนิยม (Post Humanism) ตั้งอยู่บนแนวคิดมนุษยนิยมที่ถึงรากถึงโคน (Radical Humanism) แนวคิดหลังสมัยใหม่ (Post Modernism) และแนวคิดหลังโครงสร้างนิยม (Post Structuralism) ปรัชญาการศึกษาของกลุ่มนี้เป็นการใช้ทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory) ในการวิพากษ์ระบบการศึกษาที่ดำรงอยู่ รวมถึงมุ่งใช้การศึกษาเป็นกลไกในการแก้ปัญหาและแสวงหาทางออกให้สังคม นักคิดที่เป็นตัวแทนของสำนักนี้ ได้แก่ Evans Illich, Paulo Freire, Antonio Gramsci, Jurgen Habermas และ Alex Honneth เช่น แนวคิดของเปาโล แฟร์ ที่มุ่งวิพากษ์ให้เห็นการกดขี่ของระบบการศึกษา รวมถึงการปลูกจิตสำนึกใหม่ในการเรียนรู้ เป็นต้น (อัญชลี ธรรมะวิธีกุล, 2561)

หลักสูตรเพื่อความยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในอนาคตควรเน้นหลักสูตรสหวิทยาการแนวข้ามพ้นสาขาโดยมีการผสมผสานระหว่างร่างกาย ความคิด และจิตใจ (Interdisciplinarity in/with Body Mind and Heart) ในขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญต่อชุมชนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย คนในท้องถิ่น ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีท้องถิ่น (Local People- Local Knowledge- Local Technology) ท่ามกลางโลกาภิวัตน์และการขยายตัวธุรกิจทุนนิยม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

หลักสูตรบูรณาการศาสตร์ดังกล่าวต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) มาใช้ในการบูรณาการ ดังนี้ (ปฐม นิคมานนท์, 2544 : 25; นฤมล ตันธสุรเศรษฐ์, 2556 : 1-14)

1. การศึกษาควรให้โอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หมายถึง การศึกษาตลอดชีพ ดังนั้นจึงไม่มีจุดจบของการศึกษา

2. การศึกษาควรเน้นความหลากหลายของสาขาวิชา หมายถึง การศึกษาควรเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพทุกด้านของคนไม่ใช่เฉพาะแต่ด้านวิชาการซึ่งได้แก่ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม ความสามารถด้านอาชีพการงาน รวมถึงการเป็นพลเมืองดีด้วย

3. การศึกษาควรเน้นบทบาทของชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษา

4. การศึกษาควรให้ความสำคัญแก่คนชายขอบ

5. หลักสูตรการศึกษาต้องมีมิติทางสังคม หมายถึง การศึกษาก็เป็นกระบวนการทางสังคมนั่นเอง

6. การศึกษาควรมีความเสมอภาคในการกระจายความรู้

7. การศึกษาควรลดความไม่เท่าเทียมกันทุกรูปแบบ

ตัวอย่างหลักสูตรแนวบูรณาการศาสตร์ที่จะนำเสนอเบื้องต้น คือ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักสูตรดังกล่าว เน้นพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตจริง (Practical Knowledge) หรืออาจเรียกว่าเป็น “ความรู้ที่กินได้” การพิจารณาความรู้ที่กินได้จะวิเคราะห์จากความสมดุลระหว่างด้านที่เป็นความต้องการ(Demand Side)ของผู้เรียนในชุมชนของพื้นที่รับผิดชอบของมหาวิทยาลัย กับในด้านที่มหาวิทยาลัยมีหลักสูตรที่จะจัดการศึกษาได้ (Supply Side) (ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ และคณะ, ม.ป.ป.)

หลักสูตรสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองยุทธศาสตร์ใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาตามพระราโชบายระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในกลยุทธ์พัฒนาปรับปรุง หลักสูตรสหวิทยาการฯ ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้หลักสูตรสหวิทยาการฯ ดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) เกี่ยวกับการเป็นภาครัฐที่มีขีดสมรรถนะสูงว่าราชการในยุค 4.0 จะต้องมีความเชี่ยวชาญ/ชำนาญในหลากหลายสาขาวิชา (สหวิทยาการและข้ามสาขาวิชา) ดังนั้น หลักสูตรสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาความคิดให้นักศึกษามีมุมมองและทางออกที่บูรณาการมาจากความหลากหลายจึงมิใช่การมองและแก้ไขปัญหาจากมุมเดียว (One-dimensional)

ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้พัฒนาและจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในระดับปริญญาเอกมาเป็นเวลา 7 ปีแล้ว ดังนั้นเพื่อต่อยอดในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อความยั่งยืนควรพัฒนาหลักสูตรต่อไปในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท

3. การสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อสิ่งแวดล้อม

การสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีสามารถยกระดับและเติบโตไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน เนื่องจากเป็นปัจจัยภายนอกที่เป็นช่องทางในการทำให้เกิดเครือข่ายที่มีการสื่อสารองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการก๊าซเรือนกระจก ด้านการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืนร่วมกัน โดยการนำแนวทางสหวิทยาการมาเป็นส่วนหนึ่งเพื่อให้เกิดการจัดระบบการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติราชภัฏ พ.ศ.2547 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ให้มหาวิทยาลัยเป็น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยา เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน ของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู” และจากแนวนโยบายของพระราโชบาย รัชกาลที่ 10 ที่มุ่งให้มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นต้นแบบของครูเพื่อทำการพัฒนาท้องถิ่น และมีพันธกิจ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ต้องทำประโยชน์ดังปรากฏในยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 20 ปี (ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) คือ ชุมชน ต้องมีการคัดแยกขยะและนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง ต้องมีฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และต้องมีรูปแบบในการบริหารจัดการน้ำ และมีการอบรมผลกระทบจากเขื่อนและอบรมการใช้ ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและการประกวดชุมชนสีเขียว และจิตอาสาเพื่อรักษ์ป่าไม้ ซึ่งแนวพระราโชบาย จะสัมฤทธิ์ผลต้องอาศัยกลไกที่เกิดจากการระบบการศึกษาที่ยั่งยืน ในการส่งผลมาสู่ผู้เรียนที่จะได้รับ องค์ความรู้ในเนื้อหาสาระวิชา ที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาขยะ ปัญหาการจัดการ น้ำ การจัดการชุมชนสีเขียวอย่างครบวงจร โดยใช้พื้นฐานแนวคิด 4C

โดยจากปรากฏการณ์ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีการสร้างเครือข่าย ที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การดำเนินงานด้านนักเรียน แลกเปลี่ยนต่างประเทศ การบริการวิชาการ ตามพันธกิจ แต่ในการสร้างเครือข่ายขององค์กรที่เป็นมิติ ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการก๊าซเรือนกระจก การสร้างรายได้จากการซื้อขายคาร์บอนเครดิตต้นไม้ เหมือนที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นต้นแบบของมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการในการนำมหาวิทยาลัย ให้เป็นผู้นำต้น ๆ ของการปลูกป่าเพื่อขายคาร์บอนเครดิตต้นไม้ ทำให้มหาวิทยาลัยเป็นหนึ่งใน สถานศึกษาที่ทำให้ต่างประเทศรู้จักและเป็นที่ยอมรับว่าเป็นมหาวิทยาลัยเชิงนิเวศน์ ซึ่งนโยบาย การปลูกป่า และการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว มีกำหนดเป็นนโยบายจากสำนักงานสภานโยบาย การอุดมศึกษา ของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวอช.) ที่มี นโยบายสร้างเมืองต้นแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ สร้างระบบเมืองน่าอยู่เชิงนิเวศน์ สร้างเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Economic Zones) และมีนโยบายการสร้างมหาวิทยาลัย สีเขียว (Green Campus) โดยมีเป้าหมาย 80 มหาวิทยาลัยที่จะเข้าร่วมโครงการ สนับสนุนให้เกิด ชุมชนสีเขียว 400 แห่ง และการสร้างมาตรฐานการรับรองในเรื่องคาร์บอนเครดิต ซึ่งมิติการสร้าง เครือข่ายที่เป็นองค์กรสิ่งแวดล้อมมีองค์กรที่เป็นหน่วยงานหลักคือ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือน กระจก (องค์การมหาชน) หรือ อบก. ที่เป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญในการจัดทำโครงการซื้อขาย คาร์บอนเครดิต ดังนั้น การสร้างยุทธศาสตร์เพื่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ที่สำคัญคือ การสร้างภาคีเครือข่ายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการยอมรับว่ามีมาตรฐานระดับสากล และ สร้างเครือข่ายมหาวิทยาลัย สีเขียวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติการจัดทำตัวชี้วัดในหมวด ต่าง ๆ ให้มีค่าคะแนนที่เพิ่มขึ้นและสามารถไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏสีเขียว อันดับที่ 1 อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

4. การสร้างจิตสำนึกวัฒนธรรมองค์กรสีเขียว

การสร้างจิตสำนึกวัฒนธรรมองค์กรสีเขียว (Culture) คือการนำพาให้องค์กรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านจิตสำนึกของบุคลากร นักศึกษาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดในประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากร การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว พร้อมทั้งการรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยมหาวิทยาลัยใช้แนวทางในการออกนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นเป็นมาตรการเชิญชวน ขอความร่วมมือ ไม่ได้ใช้มาตรการเชิงบังคับที่มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติตามนโยบาย ทั้งนี้ในการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยมีการสร้างอุปกรณ์ เครื่องมือ กลไกที่ก่อให้เกิดการรักษ์โลก การทิ้งขยะให้ถูกต้องตามถังสี แต่จะพบว่าในความจริงระบบของการจัดการทิ้ง เก็บ ขยะยังไม่ครอบคลุมและยังไม่เป็นมาตรฐาน ซึ่งหากมหาวิทยาลัยราชภัฏจะปฏิบัติตามแนวพระราโชบายในการพัฒนาท้องถิ่นแล้วด้านของมิติสิ่งแวดล้อม ท่านทรงให้น้ำหนักกับการจัดการขยะให้มีลดน้อยลง ซึ่งหากมหาวิทยาลัยสามารถที่จะดำเนินการได้ตามแนวพระราโชบาย ก็จะทำให้ตัวชี้วัดตามที่กำหนดในยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏระยะ 20 ปี จะมีความสำเร็จและสามารถที่จะนำไปสู่การถ่ายทอดเป็นองค์ความรู้ที่นำไปยังท้องถิ่นต่อไปได้

ทั้งนี้ การสร้างค่านิยมในการสร้างจิตสำนึกของการเป็นผู้ที่อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการดำเนินงานบนพื้นฐานความสมัครใจ ปราศจากการการบังคับใช้มาตรการเชิงลงโทษ ไม่มีกฎหมายที่บังคับลงโทษผู้ฝ่าฝืนอย่างจริงจัง เช่น หากพบเห็นการทิ้งขยะไม่ถูกที่จะถูกปรับ ก็ไม่พบว่าในทางปฏิบัติมีการใช้มาตรการเชิงลงโทษ เป็นต้น ซึ่งในทางกฎหมายไม่ได้มีเฉพาะมาตรการในเชิงลงโทษ แต่ยังมีมาตรการทางกฎหมายที่ออกมาเพื่อสนับสนุนเช่นกัน ดังนั้นการสร้างความตระหนักในการอยู่ร่วมกันในองค์กรสีเขียว ก็ต้องสร้างความรู้สึกร่วมของทุกคนให้ได้ว่าทรัพยากรที่มีภายในมหาวิทยาลัยเป็นทรัพยากรร่วมที่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน หากมีผู้ใดทำความดีมีความชอบธรรม เช่น การทิ้งขยะตามถังสี การงดใช้ถุงพลาสติก การใช้แก้วน้ำส่วนตัวไม่ซื้อแก้วน้ำพลาสติก ย่อมทำให้เกิดปริมาณของขยะถ้วย หรือถุงพลาสติกลดลง และหากมีการประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมแล้ว ก็ย่อมที่จะสร้างให้เกิดเป็นวิถีแห่งความยั่งยืน จากรุ่นปัจจุบันไปสู่รุ่นอนาคต ซึ่งหากได้สร้างพฤติกรรมการบริโภคเพื่อเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแล้ว มนุษย์ที่เป็นผู้บริโภคก็จะเป็นผู้ที่กอบกู้วิกฤติโลกไม่ก่อให้เกิดภาวะโลกร้อน เพียงแต่มีการปรับพฤติกรรมที่อยู่ภายในมหาวิทยาลัย และเมื่อบุคคลนั้นมีวิถีในการอยู่ร่วมในสิ่งแวดล้อมที่ดีจากสถานศึกษา ก็ย่อมนำไปปฏิบัติต่อยังครอบครัว และขยายผลไปสู่ชุมชน และย่อมกลายเป็นวัฒนธรรมสีเขียวที่ทำให้เกิดคุณภาพชีวิตทั้งต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

ในการสร้างจิตสำนึกวัฒนธรรมองค์กรสีเขียวต้องเน้นยุทธศาสตร์อยู่ที่การพัฒนาคน ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะนำเสนอ ยุทธศาสตร์การพัฒนาพลเมืองสีเขียว

ยุทธศาสตร์การพัฒนาพลเมืองสีเขียวเป็นการผสมผสานระหว่างวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งต้องมีการบูรณาการและจัดทำแนวคิดในการศึกษาร่วมกัน โดยมองปัจจัยการพัฒนาองค์ความรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการศึกษาสิ่งแวดล้อมเป็นการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาและเห็นความสำคัญ และจุดมุ่งหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งมีผลผลิตเป็นคุณธรรมและจริยธรรม โดยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเริ่มจนนำไปสู่การตระหนักและปรับมุมมอง ตลอดจนการ

พัฒนาแนวคิดและการปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อม การสร้างค่านิยมในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นความรู้ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนของผู้เรียน ดังประเด็นต่อไปนี้

4.1 สิ่งแวดล้อมศึกษาควรช่วยให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าเรื่องราวและสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเน้นความซับซ้อนและปัญหาสิ่งแวดล้อม อันเป็นการพัฒนาความคิดในเชิงวิพากษ์ และทักษะในการแก้ปัญหา

4.2 สิ่งแวดล้อมศึกษาต้องใช้สิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้โดยถือว่าเป็นวิธีการศึกษาวิธีหนึ่งมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง

4.3 สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการสร้างจริยธรรม ความสำนึก รู้จักรับผิดชอบต่อการกระทำของตนที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยส่วนรวม หรือคุณภาพของชีวิตผู้อื่น

4.4 สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการเรียนที่มุ่งสร้างความตระหนัก ทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการเรียนสิ่งแวดล้อมต้องมุ่งสร้างความตระหนักต่อปัญหา และคุณค่าทางสิ่งแวดล้อม สร้างทัศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อก่อให้เกิดค่านิยมต่อสังคม เพื่อธำรงรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเอาไว้ กระบวนการเรียนการประเมินผลจึงมุ่งประเมินผลความตระหนัก ทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมทางสิ่งแวดล้อมมากกว่าการเรียนที่มุ่งความรู้ความจำเพียงอย่างเดียว

2. ยุทธศาสตร์การสร้างระบบการศึกษาที่ยั่งยืน

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีควรกำหนดนโยบายให้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานการศึกษา คณะ กองบริการการศึกษา ศูนย์การศึกษา สถาบันวิจัย อย่างบูรณาการเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน คือ

2.1 ยุทธศาสตร์การบูรณาการการวิจัย นวัตกรรม และถ่ายทอดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการบูรณาการบนความร่วมมือแบบข้ามพ้นสาขาวิชา (Transdisciplinary) ทั้งสถาบันวิจัย คณะ และสาขาวิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย โดยการก้าวข้ามพ้นไปสู่การพัฒนาทั้งวิสัยทัศน์ใหม่และประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ การนำวิธีการเรียนรู้ข้ามศาสตร์หรือสาขาวิชามาใช้ในการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจะนำไปสู่การเปลี่ยนวิถีคิด (Ways of Thinking) เกี่ยวกับสิ่งท้าทายและการเปลี่ยนแปลงที่โลกกำลังเผชิญอยู่ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้เป็นสิ่งจำเป็นในทุกระดับของสังคม เพื่อที่จะคิดวางแผนทางเลือกของสังคมที่คำนึงถึงอนาคตภายใต้กรอบความคิดของความยั่งยืน ความเสมอภาค ความยุติธรรม และสันติภาพ การเรียนรู้ข้ามศาสตร์ และการเข้าใจปัญหาของโลกเมื่อถ่ายทอดไปสู่สาธารณะ ก็เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการพัฒนาความมีจิตสำนึกที่จะขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและวิถีดำเนินชีวิต

2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์กลางการเรียนรู้และบริการวิชาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน เป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษาชุมชน และท้องถิ่น เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษา เพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนหรือท้องถิ่นในพื้นที่บริการของสถาบันการศึกษา และเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบันการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพของการศึกษา เพื่อมุ่งหวังให้สถาบันการศึกษาได้มีการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน โดยเป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งที่เป็นวัตถุ

และไม่ใช้วัตถุ เป็นการนำจุดแข็งของแต่ละหน่วยงานมาใช้ รวมถึงการนำผลผลิตทางความรู้ (Knowledge Production) ที่เป็นที่ยอมรับของแต่ละหน่วยงานมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งมีหลักการสำคัญที่ต้องตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานว่า “ใครเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ของความรู้ที่เกิดขึ้น (Proprietary Knowledge)”

3. ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีนั้น ควรเน้นการศึกษาตลอดชีวิต (Life-long Learning) เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในปัจจุบันมีสถานภาพอยู่ในสถานการณ์เชิงโครงสร้างเช่นเดียวกันกับมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ในสังคมไทย กล่าวคือมหาวิทยาลัยกำลังเผชิญปัญหาการท้าทายต่าง ๆ ที่อาจนำไปสู่วิกฤตของมหาวิทยาลัยไทยในอนาคตได้ ปัจจัยเสี่ยงหลายประการที่นำสถาบันอุดมศึกษาของไทยไปสู่วิกฤตที่สำคัญ เช่น โครงสร้างประชากรไทยที่มีสัดส่วนของประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ การเข้ามาของโลกดิจิตอลในการจัดการศึกษา ปัญหาคุณภาพบัณฑิตที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ซับซ้อนและมีพลวัตสูง เป็นต้น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกูณฑ์ ทองอร่าม อธิการบดี ได้ตระหนักถึงปัญหาวิกฤตของมหาวิทยาลัยไทยดังกล่าวและได้น้อมนำยุทธศาสตร์ใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาตามพระราโชบายระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) มาเป็นแนวทางในการเผชิญหน้ากับวิกฤติโดยเฉพาะยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพการศึกษาที่มีกลยุทธ์สำคัญคือการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ และคณะ, ม.ป.ป.)

การศึกษาตลอดชีพเป็นแนวความคิดที่ตั้งอยู่บนแนวความคิด 3 คำหลัก คือ การศึกษา ชีวิตและบูรณาการ ในที่นี้จะใช้แนวคิดการศึกษาตลอดชีพโดยมีสาระสำคัญดังนี้ (ปฐม นิคมานนท์, 2544 : 302, 308-309)

3.1 การศึกษามิได้สิ้นสุดเพียงเมื่อเราเรียนจบแล้วเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life Long Process) ของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้น การศึกษาตลอดชีพจึงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบเท่านั้น แต่ครอบคลุมการศึกษาโดยรวมทุกรูปแบบทั้งการศึกษาแบบทางการ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ (Informal Education)

3.2 เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาตลอดชีพก็คือ มุ่งส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต (Quality of Life)

3.3 แหล่งที่ให้การศึกษาตลอดชีพจะครอบคลุมตั้งแต่บ้านซึ่งถือว่าเป็นแหล่งแรก ชุมชน สถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียน รวมถึงสถาบันการฝึกอบรมต่าง ๆ

3.4 การศึกษาตลอดชีพยึดหลักบูรณาการ (Integration) ในการจัดการศึกษาโดยมีการบูรณาการใน 2 มิติคือ บูรณาการในแนวตั้ง (Vertical Integration) และบูรณาการในแนวนอน (Horizontal Integration) การบูรณาการในแนวตั้งเป็นการพิจารณาในแง่ความต่อเนื่องด้านเวลาคือการศึกษาตลอดชีพจะเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนตาย ส่วนการบูรณาการในแนวนอนเป็นการผสมผสานระบบการศึกษาระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบและการศึกษาที่ไม่เป็นทางการกับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตให้เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง

การศึกษาตลอดชีพเป็นการผสมผสานระหว่างการศึกษาที่ได้รับจากบ้าน จากโรงเรียน และจากสภาพความเป็นจริงในสังคมเข้าด้วยกัน

3.5 การศึกษาตลอดชีพควรจัดให้แพร่หลายในลักษณะประชาธิปไตย คือ ไม่เพียงแต่ให้โอกาสแก่คนกลุ่มเดียวในสังคม แต่ควรจะต้องจัดการศึกษาให้กว้างขวางมีคุณภาพเท่าเทียมกันกับคนทุกหมู่เหล่า รวมถึงต้องเปิดให้กับคนที่ด้อยโอกาสและคนที่อยู่ห่างไกล การศึกษาตลอดชีพมีลักษณะของความยืดหยุ่นและความหลากหลายในเนื้อหาเครื่องมือ วิธีการเรียนรู้และเวลาที่ใช้ในการเรียนเพื่อให้เกิดความสะดวกในการเรียนรู้ตลอดชีพ

การศึกษาตลอดชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีควรให้ความสำคัญต่อ 3 ประเด็นหลัก คือ

1. ส่งเสริมการศึกษาของผู้ใหญ่ให้เรียนรู้นวัตกรรมสังคมตลอดชีพเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืน การดำรงชีพอย่างยั่งยืนดังกล่าวตั้งอยู่บนสองหลักการพื้นฐานของแนวคิดหลังมนุษยนิยมแนววิถีธรรม (Radical Posthumanism) คือ

ประการแรก เป็นการเรียนรู้เพื่อชีวิต ได้แก่ ธรรมชาติ ชุมชน สังคมและวัฒนธรรม

ประการที่สอง เป็นการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีพ ซึ่งเป็นธรรมะข้อสัมมาอาชีวะและการอยู่อย่างพอดี

2. ช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของกำลังคนในองค์กรท้องถิ่นของรัฐ เอกชน SME และในโรงเรียนให้คิดเชิงระบบและองค์รวมในการบริหารจัดการ

3. ช่วยปรับความคิดของกำลังคนของท้องถิ่นให้มีโลกทัศน์นิเวศนิยมตามแนวทาง Green Learning Society

จากวิสัยทัศน์โดยภาพรวมของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่ระบุว่าเป็น “ภูมิปัญญาแห่งภาคตะวันออกสู่สากล” เราสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาตลอดชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยควรคำนึงถึงประเด็นที่สำคัญต่อไปนี้ คือ

1. การศึกษาที่เอาชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ตลอดชีพ ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏ 20 ปี ที่ระบุว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นเลิศโดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

2. การศึกษาที่ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีการเรียนรู้นวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีตลอดชีพเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืนโดยพัฒนาทักษะใน 3 มิติ คือ ทักษะการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning Skill) ได้แก่ ความสามารถในการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ชุมชน สังคมและวัฒนธรรม เพื่อปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ทักษะในการทำงานเพื่อการดำรงชีพ (Working Skill) ซึ่งควรเป็นสัมมาอาชีวะและการอยู่อย่างพอดี ทักษะในมิติที่ 3 คือ ทักษะในเชิงดิจิทัล (Digital Skill) ได้แก่ ทักษะการดำรงชีพในโลกไซเบอร์ (Cyber Space) (ปรียานันท์ สิทธิจินดาร์, 2561 : 2)

3. การศึกษาตลอดชีพมุ่งสร้างสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Learning Society) ที่มีเศรษฐกิจบนฐานการอนุรักษ์ป่าไม้และผืนทะเล (Green Economy) และความเป็นเมืองน่าอยู่ (Healthy City) ของชายฝั่งทะเลตะวันออกและป่ารอยต่อ 5 จังหวัด

ส่วนพันธกิจของการจัดการศึกษาตลอดชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ควรคำนึงถึงประเด็นที่สำคัญต่อไปนี้คือ

พันธกิจที่ 1 ให้บริการวิชาการโดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่ชุมชนและสังคมท้องถิ่นบนฐานการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนตามแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจที่ 2 หารายได้เพื่อการเป็นมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืนโดยใช้การศึกษาตลอดชีพที่มุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถของกำลังคนในองค์กรท้องถิ่นของรัฐ เอกชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) และในโรงเรียน

พันธกิจที่ 3 สร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับภาคประชาชน ชุมชน สังคมท้องถิ่นและผู้ประกอบการในการจัดการศึกษาตลอดชีพ ดังนั้นจึงเป็นการบูรณาการใน 3 มิติด้วยกันคือ การ บูรณาการระหว่างภาคส่วน (Sectoral Integration) การบูรณาการในแนวตั้ง (Vertical Integration) และการบูรณาการในแนวนอน (Horizontal Integration) (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2558; ปฐม นิคมานนท์, 2544 : 302; Thomas Jahn, 2008)

1. การบูรณาการระหว่างภาคส่วนเป็นการบูรณาการระหว่างภาควิชาการในมหาวิทยาลัยกับภาคประชาสังคม ดังปรากฏในภาพที่ 6.4

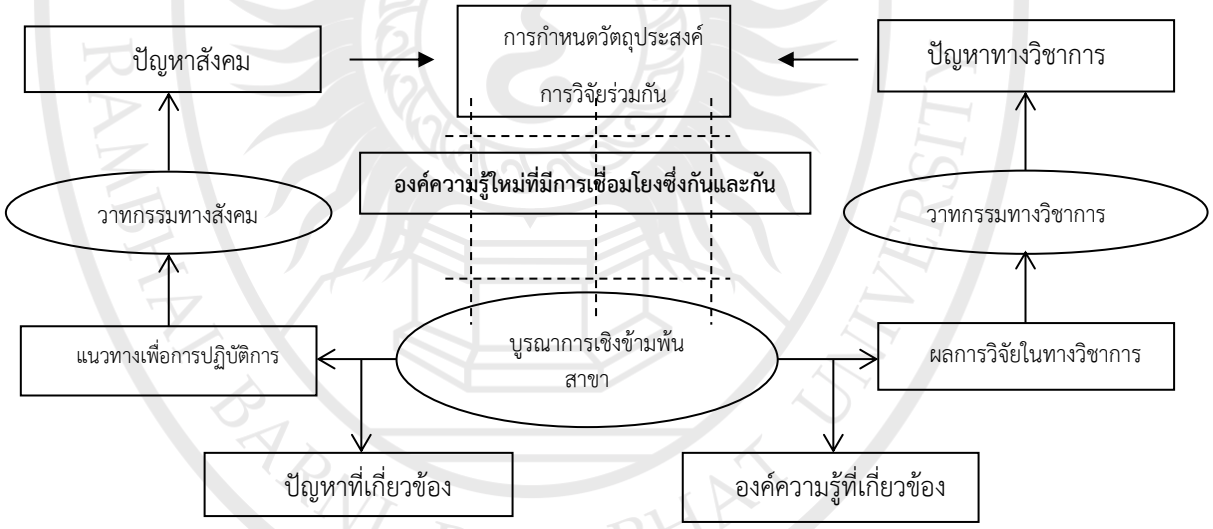

ภาพที่ 6.4 ตัวแบบบูรณาการระหว่างนักวิชาการในมหาวิทยาลัยกับนักปฏิบัติการในภาคประชาสังคม
ที่มา : (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2558; Thomas Jahn, 2008)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากภาพที่ 6.4 แสดงถึงตัวแบบบูรณาการเชิงข้ามพันสาขาที่เป็นความร่วมมือระหว่างนักวิชาการในมหาวิทยาลัยและตัวแทนชุมชน รวมถึงผู้ประกอบการในภาคประชาสังคม ตัวแบบดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาตลอดชีพ ดังนี้

1) ฐานคิดในการจัดการศึกษาตลอดชีพ การทำวิจัยตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า การจัดการชีวิตทางสังคมมีลักษณะเป็นองค์รวมที่ไม่ได้แบ่งแยกออกเป็นเสี่ยงเสี้ยวตามการแบ่งสาขาวิชาต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย ดังนั้น จึงต้องใช้ความรู้แบบสหวิทยาการหรือข้ามพ้นสาขา

2) กระบวนการศึกษาจะต้องถูกขับเคลื่อนจากการประสานระหว่างมหาวิทยาลัยกับประชาสังคมที่ศึกษา ดังนั้น ทีมงานที่เกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีพจะประกอบด้วยบุคคล 2 ชุด คือ ชุดแรกประกอบด้วยนักวิชาการและนักศึกษา และชุดที่ 2 ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชม ทั้งผู้นำองค์กรชุมชน โรงเรียน กำนันผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงผู้ประกอบการท้องถิ่น

3) การศึกษาตั้งอยู่บนแนวคิดการจัดการความรู้ซึ่งในที่นี้นิยามว่า องค์ความรู้เป็นทุนรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนทางสังคม ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมีลักษณะเชิงประยุกต์ที่เอาชีวิตจริงเป็นตัวตั้งของการศึกษา

2. การบูรณาการในแนวตั้ง เป็นพันธกิจการจัดการศึกษาที่บูรณาการจากความต่อเนื่องในด้านของเวลาตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้น จึงควรช่วยให้บุคคลพัฒนาตามแต่ละช่วงวัยของชีวิต เช่น รูปแบบการศึกษาในวัยเด็ก การศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

3. การบูรณาการในแนวนอน กิจกรรมการศึกษาจาก 3 ส่วนด้วยกันคือ การศึกษาที่รับจากบ้าน การศึกษาที่รับจากโรงเรียน และการเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงในสังคมเข้าด้วยกัน

ส่วนการจัดการศึกษาตลอดชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีควรให้ความสำคัญกับรูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 2 รูปแบบคือ การศึกษาเพื่อเทียบโอนผลการศึกษาสำหรับปริญญาต่อเนื่อง และการศึกษาที่ไม่หวังเทียบโอนผลการศึกษา (ปฐม นิคมานนท์ และสุธีร์ ชัยวสุ, 2544 : 360-361; ธโสธร ตู้ทองคำ, สัมภาษณ์ 15 มิถุนายน 2561)

การศึกษาที่ไม่หวังเทียบโอนผลการศึกษา เป็นการศึกษาที่หวังเพื่อจะได้ความรู้นำไปใช้แต่เพียงอย่างเดียว ในขณะที่การศึกษาเพื่อเทียบโอนผลการศึกษาเป็นการนำผลการศึกษาและผลการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยมาประเมินเข้าสู่หลักสูตรระดับใดระดับหนึ่ง เพื่อสามารถขอจบหลักสูตรดังกล่าวได้ เช่น การเทียบโอนผลการเรียนจากการเรียนในหลักสูตรระยะสั้นหรือหลักสูตรฝึกอบรม ที่จัดขึ้นตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ หรือการเทียบโอนประสบการณ์ความรู้ของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น ประสบการณ์การเป็นทหารประจำการ อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำท้องถิ่น เป็นต้น รูปแบบการเทียบโอนผลการศึกษาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏควรเน้นรูปแบบที่สำคัญ คือ (ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ และคณะ, ม.ป.ป.)

1. การศึกษาสำหรับบุคคลภายนอก (External Degree) เป็นการศึกษาที่เปิดให้ประชาชนทั่วไปที่มิใช่นักศึกษาปกติของมหาวิทยาลัย เข้ามาศึกษาในวิชาของหลักสูตรต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยจะจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนตามหลักสูตรหรือการเรียนในระบบติวเตอร์ เป็นต้น การเรียนรูปแบบนี้รู้จักกันดีในชื่อมหาวิทยาลัยเปิดหรือมหาวิทยาลัยไร้กำแพง

2. การเทียบหน่วยประสบการณ์ (Credit for Experience) เป็นการเทียบโอนประสบการณ์การทำงานหรือประสบการณ์ในชีวิตมาเป็นเครดิต (College Credit) สำหรับการเรียน

ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเพื่อรับปริญญาบัตร ตัวอย่างเช่น โครงการสัมฤทธิบัตร (Achievement of Certificate) บัณฑิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชจะรับนักศึกษามาเรียนปริญญาตรีจากผู้ที่จบมัธยมศึกษาที่สามโดยเทียบประสบการณ์ 5 ปีเป็นเครดิตเท่ากับผู้ที่จบมัธยมศึกษาปีที่หก เป็นต้น

3. การสอบเทียบความรู้ (Credit by Testing) เป็นการเทียบโอนความรู้ด้วยการสอบเทียบ โดยใช้ระบบโปรแกรม ตัวอย่างเช่น การสอบเทียบระดับอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกามีการใช้โปรแกรม CPEP (The College Proficiency Examination Program) และ CLEP (The College-level Examination Programs)

4. การใช้ชุดการเรียนด้วยตนเอง (Learning Modules) เป็นการนำเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่งมาจัดทำเป็นชุดการเรียนที่มีความสมบูรณ์ในตัว เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองตามคำแนะนำในชุดการเรียนนั้น ดังนั้น ผู้เรียนจึงสามารถเรียนได้หลากหลายพื้นที่ทั้งที่บ้าน ที่ทำงาน หรือพื้นที่อื่น ๆ ที่มีโอกาสเหมาะสมในชุดการเรียนอาจมีสื่อประกอบการเรียนหลายอย่างให้เลือกตามความสะดวกด้วย เช่น เทป ตำรา แบบเรียน เทปเสียง เป็นต้น ตัวอย่างการใช้ชุดการเรียนเพื่อตนเองในประเทศไทยก็คือ โครงการสัมฤทธิบัตรของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

5. การเทียบหน่วยเรียนในการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education Unit : CEU) เป็นการคิดหน่วยวัดเพื่อเทียบโอนประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษานอกระบบ มาเทียบโอนกับการเรียนในระบบทางการ เช่น หนึ่งหน่วย CPU จะเทียบกับการเรียนในระบบทางการ 10 ชั่วโมง เป็นต้น

6. การจัดโปรแกรมพิเศษเพื่อการศึกษา (Non-regular Semester College Offering) เป็นการจัดโปรแกรมการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การฝึกงาน การศึกษาดูงาน หรือการเรียนในวันหยุดสุดสัปดาห์ เป็นต้น

7. การศึกษาแบบเข้าและออกในระบบเปิด (Open Entrance/ Open Exit) เป็นรูปแบบที่บุคคลสามารถเข้าเรียนหรือจะหยุดการเรียนเมื่อไรก็ได้ โดยให้เป็นไปตามแผนหรือความเหมาะสมของแต่ละคน

8. การเรียนโดยใช้ระบบคูปอง (Voucher System for Leaning) เป็นการศึกษาที่ผู้เรียนจะได้รับบัตรคูปองการเรียน และสามารถนำไปใช้เป็นสิทธิ์ในการลงทะเบียนเรียนในช่วงใดก็ได้ตลอดชีวิต แล้วแต่ว่าผู้เรียนจะมีความสะดวกต่อความต้องการว่าจะเรียนเมื่อไร ดังนั้นจึงไม่มีการจำกัดเวลาการจบการศึกษาในหลักสูตร

9. แผนการเรียนสำหรับผู้ใหญ่ (Adult Learning Project) เป็นการกำหนดแผนการเรียนแล้วทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยมหาวิทยาลัยจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียน

10. การเรียนด้วยการกำหนดข้อตกลง (Performance Contracting) เป็นการศึกษาที่เริ่มจากการกำหนดข้อตกลงระหว่างผู้สอนและผู้เรียนว่า เกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องทำปริมาณและคุณภาพของกิจกรรม รวมถึงระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะต้องทำตามสัญญา

11. การสอนทางโทรทัศน์ (Cable Television) เป็นการถ่ายทอดการเรียนการสอนผ่านรายการโทรทัศน์ โดยผู้เรียนสามารถรับชมได้ที่บ้าน ที่ทำงาน หรือสถานที่ต่าง ๆ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยอาจจัดกิจกรรมเสริมอื่น ๆ ให้ เช่น บริการการติว เป็นต้น

12. การเรียนจากเทปเสียงและวีดีทัศน์ (Cassette Instruction) เป็นการศึกษาที่ฝ่ายจัดสอนของมหาวิทยาลัยจะต้องเตรียมเนื้อหาและบทเรียนบรรจุลงในเทปเสียงและวีดีทัศน์ และจัดส่งให้ผู้เรียนนำไปเปิดฟังและชมด้วยตนเอง

13. การถ่ายทอดสดทางออนไลน์ (Facebook Live) เป็นการศึกษาที่จัดรายการถ่ายทอดสดให้นักศึกษาได้เรียนรู้ผ่านสมาร์ทโฟนโดยกำหนดตารางเวลาถ่ายทอดสดไว้อย่างแน่นอน โดยนักศึกษาสามารถที่จะดูรายการได้ถ่ายทอดสดย้อนหลังได้ ในการถ่ายทอดสดนี้อาจจะใช้เจ้าหน้าที่ทางเทคนิคของมหาวิทยาลัยโดยตรงหรือการทำสัญญาให้เอกชนเป็นผู้จัดทำ (Contracting-out)

ส่วนกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาตลอดชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สามารถมีได้หลากหลาย โดยแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่นักศึกษาปกติของมหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาภาคบังคับสามารถเข้ามาร่วมศึกษาโดยได้รับวุฒิบัตรจากการเรียนในวิชาที่เลือกเรียน

2. ประชาชนทั่วไปที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่าสามารถมาเรียนเพื่อความรู้หรือการสะสมเครดิตการเรียนสำหรับการรับปริญญาตรี

3. ประชาชนที่จบปริญญาตรีแล้ว สามารถเข้าเรียนเพื่อความรู้หรือการสะสมเครดิตการเรียนสำหรับการรับปริญญาโท

4. นักศึกษาที่เรียนระดับปริญญาตรีสามารถเข้าร่วมการศึกษาตลอดชีพ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนจบปริญญาตรีเร็วขึ้นหรือการเรียนควบ 2 ปริญญาระหว่างปริญญาตรีกับปริญญาโท

ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาตลอดชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีควรพัฒนาจากหลักสูตรที่มีอยู่เดิมที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตลอดชีพ รวมถึงหลักสูตรใหม่เพื่อตอบสนองสถานการณ์ในปัจจุบันของภาคตะวันออก ดังนี้

1. หลักสูตรเทคโนโลยีการเกษตร
2. หลักสูตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร
3. หลักสูตรการท่องเที่ยว
4. หลักสูตรภาษาอังกฤษธุรกิจ
5. หลักสูตรวิศวกรรมโลจิสติกส์
6. หลักสูตรการพัฒนาชุมชน
7. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต วิชาชีพครู
8. หลักสูตรการค้าชายแดนและระหว่างประเทศ
9. หลักสูตรการจัดบริการผู้สูงอายุ
10. หลักสูตรพลเมืองศึกษา (Civic education)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1. หลักสูตรเทคโนโลยีการเกษตร เป็นหลักสูตรที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรที่ก้าวหน้าของจังหวัดในชายฝั่งทะเลตะวันออกและจังหวัดสระแก้ว เช่น การเป็นเกษตรกรในท้องถิ่นที่สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (Local Smart Farmer) เป็นต้น เนื่องจากความต้องการพัฒนาผลผลิตการเกษตรที่สำคัญ เช่น ทุเรียน ลำไย มังคุด หรือแม้แต่ปาล์มน้ำมัน ก็ยังเป็นที่ต้องการของ

ผู้ประกอบการท้องถิ่นหัวสมัยใหม่ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่ผลผลิตภาคเกษตรยังคงเป็นกลไกการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดดังกล่าว

2. หลักสูตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหารเพื่อช่วยสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ผลิตผลทางการเกษตรของผู้ประกอบการรายย่อยและขนาดกลาง (SMEs) ในภาคตะวันออก รวมถึงการตอบสนองนโยบายมหานครผลไม้เมืองร้อน

3. หลักสูตรการท่องเที่ยว เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของพื้นที่เป็นอย่างมากเนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีฐานจากหมู่เกาะช้างและขยายไปสู่เกาะกูดและเกาะหมาก นอกจากนั้นในปัจจุบันยังเกิดการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดจันทบุรี ตราด และระยองจำนวนมาก ผลจากความนิยมในการบริโภคผลไม้และอาหารทะเล นอกจากนี้ ในอนาคตเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดก็เน้นยุทธศาสตร์การเป็นนิคมบริการที่เน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหลัก ในขณะที่จังหวัดจันทบุรีจะเป็นพื้นที่สีเขียวและเมืองน่าอยู่ของคนที่ทำงานในเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)

4. หลักสูตรภาษาอังกฤษธุรกิจ เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับการขยายตัวของธุรกิจในเขตจังหวัดจันทบุรี ตราด ระยอง และสระแก้ว และการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ทำให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นประเทศของประชาคมอาเซียนจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษากลางระหว่างประเทศสมาชิกของอาเซียน

5. หลักสูตรวิศวกรรมโลจิสติกส์ จะตอบสนองการขยายตัวของโลจิสติกส์ในภาคตะวันออกทั้งทางถนน ทางรถไฟ ทางทะเล และเครื่องบิน สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรม 4.0 ในอนาคต

6. หลักสูตรการพัฒนาชุมชน ถือเป็นฐานของการศึกษาที่มีวิสัยทัศน์การเอาชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ต่อเนื่องและตลอดชีพ

7. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต วิชาชีพครู เป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญต่อผู้ที่จะประกอบอาชีพครูที่จบมาจากสาขาอื่นนอกเหนือจากศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ ตัวอย่างเช่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีผู้ที่เป็นครู กศน. ที่ยังไม่มีประกาศนียบัตรวิชาชีพครูเป็นจำนวนมาก (ชุติมณ เรืองกาญจนสุรีย์, สัมภาษณ์ 8 มิถุนายน 2561) ยิ่งไปกว่านี้จะพบว่า คณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้ช่วยสร้างวิชาชีพครูในจังหวัดจันทบุรีและตราดอย่างเข้มแข็ง ดังคำกล่าวของผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรีที่ว่า (วิลิศ สกุลรัตน์, สัมภาษณ์ 30 พฤษภาคม 2561)

“ผอ.โรงเรียนในจันทบุรีและตราดมาจากราชภัฏ 80%”
“คณะศึกษาศาสตร์รำไพสอบได้มากกว่าที่อื่น”

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

8. หลักสูตรการค้าชายแดนและระหว่างประเทศ เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองการค้าชายแดนที่สำคัญของประเทศในบริเวณจังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และตราด รวมถึงการตอบสนองการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้วและจังหวัดตราดด้วย ในปัจจุบัน เราพบว่าในปี พ.ศ. 2560 คาดว่า การค้าชายแดนและระหว่างประเทศ ประเทศเพื่อนบ้านกัมพูชา ลาว เมียนมาร์

และเวียดนาม (CLMV) มีการขยายตัวร้อยละ 11.0 โดยเฉพาะสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค (สำนักงานคลังจังหวัดจันทบุรี, 2560 : 2)

9. หลักสูตรการจัดบริการผู้สูงอายุ เป็นหลักสูตรที่มุ่งตอบสนองรองรับสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ที่กำลังเกิดขึ้นในประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคตะวันออก ในขณะที่กลไกการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบดั้งเดิมไม่เพียงพอต่อการรองรับปัญหาผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นมาใหม่ การดำเนินการหลักสูตรดังกล่าวจักช่วยก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีและผู้สูงอายุที่เข้าร่วม กล่าวคือ ผู้สูงอายุจะได้มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงสังคมในกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน ในขณะที่มหาวิทยาลัยก็สามารถดึงภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาเป็นองค์ความรู้ได้ (อุลิช ดิษฐประณีต, สัมภาษณ์ 30 พฤษภาคม 2561)

10. หลักสูตรพลเมืองศึกษา (Civic Education) เป็นหลักสูตรที่ช่วยเตรียมคนสำหรับการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นซึ่งถือกันว่าเป็นฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศ เนื่องจาก การมุ่งพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา มักเน้นการเปลี่ยนแปลง “ระบบการเมือง” แต่ยังละเลยการสร้างพลเมืองสำหรับการเปลี่ยนแปลงในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นหลักสูตรพลเมืองศึกษาจึงให้ความรู้แก่ผู้เรียนแตกต่างจากหลักสูตรรัฐศาสตร์ทั่วไปในประเทศไทยที่เน้นการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากตำราเป็นหลัก เนื่องจากพลเมืองศึกษาในที่นี้เป็นหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้ประชาธิปไตยจากการลงมือทำ (learning Democracy by Doing)

หลักสูตรพลเมืองศึกษานี้ ควรมีเป้าหมายในพื้นที่ตำบลทั่วประเทศที่มี 7,825 แห่ง ซึ่งในแต่ละตำบลก็จะมีผู้นำในการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่สำคัญ 3 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มผู้นำองค์กรชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำองค์กรชุมชน พบว่า ในปัจจุบันองค์กรชุมชนมีกลไกที่เด่นชัดในท้องถิ่นที่ต้องการหลักสูตรพลเมืองศึกษา คือ สภาองค์กรชุมชนตำบล สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 องค์กรแห่งนี้เปรียบเสมือนความพยายามในการเพิ่มความเข้มแข็ง (Empowerment) ของชุมชน โดยผ่านการมอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายให้กับประชาชน เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ รวมทั้งเป็นความพยายามยกระดับผู้นำตามธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น แต่ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการทางการเมืองแบบการเลือกตั้ง ความแพร่หลายของสภาองค์กรชุมชนตำบลได้กระจายไปทั่วประเทศโดยพบว่า มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลไปแล้วจำนวน 6,486 แห่ง จาก 7,825 แห่ง หรือคิดเป็น 82.89% ตามตารางที่ 6.1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 6.1 แสดงจำนวนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล แยกตามรายภาค

ภาค	จำนวนตำบล/เทศบาล/เขตทั่วประเทศ	จำนวนจัดตั้งสะสมสภาองค์กรชุมชนตำบล	จำนวนกลุ่มองค์กรชุมชนที่จดแจ้ง	จำนวนสมาชิกทั้งหมด
ภาคกรุงเทพฯปริมณฑลและตะวันออก	782	781 (99.87%)	18,846	25,054
ภาคกลางและตะวันตก	1,449	1,441 (99.45%)	23,213	48,515
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,947	2,810 (95.35%)	58,078	97,765
ภาคใต้	1,176	1,178 (100%)	17,880	33,477
ภาคเหนือ	1,471	1,456 (98.98%)	37,262	46,154
รวม	**7,825**	**7,666 (97.97%)**	**155,279**	**250,965**

ที่มา : (สำนักเลขานุการสภาองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2562)

ในการขับเคลื่อนการเรียนการสอนของการศึกษาตลอดชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ควรกำหนดเป็นโครงการนำร่อง (Pilot Project) โดยการเลือกหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งที่มหาวิทยาลัยมีความพร้อมในการที่จะทำให้บังเกิดผล (Workable) หลังจากนั้นจึงขยายผลในการเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรอื่น ๆ ต่อไป

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 7
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 7 นี้ จะแบ่งหัวข้อของการนำเสนอออกเป็น 4 หัวข้อใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

7.1 สรุปผลการศึกษา

7.2 การอภิปรายผล

7.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

7.1 สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ

1. เพื่อศึกษาช่องว่างระหว่างมาตรฐานสีเขียวกับสภาวะที่เป็นจริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่ส่งผลต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3. เพื่อเสนอตัวแบบเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ช่องว่างระหว่างมาตรฐานสีเขียวกับสภาวะที่เป็นจริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้วิจัยได้แบ่งช่องว่างออกเป็น 4 หัวข้อหลัก ดังนี้

1. การจัดการด้านการศึกษา (Curriculum)

2. การจัดการด้านพื้นที่ (Campus)

3. การจัดการชุมชน (Community)

4. การจัดการด้านวัฒนธรรม (Culture)

1. การจัดการด้านการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวของประเทศอินโดนีเซีย มีทั้งด้านที่สอดคล้องและด้านที่ไม่สอดคล้อง ซึ่งถือว่าเป็นช่องว่างที่เป็นปัญหาในการจัดการหลักสูตร กล่าวคือ ด้านที่สอดคล้องนั้น หลักสูตรได้มีการปรับตัวและมีการขยายรายวิชาหรือขอบเขตของการบูรณาการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เข้าไปในรายวิชา ยกตัวอย่าง รายวิชาที่สำคัญในหลักสูตรการศึกษาทั่วไป คือ รายวิชาศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่มีการสอดแทรกเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎีของหลักเศรษฐกิจพอเพียง หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีการให้นักศึกษาทดลองปฏิบัติการลงพื้นที่จริง โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิถีทางในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและการเรียนรู้ในการเป็นผู้มีจิตอาสาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จึงเห็นได้ว่า

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยมีการจัดรายวิชาที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านที่ไม่สอดคล้องคือ การจัดการหลักสูตรนั้นยังไม่ครอบคลุมและยังขาดการบูรณาการระหว่างสาขาวิชาทั้งในรายวิชาที่มีการจัดการศึกษา และที่เกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาปริมาณก๊าซเรือนกระจกหรือการคำนวณหาค่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ที่เกิดจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งยังไม่มีเกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย ดังนั้น จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มหาวิทยาลัยยังไม่มีรายวิชาที่เป็นรายวิชาในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ

2. การจัดการด้านพื้นที่ เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ของประเทศอินโดนีเซีย มีทั้งด้านที่สอดคล้องกับด้านที่ไม่สอดคล้อง ซึ่งถือว่าเป็นช่องว่างที่เป็นปัญหา กล่าวคือ การจัดการด้านพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีต้นทุนที่ดีตั้งแต่ในสมัยของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานส่งผลให้สามารถจัดการพื้นที่เชิงบูรณาการ 3 โซนด้วยกัน คือ

2.1 โซนนิ่งพื้นที่การจัดการศึกษา ประกอบด้วย อาคารเรียน อาคารปฏิบัติการ อาคารโรงอาหาร อาคารสำนักงาน

2.2 โซนนิ่งพื้นที่ป่าธรรมชาติสีเขียว ประกอบด้วย ป่าปกปักทรัพยากรธรรมชาติของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา (อพ.สธ.)

2.3 โซนนิ่งการท่องเที่ยวสีเขียวและกีฬา ประกอบด้วย โซนพื้นที่กิจกรรม กีฬาและสนามกอล์ฟในวังสวนบ้านแก้ว

ส่วนด้านที่ไม่สอดคล้องนั้น คือ ด้านการจัดการของเสีย ด้านการจัดการขยะ ด้านการจัดการพลังงาน พบว่า ยังไม่มีการจัดการอย่างเป็นระบบในเรื่องของการจัดการขยะมูลฝอย การจัดการน้ำเสีย การจัดระบบขนส่งที่ช่วยลดเรื่องของการใช้พลังงาน

3. การจัดการชุมชน เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ของประเทศอินโดนีเซีย มีทั้งด้านที่สอดคล้องกับด้านที่ไม่สอดคล้อง ซึ่งถือว่าเป็นช่องว่างที่เป็นปัญหา กล่าวคือ ด้านที่สอดคล้องนั้นมหาวิทยาลัยมีการสร้างเครือข่ายชุมชนทางวิชาการกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยในกลุ่มราชภัฏ และมหาวิทยาลัยในประเทศจีน รวมถึงการให้บริการด้านการวิชาการแก่ชุมชน ตามพระบรมราโชบายของรัชกาลที่ 10 ว่าเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น แต่พบว่าการดำเนินงานในด้านความร่วมมือ ด้านการศึกษา การวิจัย การบริการวิชาการ มีความร่วมมือแบบหลวม ๆ กล่าวคือ เป็นความร่วมมือกันตามพันธกิจเช่น การจัดการประชุมเชิงวิชาการในกลุ่มราชภัฏเป็นต้น ในส่วนของการทำข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศในเรื่องการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการศึกษาและวัฒนธรรม ซึ่งยังขาดมิติของด้านสิ่งแวดล้อมและในส่วนของความร่วมมือต่อชุมชนซึ่งอยู่ภายใต้พันธกิจของสำนักบริการวิชาการเป็นการกระจายความรับผิดชอบให้กับแต่ละคณะของมหาวิทยาลัยเพื่อให้ลงไปพัฒนาท้องถิ่นซึ่งพบว่า ในแต่ละคณะจะมีการบริการวิชาการที่เป็นอิสระ จึงทำให้มีลักษณะคล้ายๆ ต่างคนต่างทำ จึงทำให้ขาดทิศทางที่ชัดเจนในการพัฒนาท้องถิ่นถึงแม้ว่าจะมีเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเข้ามาเกี่ยวข้องแต่ก็มีลักษณะของความหลากหลาย

4. การจัดการด้านวัฒนธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ของประเทศอินโดนีเซีย มีทั้งด้านที่สอดคล้องกับด้านที่ไม่สอดคล้อง ซึ่งถือเป็นช่องว่างที่เป็นปัญหา

กล่าวคือ ด้านที่สอดคล้องเป็นผลมาจากสมัยของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีในรัชกาลที่ 7 ที่ท่านทรงเป็นผู้นำในการดำเนินวิถีชุมชนแบบสงบ ร่มรื่น เน้นความสวยงามของธรรมชาติและสร้างภูมิทัศน์สีเขียวเป็นสำคัญ รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการทำเกษตรแก่ชุมชน ซึ่งในยุคของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในฐานะสถาบันการอุดมศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรในด้านการทำเกษตรและเผยแพร่สู่ชุมชนเช่นกัน ส่วนความไม่สอดคล้องนั้น พบว่า วิถีชีวิตของคนในมหาวิทยาลัยค่อนข้างแตกต่างจากในยุคของสมเด็จฯ กล่าวคือ การพัฒนาของระบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สังคม เทคโนโลยี การเพิ่มขึ้นของสิ่งปลูกสร้าง การใช้ทรัพยากร บุคลากร เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างกิจกรรมที่ทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะที่เพิ่มขึ้น การใช้พลังงานเชื้อเพลิง การลดพื้นที่สีเขียว การเพิ่มปริมาณของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ฯลฯ ถึงแม้จะมีมาตรการ นโยบายสิ่งแวดล้อม แต่เป็นเพียงการดำเนินงานครั้งคราวตามจำนวนงบประมาณที่ได้ ซึ่งขาดความสม่ำเสมอและต่อเนื่องทำให้สังคมวัฒนธรรมสีเขียวก่อตัวขึ้นได้ยาก

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มี 6 ปัจจัยหลักด้วยกัน คือ

1. ความมุ่งมั่นของผู้นำ โดยผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ในระดับโครงสร้างขององค์กรในเชิงนโยบาย และให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยบุคลากรในมหาวิทยาลัย ซึ่งเริ่มต้นจากสำนักงานอธิบการบดีที่เป็นหน่วยงานเริ่มต้น เพื่อเป็นตัวอย่างในการนำไปสู่การปฏิบัติและเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขององค์กร

2. สร้างเครือข่ายพันธมิตรมหาวิทยาลัยสีเขียว จากนโยบายกระทรวงที่มอบให้ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศได้ดำเนินการในการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบล จัดทำข้อมูลของชุมชน โดยให้มีการจ้างงานประชาชนในตำบล เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามปัญหาและความต้องการของชุมชน มหาวิทยาลัยได้มีการจัดบริการวิชาการ ทั้งการประชุม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ ที่เกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่โรงเรียนในเครือข่ายของมหาวิทยาลัย เช่น โรงเรียนเกาะกูด เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยนั้น ผู้บริหารจัดให้มีการสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้บริหารกับอาจารย์ บุคลากร พนักงาน นักศึกษา และบุคคลภายนอก (สายตรงผู้บริหาร) และมีการจัดให้มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร

4. การศึกษาและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้มีการปรับทิศทางของหลักสูตรให้มีความเป็นสหวิทยาการมากขึ้น เพื่อตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมหาวิทยาลัยได้ให้คณะมีการปรับเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว ซึ่งเนื้อหามีการเน้นการตอบสนองความต้องการในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นความเป็นสหวิทยาการ เน้นการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และเน้นให้มีการลงมือปฏิบัติจริงในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย

5. การบูรณาการการวิจัย การบูรณาการงานวิจัยมีการส่งเสริมให้อาจารย์ บุคลากรในมหาวิทยาลัยทำการวิจัย มีทั้งให้ขอทุนวิจัยจากหน่วยงานภายนอก และทุนวิจัยภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการวิจัยสาขาวิชามุ่งเน้นไปที่สาขาวิชาเดียวเท่านั้น ส่วนการวิจัยเชิงบูรณาการยังมีไม่มาก โดยมีสถาบันวิจัยและพัฒนาเป็นหน่วยงานกำกับและดูแล เพื่อให้เกิดการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น และเพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ได้เผยแพร่ขอตำแหน่งวิชาการเพื่อการพัฒนาอาชีพของตน

6. การจัดการประสิทธิภาพ การมีระบบและกลไกในการจัดการประสิทธิภาพขององค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมาย มีการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และมีการมอบรางวัลให้กับความสำเร็จในด้านต่าง ๆ

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ในการนำเสนอตัวแบบเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยพัฒนาจากแนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียวตามตัวแบบ 4C และแนวคิดมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืนจะมียุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนที่สำคัญ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจะประยุกต์แนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียวตามตัวแบบ 4C ซึ่งประกอบด้วยแนวคิด Campus, Curriculum, Community และ Culture มาเป็นกรอบในการพิจารณายุทธศาสตร์ ดังนี้

1.1 ยุทธศาสตร์การวางโครงสร้างพื้นฐานภูมิทัศน์สีเขียว ด้านการจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายการเลือกใช้พลังงานทดแทนหรือพลังงานหมุนเวียน การจัดการด้านของเสีย คือ การจัดการขยะ การลดขยะ การทำการรีไซเคิล การจัดการน้ำ โดยให้ความสำคัญกับการลดการใช้น้ำ การคมนาคมระบบการขนส่ง โดยมีนโยบายการขนส่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นโยบายกระตุ้นการเดินเท้า นโยบายการใช้รถขนส่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

1.2 ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความยั่งยืน จากหลักสูตรและวิชาที่เป็นฐานเดิมของการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เราสามารถเสนอแนะยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรเพื่อความยั่งยืนต่อไป โดยมีปรัชญาของหลักสูตรการผสมผสานระหว่างแนวคิดหลังมนุษยนิยม (Posthumanism) สหวิทยาการแนวข้ามพ้นสาขา (Transdisciplinary) และแนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) ตัวอย่างของหลักสูตรดังกล่าว ได้แก่ หลักสูตรสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่เน้นการพัฒนาความรู้ที่นำไปใช้ปฏิบัติได้ในชีวิตจริง รวมทั้งในปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้พัฒนาและจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับปริญญาเอกมาเป็นเวลา 7 ปีแล้ว ดังนั้นเพื่อต่อยอดในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อความยั่งยืนควรพัฒนาหลักสูตรต่อไปในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท

1.3 ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อสิ่งแวดล้อม การสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีสามารถยกระดับและเติบโตไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน เนื่องจากเป็นปัจจัยภายนอกที่เป็นช่องทางในการทำให้

เกิดเครือข่ายที่มีการสื่อสารองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการก๊าซเรือนกระจก ด้านการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืนร่วมกัน โดยการนำแนวทางสหวิทยาการมาเป็นส่วนหนึ่งเพื่อให้เกิดการจัดระบบการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติราชภัฏ พ.ศ. 2547

1.4 ยุทธศาสตร์การสร้างจิตสำนึกวัฒนธรรมองค์กรสีเขียว ในการสร้างจิตสำนึกวัฒนธรรมองค์กรสีเขียวต้องเน้นยุทธศาสตร์อยู่ที่การพัฒนาคน ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาพลเมืองสีเขียว โดยยุทธศาสตร์การพัฒนาพลเมืองสีเขียวนั้นเป็นการผสมผสานระหว่างวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งต้องมีการบูรณาการและจัดทำแนวคิดในการศึกษาร่วมกัน โดยมองปัจจัยการพัฒนาองค์ความรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการศึกษาสิ่งแวดล้อมเป็นการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาและเห็นความสำคัญ และจุดมุ่งหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งมีผลผลิตเป็นคุณธรรมและจริยธรรม โดยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเริ่มจนนำไปสู่การตระหนักและปรับมุมมอง ตลอดจนการพัฒนาแนวคิดและการปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อม การสร้างค่านิยมในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นความรู้ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนของผู้เรียน

2. ยุทธศาสตร์การสร้างระบบการศึกษาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์การสร้างระบบการศึกษาที่ยั่งยืน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ย่อยที่สำคัญ 2 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์การบูรณาการการวิจัยนวัตกรรม และถ่ายทอดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการบูรณาการบนความร่วมมือแบบข้ามพ้นสาขาวิชา (Transdisciplinary) ทั้งสถาบันวิจัย คณะ และสาขาวิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย โดยการก้าวข้ามพ้นไปสู่การพัฒนาทั้งวิสัยทัศน์ใหม่และประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ และยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์กลางการเรียนรู้และบริการวิชาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน เป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษา เพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนหรือท้องถิ่นในพื้นที่บริการของสถาบันการศึกษา และเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบันการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพของการศึกษา เพื่อมุ่งหวังให้สถาบันการศึกษาได้มีการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน

3. ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีนั้น ควรเน้นการศึกษาตลอดชีวิต (Life Long Learning) การจัดการศึกษาตลอดชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีควรให้ความสำคัญกับรูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 2 รูปแบบคือ การศึกษาเพื่อเทียบโอนผลการศึกษาสำหรับรับปริญญาต่อเนื่องและการศึกษาที่ไม่หวังเทียบโอนผลการศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาตลอดชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ควรพัฒนาจากหลักสูตรที่มีอยู่เดิมที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตลอดชีพรวมถึงหลักสูตรใหม่เพื่อตอบสนองสถานการณ์ในปัจจุบันของภาคตะวันออก ดังนี้

1. หลักสูตรเทคโนโลยีการเกษตร
2. หลักสูตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร
3. หลักสูตรการท่องเที่ยว
4. หลักสูตรภาษาอังกฤษธุรกิจ
5. หลักสูตรวิศวกรรมโลจิสติกส์

สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

6. หลักสูตรการพัฒนาชุมชน
7. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต วิชาชีพครู
8. หลักสูตรการค้าชายแดนและระหว่างประเทศ
9. หลักสูตรการจัดบริการผู้สูงอายุ
10. หลักสูตรพลเมืองศึกษา (Civic Education)

7.2 การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เมื่อเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยราชภัฏด้วยกัน สามารถสะท้อนให้เห็นได้จากยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดการของเสีย ด้านการจัดการน้ำ ด้านการจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ด้านการวางระบบโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคมขนส่งและด้านการศึกษา โดยนำหลักการ 3 ด้าน คือ ด้านสังคมให้ความสำคัญด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจ มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่อย่างต่อเนื่องในระยะยาว และด้านสิ่งแวดล้อม เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการศึกษาวิจัย ในด้านการใช้พลังงานทดแทน การจัดการขยะ โดยกำหนดพื้นที่เรียนรู้ภายในองค์กรและให้คณาจารย์และนักศึกษาทำวิจัยร่วมกัน และส่งเสริมสร้างจิตสำนึกให้เกิดกิจกรรมสีเขียวอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งส่งเสริม ผลักดันให้แต่ละคณะเข้าสู่มาตรฐานสำนักงานสีเขียว เน้นการสร้างบรรยากาศภายในมหาวิทยาลัยให้มีความสะอาด ร่มรื่น ทันสมัย สะดวกสบาย ปลอดภัย มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวสะอาด ที่นักศึกษา คณาจารย์ รวมถึงบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสามารถใช้เวลาเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ตลอดทั้งวันและทุกคนเคารพต่อสิทธิตามธรรมชาติ มีความแตกต่างกับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่ไม่ได้มีการกำหนดพื้นที่เรียนรู้ภายในองค์กรและให้คณาจารย์และนักศึกษาทำวิจัยร่วมกัน และส่งเสริมสร้างจิตสำนึกให้เกิดกิจกรรมสีเขียวอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งส่งเสริม ผลักดันให้แต่ละคณะเข้าสู่มาตรฐานสำนักงานสีเขียว เน้นการสร้างบรรยากาศภายในมหาวิทยาลัยให้มีความสะอาด ร่มรื่น ทันสมัย สะดวกสบาย ปลอดภัย มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวสะอาด แต่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการทิ้งขยะให้ถูกถังสี และรณรงค์การเดินขึ้นลงงดใช้ลิฟท์ แต่การผลักดันให้คณะต่าง ๆ เข้าสู่มาตรฐานสีเขียวยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ในภาพรวมโดยมีเพียงสำนักงานอธิการบดีที่ยังคงดำเนินการสำนักงานสีเขียวอย่างต่อเนื่อง และหน่วยงานคณะบางหน่วยงานเท่านั้นที่มีการส่งเสริมและสร้างการสื่อสารด้านคณะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลอลงกรณ์ กำหนดเป้าหมายความสำเร็จในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างต่อเนื่องโดยเน้นปัจจัยภาวะผู้นำ ที่ต้องมีการพัฒนาเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงวัฒนธรรม พร้อมทั้งวางเครือข่ายของผู้บริหารที่จะขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนามหาวิทยาลัยไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย การปฏิบัติให้เป็นไปตามแนวทางยุทธศาสตร์ โดยต้องมีการสื่อสารให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจร่วมกันในเป้าหมายที่มุ่งไปของการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว อาทิเช่น การจัดทำ

แผนที่ยุทธศาสตร์ การวางแผนโครงการและจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์ การทบทวนจัดโครงสร้างองค์การรองรับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ การบริหารผลการปฏิบัติงาน การวัดและประเมินผลสำเร็จผ่านกระบวนการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ ตามแนวทาง Balanced Scorecard และการจัดสรรรางวัลสิ่งจูงใจตามผลงาน เป็นต้น มีความแตกต่างกับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลอลงกรณ์ มีเป้าหมายที่ชัดเจนต่อความสำเร็จในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างต่อเนื่องโดยเน้นที่ปัจจัยภาวะผู้นำ ที่ต้องมีการพัฒนาเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงวัฒนธรรม พร้อมทั้งวางเครือข่ายของผู้บริหารที่จะขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนามหาวิทยาลัยไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่านโยบายของการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว เคยได้ปฏิบัติในช่วงปี พ.ศ. 2558-2561 โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของการส่งรายงานประเมินผลมหาวิทยาลัยสีเขียว แต่หลังจากปี พ.ศ.2562 นั้นเป้าหมายในการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียว เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยมีการยกเลิกคณะทำงานมหาวิทยาลัยสีเขียว ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องและไม่มีการวางเครือข่ายของผู้บริหารในการจัดการด้านนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวเป็นการเฉพาะ

3. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำหนดเป้าหมายของการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยเน้นไปที่ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีกลยุทธ์การกำหนดให้องค์กรต้องทำการจัดการสภาพแวดล้อมขององค์กรให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว บนตัวชี้วัดทั้ง 6 ด้าน ของมาตรฐานยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง พร้อมทั้งมีการประกาศเป็นกฎหมายให้นักศึกษาและบุคลากรปฏิบัติคือ ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เรื่อง นโยบายอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ 21 เมษายน 2564 ซึ่งตามประกาศฉบับนี้ในข้อที่ 8 ระบุว่า “ส่งเสริมให้มีการประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและทำการชดเชยคาร์บอนในระดับองค์กรและระดับบุคคล มุ่งเน้นให้มีหลักสูตรและรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อลดก๊าซเรือนกระจกได้ เช่น รายวิชา 4116227 พลังงานและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Energy and Environment Impact) เป็นต้น และความมุ่งมั่นของผู้บริหารที่ต้องการจะทำให้เกิดเป็นรูปธรรมคือการเรียนรู้และสร้างเสริมพฤติกรรมการลดก๊าซเรือนกระจกให้เป็นรายวิชาหนึ่งในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปซึ่งเป็นรายวิชาบังคับเรียนของทุกหลักสูตรระดับปริญญาตรีและบังคับเรียนในทุกหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่เป็นหลักสูตรทางด้านสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการสอดแทรกประเด็นด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) และโมเดลเศรษฐกิจ BCG (นิฮาฟีซา ดลภาค, 2566) มีความแตกต่างกับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี คือ การดำเนินการด้านความต่อเนื่องของการจัดทำยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยสีเขียว นั้นเกิดความไม่ต่อเนื่องทำให้การจัดทำข้อมูลตัวบ่งชี้ในแต่ละด้าน ไม่ได้มีการส่งข้อมูลรายงานผลการประเมินของมหาวิทยาลัยไปยังมหาวิทยาลัยสีเขียว ประเทศอินโดนีเซีย ผ่านระบบออนไลน์ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยมีการดำเนินการตามพันธกิจที่ได้รับจาก กระทรวงการอุดมศึกษา วิจัย วิทยาศาสตร์และนวัตกรรม ในการมุ่งเป้าไปที่ เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้ง 17 ประการแทน จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องไป พร้อมทั้งในการจัดการหลักสูตรและการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณียังไม่ได้มีการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้และสร้างเสริมพฤติกรรมการลดก๊าซเรือนกระจกให้เป็นรายวิชาหนึ่งในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป แต่มีการศึกษาในรายวิชา ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนแทน ซึ่งในคำอธิบายรายวิชาจะเป็นการศึกษาในหลักการทรงงาน และการเรียนรู้เรื่องของ

แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาที่ยั่งยืน 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนทั้งในส่วนของภาคทฤษฎีและการลงมือปฏิบัติ โดยเป็นการจัดเรียนการสอนเฉพาะนักศึกษาแรกเข้าชั้นปีที่ 1 เท่านั้น ที่มีความคล้ายคลึงกับรายวิชา ศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่เป็นรายวิชาหลักที่สะท้อนเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนในชีวิตประจำวันได้

4. มหาวิทยาลัยมหิดล กำหนดกลยุทธ์ที่ผลักดันมหาวิทยาลัยไปสู่มหาวิทยาลัยสีเขียวและเติบโตไปสู่มหาวิทยาลัยเชิงนิเวศน์ ด้วยกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร ได้แก่ การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการด้านความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้ง 6 ด้าน เช่น ลดปริมาณการใช้ เน้นการใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ กำหนดการใช้ประโยชน์และควบคุมการออกแบบให้เป็นอาคารเชิงนิเวศน์ สร้างกลยุทธ์การส่งเสริมสังคมคาร์บอนด้วยการสร้างระบบการจัดเก็บข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพื่อให้สามารถประเมินปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์องค์กรได้ครบถ้วนและมีประสิทธิภาพอันนำไปสู่การส่งเสริมให้เกิดสังคมคาร์บอนต่ำ และกลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการนำผลงานวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมลงไปสู่ชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนสร้างชุมชนสีเขียว และมีการส่งเสริมให้มีรายวิชาที่เกี่ยวกับความยั่งยืนพร้อมทั้งมีการขยายเครือข่ายการสร้างองค์ความรู้ด้านความยั่งยืนในทุกระดับ

จากข้อสรุปความแตกต่างข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอแนวทางเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน (Strategies for Sustainable Green University Development) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยการนำแนวคิด 4C มาสู่การกำหนดลักษณะทางโครงสร้างพื้นฐานในการกำหนดภูมิทัศน์สีเขียว เช่น การจัดการพื้นที่สีเขียว การจัดการพลังงาน การจัดการน้ำ การจัดการของเสีย การจัดการคมนาคม และการจัดสาระรายวิชาของหลักสูตรให้ครอบคลุมแนวคิดสหวิทยาการ และเน้นให้มีการสื่อสารข้อมูลการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวสู่ผู้มีส่วนได้เสียภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ควรจัดให้มีการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยสีเขียวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีของการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว เพื่อให้เกิดสังคมชุมชนที่มีความตระหนักในการมีส่วนร่วมมีสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีซึ่งเป็นเป้าหมายที่ไปสู่วิถีการพัฒนาอย่างยั่งยืนสอดคล้องต่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ประการ

7.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จาก ดุษฎีนิพนธ์นี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายที่มีฐานจากผลวิจัยดังนี้

1. มหาวิทยาลัยควรมีการกำหนดผังแม่บทของการเป็นมหาวิทยาลัยคาร์บอนต่ำ โดยกำหนดให้เป็นแผนระยะยาว เพื่อที่จะให้เกิดความมั่นคงในวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. มหาวิทยาลัยควรเน้นให้มีการสร้างนโยบายการการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากการใช้ประโยชน์จากต้นไม้ ที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือจะเกิดขึ้น ด้วยการส่งเสริมให้มีการจัดทำรายวิชาหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปลูกต้นไม้เพื่อขายคาร์บอนเครดิต ตามนโยบายของรัฐบาล

3. มหาวิทยาลัยควรมีคณะกรรมการในการดำเนินงานการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียวเพื่อความยั่งยืน ซึ่งเป็นความร่วมมือจากทุกองคาพยพในการดำเนินการมหาวิทยาลัยสีเขียวแบบมุ่งมั่นและเพื่อประโยชน์ร่วมกันในการไปสู่ความยั่งยืน

4. มหาวิทยาลัยควรมีการสร้างศูนย์พัฒนามหาวิทยาลัยไปสู่ความยั่งยืนให้เป็นหน่วยงานกลางในการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้ของ ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง เพื่อศึกษาแนวทางของการดำเนินการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างมุ่งมั่นและเป็นเป้าหมายร่วมกันของทุกคน

5. มหาวิทยาลัยควรเน้นการสื่อสาร และการทำความเข้าใจในมาตรฐานที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบหรือพฤติกรรมในการบริโภค ให้ทุกคนมีความตระหนักร่วมกัน เช่น การลดการใช้ถุงพลาสติก การสร้างกิจกรรมการรีไซเคิลขยะ การคัดแยกขยะ การใช้ยานพาหนะที่ไม่สร้างมลพิษ การจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ให้นักศึกษาเป็นเยาวชนสีเขียวรักษ์โลก เป็นต้น

6. มหาวิทยาลัยควรใช้พื้นที่ภายในของมหาวิทยาลัย เช่น สนามกอล์ฟ วังสวนบ้านแก้ว ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นพื้นที่สำหรับใช้เป็นกรณีศึกษา เสมือนหนึ่งผู้เรียนในมหาวิทยาลัย คือ บุคคลที่ทำงานอยู่ในโรงงานขนาดใหญ่ ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติให้ทำการศึกษาค้นคว้า และเป็นการศึกษาทำวิจัยเพื่อประโยชน์ของมหาวิทยาลัย โดยหากมีส่วนใดที่เป็นต้นเหตุของปัญหาที่ทำให้มหาวิทยาลัยไม่สามารถดำเนินการไปสู่ตัวบ่งชี้ของมหาวิทยาลัยสีเขียว ก็ควรมีการดำเนินการศึกษา และร่วมหามาตรการในการแก้ไข เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่ใช้ทรัพยากรภายในมหาวิทยาลัย

7.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินการวิจัยหลังจากนี้ คือ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยมีการจัดทำระบบที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาลักษณะของ พื้นที่ อาคารต่าง ๆ ให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนหรือการจัดการระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO

2. ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็น การสร้างนวัตกรรมการลดพลังงานเชื้อเพลิงหรือการสร้างพลังงานทางเลือก เพื่อปรับตัวในสภาวะที่ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ในการเพิ่มเติมแหล่งพลังงานทางเลือก สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการคำนวนการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก

3. ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็น การบริหารจัดการน้ำ ในประเด็นการอนุรักษ์น้ำ การนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่

4. ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็น ระบบการจัดการของเสีย ในการจัดวางระบบการจัดการของเสียอย่างครบวงจร หรือ มีการวางระบบการจัดการขยะที่ได้มาตรฐานและมีสุขอนามัย

สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5. ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็น ระบบการคมนาคมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การจำกัดการใช้รถที่เป็นมลพิษ การสร้างระบบการจอดและรับส่ง บุคลากร นักศึกษา โดยมีระบบขนส่งที่เชื่อมโยงระหว่างรถไฟฟ้า สู่ทางเดิน สู่อาคารเรียน

6. ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็น ระบบการจัดการศึกษาเพื่อความยั่งยืน โดยความร่วมมือของหน่วยงานกองบริการ สถาบันวิจัย กองพัฒนานักศึกษา คณะ ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันในการพัฒนาการเป็นองค์กรที่เป็นเลิศด้านการจัดการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ตามแนวทางของ 4C

7.ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็น เกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน BCG Economy (Bio Circular Green Economy) หรือเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว) ESG (Environment Social Governance) ที่เป็นนโยบายหลักของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ประการ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2562). **ความตกลงปารีส : ก้าวสำคัญของการดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://thai-inter-org.mfa.go.th/th/page/ความตกลงปารีส?menu=5d847835517e9b159b5eba97. 13 กรกฎาคม 2562.

กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. (2564). **แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564-2570**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://www.mhesi.go.th/index.php/news-and-announce-all/pr/announcement-news/8464-2564-2570-2566-2570.html. 1 มีนาคม 2564.

กลุ่มงานการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี .(2565). **งานพัฒนาฝึกอบรมและสวัสดิการ.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://www.personal.rbru.ac.th/. 18 มกราคม 2565.

กลุ่มงานพัสดุ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2561). **ข่าวจัดซื้อจัดจ้าง ประกวดราคา**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.stock.rbru.ac.th/index.php?npage=2&p=&backpage=. 12 มกราคม 2562.

กลุ่มงานหลักสูตรและแผนการเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2565). **ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://service-plan.rbru.ac.th/. 11 มกราคม 2565.

กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2563). **ความร่วมมือของไทยและโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://www.mnre.go.th/attachment/iu/download.php?WP=qUlcnKtkpQEgZKqCGWOghJstqTgcWat0pQIgAUplGQAgG2rDqYyc4Uux. 12 มิถุนายน 2563.

กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2563). **ชมรม Green Life ชีวิตสีเขียว กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://student.rbru.ac.th/clubshow.php?. 22 มกราคม 2562.

กรีนพีช. (2564). **ผลกระทบของภาวะโลกร้อน**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https: //www.greenpeace .org/thailand/explore/protect/climate/impacts/. 15 มิถุนายน 2564.

กาญจนา เงารังสี. (2559). การศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน. **วารสารสมาคมนักวิจัย สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 21(2), 13-18.

คุณธรรม สันติธรรม. (2548). **แนวทางการวางผังและจัดการสู่มหาวิทยาลัยสีเขียวสะอาด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต**. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช. (2562). **กรอบดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ มรภ. รำไพพรรณี**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.plants.rbru.ac.th/page1.html. 5 มิถุนายน 2562.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คู่มือการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก ยูไอ กรีนเมตริก ปี 2017. (2561). (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://greenmetric.ui.ac.id/wp-content/uploads/2015/07/UI-GreenMetric-Guideline-2017_Thai.pdf. 22 กรกฎาคม 2562.

งานอาคารสถานที่และบริการ กองกลางสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2562). **แผนผังมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.building.rbru.ac.th/build.html. 22 กรกฎาคม 2562.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2562). **พระราชประวัติสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://www.rama7.chula.ac.th. 22 กรกฎาคม 2562.

ชาย โพธิตา. (2549). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์. (2542). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการปฏิวัติขนาดครอบครัวใน ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.

ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ และคณะ. (ม.ป.ป.). **รายงานการศึกษาเชิงนโยบายเรื่องทางเลือกนโยบายการจัดการศึกษาต่อเนื่องและตลอดชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**.

ชุติมณ เรืองกาญจนสุรีย์. (8 มิถุนายน 2561). ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยหรือกศน. จังหวัดระยอง. สัมภาษณ์.

ตติยา ภูมิไธสง และภรภัทร์ ทับทิมวงศ์. (2564). **โครงการการพัฒนาระบบสูบน้ำบาดาลพลังงานแสงอาทิตย์ โรงเรียนอนุบาลเกาะกูด**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://org.rbru.ac.th/~kritidech/web/content/id.php?ContentID=37. 11 มกราคม 2565.

ตรึงใจ บูรณสมภพ และคณะ. (2546). **รายงานวิจัยโครงการมหาวิทยาลัยสีเขียวสะอาด**. คณะสถาปัตยกรรม ศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธวัชชัย บัวขาว และมนสิชา เพชรานนท์. (2555). การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว กรณีศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง. **วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรม สจล**, 14(1), 40-45.

ธรัช อารีราษฎร์. (2557). มหาวิทยาลัยสีเขียว : การดำเนินงานกรีนไอที. **วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. 1(2) กรกฎาคม–ธันวาคม, 64-77. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/itm-journal/article/view/111556/87099. 21 มกราคม 2562.

ธโสธร ตู้ทองคำ. (15 มิถุนายน 2561). อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สัมภาษณ์.

นฤมล ตันธสุรเศรษฐ์. (2556). “การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิพล กุลฑล. (2554). **งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่**. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นิฮาฟีซา ดลภาค. (2566). **การประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์และแนวทางการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อส่งเสริมความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคใต้ของประเทศไทย**. ดุษฎีนิพนธ์ (ปร.ด.) สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ปฐม นิคมานนท์. (2544). “ความรู้พื้นฐานการศึกษาตลอดชีพ” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปฐม นิคมานนท์ และสุธีร์ ชัยวสุ. (2544). “หลักการศึกษานอกระบบ” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2561). **ปรัชญาการศึกษาตลอดชีพ**. เอกสารประกอบการบรรยายวันที่ 30 พฤษภาคม 2561.

ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์. (2558). **ข้อคิด 10 ประการเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรการบูรณาการข้ามศาสตร์**. เอกสารโครงการปริญญาเอกรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต. ชลบุรี : สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปรียานันท์ สิทธิจินดาร์. (2561). **RBRU Model**. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการการกำหนดยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (วันที่ 18-19 มิถุนายน 2561).

ประเวศ วะสี. (2551). ยุทธศาสตร์ อบต. : จุดเปลี่ยนประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพ : สถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน.

ปิยศักดิ์ ถือสานา. (2558). **ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว**. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารจัดการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปิยะมาศ สามสุวรรณ และสมทิพย์ ด่านธีรวนิชย์. (2552). การมีส่วนร่วมของนักศึกษาต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี. ใน **การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2 วันที่ 4-5 กันยายน 2552** (หน้า 33-46). จังหวัดนนทบุรี.

พระราชกฤษฎีกายกฐานะสถาบันฝึกหัดครูเป็นวิทยาลัยครู ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2519. (2519). **ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา**, เล่มที่ 93 ตอนที่ 98 ฉบับพิเศษ. หน้า 1-3.

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547). **ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา**, เล่มที่ 121 ตอนพิเศษ 23 ก. หน้า 1-22.

.

พิชัย เหล่าศรีวิจิตร. (25 เมษายน 2564). เจ้าหน้าที่อาคาร สำนักงานอธิการบดี. สัมภาษณ์.
พิชัย เหล่าศรีวิจิตร. (11 พฤษภาคม 2565). เจ้าหน้าที่อาคาร สำนักงานอธิการบดี. สัมภาษณ์.
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2552). **มหาวิทยาลัยสีเขียว (Green campus)**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.digital.lib.kmutt.ac.th/magazine/issues3/covers/cover1.html. 12 มิถุนายน 2564.
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2547). **คำสั่งที่ 2/2547 แต่งตั้งกรรมการสรรหาอธิการบดี.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.council.rbru.ac.th/statement_2547/state1.pdf. 2 พฤษภาคม 2563.
_____. (2548). **รายงานการประชุมครั้งที่ 2/2548 ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2548**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา **:** http://www.council.rbru.ac.th/statement_2548/state1.pdf. 2 พฤษภาคม 2563.
_____. (2548). **รายงานการประชุมครั้งที่ 4/2548 ลงวันที่ 13 พฤษภาคม 2548**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา **:** http://www.council.rbru.ac.th/statement_2548/state1.pdf. 2 พฤษภาคม 2563.
_____. (2548). **รายงานการประชุมครั้งที่ 8/2548 ลงวันที่ 9 กันยายน 2548**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา http://www.council.rbru.ac.th/statement_2548/state1.pdf. 2 พฤษภาคม 2563.
_____. (2548). **รายงานการประชุมครั้งที่ 11/2548 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2548**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา http://www.council.rbru.ac.th/statement_2548/state1.pdf. 2 พฤษภาคม 2563.
_____. (2558). **ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เรื่องนโยบายสิ่งแวดล้อมและพลังงาน โครงการสำนักงานสีเขียว (Green Office) ประจำปี 2558.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.green.rbru.ac.th/index.php?p=policyGreenOffice. 23 พฤษภาคม 2562**.**
_____. (2559). **ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเรื่อง มาตรการประหยัดพลังงานและทรัพยากร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปี 2559.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.green.rbru.ac.th/index.php?p=policyGreenOffice. 23 พฤษภาคม 2562.
_____. (2561). **รายงานประจำปี 2560- 2561**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://uniserv.rbru.ac.th รายงานประจำปี 2560-2561. 2 พฤษภาคม 2563.
_____. (2561). **ประวัติ ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://sciencecenter.rbru.ac.th/index.php 11 พฤศจิกายน 2562.
_____. (2562). **ยุทธศาสตร์ที่ 4 เป้าประสงค์ที่ 2 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายมหาวิทยาลัยสีเขียว ประจำปีงบประมาณ 2562**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.green.rbru.ac.th/green_university/yutGreenUniversity61_65.pdf. 21 พฤษภาคม 2562.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

_____. (2563). **ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เรื่องนโยบายสิ่งแวดล้อมและพลังงาน โครงการสำนักงานสีเขียว (Green Office) ประจำปี 2563.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.green.rbru.ac.th/index.php?p=policyGreenOffice. 23 พฤษภาคม 2563.

_____. (2564**). รายงานการส่งประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา **:** http**://**www**.**green**.**rbru**.**ac**.**th**/**index**.**php?p=ranking&p2=ranking GreenUni**.** 23 พฤษภาคม 2564**.**

_____. (2564). **รายงานประจำปี 2564**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา **:** https://uniserv.rbru.ac.th. 22 มีนาคม 2564.

_____. (2565). **สายตรงอธิการบดี**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา **:** https://www.rbru.ac.th/. 10 พฤษภาคม 2565.

มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2562). **รายงานวิกฤติภูมิอากาศโดย IPCC ระบุ โลกร้อนที่สุดในรอบ 125,000 ปี**. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : https://www.seub.or.th/bloging/news /global-news/ipcc-climate-report-2021/. 11 สิงหาคม 2562.

มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2561). **มนุษยชาติภายใต้เงาของธรรมชาติที่เสื่อมโทรม.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://www.seub.or.th/bloging/news/global-news/. 6 มิถุนายน 2563.

มูลนิธิประชาธิปก รำไพพรรณี. (2561). **สมเด็จฯ ผู้ทรงบุกเบิกงานเกษตร ดอกไม้ ความสุขส่วนหนึ่งของพระองค์ พระตำหนักดอนแค (ตำหนักแดง)**. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : http://www.rama7.chula.ac.th/history.html. 18 มกราคม 2562.

มิวเซียมไทยแลนด์. (2562). **วังสวนบ้านแก้ว**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://www.museum thailand.com. 6 มิถุนายน 2563.

โมทนา สิทธิพิทักษ์. (2558). **การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยสีเขียวแบบยั่งยืนของสถาบันอุดมศึกษาไทย.** ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์**.** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/ 56383/. 29 มกราคม 2563.

รัฐสภา. (2528). **พระราชประวัติ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/ 596116. 11 ธันวาคม 2562.

รัฐสภา. (2562). **บทบาทการฝึกหัดครูไทยกับการรับใช้มวลชน**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https:// dl.parliament.g o.th/handle/20.500.13072/448129. 11 ธันวาคม 2562.

โรงเรียนสอนกอล์ฟเชาวรัตน์. (2562). รู้จักกีฬากอล์ฟ. **วารสารกีฬากอล์ฟโปรเชาว์ออนไลน์**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://prochaow.blogspot.com/?view=magazine. 11 ธันวาคม 2562.

วิลิศ สกุลรัตน์. (30 พฤษภาคม 2561). ผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมราชูทิศจันทบุรี. สัมภาษณ์.

ศุภวัลย์ พลายน้อย. (2556). **นานาวิธีวิทยาการถอดบทเรียนและสังเคราะห์องค์ความรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : พี.เอ.ลิฟวิ่ง.

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2562). **ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ SDG**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://https://www.sdgmove.com/intro-to-sdgs/. 29 เมษายน 2562.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2562). **รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานยุทธศาสตร์และเชื่อมโยงขบวนชุมชน ไตรมาส 4 (เดือนกรกฎาคม - กันยายน 2562) ปีงบประมาณ 2562.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : file:///C:/Users/Administrator/Downloads/reportquarter4.pdf. 19 มกราคม 2565.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). **แนวคิดความสำคัญและกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ : อินโนกราฟฟิกส์.

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2565). **แบบฟอร์มขอสนับสนุนเกี่ยวกับการวิจัย**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.research.rbru.ac.th/frmPromotResearch.php. 19 มกราคม 2565.

สภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2564). **โครงสร้างการบริหาร**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.council.rbru.ac.th/pages/about_structure_university.php. 19 มกราคม 2564.

สุภางค์ จันทวานิช. (2552). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://www.bic.moe.go.th/. 4 เมษายน 2563.

สำนักงานคลังจังหวัดจันทบุรี. (2560). **รายงานประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดจันทบุรี ปีพ.ศ. 2560 ไตรมาสที่ 3/2560 กันยายน 2560**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.fahchaiyo.com/article_detail.php?id=8. 4 มิถุนายน 2561

สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2564). **งานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.มรภ.รำไพพรรณี**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.uniserv.rbru.ac.th/indexuniserv.php?pg=about_contact. 12 มกราคม 2564.

สำนักเลขาธิการยูไอกรีนเมทริก. (2563). **คู่มือการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก ยูไอกรีนเมตริก (UI Green Metric) ปี 2017**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://greenmetric.ui.ac.id/wp-content/uploads/2015/07/UI-GreenMetric-Guideline-2017_Thai.pdf. 1 พฤษภาคม 2563.

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2565). **ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.arit.rbru.ac.th/Department_ET.php. 18 มกราคม 2565.

สิทธิ์ บุตรอินทร์. (2555). ปรัชญาสิ่งแวดล้อม. **วารสารราชบัณฑิตยสถาน**, 37(3) : 172-197.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แสงจันทร์ ลิ้มจิรกาล. (2558). แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593. **วารสารสิ่งแวดล้อม**, 19(4), 9-15.

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก. (2564). **โลกกำลังเผชิญก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ปกคลุมสูงสุด.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.tgo.or.th/2020/index.php/ th/post/ 94-962. 10 มกราคม 2564.

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก. (2564). **การจัดทำข้อมูลปริมาณก๊าซเรือนกระจกในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเมือง**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.tgo.or.th/2020/index.php/th/page/. 12 กรกฎาคม 2564.

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล. (2561). **การนิเทศ กศน. ออนไลน์**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https:// panchalee.wordpress.com. 12 มีนาคม 2561.

เอกชัย บุญยาทิษฐาน. (2553). **คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ.ปัญญาชน.

อุลิช ดิษฐปราณีต. (30 พฤษภาคม 2561). อดีตคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. สัมภาษณ์.

De Cieri, H. Kramar, R. (2005). **Human resource management in Australia**. 2nd Edition, McGraw-Hill, Macquarie Park, NSW.

Hart, P., Jickling, B. And Kool, R. (1999). Starting points: Questions of Quality in Environmental Education. **Canadian Journal of Environmental Education**, 4(1), pp. 104-124.

Henry Mintzbergand et al. (1987). **Mintzberg on Management : Inside our Strange Worldof Organizations**. Italy : Macmillan.

International Commission of Juristics and Consumers Association of Penang. (1982). **Rural Development and Human Rights in South East Asia**: Report of seminar in Penang December 1981. Penang: ICJ/CAP.

Klein, J.T. (2006). **A platform for shared discourse of interdisciplinary education,** Journal of Social Science Education, vol 5, no 2, pp 10-18.

Lozano, R. (2011). **The state of sustainability reporting in universities**, International Journal of Sustainability in Higher Education, Vol. 12 No. 1, pp. 67-78. (online). Available : https://doi.org/10.1108/14676371111098311. 1 May 2020.

Mader, C. (2009). **Principles for Integrative Development Process towards Sustainability in Regions – University of Graz**, 140 p.

Meadows, Donella H; Meadows, Dennis L; Randers, Jørgen and Behrens III, William W. (1972). **The Limits to Growth; A Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind**. New York: Universe Books. ISBN 0876631650. Retrieved. 26 November 2017.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

David W. Orr. (2004) **Earth in Mind: On Education, Environment, and the Human Prospect**. Island Press. Washington DC.

Ozga, J.. (2003). **Measuring and Managing Performance in Education**, CES Briefing No. 27, Edinburgh: Centre for Educational Sociology, University of Edinburgh, Retrieved 10.10.2011

Rhoen, D., Mansilla, V., Chun, M. and Klein, J.T. (2006). **Interdisciplinary Education at Liberal Arts Institutions**. Teagle Foundation White Paper, New York NY.

Shriberg, M. (2002). Institutional assessment tools for sustainability in higher education: Strengths, weaknesses, and implications for practice and theory. **International Journal of Sustainability in Higher Education**, 3(3) : 254-270.

Sterling, S. (2003). **Whole systems thinking as a basis for paradigm change in education: explorations in the context of sustainability**. PhD thesis. University of Bath. (online). Available : http://www.bath.ac.uk/cree/sterling.htm. 8 May 2021.

Sterling, S. (2004b). **An Analysis of the Development of Sustainability Education Internationally: Evolution, Interpretation and Transformative Potential**. In J. Blewitt & C. Cullingford (Eds.), The Sustainability Curriculum: The Challenge for Higher Education. London : Earthscan Publications. (pp. 43-62).

Sterling, S. (2011). **Teaching and learning sustainability at Plymouth University**, in the context of UK and European development.

The Association of University Leaders for a Sustainable Future (ULSF). (2020). **Brief History of the Talloires Declaration**. (online). Available : https://ulsf.org/brief-history-of-the-talloires-declaration/. 22 May 2020.

Thomas Jahn. (2008). **Transdisciplinarity in the Practice of Research**. In: Matthias Bergmann/Engelbert Schramm (Hg.), Transdisziplinäre Forschung. (online). Available : https://ttdr.net/wp-content/uploads/2020/09/Jahn-2008Transdisciplinarity-in-the-practice-of-research-.pdf. 12 May 2020.

UI Green Metric World University Ranking. (2019). **Overall Rankings 2019 : Rambhai Barni Rajabhat University**. (online). Available : https://greenmetric.ui.ac.id/rankings/overall-rankings-2019.

University of Plymouth. (1994). **Sustainability-Hub-Low-Carbon-Devon.** (online). Availble : https://www.plymouth.ac.uk/. 31 May 2020.

Valentin, Grecu and Nagore, Ipina. (2014). Management of Sustainable Development. **Sibiu, Romania**, 6(2), 18-25. (online). Availble : https://www.researchgate.net/publication/276424502. 3 May 2020.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Velazquez, L, Munguia, N., Platt, A., Taddei, J. (2006). **Sustainable university: what can be the matter?**, Journal of Cleaner Production Volume 14, Issues 9-11, 2006, Pages 810-819.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก

ตารางเปรียบเทียบ มาตรฐานการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว ประเทศอินโดนีเซีย

UI Green Metric World University Rankings 2017/2021

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางเปรียบเทียบ มาตรฐานการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว ประเทศอินโดนีเซีย
UI GreenMetric World University Rankings 2017/2021

ปี ค.ศ. 2017	ปี ค.ศ. 2021	แนวคิด 4C
หมวดหมู่ในการจัดอันดับและน้ำหนัก	**การกำหนดหมวดหมู่ยังเป็นหมวดหมู่เดิม**	การนำแนวคิด 4C มาสู่การกำหนดทิศทางในการสร้างยุทธศาสตร์ เพื่อไปสู่การจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียว เนื่องจากแนวคิด 4C เป็นแนวคิดที่มีการกำหนด ประเด็นสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่
1.โครงสร้างพื้นฐาน(SI) ร้อยละ 15 2.การจัดการพลังงาน (EC) ร้อยละ 21 3.การจัดการของเสีย (WS) ร้อยละ 18 4.การจัดการน้ำ (WR) ร้อยละ 10 5. การคมนาคมขนส่ง(TR) ร้อยละ 18 6. การศึกษา (ED) ร้อยละ 18 รวม 100%	1.โครงสร้างพื้นฐาน(SI) ร้อยละ 15 2.การจัดการพลังงาน (EC) ร้อยละ 21 3.การจัดการของเสีย (WS) ร้อยละ 18 4.การจัดการน้ำ (WR) ร้อยละ 10 5. การคมนาคมขนส่ง(TR) ร้อยละ 18 6. การศึกษา (ED) ร้อยละ 18 รวม 100%	1) ด้านวัฒนธรรม (Culture) โดยเป้าหมายของด้านวัฒนธรรมคือ ผู้บริหารองค์กร ผู้มีส่วนได้เสีย บุคลากรและเจ้าหน้าที่ รวมถึงประชาชนผู้เข้าใช้พื้นที่ ต้องปรับแนวคิดให้เป็น ผู้อยู่ร่วมกับธรรมชาติ และต้องคงไว้ซึ่งความเคารพต่อสิทธิทางธรรมชาติ โดยใช้วัฒนธรรมทางความคิดที่ให้มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ECO มากกว่า EGO โดยในเรื่องการจัดการพลังงาน เป็นมาตรการที่มีค่าน้ำหนักในการให้คะแนนที่สูงที่สุดใน6 ตัวบ่งชี้ เนื่องจากในหมวดนี้ เป็นหมวดสำคัญที่แสดงถึงการที่มหาวิทยาลัยมีแนวนโยบายในการลดการใช้พลังงานและมุ่งสู่การใช้พลังงานทดแทนเพื่อแก้ไขภาวะโลกร้อน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปี ค.ศ. 2017	ปี ค.ศ. 2021	แนวคิด 4C
	การเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏชัดแจ้งในการเปลี่ยนแปลงค่าน้ำหนักและเกณฑ์ในการทำตัวชี้วัด ทางคณะกรรมการยูไอ กรีนเมตริก ในปีนี้ มุ่งเน้นการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวและผลกระทบที่มีต่อชุมชน เช่น ผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เพื่อตอบสนองต่อการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งการก่อตัวขึ้นของโรคสายพันธ์ใหม่ มีการศึกษาเชื่อว่าการขยายตัวของโรคสายพันธุ์ใหม่ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาภาวะโลกร้อนที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้เกิดการเพิ่มเติมในส่วนของคำถามในการประเมินตัวชี้วัด และการพัฒนาหมวดหมู่ของการศึกษาและการวิจัย ที่ให้ความสำคัญกับการคำนวณรอยเท้าคาร์บอน ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ซึ่งรวมไปถึงการดำเนินกิจกรรมของมหาวิทยาลัยด้วย และในระดับสหประชาชาติมีการมุ่งเน้นวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืน SDGs 17 ประการ จึงทำให้เป้าหมายที่กำหนดขึ้น ในมิติสิ่งแวดล้อมถูกนำมาปรับใช้ในเกณฑ์และตัวชี้วัด ของ ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง ในปี 2021 ด้วย ซึ่งหากวิเคราะห์ถึงมาตรการและ	2) ด้านการจัดการหลักสูตร (Curriculum) ในทุกตัวชี้วัดของมาตรฐานการจัดอันดับของมหาวิทยาลัยสีเขียวนั้น ทุกรายวิชาควรมีการเชื่อมโยงเนื้อหาและแก่นสำคัญที่ให้น้ำหนักในด้านของประเด็นสิ่งแวดล้อม และควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาหรือบุคลากรทั้งพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการและสายสนับสนุนร่วมกันทำงานวิจัยหรือหาแนวปฏิบัติร่วมกันในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของความสำเร็จตัวชี้วัดต่าง ๆ โดยมีการจัดองค์ความรู้ในแบบสหวิทยาการเพื่อร่วมกันหามาตรการในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน

ปี ค.ศ. 2017	ปี ค.ศ. 2021	แนวคิด 4C
	การกำหนดตัวชี้วัดต่าง ๆ เป็นการกำหนดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่จะนำไปสู่การค้นหานวัตกรรมในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว จะพบว่าบริบทของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วโลก มีบริบทที่ไม่เหมือนกัน กิจกรรมหรือประสบการณ์ในการดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจก อาจมีการปฏิบัติที่แตกต่างแต่ผลลัพธ์คือ มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวเชิงนิเวศน์ เป็นมหาวิทยาลัยไร้คาร์บอน และเป็นผู้ชีนำสังคมได้ว่า ทำอย่างไรจึงจะดำรงอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาดเพื่ออนาคตของคนรุ่นปัจจุบันและในรุ่นอนาคต ตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน การแลกเปลี่ยนวิธีคิดและกิจกรรมระหว่างมหาวิทยาลัยจึงเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งในการสร้างเครือข่ายมหาวิทยาลัยสีเขียว	
		3) ด้านการจัดการพื้นที่ (Campus) เป็นกลยุทธ์ที่จะทำให้มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว เมื่อมีการกำหนดผังแม่บทที่ให้น้ำหนักความสำคัญต่อ การวางทิศทางไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน เนื่องจากในตัวชี้วัดของมาตรฐานการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวประเทศอินโดนีเซียนั้น ตัวบ่งชี้ที่เป็นโครงสร้าง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปี ค.ศ. 2017	ปี ค.ศ. 2021	แนวคิด 4C
		พื้นฐานมีความสำคัญ ที่จะทำให้เห็นว่าพื้นที่ของมหาวิทยาลัยนั้น มีพื้นที่สีเขียวเชิงประจักษ์ที่เป็นรูปธรรม โดยในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จะมีพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ที่เด่นชัด เช่น วังสวนบ้านแก้ว แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ , สนามกอลฟ์รำไพพรรณี , สวนป่าธรรมชาติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (อพสธ.) และยังมีสวนผลไม้ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี และยังมีพรรณต้นไม้จำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถกำหนดได้ว่า มีพรรณไม้กี่ชนิด และมีชนิดที่สามารถจะดำเนินการในการทำโครงการขายคาร์บอนเครดิตต้นไม้ หรือไม่ ซึงยังไม่มีการจัดทำเป็นนโยบายหรือมีการสำรวจเพื่อจัดทำโครงการขายคาร์บอนเครดิต เหมือนอย่างที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ดำเนินการขายคอร์บอนเครดิตเป็นมหาวิทยาลัยแรกๆ
		4) ด้านชุมชน (Community) ถือเป็นกลุ่มคนผู้มีส่วนได้เสียในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งการจัดอันดับการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวโลกตามมาตรฐานของประเทศอินโดนีเซียนั้น จุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการสร้างแนวปฏิบัติหรือมาตรการในการ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปี ค.ศ. 2017	ปี ค.ศ. 2021	แนวคิด 4C
		ก่อให้เกิดวิธีที่จะทำให้มนุษย์สร้างสรรค์วิธีในการรักษาโลก โดยการไม่ทำให้โลกมีการเพิ่มขึ้นของปริมาณก๊าซเรือนกระจกเพื่อคุ้มครองมนุษย์ในยุคปัจจุบันและยังให้ความคุ้มครองไปถึงอนาคตในการมีทรัพยากรธรรมชาติที่เพียงพอในการบริโภคของมนุษย์ สัตว์ และสรรพสิ่งต่าง ๆ ซึ่งในการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียวนั้น ชุมชนสีเขียวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการมีความตระหนักและจิตสำนึกร่วมในการใช้พลังงานสะอาดและร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างชุมชนไร้คาร์บอน ซึ่งการค้นหามาตรการต่าง ๆ จำเป็นที่จะต้องมีนำองค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาเพื่อถ่ายถอดจากมหาวิทยาลัยไปสู่ภายนอกมหาวิทยาลัยให้ขยายไปสู่ชุมชนรอบ ๆ ให้เกิดสังคมที่มีความมั่งคงยั่งยืน

หมายเหตุ : การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างใหญ่ตัวชี้วัด ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในระดับคะแนนตามหัวข้อใหญ่ แต่ในส่วนของน้ำหนักคะแนนในตัวบ่งชี้ย่อย ๆ มีการเปลี่ยนแปลงโดยใน ปี ค.ศ. 2021 ทางคณะทำงานของมหาวิทยาลัยสีเขียว ประเทศอินโดนีเซีย กำหนดวัตถุประสงค์หลักในการมุ่งเน้นต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว และผลกระทบที่มีต่อชุมชน เช่น ผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ และเพื่อตอบสนองต่อการระบาดใหญ่ของโรคโควิด 19 จึงมีการเพิ่มเติมหลักฐานที่เกี่ยวกับการดูแลและดำเนินกิจกรรมที่เน้นการบำรุงรักษาอาคาร ในช่วงโรคระบาดโควิด 19 พร้อมทั้งเพิ่มตัวชี้วัดด้านความยั่งยืนของสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ซึ่งคณะทำงานจะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายศาสตร์ เช่น วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมและการออกแบบ สาธารณสุข สถิติ เคมี ฟิสิกส์ และวัฒนธรรมศึกษา

ตาราง ค่าคะแนนตามตัวชี้วัดและหมวดต่างๆ เปรียบเทียบ ระหว่าง ยูไอกรีน เมตตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงคกิ้ง

ปี ค.ศ. 2017		ปี ค.ศ. 2021	
สถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน		**สถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน**	
SI 1 สัดส่วนพื้นที่เปิดโล่งต่อพื้นที่ทั้งหมด	300	SI 1 *สัดส่วนพื้นที่เปิดโล่งต่อพื้นที่ทั้งหมด*	200*
SI 2 สัดส่วนพื้นที่เปิดโล่งต่อจำนวนประชากร	300	SI 2 *พื้นที่ทั้งหมดที่เป็นป่า*	100*
SI 3 พื้นที่ป่าในวิทยาเขต	200	SI 3 *พื้นที่ทั้งหมดที่ปกคลุมด้วยพืช*	200*
SI 4 พื้นที่ปลูกต้นไม้	200	SI 4 *พื้นที่ทั้งหมดที่ดูดซึมน้ำนอกจากป่าและพืช*	100*
SI 5 พื้นที่ดูดซึมน้ำ	300	SI 5 *สัดส่วนพื้นที่เปิดโล่งทั้งหมดต่อจำนวนประชากรในมหาวิทยาลัย*	200*
SI 6 งบประมาณด้านความยั่งยืน	200	SI 6 ร้อยละของงบประมาณมหาวิทยาลัยเพื่อความยั่งยืน	200
SI 7 ไม่มี		SI 7 *ร้อยละของการดำเนินงานและบำรุงรักษาอาคารในช่วงการระบาดโควิด19*	100*
SI 8 ไม่มี		SI 8 *สาธารณูปโภค สาธารณูปการ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทุกคน*	100*
SI 9 ไม่มี		SI 9 *อุปกรณ์ และระบบรักษาความปลอดภัย*	100*
SI 10 ไม่มี			100*
SI 11 ไม่มี		SI 11 *การอนุรักษ์ พืช สัตว์ และสัตว์ป่า ทรัพยากรพันธุกรรม เพื่ออาหารและเกษตรกรรม เพื่อการอนุรักษ์ในระยะกลางและระยะยาว*	100
รวม (คะแนน)	1500		1500
พลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ		**พลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ**	
EC 1 การใช้อุปกรณ์ประหยัดพลังงาน	200	EC 1 *การใช้อุปกรณ์ประหยัดพลังงาน*	200
EC 2 โครงการอาคารอัจฉริยะ	300	EC 2 *การดำเนินงานอาคารอัจฉริยะ*	300

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปี ค.ศ. 2017		ปี ค.ศ. 2021	
EC 3 การผลิตพลังงานทดแทน	300	EC 3 *จำนวนแหล่งพลังงานทดแทนในมหาวิทยาลัย*	300
EC 4 สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าทั้งหมดต่อประชากรของวิทยาเขต	300	EC 4 *สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าต่อจำนวนประชากรทั้งหมดของมหาวิทยาลัย*	300
EC 5 สัดส่วนพลังงานทดแทนที่ผลิตได้ต่อการใช้พลังงาน	200	EC 5 *สัดส่วนการผลิตพลังงานหมุนเวียนได้ต่อการใช้พลังงานทั้งหมดต่อปี*	200
EC 6 องค์ประกอบการดำเนินงานอาคารสีเขียว	300	EC 6 *องค์ประกอบของการดำเนินการอาคารสีเขียวที่สะท้อนให้เห็นในการก่อสร้างทั้งหมดและนโยบายการปรับปรุงใหม่*	200*
EC 7 โครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	200	EC 7 *โครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก*	200
EC 8 สัดส่วนคาร์บอนฟุตพริ้นท์ทั้งหมดต่อจำนวนประชากรของวิทยาเขต	300	EC 8 *สัดส่วนคาร์บอนฟุตพริ้นท์ต่อจำนวนประชากรทั้งหมดของมหาวิทยาลัย(เมตริกตันต่อคน)*	200*
EC 9 ไม่มี		EC 9 *จำนวนโครงการ/นวัตกรรม ในช่วงการระบาดโควิด 19*	100*
EC 10 ไม่มี		EC 10 *โครงการด้านผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ*	100*
รวม (คะแนน)	2100		2100
ของเสีย		**ของเสีย**	
WS 1 โครงการลดการใช้กระดาษและพลาสติกในมหาวิทยาลัย	300	WS 1 โครงการกิจกรรมเกี่ยวกับการลดขยะของเสีย	300
WS 2 โครงการนำของเสียในมหาวิทยาลัยกลับมาใช้ใหม่	300	WS 2 โครงการลดการใช้กระดาษและพลาสติกในมหาวิทยาลัย	300
WS 3 การจัดการของเสียเป็นพิษ	300	WS 3 การบำบัดของเสียอินทรีย์	300
WS 4 การบำบัดของเสียอินทรีย์	300	WS 4 การบำบัดของเสียอนินทรีย์	300
WS 5การบำบัดของเสียอนินทรีย์	300	WS 5การบำบัดของเสียที่เป็นพิษ	300
WS 6 การบำบัดน้ำเสีย	300	WS 6 การกำจัดสิ่งปฏิกูล	300
รวม (คะแนน)	1800		1800
น้ำ		**น้ำ**	

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปัญญาไพบูลย์

ปี ค.ศ. 2017		ปี ค.ศ. 2021	
WR 1 โครงการอนุรักษ์น้ำ	300	WR 1 การดำเนินงานโครงการอนุรักษ์น้ำ	200*
WR 2 โครงการนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่	300	WR 2 การดำเนินโครงการนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่	200*
WR 3 การใช้อุปกรณ์ประหยัดน้ำ	200	WR 3 การใช้อุปกรณ์ประหยัดน้ำ	200
WR 4 การใช้น้ำที่ทำการบำบัดแล้ว	200	WR 4 การใช้น้ำที่ผ่านการบำบัดแล้ว	200
WR 5		WR 5 ร้อยละของการติดตั้ง/เพิ่มเติมอุปกรณ์การล้างมือ ระบบรักษาความสะอาดช่วงสถานการณ์การระบาดใหญ่ของโควิด 19	200*
รวม (คะแนน)	1000		1000
การขนส่ง		**การขนส่ง**	
TR 1 สัดส่วนของยานพาหนะต่อจำนวนประชากรของวิทยาเขต	200	TR 1 สัดส่วนของยานพาหนะทั้งหมด(รถยนต์และรถจักรยานยนต์)ต่อจำนวนประชากรของมหาวิทยาลัย	200
TR 2 สัดส่วนของการบริการรถรับส่งสาธารณะต่อจำนวนประชากรของวิทยาเขต	200	TR 2 บริการรถขนส่งสาธารณะ	300
TR 3 สัดส่วนของจักรยานต่อวิทยาเขต	200	TR 3 นโยบายเกี่ยวกับการปล่อยมลพิษเป็นศูนย์(ZEV) ของมหาวิทยาลัย	200
TR 4 ประเภทของที่จอดรถ	200	TR 4 สัดส่วนของยานพาหนะที่ปล่อยมลพิษเป็นศูนย์(ZEV) ทั้งหมดต่อจำนวนประชากร	200
TR 5 โครงการริเริ่มด้านการขนส่งเพื่อลดจำนวนรถส่วนบุคคลในวิทยาเขต	200	TR 5 สัดส่วนพื้นที่จอดรถต่อพื้นที่ทั้งหมดของมหาวิทยาลัย	200
TR 6 การลดพื้นที่จอดรถส่วนบุคคลในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา	200	TR 6 โครงการจำกัดหรือลดพื้นที่จอดรถในมหาวิทยาลัย ข้อมูล 3 ปี (2561-2563)	200
TR 7 บริการรถรับส่งสาธารณะ	300	TR 7 จำนวนโครงการ (แนวคิด) ในการลดยานพาหนะส่วนตัวในมหาวิทยาลัย	200
TR 8 นโยบายเกี่ยวกับรถจักรยานและการเดินเท้าภายในวิทยาเขต	300	TR 8 ทางเดินเท้าภายในมหาวิทยาลัย	300

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปี ค.ศ. 2017		ปี ค.ศ. 2021	
รวม (คะแนน)	1800		1800
การศึกษาและวิจัย		**การศึกษาและวิจัย**	
ED 1 สัดส่วนของรายวิชาเกี่ยวกับความยั่งยืนต่อรายวิชา/หลักสูตรทั้งหมด	300	ED 1 สัดส่วนรายวิชาเกี่ยวกับความยั่งยืนต่อรายวิชาทั้งหมด	300
ED 2 สัดส่วนของทุนวิจัยด้านความยั่งยืนกับทุนวิจัยทั้งหมด	300	ED 2 สัดส่วนของทุนวิจัยหรืองบประมาณวิจัยเพื่อความยั่งยืนกับทุนวิจัยทั้งหมด	200*
ED 3 การตีพิมพ์ด้านความยั่งยืน	300	ED 3 จำนวนบทความ/สิ่งพิมพ์ทางวิชาการเกี่ยวกับความยั่งยืน	200*
ED 4 กิจกรรมด้านความยั่งยืน	300	ED 4 จำนวนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน	200*
ED 5 องค์กรนักศึกษาที่เกี่ยวกับความยั่งยืน	300	ED 5 จำนวนองค์กรนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน	200*
ED 6 เวปไซต์เกี่ยวกับความยั่งยืน	300	ED 6 เวปไซต์เกี่ยวกับความยั่งยืนของมหาวิทยาลัย	200
ED 7		ED 7 รายงานความยั่งยืน	100
ED 8		ED 8 จำนวนกิจกรรมทางวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย	100*
ED 9		ED 9 จำนวนโปรแกรมมหาวิทยาลัยเพื่อรับมือกับการระบาดของไวรัสโควิด 19	100*
ED 10		ED 10 จำนวนโครงการบริการชุมชนอย่างยั่งยืนที่จัด และ/หรือที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา	100*
ED 11		ED 11จำนวนสตาร์ทอัฟที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน	100*
รวม (คะแนน)	1800		1800

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ข

ตารางเปรียบเทียบการดำเนินการตัวชี้วัด
มาตรฐานยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง (พ.ศ. 2559-2561)
ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางเปรียบเทียบการดำเนินการตัวชี้วัด มาตรฐานยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง (พ.ศ. 2559-2561) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปี พ.ศ.2559	ปี พ.ศ.2560	ปี พ.ศ.2561
ด้านที่ 1	**ด้านที่ 1**	**ด้านที่ 1**
SETTING AND INFRASTRUCTURE : SI	SETTING AND INFRASTRUCTURE : SI	SETTING AND INFRASTRUCTURE : SI
พื้นที่ (MAIN CAMPUS AREA) เนื้อที่รวม 720.75 ไร่	พื้นที่ (MAIN CAMPUS AREA) เนื้อที่รวม 720.75 ไร่	พื้นที่ (MAIN CAMPUS AREA) เนื้อที่รวม 720.75 ไร่
จำนวน 1,153,200 m^{2*}	จำนวน 1,153,200 m^{2*}	จำนวน 1,153,200 m^{2*}
พื้นที่ส่วนอาคาร (MAIN CAMPUS BUILDINGS AREA)	พื้นที่ส่วนอาคาร(MAIN CAMPUS BUILDINGS AREA)	พื้นที่ส่วนอาคาร (MAIN CAMPUS BUILDINGS AREA)
จำนวน 210,628.85 m^2	จำนวน 180,869.85 m^{2**}	จำนวน 183,072.61 m^{2**}** มีการสร้างอาคารอัจฉริยะ SMART BUILDING จำนวน 38,264 m^2
จำนวนนักศึกษาทั้งหมด	จำนวนนักศึกษาทั้งหมด	จำนวนนักศึกษาทั้งหมด
นักศึกษาภาค ปกติ8,340 คน	นักศึกษาภาค ปกติ 9,102 คน	นักศึกษาภาค ปกติ 8,342 คน
นักศึกษาภาค พิเศษ1,503 คน	นักศึกษาภาค พิเศษ 1,547 คน	นักศึกษาภาค พิเศษ 1,515 คน
จำนวนบุคลากรทั้งมหาวิทยาลัย	จำนวนบุคลากรทั้งมหาวิทยาลัย	จำนวนบุคลากรทั้งมหาวิทยาลัย
จำนวนรวม 788 คน	จำนวนรวม 817 คน	จำนวนรวม 810 คน

* หมายเหตุ พื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประกอบด้วยพื้นที่ต่อไปนี้

รายการพื้นที่ที่กำหนดให้ นำมาคำนวนในตัวบ่งชี้	ปี พศ.2559	ปี พศ.2560	ปี 2561
พื้นที่ชั้นล่างของอาคารทั้งหมด	89,694.84 m^2	90,968.09 m^2	86,293.09 m^2
พื้นที่จอดรถ	22,238.49 m^2	23,817.99 m^2	23,696.00 m^2
พื้นที่ป่า	299,754.14 m^2 (25.99%)	299,732 m^2 (25.5%)	213,521.14m^2 (18.52%)
พื้นที่เพาะปลูก/ป่าปลูก	109,598.61 m^2 (9.5%)	109,598.61 (9.5%)	365,345.00 m^2 (31.68%)
พื้นที่ซับน้ำ	631,913.92 m^2 (54.80%)	631,945.92 (55.04%)	466,205.81 m^2 (40.43%)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปี พ.ศ.2559	ปี พ.ศ.2560	ปี พ.ศ.2561
ด้านที่ 2	ด้านที่ 2	ด้านที่ 2
ENERGY&CLIMATE CHANGE	ENERGY&CLIMATE CHANGE	ENERGY&CLIMATE CHANGE
ประกาศใช้นโยบายลดพลังงาน	ประกาศใช้นโยบายลดพลังงาน	ประกาศใช้นโยบายลดพลังงาน
ประกาศ นโยบายสิ่งแวดล้อม	ประกาศ นโยบายสิ่งแวดล้อม	ประกาศ นโยบายสิ่งแวดล้อมฉบับใหม่ “ นโยบายสิ่งแวดล้อมที่ดี สุขภาวะอนามัยและความปลอดภัย พ.ศ. 2561”
รณรงค์กิจกรรมลดการใช้พลังงาน	รณรงค์กิจกรรมลดการใช้พลังงาน	ทบทวนแผนพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียว 2560-2565
N/A ไม่มีตัวเลขแสดง	สร้างอาคารใหม่ประหยัดพลังงาน SMART BULIDING	รณรงค์กิจกรรมลดการใช้พลังงานเช่น การติดตั้งแผงโซล่าเซลล์เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า การใช้ไฟแสงสว่างจากพังงานแสงอาทิตย์
	มีคำนวณก๊าซเรือนกระจก และ คาร์บอนฟุตพริ้นท์	มีอาคารใหม่ประหยัดพลังงาน SMART BULIDING ที่ได้รับรางวัลชมเชยการออกแบบมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
	N/A ไม่มีตัวเลขแสดง	มีการประเมินการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ จาก 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ปริมาณการใช้ไฟฟ้า TOTAL CO_2 = 3,055.70 t CO_2eq
		ส่วนที่ 2 การใช้ยานพาหนะภายในมหาวิทยาลัย แยกเป็น รถบัส รถยนต์และรถจักรยานยนต์
		รถบัส TOTAL CO_2 = 2.1466 t CO_2eq
		รถยนต์ TOTAL CO_2 = 1,116.7478 t CO_2eq
		รถจักรยานยนต์ TOTAL CO_2 = 658.7256 t CO_2eq
ด้านที่ 3	ด้านที่ 3	ด้านที่ 3
WASTE	WASTE	WASTE
ประกาศ นโยบายสิ่งแวดล้อม	ประกาศ นโยบายสิ่งแวดล้อม	ประกาศ นโยบายสิ่งแวดล้อม
รณรงค์กิจกรรมรีไซเคิล การคัดแยกขยะ สร้างบ่อบำบัดน้ำเสียไหลมีบ่อเก็บน้ำธรรมชาติ	รณรงค์กิจกรรมรีไซเคิล การคัดแยกขยะ สร้างบ่อบำบัดน้ำเสียไหลมีบ่อเก็บน้ำธรรมชาติ	รณรงค์กิจกรรมรีไซเคิล การคัดแยกขยะ สร้างบ่อบำบัดน้ำเสียไหลมีบ่อเก็บน้ำธรรมชาติ
N/A ไม่มีตัวเลขแสดง	เพิ่มกิจกรรมรณรงค์การจัดการของเสีย โดยการทำปุ๋ยหมักจากใบไม้แห้งให้ทำการย่อยสลายตามธรรมชาติ	เพิ่มกิจกรรมรณรงค์การจัดการของเสีย โดยการทำปุ๋ยหมักจากใบไม้แห้งให้ทำการย่อยสลายตามธรรมชาติ โครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดเหลือใช้ทางการเกษตร
	รณรงค์การใช้ถุงผ้า	รณรงค์การใช้ถุงผ้า
	การจัดทำปุ๋ยน้ำจากเศษอาหาร	ยกเลิกการซีลพลาสติกที่ปากขวดขวดน้ำดื่ม ตรามหาวิทยาลัย

ศูนย์รวมและเผยแพร่องค์ความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปี พ.ศ.2559	ปี พ.ศ.2560	ปี พ.ศ.2561
ด้านที่ 3	ด้านที่ 3	ด้านที่ 3
WASTE	WASTE	WASTE
	N/A ไม่มีตัวเลขแสดง	จัดตั้งโครงการธนาคารขยะ เพื่อรับซื้อขยะรีไซเคิล
		การจัดทำปุ๋ยน้ำจากเศษอาหาร
		การใช้กระดาษแบบ 2 หน้า
		N/A ไม่มีตัวเลขแสดง
ด้านที่ 4	ด้านที่ 4	ด้านที่ 4
WATER	WATER	WATER
ปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ ให้ลดการใช้น้ำลง โดยใช้สุขภัณฑ์ประหยัดน้ำ และใช้น้ำดิบจากปริมาณน้ำฝนธรรมชาติที่กักเก็บในแทงค์น้ำดิบ	ปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ ให้ลดการใช้น้ำลง โดยใช้สุขภัณฑ์ประหยัดน้ำ และใช้น้ำดิบจากปริมาณน้ำฝนธรรมชาติที่กักเก็บในแทงค์น้ำดิบ	ปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ ให้ลดการใช้น้ำลง โดยใช้สุขภัณฑ์ประหยัดน้ำ และใช้น้ำดิบจากปริมาณน้ำฝนธรรมชาติที่กักเก็บในแทงค์น้ำดิบ
N/A ไม่มีตัวเลขแสดง	เลือกการใช้ผลิตภัณฑ์ลดการใช้น้ำ ก๊อกน้ำประหยัดน้ำ	เลือกการใช้ผลิตภัณฑ์ลดการใช้น้ำ ก๊อกน้ำประหยัดน้ำ
	ตัวเลขการใช้น้ำดิบสู่พื้นที่ภายในมหาวิทยาลัย 77,580 CU.M/YEAR แหล่งที่ใช้น้ำ (Water Resource) -สระบริเวณโรงประปา -สระสนามกอล์ฟ -คลองบ้านแก้ว	ใช้น้ำจากในแทงค์น้ำดิบในการลดน้ำต้นไม้ โดยใช้แรงโน้มถ่วงโลกในการส่งน้ำออกจากสปริงเกอร์ ซึ่งมี 2 จุดคือ หน้าพระตำหนัก และ หน้าอาคารเรียน นำน้ำจากแทงค์น้ำประปาส่งน้ำโดยใช้แรงโน้มถ่วงโลกส่งน้ำไปยังอาคารเรียนต่างๆ
		มหาวิทยาลัยมีแหล่งกักเก็บน้ำที่สำคัญ 1.แหล่งกักเก็บน้ำเพื่อรดน้ำต้นไม้ บริเวณ หน้าเรือนธารริน คลองบ้านแก้ว 2.แหล่งกักเก็บน้ำฝนเพื่อใช้ในการทำน้ำประปา บริเวณสระบริเวณโรงประปาและสนามกอล์ฟ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปี พ.ศ.2559	ปี พ.ศ.2560	ปี พ.ศ.2561
ด้านที่ 5	ด้านที่ 5	ด้านที่ 5
TRANSPORTATION	TRANSPORTATION	TRANSPORTATION
มีรถบัส รถโดยสาร รถ SHUTTLE BUS ที่ใช้พลังงานไฟฟ้า รณรงค์การเดินทางระหว่างตึกที่มีทางเดินหลังคา มีช่องทางจักรยาน	มีรถบัส รถโดยสาร รถ SHUTTLE BUS ที่ใช้พลังงานไฟฟ้า รณรงค์การเดินทางระหว่างตึกที่มีทางเดินหลังคา มีช่องทางจักรยาน	มีรถบัส รถโดยสาร รถ SHUTTLE BUS ที่ใช้พลังงานไฟฟ้า รณรงค์การเดินทางระหว่างตึกที่มีทางเดินหลังคา มีช่องทางจักรยาน
จำนวนยานพาหนะรวม 25 คัน	จำนวนยานพาหนะรวม 25 คัน	จำนวนยานพาหนะรวม 25 คัน เป็นยานพาหนะในสังกัดของมหาวิทยาลัย
รถไฟฟ้า จำนวน 2 คัน	รถไฟฟ้า จำนวน 2 คัน	รถชัทเทิลบัส (รถไฟฟ้า) จำนวน 3 คัน
	มีกิจกรรมรณรงค์ร่วมปั่นจักรยาน เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2560 โดยมีท่านอธิการบดี ผศ.ไวกูรณ์ ทองอร่าม ผู้บริหาร บุคลากรและเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัย เข้าร่วม	ทั้งนี้ มีจำนวนยานพาหนะที่ขับขี่ภายในมหาวิทยาลัย ดังนี้ 1.ยานพาหนะที่มหาวิทยาลัยเป็นเจ้าของ จำนวน 58 คัน 2.จำนวนรถยนต์เข้าออกมหาวิทยาลัยโดยเฉลี่ย 2,081 คัน 3.จำนวนรถจักรยานยนต์เข้าออกมหาวิทยาลัยโดยเฉลี่ย 2,455 คัน
		พื้นที่ในการจอดรถทั้งภายนอกอาคารและภายในชั้นล่างของอาคารเรียน
ด้านที่ 6	ด้านที่ 6	ด้านที่ 6
EDUCATION	EDUCATION	EDUCATION
มีจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม	มีจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม	มีจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม
จำนวน รายวิชา 114 วิชา	จำนวน รายวิชา 136 วิชา	จำนวน รายวิชา 262 วิชา
แบ่งออกเป็น 1.รายวิชาด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน จำนวน 95 รายวิชา 2.รายวิชาสอดแทรกด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 19 รายวิชา	แบ่งออกเป็น 1.รายวิชาด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน จำนวน 117 รายวิชา 2.รายวิชาสอดแทรกด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 19 รายวิชา	แบ่งออกเป็น 1.รายวิชาด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน จำนวน 249 รายวิชา 2.รายวิชาสอดแทรกด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 13 รายวิชา

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปี พ.ศ.2559	ปี พ.ศ.2560	ปี พ.ศ.2561
ด้านที่ 6	ด้านที่ 6	ด้านที่ 6
EDUCATION	EDUCATION	EDUCATION
มีจำนวนงานวิจัย ด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน รวม 17 เรื่อง คิดเป็นเงิน 90,025.71$ (คิดเป็น 699,861.40 บาท)	มีจำนวนงานวิจัย ด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน รวม 29 เรื่อง คิดเป็นเงิน 274,105.84$ (คิดเป็น 9,593,704.40 บาท) ปี พศ.2560 มีการวิจัยเผยแพร่สู่หน่วยงานภายนอกรวม 7 แหล่งวิจัย	มีจำนวนงานวิจัย ด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน รวม 22 เรื่อง คิดเป็นเงิน 270,970.18$ (คิดเป็น8,904,080.05 บาท) ปี พศ.2561 มีการวิจัยเผยแพร่สู่หน่วยงานภายนอกรวม 8 แหล่งวิจัย
มีการจัดโครงการที่ส่งเสริม ด้านสิ่งแวดล้อมและการสร้างความยั่งยืนต่อชุมชน แบ่งออกเป็น	มีการจัดโครงการที่ส่งเสริม ด้านสิ่งแวดล้อมและการสร้างความยั่งยืนต่อชุมชน แบ่งออกเป็น	มีการจัดโครงการที่ส่งเสริม ด้านสิ่งแวดล้อมและการสร้างความยั่งยืนต่อชุมชน แบ่งออกเป็น
ภายนอกมหาวิทยาลัยจำนวน 6 โครงการ คิดเป็น 9,991.4$ (349,699 บาท)	กิจกรรมที่มหาวิทยาลัยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในส่งเสริมการักษาสิ่งแวดลอ้มจำนวน 19 โครงการ คิดเป็น 70,448.82 $ (2,364,367 บาท)	กิจกรรมที่มหาวิทยาลัยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในส่งเสริมการักษาสิ่งแวดลอ้มจำนวน 14 โครงการ คิดเป็น 28,283.63 $ (929,400 บาท)
ภายในมหาวิทยาลัยจำนวน 12 โครงการ คิดเป็น 11,566.46& (404,826 บาท)	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมเกี่ยวกับการความยั่งยืนจำนวน 13 โครงการ คิดเป็น 11,566.46$ (404,826 บาท)	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมเกี่ยวกับการความยั่งยืนจำนวน 13 โครงการ คิดเป็น 28,299.08$ (970,000 บาท)
มีการจัดตั้งชมรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 10 ชมรม	มีการจัดตั้งชมรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 7 ชมรม	มีการจัดตั้งชมรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 10 ชมรม
มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทาง website: www.green.rbru.ac.th	มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทาง website: www.green.rbru.ac.tha	มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทาง website: ww.green.rbru.ac.tha

ที่มา : (รายงานการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปี พ.ศ.2559-2561, 2561)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ค

แผนงานยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน
ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แผนงานยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ยุทธศาสตร์ (Strategy)	เป้าประสงค์ (Objective)	ค่าเป้าหมาย (Target)					ตัวชี้วัด (Indicator)	แนวทางการดำเนินงาน (How to)	โครงการ/กลยุทธ์ (Project/Strategy)
		2567	2568	2569	2570	2571			
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน (ยกระดับความเป็นเลิศขององค์กรสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว)	-การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นแบบอย่างที่ดี	600 - -	580	550	520	500	-ได้รับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว 1 ใน 500 ของโลก ภายในปี พ.ศ.2571 หรือ 1 ใน 5 ของ กลุ่มของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภายในปี พ.ศ. 2571	ศึกษาปัญหาที่เกิดช่องว่างในตัวชี้วัดนั้นๆ และวางแผน วิเคราะห์ แก้ไข เพิ่มเติมเพื่ออุดช่องว่าง ให้มีประสิทธิภาพทั้ง 6 ตัวชี้วัด ตามมาตรฐาน ยูไอ กรีน เมตริก เวิลด์ยูนิเวร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง 1.1) การจัดซื้อวัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น ฉลากเขียว มี ISO 14001 รับรองเป็นต้น ที่เพิ่มขึ้น 1.2) การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในแนวดิ่ง และสัดส่วนพื้นที่สีเขียว 2 Energy & Climate 2.1) ลดการใช้พลังงานไฟฟ้า โดยหาพลังงานสะอาดเข้ามาทดแทน 2.2) เพิ่มประเภทของแหล่งพลังงานสะอาด 2.3) ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เช่น ลดกระดาษ ลดน้ำมัน ลดไฟฟ้า ฯลฯ การดำเนินงานในส่วนของการจัดทำตัวชี้วัด ตาม UI GREEN METRIC ในระดับของมหาวิทยาลัยยังขาดหน่วยงานกลางที่เป็นศูนย์กลางในการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล ซึ่งการจัดการตัวชี้วัด	-เพิ่มคะแนนตัวชี้วัดทั้ง 6 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ยูไอกรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง (UI Green Metric World University Ranking) -กำหนดผังแม่บท 50 ปี ในการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน โดยแบ่งระยะเวลา ในการพัฒนามหาวิทยาลัยออกเป็นการพัฒนาระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยกำหนดจากนโยบายสภามหาวิทยาลัย ที่มีการประชุมโดยรับฟังจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ที่เป็นผู้ใช้ทรัพยากรภายในมหาวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ยุทธศาสตร์ (Strategy)	เป้าประสงค์ (Objective)	ค่าเป้าหมาย (Target)					ตัวชี้วัด (Indicator)	แนวทางการดำเนินงาน (How to)	โครงการ/กลยุทธ์ (Project/Strategy)
		2567	2568	2569	2570	2571			
								ต่างๆ ต้องมีการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ ที่ชัดเจน การจัดให้มีการสำรวจศักยภาพเชิงพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัย โดยนำความเชี่ยวชาญของบุคลากรหน่วยงานอาคารสถานที่และอาจารย์ที่มีความรู้ด้านการออกแบบเพื่อจัดการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นตามคู่มือมาตรฐานของมหาวิทยาลัยสีเขียว ในตัวชี้วัด ที่เกี่ยวข้อง เช่น ตัวชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน -สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) อบก. เพื่อให้มหาวิทยาลัยได้รับการยอมรับจากองค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีมาตรการที่สามารถนำไปสู่แนวปฏิบัติในการลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในองค์กรอย่างมืออาชีพ ในแต่ละกิจกรรมที่องค์กรได้ดำเนินการ -มหาวิทยาลัยควรสร้างภาคีเครือข่ายที่มีเป้าหมายร่วมกัน (SDGs, BCG in Action, Green University) โดยจัดให้มีการทำความตกลงร่วมมือเพื่อสร้างแนวปฏิบัติในการนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว (สอดคล้องกับแผนงานบูรณาการหลักที่ 1 : พัฒนา Community-Based Innovation	

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ยุทธศาสตร์ (Strategy)	เป้าประสงค์ (Objective)	ค่าเป้าหมาย (Target)					ตัวชี้วัด (Indicator)	แนวทางการดำเนินงาน (How to)	โครงการ/กลยุทธ์ (Project/Strategy)
		2567	2568	2569	2570	2571			
								Parks ในพื้นที่เป้าหมายตามแผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Action Plan) มหาวิทยาลัยราชภัฏ 24 ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 – 2570)	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างระบบการศึกษาที่ยั่งยืน (ยุทธศาสตร์การบูรณาการการวิจัย นวัตกรรม และถ่ายทอดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการบูรณาการบนความร่วมมือแบบข้ามพ้นสาขาวิชา (Transdisciplinary) ส่งเสริมมาตรการขายคาร์บอนเครดิตต้นไม้ เพื่อสร้างเครือข่ายความ	-ได้รับการยอมรับจากองค์กรที่เกี่ยวกับการลดก๊าซเรือนกระจก -มีกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้คาร์บอนเครดิตหรือการลดก๊าซเรือนกระจกขององค์กร -ส่งเสริมการปลูกต้นไม้เศรษฐกิจที่มีในรายชื่อ 58 ชนิดพันธุ์ ที่จะนำไปสู่การซื้อขายคาร์บอนเครดิตในอนาคต (พื้นที่ทดลอง 10 ไร่)	- -	- 1 250	3 2 480	4 3 700	5 (MOU) 4 1200 (ต้นไม้)	-สร้างเครือข่ายกับองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) -มีการศึกษาโครงงานหรือกิจกรรมการสร้างรายได้จากการขายคาร์บอนเครดิตต้นไม้ -มีปริมาณของต้นไม้เศรษฐกิจที่ปลูกแล้วสามารถนำไปสู่การดำเนินการซื้อขายคาร์บอนเครดิตได้ในอนาคต ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20% ของพื้นที่ และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี -มีต้นไม้ที่สามารถนำไปสู่การดำเนินการ	องค์กรมีการสร้างวัฒนธรรมสีเขียวในการสร้างจิตสำนึกการปลูกต้นไม้เศรษฐกิจเพื่อขายคาร์บอนเครดิต การเพิ่มจำนวนพื้นที่ในการปลูกต้นไม้ ที่เป็นต้นไม้เศรษฐกิจที่ สามาถสร้างรายได้จากการขายคาร์บอนเครดิตโดย จัดให้ในแต่ละปี ควรให้นักศึกษาหรือบุคลากรมีกิจกรรมในการปลูกต้นไม้ อย่างน้อย 150-300 ต้นต่อปี เช่น ก่อนสำเร็จการศึกษา นักศึกษาต้องมีการปลูกต้นไม้เพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวและสร้างจิตสำนึกในการรักษ์โลก และต้นไม้ที่ปลูกแล้ว ต้องมีกิจกรรมต่อเนื่องจาก นักศึกษาหรือบุคลากรในการเฝ้าติดตาม และร่วมกันดูแลให้ต้นไม้ มีอายุการเติบโต ได้กระทั่งสามารถนำออกสู่การขายคาร์บอนเครดิตต้นไม้ อาทิเช่น นางพญาเสือโคร่ง/ นนทรี/ สัตบรรณ/ตีนเป็ดทะเล/พฤกษ์/ปีบ/ตะแบกนา/เสลา เป็นต้น	-จัดทำความร่วมมือข้อตกลงเกี่ยวกับการเป็นพันธมิตรการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว -มหาวิทยาลัยมีโครงการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการประเมินการซื้อขายคาร์บอนเครดิต

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ยุทธศาสตร์ (Strategy)	เป้าประสงค์ (Objective)	ค่าเป้าหมาย (Target)					ตัวชี้วัด (Indicator)	แนวทางการดำเนินงาน (How to)	โครงการ/กลยุทธ์ (Project/Strategy)
		2567	2568	2569	2570	2571			
ร่วมมือในระดับสากล							คาร์บอนเครดิตในอนาคตเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ10% ของพื้นที่ และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยนำชนิดพันธุ์ที่มีมากกว่า 50 สายพันธ์ ทำการคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมต่อการปลูกในพื้นที่และเป็นต้นไม้ที่มีประวัติของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (การจัดการศึกษาและวิจัยด้านหลักสูตรและรายวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อมและศาสตร์เกี่ยวกับ	มีงบประมาณการจัดทำคู่มือมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี - มหาวิทยาลัยมีการยกระดับด้านการศึกษาวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดผล	5% 30%	5% 30%	7% 50%	9% 60%	10% 65%	งบประมาณการจัดทำคู่มือการมหาวิทยาลัยสีเขียวในตัวชี้วัดแต่ละด้าน เพิ่มขึ้นอย่างน้อยปีละไม่น้อยกว่า 10%จากเงินงบประมาณของมหาวิทยาลัย 1.มีคะแนนตัวชี้วัดด้านการจัดการโครง สร้างพื้นฐานที่ 1200 คะแนน ภายในปี 2569	-มหาวิทยาลัยควรมีการสนับสนุนเงินงบประมาณในการจัดทำคู่มือการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว พร้อมทั้งมหาวิทยาลัยควรมีการแปลงยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นไป สู่การดำเนินงานในระดับหลักสูตร และระดับบุคลากรโดย บุคลากรในมหาวิทยาลัยต้องดำเนินการด้าน Transdisciplinary Research and Transdisciplinary Academic Service โดยใช้โจทย์ของพื้นที่เป็นตัวตั้ง แล้วนำศาสตร์ต่าง ๆ เข้ามาหนุนเสริมการ แก้ปัญหา/พัฒนา	-จัดทำคู่มือการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียว ให้ครอบคลุม 6 ตัวชี้วัด ตามมาตรฐาน ยูไอ กรีนเมตริก เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี้ แรงค์กิ้ง ประเทศอินโดนีเซีย - SI: เพิ่มพื้นที่ที่เป็นป่าสีเขียว โดยการเพิ่มปริมาณของต้นไม้ที่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และสามารถสร้างรายได้จาก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ยุทธศาสตร์ (Strategy)	เป้าประสงค์ (Objective)	ค่าเป้าหมาย (Target)					ตัวชี้วัด (Indicator)	แนวทางการดำเนินงาน (How to)	โครงการ/กลยุทธ์ (Project/Strategy)
		2567	2568	2569	2570	2571			
การปกป้องภาวะโลกร้อน) รวมพลังสีเขียว	สัมฤทธิ์ตามแนวทางยุทธศาสตร์ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏให้เป็นที่ยอมรับระดับชาติและมุ่งสู่ความเป็นนานาชาติ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา -การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการมีสิ่งแวดล้อมที่ดีในมหาวิทยาลัยโดยคู่มือการประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก ดังตัวชี้วัดต่อไปนี้ 1.ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	650	700	850	950	1200	2.มีคะแนนตัวชี้วัดด้านการจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่ 1180 คะแนน ภายในปี 2569 3.มีคะแนนตัวชี้วัดด้านการจัดการของเสีย ที่ 1000 คะแนน ภายในปี 2569 4.มีคะแนนตัวชี้วัดด้านการจัดการน้ำที่ 750 คะแนน ภายในปี 2569 5.มีคะแนนตัวชี้วัดด้านการคมนาคมขนส่ง ที่ 950 คะแนน ภายในปี 2569 6.มีคะแนนตัวชี้วัดด้านการศึกษาและวิจัยที่ 1200 คะแนน ภายในปี 2569 รวมทุกตัวบ่งชี้ ตามมาตรฐาน UI Green Metric World	-มหาวิทยาลัยควรมีหน่วยงานกลางในการศึกษาหลักเกณฑ์ของมาตรฐาน UI Green Metric University Rankings เพื่อจะไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ที่ได้รับการยอมรับจากสากลและเพื่อต่อยอดไปสู่หลักเกณฑ์ของ SDG Ranking โดยใช้งานวิจัยและความร่วมมือด้านวิชาการจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยสีเขียวในกลุ่มราชภัฏ -มหาวิทยาลัย ควรกำหนดให้มีรายวิชา ที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยอาจจัดให้มีคำอธิบายรายวิชา ที่เป็นสาระโดยตรงตามชื่อวิชา หรือ มีการความสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาในด้านสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับวิธีคิดและแนวทางในการปกป้องภาวะโลกร้อน เช่น การคำนวนปริมาณก๊าซเรือนกระจกในการดำเนินชีวิต หรือในกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างเสริมวัฒนธรรมในการเป็นพลเมืองสีเขียว หรือ กำหนดให้ในรายวิชามีกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมและการปกป้องภาวะโลกร้อน จัดให้มีการส่งเสริมในการวิจัย ที่ให้ผู้วิจัยทั้งในส่วนของ บุคลากรที่เป็นอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และควรเพิ่มเติมให้มีรายวิชาวิจัย ที่ให้นักศึกษามี	การจำหน่ายคาร์บอนเครดิตได้ -EC กิจกรรมส่งเสริมการเพิ่มการใช้พลังงานทางเลือก,การทำกิจกรรมคำนวณคาร์บอนฟุตพรินท์องค์กร,เน้นการใช้อุปกรณ์ประหยัดพลังงานให้มากกว่า 50% -WS ทำโครงการ ลดการใช้กระดาษ เน้นการใช้กระดาษ 2 ด้าน, สร้างระบบการกำจัดขยะอย่างมีมาตรฐานและปลอดภัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ยุทธศาสตร์ (Strategy)	เป้าประสงค์ (Objective)	ค่าเป้าหมาย (Target)					ตัวชี้วัด (Indicator)	แนวทางการดำเนินงาน (How to)	โครงการ/กลยุทธ์ (Project/Strategy)
		2567	2568	2569	2570	2571			
	2.ด้านการจัดการพลังงาน	600	700	800	980	1180	University Rankings 6280 คะแนน จาก	ส่วนในการเป็นผู้ทำวิจัยเพื่อให้นักศึกษา มีส่วนร่วมในการทำการศึกษาวิจัยด้านมหาวิทยาลัยสีเขียว -ปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ทันสมัยและพัฒนาหลักสูตรใหม่ในรูปแบบสหวิทยาการที่ตอบสนองการพัฒนาท้องถิ่นและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ -มหาวิทยาลัยได้รับการจัดอันดับของ SDGs Ranking ในอันดับ 50 – 200 ของโลกในเป้าหมาย SDGs การพัฒนาไปสู่เป้าหมาย 17 ประการ ดังนั้น การจัดทำนโยบายการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว นับเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้รับการจัดอันดับให้เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อความยั่งยืน เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมให้เกิดเป็นวิถีแห่งความยั่งยืนในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	
	3.ด้านการจัดการของเสีย	400	480	600	800	1000	10000 คะแนน คิดเป็น 62.8%		
	4.การจัดการน้ำ	350	450	550	600	750	(เทียบกับการจัดอันดับ		
	5.การคมนาคม	550	600	700	800	950	มหาวิทยาลัยสีเขียวโลก		
	6.การศึกษาและวิจัย	750	900	1000	1100	1200	ณ ปี ค.ศ. 2020 จะอยู่ที่		
	รวมค่าเป้าหมายทุกตัวชี้วัด	3300	3830	4500	5230	6280	ลำดับ 400-500)		

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางสาวฐิติรัตน์ อิทธิมีชัย
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 17 เมษายน 2517
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	866/31 ถนนจันทน์ แขวงบางโคล่
	เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	คณะนิติศาสตร์
	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2538	นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.)
	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2547	ประกาศนียบัตรเนติบัณฑิตไทย นบท. สมัยที่ 57
	เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมป์
พ.ศ. 2555	นิติศาสตรมหาบัณฑิต (น.ม.)
	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2565	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ปร.ด. (สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน)
	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี